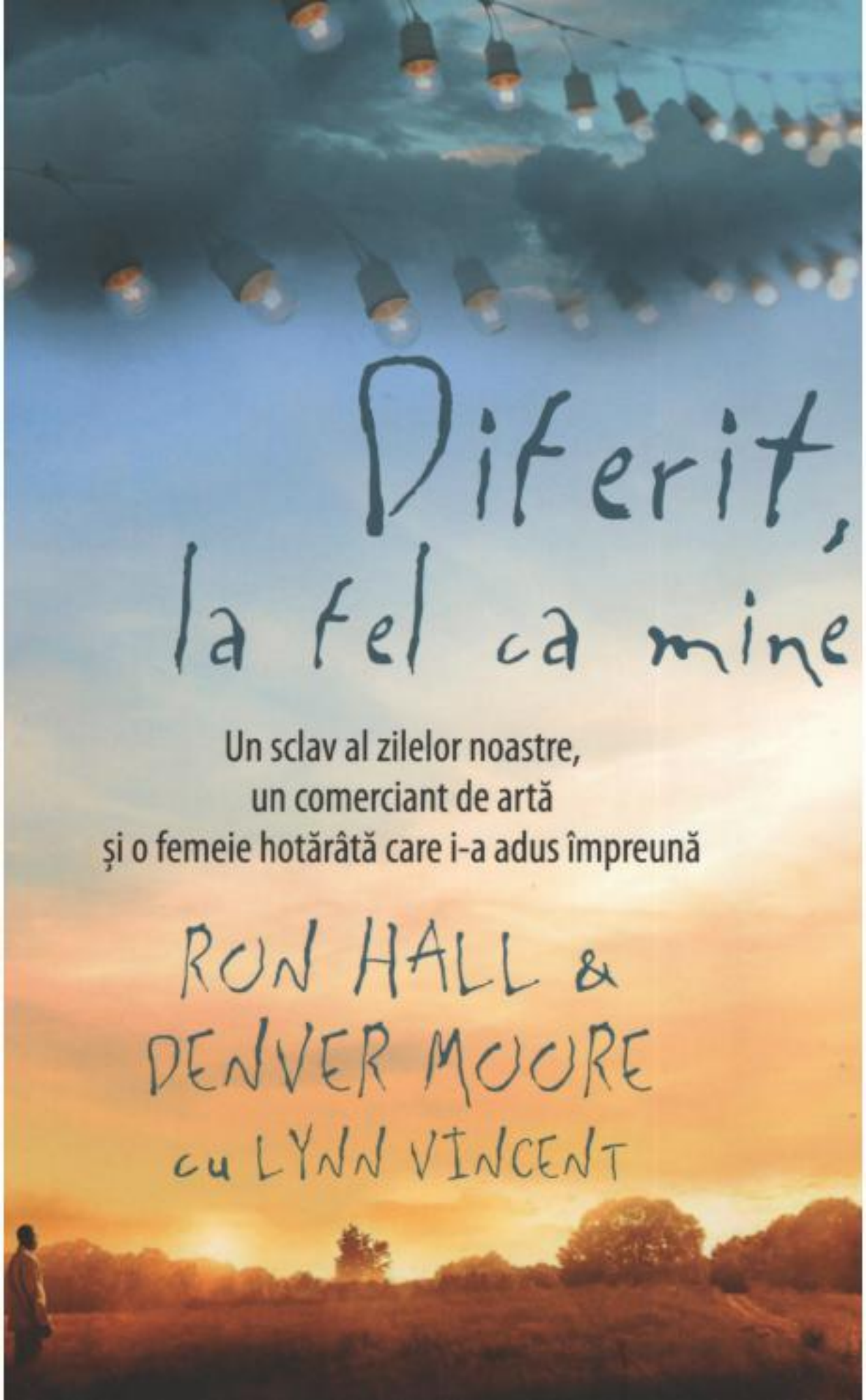
Diferit,
la fel ca mine
Un sclav al zilelor noastre,
un comerciant de artă
și o femeie hotărâtă care i-a adus împreună
RON HALL &
DENVER MOORE
cu LYNN VINCENT

— Am avut un vis, i-a spus Debroah Hall soțului ei. Cu un bărbat înțelept care a schimbat fața orașului. Apoi l-a privit cu prudență, temându-se că va crede despre ea că și-a pierdut mințile.

Însă Ron Hall știa prea bine că soția lui era una dintre persoanele cele mai lucide pe care le cunoștea.

— Zici că l-ai visat pe omul acela?

— Da, i-am văzut chipul, a răspuns ea timid.

Era fața unui om al străzii care venea la adăpostul unde ei serveau masa o dată pe săptămână, dar refuza să doarmă înăuntru sau să schimbe o vorbă cu ceilalți din adăpost. Un tip ciudat, singuratic, ce le dădea fiori tuturor celor cu care intra în contact.

Numele lui era Denver Moore.

Și aceasta este povestea vieții lui, povestea unui bărbat care a trăit ca un sclav, pe plantațiile de bumbac ale „Omului", până către sfârșitul anilor '60. Un bărbat care n-a fost în viața lui la școală, care n-a fost plătit niciodată pentru munca lui istovitoare și care a considerat că viața trăită pe stradă înseamnă un pas înainte. Și care nu și-a imaginat vreodată că ar putea fi prieten cu cineva care conduce un SUV sau că va bea cafea la Starbucks cu un bărbat alb.

Și este și povestea vieții lui Ron Hall, un comerciant de artă aflat în plină ascensiune, pe care Dumnezeu l-a binecuvântat cu doi ochi buni: unul pentru artă și celălalt pentru o afacere de succes. Acasă, în Hollywood, Ron Hall nu s-a gândit nici măcar o clipă că următorul capitol din viața lui se va scrie

(continuare pe coperta interioară, spate)

EDITURA SCRIPTUM®

DIFERIT, LA FEL CA MINE

CARTE ECRANIZATĂ ÎN FILMUL
Same Kind of Different As Me

Aprecieri pentru această carte:

Povestea lui Denver Moore şi a lui Ron Hall m-a mişcat până la lacrimi. Prietenia care se înfiripează între aceşti doi bărbaţi într-un moment în care amândoi aveau mare nevoie de ea este o motivaţie pentru noi toţi să arătăm mai multă compasiune faţă de toţi cei cu care intrăm în contact.

Este cu adevărat o carte minunată!

—MRS. BARBARA BUSH

Cea mai inspirată şi emoţionantă mărturie de credinţă, curaj şi prietenie pe care am citit-o vreodată. Un exemplu puternic de vindecare, de iertare restauratoare şi de transformare determinată de o iubire necondiţionată.

—MARK CLAYMAN, PRODUCĂTOR EXECUTIV,
NOMINALIZAT LA PREMIUL OSCAR PENTRU *THE PURSUIT OF HAPPYNESS*

Am cea mai profundă admiraţie faţă de ceea ce au realizat Debbie, Ron şi Denver în favoarea oamenilor nevoiaşi. Determinarea cu care s-au luptat pentru a obţine rezultate pozitive i-a inspirat pe unii oameni din întreaga lume să caute în ei înşişi capacitatea de a produce schimbări de o valoare inestimabilă prin acte de bunătate aparent mici. Sunt onorată să contribui la răspândirea poveştii lui Debbie şi să iau parte la acest efort minunat pentru perpetuarea moştenirii lăsate de ea.

—RENÉE ZELLWEGER

Este o ocazie rară pentru un actor să fie binecuvântat cu un rol atât de profund. Exprimarea spiritului lui Denver a fost atât o provocare emoțională, cât și un privilegiu extrem de mare, la fel și aflarea poveștii unui om care a primit atât de puțin și a dăruit atât de mult. Cei care dăruiesc sunt într-adevăr deschizătorii de drumuri ai acestei lumi. Sper să descoperim cu toții cele mai bune aspecte ale vieții lui Denver și să-i continuăm activitatea în beneficiul omenirii.

—Djimon Hounsou

Lipsa unui adăpost devine o epidemie și oricine care luptă împotriva acestui fenomen merită respectul și aprecierea noastră. Denver Moore și Ron Hall au făcut mai multe decât majoritatea pentru a arunca o lumină asupra acestei situații și, acționând ca atare, ei au arătat că poate cea mai puternică armă împotriva lipsei de adăpost este pur și simplu angajarea acelora dintre noi pe care circumstanțele vieții lor i-au lăsat în sărăcie. Faptul că am lucrat cu o echipă de producție și cu niște actori excelenți la relatarea călătoriei personale dificile a lui Ron mi-a provocat bucuria creației.

—Greg Kinnear

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HALL, RON
Diferit, la fel ca mine / Ron Hall & Denver Moore cu Lynn Vincent. - Oradea: Scriptum, 2017
ISBN 978-606-8712-60-4

I. Moore, Denver
II. Vincent, Lynn

821.111

Diferit, la fel ca mine

Un sclav al zilelor noastre,
un comerciant de artă
și o femeie hotărâtă care i-a adus împreună

O poveste adevărată atât de impresionantă,
încât niciun autor de ficțiune
nu ar îndrăzni să și-o imagineze.

RON HALL &
DENVER MOORE
cu LYNN VINCENT

Editura Scriptum®
Oradea

Originally published in U.S.A. under the title
Same Kind of Different As Me
by Ron Hall & Denver Moore, with Lynn Vincent
© 2017 by Ron Hall
Published by arrangement with W Publishing, an imprint of Thomas Nelson.
W Publishing and Thomas Nelson are registered trademarks
of HarperCollins Christian Publishing, Inc.

Ediția în limba română, publicată cu permisiune, sub titlul
Diferit, la fel ca mine
de Ron Hall & Denver Moore, with Lynn Vincent

© 2017 Editura Scriptum®
str. Lăpușului nr. 28, 410264 Oradea - Bihor
Tel./Fax/Robot: 0359-412.765, Tel./Robot: 0259-457.428
E-mail: scriptum@scriptum.ro
Pagina web: WWW.SCRIPTUM.RO

Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediții în limba română.
Prima ediție în limba română.

Cu excepția situațiilorcând se specifică altfel,
toate citatele biblice sunt preluate din Noua Traducere a Bibliei.

Orice reproducere sau selecție de texte din această carte
este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Scriptum, Oradea.

ISBN 978-606-8712-60-4

Tiparul executat în U.E.

1

Păi – un Lazăr sărac, la fel ca mine
Când a murit, o casă-n cer a primit...
Bogatul, care-a dus-o aici aşa bine,
Murind, în iad pe veci s-a pomenit...
Mai bine zideşte-ţi casa pe Stânca cea tare.
—CÂNTEC AL NEGRILOR

Denver

Înainte s-o întâlnesc pe Miss Debbie, n-am mai vorbit niciodată cu o femeie albă. Poate că am răspuns la o întrebare-două – dar n-am vorbit *cu adevărat*. Dar pentru mine până şi asta a fost destul de riscant, fiindcă ultima dată când am fost atât de prost încât să deschid gura înaintea unei femei albe, era cât pe ce să mor şi să orbesc.

Aveam poate cincisprezece-şaisprezece ani şi mă plimbam prin praful roşu al drumului ce trecea în dreptul plantaţiei unde locuiam în Red River Parish, Louisiana. Plantaţia era mare şi întinsă ca-n palmă, asemenea celor mai multe ferme din ţinutul acela mlăştinos. Chiparoşii împrăştiaţi ca nişte păianjeni de apă aveau culoarea merelor verzi. În zonă erau multe alte câmpuri de o sută sau două sute de acri fiecare, împrejmuite de copaci cu esenţă tare, majoritatea nuci pecan.

Dar pe marginea drumului nu erau prea mulți copaci, așa că atunci când am trecut în ziua aceea pe acolo, pe când mă întorceam de la casa mătușii mele – sora bunicii din partea tatălui –, mă aflam în câmp deschis. Nu peste mult timp, am văzut o doamnă albă lângă mașina ei, un Ford albastru model 1950 sau 1951, ceva pe-acolo. Avea pălărie pe cap și era îmbrăcată în fustă, părând că se întoarce de la oraș. S-a uitat la mine ca și cum ar fi vrut să mă întrebe dacă știu ce e de făcut cu un pneu dezumflat. Așa că m-am oprit.

— Aveți nevoie de ajutor, doamnă?

— Da, mulțumesc, mi-a răspuns cu recunoștință, ca să spun adevărul. Am mare nevoie de ajutor.

Am întrebat-o dacă are un cric, a răspuns că da, și asta a fost tot ce am vorbit. Ei bine, când aproape am terminat de reparat pneul, au ieșit din pădure trei băieți albi călare pe cai murgi. Cred că se întorceau de la vânătoare, au venit în galop și nu m-au văzut, fiindcă eram aplecat, reparând roata, de partea cealaltă a mașinii. Praful roșu ridicat de copitele cailor m-a acoperit. La început m-am gândit să rămân unde eram și să aștept să treacă. Apoi mi-am zis că n-aș vrea să creadă că mă ascund de ei, așa că m-am ridicat. Imediat, unul dintre ei a întrebat-o pe doamna albă dacă are nevoie de ajutor.

— Nu cred, a spus un roșcat cu dinții mari când m-a văzut. A cerut ajutorul unui *cioroi*!

Altul, brunet și semănând cu o nevăstuică, a dus o mână la spatele șeii și cu cealaltă și-a împins pălăria pe ceafă:

— Băiete, de ce o necăjești pe doamna asta drăguță?

Și el era destul de tânăr, avea cam optsprezece-nouăsprezece ani. Nu i-am răspuns nimic, ci m-am uitat doar la el.

— De ce te uiți așa, băiete? m-a întrebat el scuipând în țărână.

Ceilalți doi au râs. Doamna albă n-a spus nimic, s-a mulțumit doar să-și admire pantofii. În liniștea care s-a lăsat, se auzea doar fornăitul cailor. Ca înaintea unui ciclon. Apoi băiatul care era cel mai aproape de mine mi-a aruncat o funie în jurul gâtului, ca unui vițel. A tras de ea, tăindu-mi răsuflarea. Nodul ei mi-a împuns gâtul de parcă ar fi fost un pinten, și frica mi-a înmuiat picioarele și mi-a strâns stomacul.

M-am uitat pe furiș la toți trei și-mi aduc aminte că m-am gândit

că niciunul dintre ei nu e cu mult mai mare ca mine. Dar privirea le era tâmpă și răutăcioasă.

— O să-ți dăm o lecție, ca altădată să nu mai necăjești doamnele albe, a zis cel ce ținea funia. A fost ultimul lucru pe care mi l-au spus.

Nu-mi place să vorbesc despre ce a urmat după aceea, fiindcă nu aștept milă de la nimeni. Așa era în Louisiana pe atunci.

Și în Mississippi, cred, doi ani mai târziu, am auzit povestindu-se despre un tânăr de culoare numit Emmett Till, care a fost bătut în așa hal că nu mai putea fi recunoscut. Fluierase după o femeie albă și unor tipi – se pare că pădurile erau pline de ei – nu le-a plăcut deloc asta. L-au bătut până i-au scos ochii din cap, apoi i-au legat de gât o mașină de egrenat bumbac și l-au aruncat de pe un pod în râul Tallahatchie. Oamenii spun că dacă treci peste podul ăla, îl auzi și azi pe băiat plângând sub apă.

Au fost mulți ca Emmett Till, dar nu s-a scris niciodată în ziare despre ei. Se spune că șanțul din Red River Parish e plin de oasele oamenilor de culoare pe care albii i-au aruncat ca hrană crocodililor din cauză că s-au uitat după femei albe sau poate numai fiindcă se uitau cruciș. Nu se întâmpla zilnic așa ceva, dar pericolul acesta, amenințarea aceasta, plutea tot timpul ca o fantomă peste câmpurile de bumbac.

Am lucrat câmpurile acelea aproape treizeci de ani, ca un sclav, chiar dacă se spune că sclavia s-a sfârșit când mama era copil. Aveam o colibă care nu era a mea, două salopete luate pe credit, un porc și o latrină. Lucram pe câmp, sădind, arând, culegând și predând tot bumbacul adunat Omului care era proprietarul pământului, toate fără nicio plată. Habar n-aveam cum arată un fluturaș de salariu.

Poate că ți-e greu să-ți imaginezi asta, dar așa am lucrat anotimp după anotimp, încă de când eram un țânc de-o șchioapă, până când președintele Kennedy a fost împușcat în Dallas.

În toți anii aceia, un tren de marfă trecea prin Red River Parish pe niște șine care se întindeau chiar lângă Autostrada 1. În fiecare zi auzeam șuieratul și gâfâitul lui și îmi imaginam că mă cheamă în toate locurile unde mă putea duce... New York City sau Detroit, de exemplu, unde am auzit că un om de culoare putea fi plătit, sau în California, unde am auzit că aproape orice om cu suflare de viață în

el adună grămezi de bancnote de parcă ar fi biscuiți. Într-o zi, m-am săturat să fiu sărac, așa că am pornit-o spre Autostrada 1, am așteptat ca trenul să încetinească puțin și am sărit în el. Am coborât abia când a oprit la Fort Worth, Texas. Ei bine, când un negru care nu știe să citească, să scrie, să socotească sau să facă altceva decât să cultive bumbacul ajunge într-un oraș mare, el nu are prea multe din ceea ce albii numesc „oportunități pentru carieră". Așa am ajuns să dorm pe stradă.

N-am de gând să idealizez lucrurile: strada îl strică pe om. Eu însumi am ajuns boschetar, am încălcat legea și am sfârșit în închisoarea Angola, după care am rătăcit iarăși multă vreme pe străzi până când am cunoscut-o pe doamna Debbie. Atâta vreau să-ți spun despre ea: Era cea mai slabă, cea mai curioasă și cea mai băgăreață femeie pe care am cunoscut-o vreodată, neagră sau albă.

A fost atât de băgăreață, încât n-am putut-o împiedica să afle că mă cheamă Denver. A întrebat încoace și încolo până când a aflat. Multă vreme am încercat să mă feresc din calea ei. Dar după o vreme, Debbie m-a făcut să-i povestesc lucruri pe care nu le mai povestisem nimănui – chiar și despre cei trei băieți cu funia. Unele din lucrurile astea ți le voi povesti și ție.

2

Ron

Viața ne pune în niște situații complet umilitoare ce ne rămân întipărite în minte pentru totdeauna. Una dintre ele, petrecută în 1952, mi-a rămas cauterizată pe creier ca semnul distinctiv făcut pe coarnele unei vite. Pe atunci, toți copiii erau obligați să ducă la școală probe de urină, care erau mai apoi analizate pentru depistarea unor boli grave. Pe când eram în clasa a doua la Școala Elementară Riverside din Fort Worth, Texas, mi-am dus cu grijă urina la școală într-un pahar Dixie, la fel ca toți ceilalți copii, băieți și fete. Dar în loc să duc paharul la asistenta medicală, l-am dus din greșeală la Miss Poe, cea mai rea și mai urâcioasă profesoară pe care am avut-o vreodată.

Greșeala mea a înfuriat-o la culme, de ai fi zis că i-am turnat urina direct în cafeaua de pe catedră. Ca să mă pedepsească, a scos întreaga clasă a doua în curtea școlii, de parcă ar fi fost un sergent de instrucție, și a bătut din palme ca să ne atragă atenția.

— Copii, am un anunț pentru voi, a spus iritată, cu vocea ei distrusă de fumul de țigară scârțâind ca frânele defecte ale unui camion. Ronnie Hall nu va participa la pauza noastră astăzi. Fiindcă a fost atât de prost că și-a adus paharul Dixie în clasă, în loc să-l ducă la cabinetul medical, va petrece următoarele treizeci de minute cu nasul într-un cerc.

Atunci Miss Poe a scos o bucată întreagă de cretă şi a desenat pe zidul de cărămidă al şcolii un cerc de aproximativ opt centimetri deasupra punctului de contact al nasului meu cu peretele. Umilit, m-am întins înainte, m-am ridicat pe vârfuri şi mi-am lipit nasul de perete. După cinci minute, am început să mă uit cruciş şi mi-am închis ochii,amintindu-mi că mama mi-a spus să nu mă uit niciodată cruciş, că s-ar putea să rămân pentru totdeauna aşa. După cincisprezece minute, degetele de la picioare şi călcâiele mă dureau cumplit şi după douăzeci de minute, lacrimile mele au spălat partea de jos a cercului desenat de Miss Poe pe zid.

O uram pe Miss Poe pentru asta,cu toată intensitatea caracteristică unui copil umilit. Şi când am crescut, aş fi vrut să-i spun că nu sunt prost. Totuşi, nu mă mai gândisem ani întregi la ea, până în ziua aceea minunată din iunie 1978, când mi-am condus Mercedesul decapotabil pe North Main Street şi gărzile de corp mi-au făcut semn să intru pe pista privată de la Meacham Airfield ca o vedetă rock.

Ar fi fost perfect dacă Miss Poe, două foste prietene – Lana şi Rita Gail, poate – şi, ce mai încolo-ncoace, toată promoţia din 1963 a Liceului Haltom s-ar fi aliniat ca la paradă ca să vadă că am reuşit să las în urmă clasa mijlocie inferioară în care am crescut. Privind retrospectiv, mă şi mir că am reuşit să ajung la aeroport în ziua aceea, căci pe tot parcursul drumului de zece mile de acasă până acolo m-am admirat în oglinda retrovizoare.

Am condus maşina până în locul în care un pilot mă aştepta în faţa unui Falcon privat. Îmbrăcat în pantaloni negri şi cămaşă albă apretată şi încălţat cu cizme strălucitoare de cowboy, şi-a ridicat mâna sub formă de salut în timp ce se lupta cu căldura deja înăbuşitoare ce se ridica din asfaltul pistei.

— Bună dimineaţa, domnule Hall! mi-a strigat ca să acopere zgomotul motoarelor. Să vă ajut să urcaţi picturile?

Cu multă grijă, am mutat pe rând cele trei picturi Georgia O'Keeffe din Mercedes în Falcon. Împreună, picturile valorau nu mai puţin de un milion de dolari. Cu doi ani în urmă îi vândusem aceeaşi colecţie – cele două picturi reprezentative cu flori ale lui O'Keeffe şi una cu un craniu – unei femei foarte bogate din Texas pentru jumătate de milion de dolari. Când a rupt cecul cu întreaga sumă din carnetul ei

cu copertă Hermes din piele, am întrebat-o în glumă dacă era sigură că cecul e valabil.

— Sper că da, dragă, mi-a răspuns în graiul tărăgănat și dulce al texanilor. Eu sunt proprietara băncii.

Clienta aceea se descotorosea acum atât de un soț care o luase din interes, cât și de tablourile O'Keeffe. Noua cumpărătoare, o femeie elegantă cam de cincizeci de ani, care deținea unul dintre cele mai luxoase apartamente de pe Fifth Avenue și probabil purta perle chiar și când făcea baie, era și ea în divorț. În după-amiaza aceea a organizat un bufet pentru mine și câțiva prieteni ai ei colerici și sus-puși ca să celebreze noile achiziții. Fiind fără îndoială adepta filozofiei că traiul bun e cea mai bună răzbunare, a folosit o parte din exorbitanta sumă obținută la partaj ca să cumpere picturile O'Keeffe la un preț aproape dublu față de valoarea lor anterioară. Era mult prea bogată ca să negocieze suma de un milion de dolari. Mie mi-a convenit asta foarte mult, căci astfel comisionul pe care îl câștigam în urma vânzării se ridica la 100.000 de dolari.

Clienta mea a fost cea care a trimis Falconul din New York ca să mă aducă. Odată ajuns înăuntru, m-am așezat comod în scaunul învelit în piele de culoarea untului și am parcurs titlurile ziarelor. Pilotul a prins viteză pe pistă, a decolat spre sud și apoi s-a înclinat ușor spre nord. În timp ce urcam, m-am uitat în jos la Fort Worth, un oraș care urma să fie transformat de către miliardarii locali. Schimbarea avea să fie mult mai profundă decât o simplă cosmetizare. Gropile uriașe din pământ anunțau construcția iminentă a unor turnuri strălucitoare din sticlă și oțel. Galerii, cafenele, muzee și hoteluri luxoase aveau să se alăture în curând băncilor și clădirilor oficiale, transformând Fort Worth dintr-un târg adormit de vite într-un epicentru urban plin de viață.

Proiectul era atât de ambițios încât alunga sistematic populația fără adăpost a orașului, acesta fiind de fapt un scop declarat, o modalitate de a face din orașul nostru un loc mai plăcut. Privind în jos de la 900 de metri înălțime, m-am bucurat în sinea mea că îi împingeau pe vagabonzi de partea cealaltă a căii ferate, căci nu-mi plăcea să mi se cerșească în fiecare zi în drum spre locul de muncă, în Fort Worth Club.

Soția mea, Debbie, nu știa că sunt atât de înverșunat în această privință. Îmi etalam elitismul proaspăt dobândit mai mult în inima mea. La urma urmelor, trecuseră abia nouă ani de când câștigam doar 450 de dolari pe lună vânzând supă Campbell și numai șapte ani de când cumpărasem și vândusem primul tablou, folosind pe ascuns – furând? – cele cincizeci de acțiuni Ford Motor ale lui Debbie, pe care le primise cadou de la părinții ei când a absolvit Texas Christian University.

Poveste veche, din punctul meu de vedere. Am avansat rapid de la conserva de supă la investițiile bancare și apoi în vârful lumii artistice. Adevărul adevărat este că Dumnezeu m-a binecuvântat cu doi ochi buni: unul pentru artă și celălalt pentru o afacere bună. Dar pe atunci nu puteai să-mi spui asta, căci credeam că m-am ridicat singur din clasa de mijloc inferioară în atmosfera rarefiată ce înconjoară stilul de viață al celor din Forbes 400.

Debbie m-a amenințat cu divorțul din cauză că i-am folosit acțiunile Ford – „singurul lucru pe care îl dețineam numai eu, singură", a răbufnit ea – dar am convins-o să mă ierte cu o mită nerușinată: un ceas Piaget de aur și o jachetă din blană de nurcă de la Koslow.

La început, m-am ocupat de comerțul cu opere de artă în afara orelor de lucru de la banca de investiții. Dar în 1975 am dat 10.000 pe o pictură Charles Russell pe care i-am vândut-o unui bărbat din Beverly Hills care purta cizme de cowboy din piele de piton alb cu șpițul aurit și o curea cu cataramă cât o farfurie, bătută în diamante. După aceea am renunțat la slujba de la bancă și m-am aventurat să fac echilibristică pe sfoara lumii artistice fără plasă de siguranță dedesubt.

A meritat. În 1977 am vândut primul Renoir, apoi am petrecut o lună în Europa, unde mi-am făcut cunoscut numele în lumea artistică a Vechiului Continent și am arătat că am un ochi foarte exersat. N-a trecut mult și zerourile au început să se adune în conturile bancare ale lui Ron și Debbie Hall. Nu aveam venituri la fel de mari ca ale clienților mei, a căror valoare netă era undeva între 50 și 200 de milioane de dolari, dar ei ne-au invitat în stratosfera lor: excursii cu iahtul în Caraibe, vânătoare de păsări în Yukatan, vacanțe pe insule și în vechi conace opulente.

M-am adaptat situației și am adoptat ca uniformă standard costumele Armani, din care aveam un dulap plin. Dar Debbie n-a fost la fel de îndrăgostită de fleacurile pe care le procură bogăția. În 1981 am sunat-o de la salonul de mașini al unui comerciant de automobile Rolls-Royce din Scottsdale, Arizona, care voise să se uite la o pictură importantă pe care o aveam.

— N-o să-ți vină să crezi ce schimb am făcut azi! am spus de îndată ce a ridicat receptorul de acasă, din Fort Worth. Ședeam în „schimb"-ul acela, un Corniche roșu decapotabil de 160.000 de dolari, cu fotolii din piele albă cu imprimeuri roșii asortate. Am început să i-l descriu prin telefonul meu prin satelit.

Debbie m-a ascultat cu atenție, apoi a dat verdictul:

— Nu cumva să îndrăznești să aduci obiectul acela acasă. Nici măcar să nu-l scoți din salonul auto. M-aș simți jenată să fiu văzută într-o asemenea mașină ori s-o avem parcată în fața casei.

Am auzit bine – a numit un Rolls-Royce ultimul răcnet *obiectul acela*?

— Eu cred c-ar fi plăcut, am îndrăznit eu să-mi spun părerea.

— Ron, iubitule?

— Da? am răspuns, dintr-odată plin de speranță din cauza tonului ei dulce.

— Rollsul acela are oglindă retrovizoare?

— Da.

— Uită-te în ea, m-a îndemnat ea. Vezi cumva o vedetă rock?

— O, nu...

— Ține minte, tu îți câștigi pâinea vânzând tablouri. Acum coboară din Rolls, mută-ți fundul de Haltom City într-un avion și vino acasă.

Așa am făcut.

În anul în care Debbie m-a mustrat pentru Rolls, am deschis o galerie pe Strada Principală a cartierului cultural în plină dezvoltare din Fort Worth, zonă numită Sundance Square, și am angajat o femeie, pe Patty, ca s-o administreze. Deși noi expuneam picturile maeștrilor impresioniști și moderni – Monet, Picasso și alții de același calibru – care valorau câteva sute de mii de dolari, am avut grijă să nu afișăm prețuri mari și să nu avem niciodată un

inventar prea valoros în galerie, căci mulți vagabonzi nu fuseseră convinși încă să se mute în noile lor locuințe de lângă autostrăzile din sud-est. Câțiva dintre ei, murdari și urât mirositori, veneau în fiecare zi ca să se răcorească, să se încălzească sau să cerceteze locul. Majoritatea erau negri și eram sigur că erau și alcoolici, și drogați, deși nu-mi făcusem niciodată timp ca să le aud poveștile – nici nu mă interesau.

Într-o zi, a intrat în galerie târșâindu-și picioarele un negru aflat sub influența drogurilor și îmbrăcat într-o uniformă murdară de instrucție.

— Cât vrei pentru pictura aia? a mormăit el, arătând cu degetul la un Mary Cassatt de 250.000 de dolari.

Temându-mă că m-ar putea jefui, am încercat să glumesc cu scopul de a evita să-i spun adevărul.

— Câți bani ai în buzunar?

— Cincizeci de dolari, mi-a spus.

— Atunci dă-mi-i și poți ieși pe ușă cu tabloul acela.

— Nu, nahhh! Nu-ți dau cincizeci de dolari pe tabloul ăla!

— Ei bine, aici nu-i muzeu și intrarea nu se plătește, așa că dacă nu vrei să cumperi, cum crezi că voi putea să-mi plătesc chiria? i-am spus eu invitându-l apoi să plece.

După câteva zile, s-a întors cu un partener la fel de murdar ca el, au executat un jaf rapid și s-au năpustit înapoi în stradă cu un sac de bani și cu mai multe bijuterii artizanale. Patty a apăsat pe butonul de panică pe care-l aveam instalat, iar eu am coborât în fugă din apartamentul de la etaj și m-am lansat într-o urmărire ca-n filme; hoții se strecurau pe alei și săreau peste tomberoane de gunoi, iar eu mă țineam după ei și strigam:

— Opriți-i! Am fost jefuit!

La început am alergat în viteză, dar apoi am lăsat-o mai moale, căci am început să mă întreb ce voi face cu vagabonzii aceia după ce-i voi prinde. (Am strigat și mai tare, ca să compensez faptul că nu mai alergam atât de repede.) Când poliția i-a prins cu câteva cvartale mai încolo, escrocii erau cu mâinile goale, căci împrăștiaseră pe drum bijuteriile și bancnotele de 20 de dolari.

Incidentul acela mi-a întărit convingerea că oamenii fără adăpost

sunt o armată de zdrenţăroşi care nu urmăresc altceva decât să-i ruineze pe oamenii decenţi. Habar n-aveam atunci că Dumnezeu, cu simţul Lui deosebit al umorului, plănuia ca unul dintre ei să-mi schimbe viaţa.

3

Nimeni nu mi-a explicat de ce mă cheamă Denver. Multă vreme nimeni nu mi-a spus altfel decât Micuţule. Cred că pe când eram de-o şchioapă, PawPaw, bunicul meu, mă purta în buzunarul din faţă al salopetei. Şi probabil că de aceea mi-au spus Micuţul. Niciodată n-am ştiut prea multe despre mama. A fost foarte tânără când m-a născut, prea tânără ca să-mi poarte de grijă. Aşa că a făcut ce trebuia să facă, m-a dat lui PawPaw şi lui Mama Mare. Aşa era atunci pe plantaţiile şi în fermele din Red River Parish. Familiile celor de culoare erau alcătuite din oameni de toate formele şi dimensiunile. O femeie locuia într-o cocioabă, culegând bumbac şi crescându-şi fraţii şi surorile, şi aceasta era o familie. Sau un unchi şi o mătuşă creşteau copiii surorii ei, şi aceasta era de asemenea o familie. Mulţi copii aveau doar mamă, nu şi tată.

Cauza acestui lucru era, în parte, sărăcia. Ştiu că nu-i deloc popular să spui asta în ziua de azi şi în epoca de acum. Dar ăsta era adevărul. De multe ori bărbaţii lucrau plantaţiile luate în arendă, apoi se uitau în jur şi se întrebau de ce se speteau ei atâta pentru ca în fiecare an Omul care deţinea terenul să ia toate profiturile.

Fiindcă acum nu mai există muncă în arendă, îţi voi spune cum funcţionau lucrurile: Omul deţinea terenul. Apoi el îţi dădea seminţele de bumbac, îngrăşământul şi catârul, precum şi câteva haine şi tot ce îţi trebuia într-un an de zile. Dar nu ţi le *dădea* cu adevărat: Te lăsa să

le cumperi de la magazin pe credit. Şi magazinul era tot al lui, la fel ca şi plantaţia. Tu arai, semănai şi aveai grijă de recoltă până la vremea culesului. Iar la sfârşitul anului, când aduceai bumbacul, mergeai la Om ca să vă socotiţi. Să presupunem că împărţeaţi bumbacul în două părţi egale sau poate 60-40 de procente. Dar când recolta era deja culeasă, tu aveai atâtea datorii la Om, încât partea ta din recoltă se micşora foarte mult. Şi chiar dacă nu credeai că datorezi atât de mult sau chiar dacă recolta era foarte bună în anul acela, Omul era cel care cântărea bumbacul şi scria cifrele, căci numai el ştia să cântărească şi să citească registrele.

Astfel că tu lucrai tot anul şi Omul nu lucra nimic, cu toate acestea tu îi erai dator Omului. Şi nu puteai face altceva decât să lucrezi pământul încă un an ca să îţi achiţi datoria. Până la urmă se ajungea la următoarea situaţie: Omul nu era numai proprietarul pământului. Era şi proprietarul *tău*. De aici s-a născut zicala: „Obligaţia este obligaţie, cifra este cifră, totul pentru omul alb şi nimic pentru omul negru."

Când eram mic, oamenii spuneau că unul numit Roosevelt care locuia într-o casă albă încerca să creeze o situaţie mai bună pentru oamenii de culoare. Dar erau mulţi albi, mai ales şerifii, cărora le plăceau lucrurile aşa cum erau. De multe ori, asta îi descuraja pe oamenii de culoare, care nu puteau face altceva decât să plece, abandonându-şi femeile şi copiii. Unii erau oameni răi, însă erau şi dintre aceia cărora le era ruşine că nu pot să se descurce mai bine. Asta nu-i o scuză, dar e adevărul adevărat.

Nu cred că ştiam pe cineva care să fi avut şi mamă, şi tată. Aşadar, eu şi fratele meu mai mare, Thurman, locuiam cu Mama Mare şi cu PawPaw, şi ni se părea normal să fie aşa. Aveam şi o soră, Hershalee, dar ea era deja mare şi locuia undeva în josul şoselei.

Mama Mare era mama tatălui meu, căruia eu nu-i spuneam tati. Îi spuneam BB. Venea acasă din când în când. Locuiam cu Mama Mare şi cu PawPaw într-o cocioabă cu trei camere, care avea în podele crăpături suficient de mari ca să vezi prin ele. Şi nu avea geamuri, doar obloane de lemn. Găurile din podea nu ne deranjau când era cald afară, dar iarna îşi înălţa chipul urât printre ele şi frigul ne muşca nemilos. Am încercat să-l ţinem la distanţă astupând găurile cu scânduri sau cu capace de la cutiile de tinichea.

Mama Mare şi PawPaw formau o pereche pe cinste. Mama Mare era o femeie *mare*... şi nu avea doar oase mari. Era mare şi în lateral, de la nord la sud, de jur-împrejur. Îşi cosea singură rochiile din saci de făină. Pe vremea aceea sacii erau destul de frumoşi.Aveau imprimeuri cu flori sau cu păsări. Era nevoie de şapte sau opt saci mari pentru ca Mama Mare să-şi facă o rochie.

De cealaltă parte, PawPaw era mic. Când stătea lângă Mama Mare, părea de-a dreptul plăpând. Cred că ar fi putut să-l bată fără probleme. Dar era o femeie liniştită şi bună. N-am auzit-o niciodată muştruluind pe cineva, nici măcar ridicând vocea. Cu toate astea, era limpede că ea ţinea casa. PawPaw îşi ţinea numai gura. Dar a avut grijă de Mama Mare. N-a fost nevoie ca ea să lucreze pe câmp. Ea îşi creştea nepoţii.

Mama Mare nu a fost numai bunica mea. A fost şi cea mai bună prietenă a mea. O iubeam foarte mult şi aveam grijă de ea. Era destul de bolnavă când eram mic şi avea dureri mari. Eu îi aduceam medicamentele. Nu ştiu exact ce fel de medicamente erau, dar ea le spunea diavoli roşii.

— Micuţule, du-te şi adu-i lui Mama Mare doi diavoli roşii! îmi spunea. Am nevoie de ei ca să scap de durere.

Făceam multe lucruri speciale pentru Mama Mare, de exemplu, aruncam apa murdară după spălatul vaselor sau prindeam puii din curte şi le frângeam gâtul ca ea să-i gătească pentru cină. În fiecare an, PawPaw creştea câte un curcan pentru Ziua Mulţumirii. Îl hrănea cu multă grijă ca să îl îngraşe bine. Când Mama Mare a crezut că sunt suficient de mare, mi-a spus:

— Micuţule, du-te afară şi frânge gâtul curcanului. Am de gând să-l gătesc.

Îţi spun că sarcina asta s-a dovedit a fi deosebit de grea pentru mine. Când am ieşit după el, a zbughit-o de parcă ar fi fugit de însuşi diavolul. A zburătăcit când într-o parte, când într-alta, împroşcându-mă cu pământ şi cârâind ca şi cum deja l-aş fi omorât. L-am alergat până când am simţit că nu mă mai ţin picioarele şi până în ziua aia habar n-am avut că un curcan poate să zboare! A decolat ca un aeroplan şi s-a aşezat în vârful unui chiparos.

Şi pasărea aia nu era deloc proastă. N-a coborât de acolo decât la

trei sau patru zile după Ziua Recunoștinței. Ne-a făcut să mâncăm pui în anul acela.

Când curcanul a șters-o, am crezut că voi lua bătaie pentru prima dată în viața mea. Dar Mama Mare a râs de am crezut că va plesni de atâta râs. Cred că a știut că am făcut tot ce mi-a stat în putință. Atâta încredere avea în mine. De fapt, avea mai multă încredere în mine decât în tata și în unchii mei – în propriii ei fii. De pildă, cu punguța cu bani pe care o ținea prinsă în jurul taliei – eu eram singurul pe care l-a lăsat să-i umble sub șorț ca să ia bani de acolo.

— Micuțule, vâră mâna acolo și scoate doi dolari și douășcinci de cenți, îmi spunea. Iar eu scoteam banii și îi dădeam cui voia ea să-i dea.

Mama Mare avea întotdeauna ceva pentru mine. O bomboană cu mentă sau dopuri de sticlă, ca să-mi fac un camion. Dacă voiam un camion, luam o bucată de lemn și prindeam în cuie patru dopuri de sticlă, două în față și două în spate, și aveam un camion care mergea prin praf. Dar asta se întâmpla rar. N-am fost niciodată un copil care să se dea în vânt după joacă. Și n-am cerut niciodată jucării de Crăciun. Nu mi-a stat în fire.

Cred că de aceea am și acționat așa cum am acționat când a venit prima tragedie în viața mea.

Într-o noapte, pe când aveam cinci sau șase ani, pe Mama Mare o dureau picioarele și mi-a cerut doi diavoli roșii, după care s-a dus la culcare.

Nu peste mult timp, Thurman și cu mine am mers și noi la culcare, chiar dacă vărul nostru Chook a spus că mai stă puțin lângă foc. El locuia atunci cu noi.

Thurman și cu mine aveam o cameră în spatele casei. Nu aveam un pat propriu-zis, ci doar o saltea peste niște scânduri de lemn și niște blocuri de ciment. Dar îmi plăcea, fiindcă aveam fereastra chiar deasupra capului. În nopțile de vară lăsam obloanele deschise

şi trăgeam în piept mirosul de pământ cald şi mă uitam cum sclipesc stelele pe cer.

Pe atunci erau parcă mai multe stele decât azi. Nu erau becuri electrice care să ascundă cerul. Când luna nu împrăştia întunericul, nopţile erau negre ca melasa şi stelele sclipeau ca sticla spartă în lumina soarelui. Aveam un pisoiaş pe care îl găsisem pe când era numai un ghemotoc de blană. Nu-mi mai aduc aminte cum îl chema, dar dormea pe pieptul meu în fiecare seară. Blăniţa lui îmi gâdila bărbia şi torsul lui era ca un cântec de leagăn pentru mine; ritmul torsului mă liniştea şi mă adormea. Dar în noaptea aceea, dormeam de ceva vreme când pisoiul a sărit pe pieptul meu şi m-a zgâriat. M-am trezit şi am urlat la el, dar el a sărit în geam şi a început să mieune tare şi n-a vrut să se mai oprească. Atunci m-am ridicat din pat să văd ce-i cu pisoiul, şi în lumina lunii am văzut fum în casă.

Mai întâi am crezut că am halucinaţii şi m-am frecat la ochi. Dar când i-am deschis iarăşi, fumul era tot acolo, răsucindu-se mereu şi mereu. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să gonesc pisica din geam. Apoi am fugit în camera lui Mama Mare, dar n-am văzut niciun foc. Totuşi, ştiam că arde casa, fiindcă fumul devenea tot mai gros. Deşi nu vedeam flăcări, simţeam că focul îmi arde gâtul şi ochii. Am început să tuşesc tare şi am fugit la uşa din faţă, dar PawPaw plecase deja la lucru şi o încuiase. Ştiam că uşa din spate are un zăvor de lemn la care mi-era greu să ajung. M-am întors în camera noastră şi am încercat să-l trezesc pe fratele meu.

— Thurman! Thurman! Arde casa! Thurman, trezeşte-te!

L-am zgâlţâit fără încetare, dar dormea adânc. În cele din urmă am tras cuvertura de pe el şi l-am lovit cu pumnul în creştet cât am putut de tare. Atunci a sărit nervos şi s-a repezit la mine. Ne-am rostogolit pe podea bătându-ne şi eu i-am strigat fără încetare că arde casa. Peste un minut a auzit în sfârşit ce spun şi am sărit amândoi pe geam în buruienile de afară. Chiar dacă era mai mare decât mine, Thurman s-a prăbuşit la pământ şi a început să plângă.

Am încercat să mă gândesc repede la ce-i de făcut. Mama Mare era încă în casă, la fel şi Chook. Am decis să intru iarăşi în casă şi să-i scot. Am sărit în picioare, m-am agăţat de marginea ferestrei, m-am săltat în sus şi am urcat cu picioarele goale. Când am ajuns în interior,

am alergat în camera din față, m-am aplecat ca să nu inhalez fum și l-am văzut pe Chook șezând lângă șemineu cu un vătrai în mână, holbându-se la foc cu ochi strălucitori.

— Chook! Arde casa! Ajută-mă s-o trezesc pe Mama Mare; trebuie să ieșim de aici! Dar Chook continua să miște vătraiul în șemineu de parcă ar fi fost în transă.

M-am uitat în sus și am văzut scântei coborând pe horn și rotocoale de fum ca niște vârtejuri. Atunci am înțeles că arde hornul și poate și acoperișul. Deja tușeam foarte tare, dar trebuia să încerc s-o salvez pe bunica. M-am aplecat cât am putut de jos și am bâjbâit spre camera ei. Nu puteam să-i văd fața și dormea adânc la fel cum dormise și Thurman; am zgâlțâit-o cu putere, dar nu s-a trezit.

— Mamă Mare! Mamă Mare! i-am strigat în ureche, dar părea mai degrabă moartă decât adormită. Acum puteam auzi focul uruind pe horn ca un tren. Am mișcat-o frenetic, încercând s-o trag din pat, dar era prea grea.

— Mamă Mare! Te rog! Mamă Mare! Trezește-te! Arde casa!

M-am gândit că fumul a ucis-o deja, și inima mi s-a frânt. Simțeam cum îmi curg lacrimile pe obraji, în parte de durere și în parte din cauza fumului. Îmi era foarte cald și știam că trebuie să ies de acolo, altfel voi muri și eu.

Am fugit în camera din față, țipând și tușind și urlând la Chook:

— Ieși afară, Chook. Fumul a omorât-o pe Mama Mare! Hai afară de aici!

Chook s-a întors spre mine și m-a privit cu niște ochi ce păreau deja morți.

— Nu, eu rămân aici cu Mama Mare.

Nu pot să explic de ce, dar el nu tușea deloc. Apoi a continuat să amestece cenușa cu vătraiul.

Atunci am auzit o pârâitură care mi-a înghețat sângele în vene și m-am uitat în sus: acoperișul era pe punctul de a se prăbuși. Fumul a devenit atât de gros încât nu l-am mai văzut pe Chook. M-am târât de-a bușilea până când am simțit picioarele sobei și atunci am știut că ușa din spate e aproape. M-am mai târât puțin, până când am văzut o rază de lumină prelingându-se pe sub ușă. Apoi m-am ridicat și m-am întins cât am putut, până când am reușit să ajung la zăvorul

de lemn cu vârful degetelor. Atunci uşa s-a deschis larg şi eu m-am rostogolit afară, iar fumul negru s-a repezit în urma mea ca o ceată de demoni.

Am fugit până când l-am găsit pe Thurman afară, în dreptul camerei lui Mama Mare, plângând. Şi eu plângeam. Ne-am uitat amândoi cum flăcările ling cornişele până când au învăluit toate scândurile şi au început să dărâme laturile casei. Căldura ne-a împins înapoi, dar eu am continuat să strig:

— Mamă Mare! Mamă Mare!

Focul s-a înteţit în lumina zorilor ca un ciclon, mugind şi pârâind, trimiţând afară mirosul înecăcios de lucruri care n-ar fi trebuit să ardă. Cel mai oribil a fost când a căzut acoperişul, fiindcă atunci Mama Mare s-a trezit în sfârşit. Printre flăcări şi fum, am văzut-o zbătându-se şi chemându-L pe Domnul.

— Ajută-mă, Isuse! Salvează-mă! striga, zvârcolindu-se şi tuşind din cauza fumului.

După aceea a urmat o pârâitură puternică şi Mama Mare a urlat. Am văzut o bucată mare de lemn căzând şi ţintuind-o în pat. Acum nu mai putea să se mişte, dar a continuat să strige:

— Doamne Isuse, salvează-mă!

Pe Chook l-am auzit strigând o singură dată, apoi a tăcut. Am stat acolo, am strigat din răsputeri şi am urmărit-o pe bunica arzând de vie.

4

Așa cum am spus deja, nu m-am născut bogat. Am crescut în acea parte din Fort Worth unde locuia pătura de jos a clasei mijlocii, numită Haltom City, un oraș atât de urât încât era singurul din Texas cu care nu exista o carte poștală în drogheria locală. Motivul nu este un mister: cine ar vrea să-și amintească de vizita într-un loc în care rulote ponosite sau mașini dezmembrate pentru piese umpleau tot a doua curte, păzite de câini hămesiți priponiți cu lanțuri lungi? Obișnuiam să spunem în glumă că singura industrie grea din Haltom City era statuia doamnei Avon, care cântărea cam 140 de kilograme.

Tata, Earl, fusese crescut de o mamă singură și de două mătuși fete bătrâne care prizau tabac Garret până când acesta li se prelingea pe bărbie și li se usca printre zbârcituri. Nu-mi plăcea deloc să le pup. Tata a fost un bărbat nostim și iubitor de distracții, care s-a pensionat de la Coca-Cola după patruzeci și ceva de ani de muncă. Dar cândva, în copilăria mea, el s-a lipit de o sticlă de whiskey și nu s-a mai dezlipit de ea până când am crescut.

Mama, Tommye, era fiica unui fermier din Barry, Texas, care ne cosea toate hainele pe care le purtam, cocea prăjituri și mă încuraja la meciurile din Liga Mică. În copilărie, ea, sora și fratele ei au mers călare la școală – toți pe același cal. Fratele ei se numea Buddy și sora ei se numea Elvice, care se pronunța „Elvis", lucru care avea să devină mai târziu o problemă pentru ea.

Tommye, Buddy, Elvice şi, mai târziu, Vida May, sora cea mai mică, toţi culegeau bumbac la ferma cu pământ clisos pe care o deţinea tatăl lor şi bunicul meu, domnul Jack Brooks.

Ei bine, majoritatea oamenilor nu cumpără fermele cu pământ clisos din Texas, căci acestea nu sunt deloc romantice. Topografia locului este în general plată, aşa că lipsesc apusurile de soare în spatele unei coline, de unde să-ţi admiri conacul şi să declari că sufletul tău irlandez e copleşit de dragostea pentru pământ. În realitate, fermele au un pământ îngrozitor, blestemat cu un sol care este foarte posibil să fi fost sursa de inspiraţie pentru ciment. Până şi cea mai uşoară ceaţă de dimineaţă face ca cizmele de lucru ale unui bărbat să se afunde în noroi la fiecare pas pe care îl face. Câţiva stropi de ploaie pot să-l determine până şi pe cel mai hotărât fermier să îşi scoată tractorul pe asfalt, dacă nu vrea să-şi petreacă ziua următoare blestemând în timp ce şi-l dezgroapă din noroi.

Asta nu înseamnă că proprietatea bunicului de lângă Corsicana, cam la o sută douăzeci de kilometri sud-est de Fort Worth, nu era plăcută într-un sens rural. Fratele meu, John, şi cu mine ne-am petrecut verile acolo de bunăvoie, o opţiune pe care o consideram mult mai bună decât să-l căutăm pe tata prin barul Maimuţa Fără Coadă. Ne ajungea că făceam lucrul acesta nouă luni din an.

Aşadar, în fiecare iunie, când mama ne ducea la casa bunicului, săream din Pontiacul ei şi fugeam spre ferma acoperită cu bitum verde a Bunicului şi a lui MawMaw, cu bucuria unor soldaţi în permisie. Construită în anii '20, casa arăta ca o cutie. Nu-mi amintesc când şi-au tras apa în casă, dar în copilăria mea, lângă uşa din spate era un rezervor care capta apa de ploaie ce se prelingea de pe acoperiş. De asemenea, MawMaw ţinea un lighean de porţelan pe terasa din spate, astfel că atunci când veneam la masă, scoteam apă din rezervor şi ne spălam pe mâini cu săpun Lava, care seamănă cu un şmirghel. Dar Lava era singurul săpun care putea să spele mizeria de pe un om care lucra pământul cleios din partea locului.

Bunicul lucra ca un catâr şi era un adevărat ţăran. Asta fiindcă purta pantaloni kaki, cămaşă kaki cu mânecă lungă şi cizme timp de şase zile pe săptămână. Tot corpul îi era alb ca zăpada, cu excepţia mâinilor bronzate şi cu pielea bătătorită şi, desigur, a gâtului, care era

acoperit de la est la vest de zbârcituri arămii, de parcă ar fi fost niște brazde tăiate într-un pământ mult mai binecuvântat. Era un bărbat amabil și onest, ce ajuta pe toată lumea care avea nevoie de ajutor. Era, de asemenea, cel mai harnic om pe care l-am cunoscut.

Unchiul Buddy povestește că bunicul a fost un tânăr sărac când s-a întors în Texas după Primul Război Mondial. După ce i-a scos pe nemți din Franța, bunicul, care pe atunci avea douăzeci și ceva de ani, a trebuit să se descurce cumva să-și întrețină soția, să-și crească cei patru copii și să cumpere o mică fermă. La un momentdat,l-a întrebat pe un vecin, un fermier bătrân numit Barnes, cum a procedat el.

— Jack, urmărește-mă,i-a răspuns domnul Barnes. Lucrează când lucrez eu și mergi în oraș când merg eu în oraș.

Așa cum bănuiești, probabil, domnul Barnes nu s-a dus niciodată în oraș. Și bunicul a mers rareori. În timpul Furtunii de Nisip și a Marii Depresiuni, s-a ținut tare, deși era așa de slab că a trebuit să poarte pietre în buzunare ca să nu-l ia vântul. Într-o vreme când nici măcar băncile n-aveau bani și chiar dacă te chema Rockefeller nu aveai șanse să primești nici măcar un credit mic, el s-a descurcat culegând bumbac cât era ziua de lungă și transportându-l la stația de egrenat în timpul nopții cu ajutorul unei căruțe trase de un catâr. Dormea pe bumbac până când îi venea rândul și la răsăritul soarelui se întorcea pe câmp, ca să repete acest vals al bumbacului până când se termina vremea recoltatului.

În majoritatea zilelor de vară, John și cu mine eram pe câmp cu bunicul, culegând bumbac sau călătorind alături de el în cabina tractorului. Când nu eram cu bunicul, dădeam de bucluc. MawMaw avea o livadă cu piersici lângă șoseaua care trecea prin fața fermei. Mie îmi plăcea mirosul piersicilor când atârnau coapte și dulci de crengi. Dar piersicile coapte erau bune și ca proiectile teribile. Într-o zi, John și cu mine ne-am luat la întrecere ca să vedem cine poate să arunce cu piersicile suficient de departe și suficient de tare ca să lovească o mașină în trecere.

— Pun pariu că pot să lovesc una din prima încercare! a spus John, alegându-și locul de atac pe o creangă înaltă, plină cu piersici coapte.

Cățărat într-un alt pom, mi-am aliniat și eu muniția zemoasă în punctul de îmbinare dintre două crengi.

— Pun pariu că nu poți!

Am avut amândoi nevoie de câteva încercări, dar unul dintre noi, nici acum nu știu care, a nimerit până la urmă parbrizul unui Ford Fairlane, model 1954. Șoferița a tras pe dreapta și a venit la fermă ca să ne reclame la MawMaw. Dacă ai fi auzit-o povestind tărășenia, ai fi crezut că am bombardat-o cu artilerie grea. Când bunicul s-a întors acasă, a tăiat o nuia dintr-un piersic și ne-a tras o mamă de bătaie. Tot el ne-a vopsit cu bronz ascunzătoarea când, fără să cerem voie nimănui, am vopsit tot cotețul de găini, inclusiv acoperișul de cositor, într-o nuanță înfricoșătoare de bleu.

Dar și bunicului îi plăcea să facă năzbâtii. Privind în urmă, cred că unele dintre năzbâtiile lui nu erau neapărat năzbâtii, ci mai degrabă lecții prin care a vrut să ne învețe să devenim bărbați. Odată, ne-a aruncat pe John și pe mine în rezervorul cu apă ca să ne învețe să înotăm și abia după aceea și-a adus aminte că nici el nu știa să înoate și nu putea să ne salveze. Amândoi am învățat rapid să înotăm.

Într-un an ne-am petrecut Crăciunul la casa bunicilor, și când ne-am deschis cadourile sărăcăcioase, am găsit înăuntru câte o pereche de mănuși de box. Imediat după aceea bunicul ne-a urcat în camioneta lui Chevy, model 1947, și ne-a dus la benzinăria din Barry, unde pe atunci bărbații jucau dame, beau cafea și vorbeau despre vreme și prețul vitelor. Bunicul îi invitase deja în mare taină pe tăticii băieților din oraș cam de vârsta noastră și în dimineața aceea au venit valvârtej învăluiți într-un nor de praf și și-au parcat camionetele formând un ring de box. John și cu mine a trebuit să ne batem cu toți copiii din oraș și până la vremea micului dejun amândoi aveam nasurile însângerate, ceea ce noi credeam că era un lucru grozav.

Bunicul s-a prăpădit de râs. Aceasta și călărirea în fiecare dimineață de Crăciun a unor viței, a căror respirație ridica aburi calzi în aerul rece al dimineții, sunt amintirile mele favorite de Crăciun.

La fermă, MawMaw se ocupa cu mulsul vacilor, crescutul copiilor, cultivarea grădinii, conservarea piersicilor, a fasolei verzi și a dovleacului pentru iarnă și cu coptul a două plăcinte de ciocolată pentru bunicul în fiecare zi. Pe una o mânca la prânz și pe cealaltă la cină, însă a rămas toată viața un lungan de 1,85 m înălțime și 65 de kilograme.

Oamenii spuneau că bunicul seamănă cu Kildee, negrul care poleia pantofii la spiţeria din Blooming Grove. Bătrânul Kildee era şi el subţire ca un par de fasole şi nu avea niciun dinte în gură. Îi distra pe oameni răsucindu-şi bărbia în aşa fel încât să-i atingă nasul. Odată, bunicul i-a dat lui John cincizeci de cenţi ca să-l pupe pe Kildee,lucru pe care John l-a făcut cu plăcere, nu numai din cauză că avea ocazia să câştige nişte bănuţi ca să-şi cumpere dulciuri, dar şi fiindcă toată lumea îl îndrăgea pe Kildee.

Până în ziua de azi, Kildee este singurul negru îngropat în Cimitirul Rose Hill din Blooming Grove, Texas, printre strămoşii decedaţi ai celor mai bune familii albe din Navarro County..

În alte părţi ale ţării, poate că morţilor nu le păsa atât de mult de culoarea adormiţilor din vecinătatea lor. Dar mişcarea drepturilor civile care a început să ia avânt după 1950 a sărit peste Corsicana, Texas, aşa cum ploaia rapidă de vară poate sări peste pământul pârjolit al unui fermier, în ciuda rugăciunilor lui fierbinţi.

În anii 1950, ordinea socială din Sud era la fel de evidentă precum cărbunele în zăpadă. Dar din perspectiva unui băieţel cu păr bălai, era un subiect de reflecţie la fel de important ca propria lui respiraţie. Familiile albe din Corsicana trăiau în general la ferme sau în şirurile de case frumos aliniate şi proaspăt vopsite din oraş. Oamenii de culoare îşi aveau propria secţiune din oraş, dincolo de calea ferată, aproape de centrul de egrenat bumbac şi lângă ţarcurile de vite ale Companiei de Comerţ. Nu ştiu dacă zona aceea avea un nume, dar eu n-am auzit să i se spună niciodată altfel decât „Oraşul Negrilor".

Pe atunci, asta nu era ceva rău, fiindcă acolo locuiau oameni de treabă,şi mulţi dintre ei lucrau pentru bunicul. Din câte ştiu, toţi aveau prenumele Nigger [Negru] şi numele lor erau asemenea prenumelor noastre: Bill, Charlie, Jim şi aşa mai departe. Unii dintre ei aveau chiar nume biblice precum Abraham, Moses şi Isaac. Aşa că exista atât un Nigger Bill, cât şi un Nigger Moses, dar niciunul nu avea un

nume şi un prenume adevărat ca al meu, Ronnie Ray Hall, sau ca al bunicului meu, Jack Brooks. De fapt, nici nu părea să fie nevoie să-şi ştie numele, fiindcă nu se scriau cecuri pe numele lor şi nu trebuia să completeze formulare pentru asigurări sau altele asemenea. Dar pe atunci nu mă gândeam prea mult la asta: aşa era, şi cu asta-basta.

Oraşul Negrilor consta din mai multe şiruri de cocioabe cu una sau două camere construite din scânduri sure care arătau de parcă ar fi fost salvate dintr-un naufragiu. Unii le spuneau „cocioabe-puşcă" fiindcă, am descoperit asta mai târziu, erau atât de mici, încât dacă stăteai la uşa din faţă şi trăgeai un glonţ în casă, explozia se producea la uşa din spate. Casele erau aliniate ca maşinile într-un parc de maşini uzate şi atât de înghesuite unele în altele că trebuia să ocoleşti tot şirul ca să ajungi în spatele lor.

Probabil că au fost construite în altă parte, fiindcă între ele nu era loc suficient să mânuieşti ciocanul. Părea că cineva le-a coborât acolo pe butuci, căci se vedea tot ce se găsea sub ele. Dar ăsta era un lucru bun, fiindcă spaţiile acelea deschise erau un loc perfect unde căţeii corciţi şi puii se puteau feri de dogoarea soarelui texan.

Bunicul a angajat mulţi negri şi câţiva albi ca să-l ajute la cultivarea bumbacului. În fiecare dimineaţă înainte de răsăritul soarelui, mergeam cu un camion în Oraşul Negrilor şi începeam să claxonăm. Oricine – bărbat, femeie sau copil – care putea să smulgă buruienile şi voia să lucreze în ziua aceea ieşea, împleticindu-se din cocioabă şi îmbrăcându-se din mers, şi urca în camion. Nu existau bare de siguranţă sau reguli pentru transportarea oamenilor, dar bunicul încerca să conducă suficient de precaut încât nimeni să nu cadă.

După o dimineaţă de cules bumbac, îi încărcam iarăşi pe toţi lucrătorii şi îi transportam la benzinărie, care slujea şi ca alimentară. Lucrătorii de culoare se aşezau la rând în faţa vitrinei de sticlă a tejghelei din faianţă albă şi îşi alegeau o bucată mare de cârnat afumat sau de şuncă şi una de brânză ceddar. Bunicul, care stătea lângă registrul contabil, plătea totul, după care arunca o cutie de sărăţele şi două cepe crude din care să se servească toată lumea. Toţi îşi luau prânzul ambalat în hârtie albă de măcelărie şi se aşezau pe jos în spatele magazinului. Acolo era şi o cisternă cu apă de băut, de care era legată o cană cu o dungă neagră, ca să ştie toată lumea ce cană trebuie să folosească.

După ce oamenii de culoare se așezau să mănânce, urcam iarăși în camion și îi duceam pe albii care erau în ziua aceea la lucru la fermă pentru masă. MawMaw întindea întotdeauna fața de masă, pe care punea pui prăjit, mâncare de fasole și cornulețe calde cu unt, la care se adăuga întotdeauna o plăcintă sau o lipie. Deși eram mic, mă deranja faptul că lucrătorii de culoare mâncau pe jos în spatele benzinăriei în timp ce lucrătorii albi erau chemați la o mâncare gătită de parcă ar fi fost membri ai familiei noastre. Uneori simțeam imboldul să fac ceva, dar n-am făcut niciodată nimic.

La sfârșitul zilei de muncă, bunicul îi plătea pe toți la fel, trei sau patru dolari de fiecare, și îi ducea înapoi în oraș. Le plătea întotdeauna corect, ba chiar împrumuta bani fără dobândă familiilor de culoare ca să treacă iarna, când nu era prea mult de lucru. Jack Brooks acorda împrumuturile acestea pe baza unei strângeri de mână și nu ținea nicio evidență, ceea ce făcea ca MawMaw să nu știe cine îi datora bunicului bani. Dar negrii din Corsicana l-au respectat atât de mult încât după ce a murit, în 1962, mai mulți dintre ei au venit din proprie inițiativă ca să îi aducă un ultim omagiu și să-și plătească datoriile.

Am cules bumbac alături de ei încă de la vârsta de șase sau șapte ani.

Într-o zi, pe când aveam cam paisprezece ani, munceam alături de doi bărbați de culoare la un rând lung și ne luptam cu greierii care erau cât mașinile străine. Greierii de la fermele cu pământ clisos sunt niște creaturi cumplite care ți se agață de haine ca niște scaieți și emană o substanță maronie urât mirositoare când încerci să-i dai jos de pe tine. În ziua aceea,era așa de cald și de înăbușitor, încâtpărea că bunicul și-a plantat bumbacul pe suprafața unui soare invadat de gângănii.

Ca să treacă timpul mai repede, cei doi care lucrau în stânga și în dreapta mea au început să povestească despre planurile lordin seara aceea. Unul dintre ei, căruia toți îi spuneam Nigger John – lucra la bunicul de când mă știam – și-a înfipt secera într-un mănunchi de buruieni.

— Când apune soarele, i-a spus el prietenului său Amon, mă duc la Fanny ca să-mi iau o bere și o femeie. Mi-ar plăcea să pot merge acum, înainte să iau foc aici.

— Vin cu tine, l-a anunțat Amos. Dar nu mă pot hotărî dacă să-mi iau o femeie și două beri sau o bere și *două* femei.

John i-a zâmbit lui Amos cu subînțeles.

— De ce nu iei două femei ca să i-o dai pe una dintre ele lui Ronnie Ray de aci?

Știam că Fanny ținea un fel de bordel, despre care se spunea că este o hrubă întunecoasă, plină de fum și frecventată de persoane dubioase. La paisprezece ani, nu-mi trecuse niciodată prin minte că un bărbat poate pur și simplu „să-și ia" o femeie, cu atât mai puțin două. Am lăsat capul în jos și am ascultat cu atenție, prefăcându-mă că mă lupt cu niște buruieni foarte încăpățânate.

Dar John nu s-a lăsat păcălit.

— De ce ești așa de tăcut, Ronnie Ray? m-a tachinat el. Vrei să spui că n-ai avut niciodată o bere caldă și o femeie rece?

La acea răscruce a tinerei mele vieți, evident că nu eram om de lume. Dar nici prost nu eram. M-am îndreptat din șale, mi-am împins pălăria de paie pe ceafă și i-am zâmbit de data aceasta eu cu subînțeles lui John.

— Nu cumva ai greșit, John? Nu cumva ai vrut să spui o bere *rece* și o femeie *caldă*?

În următorul minut și jumătate am crezut că John și Amos au nevoie urgent de un doctor. S-au sprijinit unul de celălalt urlând și gâfâind, iar hohotele lor de râs au plutit ca o muzică peste câmp, până când John și-a revenit suficient de mult ca să ridice un colț al vălului ce îmi acoperea inocența.

— Nah, Ronnie Ray, n-am greșit deloc! mi-a spus. Femeile de la Fannie sunt atât de înfierbântate, că trebuie să șadă pe blocurile de gheață ca să se răcorească suficient încât să își poată face treaba. Și atunci Fanny nu mai risipește gheața și pe bere.

Ei bine, asta a rupt zăgazul. John știa că bunicul și MawMaw sunt abstinenți și a considerat că e de datoria lui solemnă să se asigure că n-am să mai apuc o nouă zi de naștere fără să cunosc plăcerea unei beri calde. După mai multe zile de haz pe seama mea, el și Amos au aruncat mănușa.

— Vino în seara asta cu noi la Fanny și te aranjăm noi, mi-a promis John.

Așadar, pe o noapte toridă de august, am lăsat Chevy-ul model 1953 al bunicului să alunece pe deal în jos fără motor, apoi am răsucit

cheia în contact şi am condus cei şaisprezece kilometri până în Corsicana. Colegii mei de cules mă aşteptau dincolo de linia ferată.

Nu mai fusesem niciodată în Oraşul Negrilor fără bunicul, de aceea am fost foarte neliniştit când am înaintat tustrei de-a lungul ulițelor de pământ pe marginea cărora se înşirau „cocioabele-puşcă" învăluite în beznă. În general, oamenii şedeau pe terase încercând să străpungă cu privirea întunericul nopții care era întrerupt doar de câte o lampă cu gaz, o scăpărare de chibrit sau de sclipirea portocalie a unei ţigări. Mi se părea că am străbătut jumătate din Texas când am auzit, în sfârşit, muzică de chitară şi din întuneric s-a desprins ca o nălucă silueta întunecată a unei clădiri joase.

Înăuntru plutea un fum gros într-o lumină roşiatică difuză. La capătul ringului de dans din pământ, o femeie planturoasă fredona un blues care picura în local ca o ploaie tropicală pe nisipul fierbinte. John şi Amos m-au prezentat prietenilor lor, care m-au salutat ca pe o celebritate locală şi mi-au adus o bere Pabst Blue Ribbon, caldă precum îi mergea vestea, după care au dispărut.

În următoarea oră am şezut singur la o masă din colţ şi am urmărit siluetele bărbaţilor cu bustul gol scăldat în sudoare şi ale femeilor în rochii mulate pe corp, înlănţuiţi într-un dans lent şi lasciv cum nu mai văzusem niciodată până atunci. Dar melodiile îmi erau cunoscute; erau ale unor cântăreţi cu renume ca Lightning Hopkins şi Big Fat Sarah ce răzbăteau printre scârţâituri pe aripile undelor radio la emisiunea nocturnă a lui Wolfman Jack.

M-am prefăcut că sorb din bere. Dar când am fost sigur că nu mă vede nimeni, am vărsat-o pe jos, căci am descoperit că mirosul de bere îmi făcea rău,căci îmi aducea aminte cum îl căutam pe tata prin barul Maimuţa Fără Coadă.

5

Casa lui Mama Mare s-a transformat rapid într-o grămadă de scrum fumegând. După ce flăcările s-au stins, m-am așezat lângă ea și am plâns cu amar, căci nu înțelegeam de ce a luat Dumnezeu tocmai persoana pe care o iubeam cel mai mult.

La scurt timp după aceea, cineva a venit și ne-a dus pe mine și pe Thurman ca să locuim în Grand Bayou cu BB, tatăl meu. Nu-l cunoșteam foarte bine și nu știam cum își câștigă pâinea, știam doar că lucrează în oraș – în Shreveport, cred, mai departe decât mătușa mea Pearlie May. Poate că lucra la calea ferată și a economisit ceva bani, fiindcă a fost destul de bogat ca să-și cumpere o mașină, un Pontiac vechi cu două uși.

BB era un om mare și solid. Nu avea 1,80 m, dar așa părea, și chiar dacă eram încă mic, am înțeles că are trecere la femei. Și lui BB îi plăceau femeile, și avea trei sau patru deodată. De aceea, în diminețile de duminică nu punea piciorul în Noua Biserică Baptistă Maria Magdalena. Una sau două dintre aceste femei erau căsătorite și, împreună cu soții lor, erau membre în biserică.

Asta nu însemna că BB nu-L iubea pe Domnul Isus – dar a trebuit să caute alt mod de a-L vizita duminicile. Așa se face că eu, el și cu Thurman mergeam la biserică așa cum mergi la un cinematograf în aer liber. Biserica era aproape de șosea. Era vopsită în alb și avea în față un nuc mare ce umbrea un petic de iarbă neîngrijită din fața ei.

În loc să parcăm şi să intrăm pe uşa dublă ca restul oamenilor, BB îşi parca Pontiacul lângă biserică. Cred că cei dinăuntru ştiau că venim fiindcă atunci când BB parca, predicatorul venea şi deschidea geamul din dreptul maşinii ca să putem şedea în Pontiac şi să ascultăm Cuvântul Domnului.

Nu vedeam deloc înăuntru, dar auzeam corul şi adunarea cântând. Aveam unele cântări preferate şi, când le cântau pe acestea, cântam şi eu.

El ţine râurile şi munţii în mâna Lui,
Ţine oceanele şi mările în mâna Lui,
Ne ţine pe tine şi pe mine în mâna Lui,
Ţine întreaga lume în mâna Lui.

Speram să-i ţină şi pe Mama Mare şi pe Chook în mâna Lui. Eram sigur că-i ţine.

După ce înceta cântatul, pastorul începea să predice. Avea obiceiul să înceapă încet, ca şi cum ar fi intonat un cântec de leagăn. Dar nu peste mult timp se muncea până transpira tot. Îmi amintesc cum zicea „Dumnezeu" – lungea şi modula cuvântul, astfel că îi ieşea un fel de „Dumneză-ă-u".

Şi îi plăcea la nebunie să vorbească despre păcat.

— Acum, *păcat* este când nu îndeplineşti scopul pentru care te-a creat Dumneză-ă-u, spunea el. Lenea este *păcat*, fiindcă Dumneză-ă-u vrea să fii *harnic*. Prostia e *păcat*, fiindcă Dumneză-ă-u vrea să fii înţelept. Şi pofta este păcat, fiindcă Dumneză-ă-u vrea să fii *curat*. Pot să aud o mărturie?

— Amin! striga biserica. Lăudat fie Isus!

Nu vedeam cine spunea asta, fiindcă eram sub geam. Dar îmi amintesc că oamenii dinăuntru erau plini de zel. După predică, iarăşi cânta corul. Apoi cineva ne trecea farfuria pentru colectă prin geam şi BB punea câteva monede în ea şi o trimitea înapoi înăuntru.

Thurman şi cu mine am stat cu BB doar câteva săptămâni, căci într-o seară a plecat de acasă şi nu s-a mai întors. O variantă este că i s-a stricat maşina pe Autostrada 1. Altă variantă este că a fost un sabotaj. Oricum ar fi fost, a oprit maşina pe şosea lângă Grand Bayou

Social Club şi un bărbat a ieşit din pădure şi l-a înjunghiat. Lumea spune că cel ce l-a ucis a fost soţul unei femei cu care îşi făcea de cap BB. N-am aflat niciodată dacă nu cumva a fost unul dintre cei ce se închina duminica împreună cu noi.

În ziua următoare, unchiul meu James Stickman a venit şi ne-a luat pe mine şi pe Thurman în căruţa lui trasă de catâri. Am mers să locuim la o fermă unde unchiul James şi mătuşa Etha aveau în arendă puţin pământ.

Se spunea că arenda era o nouă formă de sclavie. Mulţi cultivatori (chiar şi puţinii albi care erau în Louisiana) nu aveau un singur stăpân – aveau doi. Primul stăpân era Omul care deţinea pământul pe care îl lucrai. Al doilea stăpân era cel ce deţinea magazinul de unde îţi făceai cumpărăturile pe credit. Uneori ambii erau acelaşi Om; alteori erau diferiţi.

Omul care deţinea pământul voia ca tu să plantezi din ce în ce mai puţină mâncare şi să cumperi din ce în ce mai mult cu bani peşin. În Red River Parish asta însemna să plantezi bumbac din pragul casei până la marginea şoselei. Şi Omul acela devenea stăpânul tău, fiindcă oricâte baloturi de bumbac îi duceai, sfârşeai întotdeauna pe minus. În primul an în care Thurman şi cu mine am locuit cu Unchiul James şi cu Mătuşa Etha, cred că am predat două sau trei baloturi. În anul următor, am predat cinci baloturi, dar eram tot în datorii. N-am primit niciun ban, n-am primit nimic altceva decât privilegiul de a rămâne şi în sezonul următor pe plantaţie ca să plătim ceea ce datoram. Deşi eram mic, nu înţelegeam cum este posibil să muncim din ce în ce mai mult în fiecare an şi cu toate acestea să ieşim tot pe minus.

Întotdeauna am ştiut că albii nu au o părere prea bună despre negri – credeau că suntem leneşi şi nu prea deştepţi. Dar, aveam să aflu după mai mulţi ani, socoteau de asemenea că lucrătorii negri purtau vina suplimentară de a se asemăna într-o privinţă cu spărgătorii de grevă – adică erau distructivi. Câţiva mi-au spus că au citit undeva că

un plantator ar fi spus despre culegători că nu au nimic, nu vor nimic, nu așteaptă nimic, nu încearcă să aibă nimic, ci risipesc și prăpădesc totul.

Plantatorul acela nu l-a cunoscut pe unchiul meu James. El a lucrat pe brânci ca să-i ducă Omului mult bumbac și s-a așteptat să fie plătit ca să ne poată întreține. Și era genul de om care spunea ce gândește. Nimeni nu se putea pune cu el – nici măcar Omul. Dar după vreo trei ani, unchiul James s-a săturat să fie tot pe minus și i-a spus Omului că s-a săturat și că are de gând să ne mute pe toți pe o plantație mai mare, unde a auzit că poate obține un acord mai bun. Cred că Omul nu a avut nimic împotrivă sau nu s-a îngrijorat prea tare pentru ce-i datora unchiul James, fiindcă nu ne-a căutat niciodată.

Plantația unde ne-am mutat se întindea până hăt departe, parcele după parcele mărginite de rânduri de nuci. Și toate parcelele acelea erau închinate Regelui Bumbac. În primul an când am ajuns acolo, bumbacul tocmai înflorise și îmi aduc aminte că am văzut șir după șir, hectar după hectar de flori albe și roșii care înaintau spre orizont în toate direcțiile ca să salute cerul.

Omul care deținea plantația aceea i-a angajat pe unchiul James și pe mătușa Etha ca să culeagă bumbac și să cultive o mică parcelă. Sora lui Mama Mare, mătușa mea, locuia și ea acolo. Nu-mi aduc aminte să-i fi spus vreodată altfel decât Mătușica. Poate din cauză că mi-era frică de ea și de farmecele pe care le făcea cu pulberea pe care o măcina din frunze și din rădăcini. Mai ales după ce odată a adus ploaia.

Unchiul James ara cu un catâr numit Ginny. În vremurile acelea se discuta aprins care animal era mai bun: calul sau catârul. Eu însumi am crescut ca să fiu un catâr de om. Catârii trăiesc mai mult decât caii, nu se îmbolnăvesc așa de des și nu se plâng de zăpușeala verii. Și poți învăța un catâr să asculte. Se întoarce la dreapta când îi spui „hi", la stânga când îi spui „ho" și vine când fluieri. Caii nu sunt așa,căci sunt destul de pretențioși când trebuie să facă ce li se spune. De asemenea, catârul nu calcă tufele de bumbac, așa cum face calul cu picioarele lui mari și stângace. Și nu este nevoie să-ți pierzi timpul ca să hrănești un catâr. Ginny știa să meargă în pădure și să se îndestuleze singură.

Când unchiul James ieșea în câmp cu Ginny, Thurman și cu mine

mergeam după plug. Uneori săream ca niște armăsari și ne aruncam unul altuia bulgări de pământ în cap. Dar numai când unchiul James nu se uita la noi. Când *se uita* la noi, ne prefăceam că muncim de zor, aruncând semințele de bumbac primăvara și scurmând după omizi vara. Când tăceam și ne vedeam de treabă, mă gândeam mult la Mama Mare și mi se strângea stomacul.

Mătușa Etha lucra și ea pe câmp cu noi. Era o femeie suplă, înaltă și grațioasă. Lucra cot la cot cu unchiul James tăind bumbac, verificând rândurile și culegând. Dar când soarele ajungea sus pe cer, își aduna poalele și se întorcea acasă, fiindcă trebuia să gătească pentru prânz.

S-ar putea crede că pe atunci numai femeile găteau, dar acest lucru nu este adevărat. Diferența era că femeile găteau acasă, iar bărbații găteau în păduri.

Prohibiția s-a sfârșit, dar în Red River Parish tot nu puteai să cumperi whiskey de la magazin. De aceea pădurile gemeau de distilatoare pentru țuica de porumb.

Multă lume crede că cei ce distilau ilegal alcool erau toți țărani și lucrători de pe câmp care ședeau în pridvor și beau din borcane alcool făcut din grâu în plină zi. Și uneori acest lucru era adevărat. Unchiul James mi-a povestit odată despre un arendaș alb cunoscut de el care își petrecea aproape toată ziua tolănit în curte cu o cană cu băutură, guițând împreună cu porcii și la fel de fericit ca ei. Unchiul James nu avea o părere bună despre el.

Dar și oamenii respectabili distilau alcool. Știam câțiva negri care lucrau la alte ferme și plantații ale unor oameni albi – bancheri sau așa ceva. Nu era niciunul dintre ei care să nu producă alcool undeva pe plantația sa. Și Omul nostru avea ascunsă o distilerie în pădure, ca să-și facă puțin whiskey. Când am crescut ceva mai mare, m-a dus acolo o dată sau de două ori.

— Urcă-te acolo și spune-mi dacă vezi pe cineva venind, mi-a zis Omul, și eu m-am urcat într-un pom și am stat de pază ca să-i dau de veste dacă vine șeriful.

În sfârșit, mătușa Etha era cea care gătea tot ce era de gătit acasă la unchiul James. Făcea mâncare din orice animal pe care-l puteam ucide – oposumi, ratoni, iepuri, orice. Cu oposumii era ceva mai greu, fiindcă trebuia să știi cum să-i gătești. Mai întâi, trebuia să-i arunci

într-un foc afară și să le pârlești părul. Apoi trebuia să-i jupoi și să-i pui într-o oală ca să-i fierbi sau într-o tigaie ca să-i prăjești cu tot cu cap. Nu poți să scoți grăsimea dintr-un oposum dacă nu faci așa.

Mătușa Etha se îngrijea și de grădină, fiindcă nu exista magazin Piggly Wiggly unde să ne facem cumpărăturile. Singurul magazin la care mergeam era magazinul Omului, și de acolo cumpăram numai sare, piper și făină, fiindcă pe acestea nu știam cum să le preparăm singuri. Așadar, mare parte din ceea ce mâncam venea din pădure sau din pământ. Grădina mătușii Etha era plină de mazăre, fasole, ceapă, cartof dulce și altele asemenea. Îmi aduc aminte de mirosul dulce pe care-l puteam simți atunci când tăia piersici sau pere sălbatice și le fierbea cu zahăr. Era o dimineață specială când întindea aluatul pentru biscuiți și scotea fructele pregătite în felul ăsta, lipicioase și dulci, care vara aveau un gust delicios.

Ne-am cultivat singuri și verdețurile – varza, napii și muștarul – toate fierte la foc mic cu chefal și cu puțină sare, la care adăugam o bucată mare de pâine din porumb. Măcinam făina de porumb la moara de la magazinul Omului. Albii de la magazin ne măcinau porumbul și ne dădeau făina, iar Omul ne punea măcinatul la socoteală. Însă niciodată n-am știut cât costă. Totuși, ne dădea laptele gratuit, fiindcă aveam grijă de vacile lui. Dar eram învinovățiți dacă vacile nu dădeau lapte.

Crăciunul mă dădea gata. În fiecare an, Omul ne dădea doi purcei pe care să-i creștem. De Crăciun îi tăiam și îi atârnam în afumătoare. Eu eram responsabil cu afumătoarea, așa că trebuia să aprind focul și să nu-l las să se stingă, asta fiind sarcina cea mai bună dintre toate, căci din când în când puteam să șterpelesc câte o bucățică de carne.

Mătușii Etha îi plăcea să facă jumări, ceva ce acum nu prea mai vezi. Aprindea focul sub o căldare mare din fontă, pe care o umplea cu bucăți de grăsime de la porc. Apoi le lăsa să fiarbă până când ligheanul se umplea cu o grăsime clocotită deasupra căreia pluteau bucățele de grăsime întărită. Acestea erau jumările, și mirosul lor purtat de vânt îi făcea pe oameni să-și arunce coasele în câmp și să își urmeze nasul până la căldare, ca niște furnici care se grăbesc la un picnic organizat de biserică. Le mâncam ca pe niște bomboane și din restul făceam pâine de porumb cu jumări.

Carnea porcilor ne ajungea aproape tot anul, fiindcă nu lăsam nimic să se risipească. Albii erau pretenţioşi şi nu mâncau toate părţile porcului. Dar noi nu. Noi mâncam râtul şi coada lui, şi tot ce este între ele – de la cap la coadă!

Nu poţi să risipeşti nimic când asta-i toată carnea care trebuie să îţi ajungă un an întreg. Chiar şi aşa, a trebuit s-o întindem puţin, completând-o cu alte feluri de carne. Cred că mâncam orice fel de carne, în afară de cea de sconcs. Am dus odată acasă un sconcs şi când mătuşa Etha l-a văzut, a început să ţipe:

— Scoate sconcsul ăla din casă, băiete!

Unchiul James mi-a tras o mamă de bătaie, dar nu chiar atunci, fiindcă puteam prea urât. A trebuit să mă duc la pârâu şi să spăl putoarea cu săpun de leşie şi după aceea să *mă întorc* ca să-mi primesc scărmăneala.

Mi-am primit din plin porţia de bătaie, de obicei cu o nuia tăiată din nuc. Uneori mergeam în josul şoselei la o fetiţă care îmi plăcea, considerând că merita bătaia pe care o voi primi când mă voi întoarce acasă. Pentru asta am fost bătut mai des decât pentru orice altceva.

— Nebunia este lipită de inima copilului, spunea unchiul James cu o căutătură aspră, citând din Biblie, dar nuiaua certării o va dezlipi de el.

Însă uneori, când intram în belea, îmi spunea cu ochi zâmbitori.

— De data asta n-am să te bat. Dar dacă mai faci, am să te bat tare.

Odată mi s-au adunat restanţe pe mai multe luni la bătaie. Unchiul James era un bun creştin.

În timp ce el se ocupa de nebunia noastră, mătuşa Etha avea grijă de trupurile şi de sufletele noastre. De obicei nu ne îmbolnăveam, dar când eram bolnavi, mătuşa avea un leac: ceva ce ea numea „ceai lip de vacă".

Ceaiul lip de vacă era maro şi subţire, oarecum asemănător cu ceaiul Lipton pe care Omul îl vindea în magazinul lui, dar puţin mai tare. Ceaiul lip de vacă era făcut din ciuperca albă ce creştea în balega de vacă. Dar există un secret al preparării lui: trebuia să foloseşti ciuperca *şi* balega. De aici se şi trage numele ceaiului. „Vacă" de la balega de vacă şi lip de la „Lipton". Cel puţin aşa mi-a spus mătuşa Etha întotdeauna.

Ca să prepari ceaiul lip de vacă, luai ciupercile şi puţină balegă uscată, le măcinai şi le treceai printr-o sită. Nu puteai să foloseşti balega proaspătă de culoare verde, fiindcă nu puteai s-o macini. Aşa că luai balegă uscată şi după ce o măcinai până se transforma într-o pudră fină, o puneai într-o cârpă pe care o legai la capăt. Adăugai puţină miere în oala cu apă clocotită şi după aceea introduceai în oală cârpa şi lăsai apa să fiarbă până când se făcea bună şi maro. Aşa obţineai ceaiul lip de vacă.

Când eram bolnav, mătuşa Etha mă punea de fiecare dată să beau o cană întreagă.

— Toate medicamentele bune au gust rău! spunea ea, apoi mă culca în pat sub un munte de plăpumi, indiferent dacă era vară sau iarnă. Dimineaţa patul era leoarcă de sudoare şi cearşafurile galbene, dar eu mă vindecam de fiecare dată. Am fost aproape mare când mi-am dat seama ce beau.

6

Mi-am petrecut toate verile la bunicul şi MawMaw până în 1963, când m-am înscris la East Texas State, care era colegiul cel mai ieftin din Texas. Pe atunci în centrul universului meu erau fetele, urmărirea şi eventuala lor cucerire. Dar micul colegiu pe care şi-l puteau permite ai mei era plin cu fete de la ţară. Prin contrast, prietenul meu Scoot Cheney şi cu mine am auzit că Texas Christian University, situată la 140 de kilometri vest de Fort Worth, deborda de Fete Bogate. Chiar dacă crescusem în apropiere, nu fusesem niciodată în acel campus.

În fanteziile noastre, Fetele Bogate alergau prin oraş în maşini sport ultimul model, erau membre în diferite cluburi şi trăiau în case care nu aveau roţi. Şi eram siguri că sunt mult mai arătoase decât fetele de la ţară.

Deşi nu întâlnisem niciodată o Fată Bogată, aveam în minte o imagine clară despre felul cum arată. Când eu şi fratele meu John aveam zece şi respectiv doisprezece ani, am avut un joc favorit care semăna puţin cu Popa Prostu'. Şedeam în pridvorul lui MawMaw, întorceam încet paginile catalogului Sears şi încercam să punem primii mâna pe fata cea mai drăguţă de pe fiecare pagină, care devenea prietena imaginară a aceluia dintre noi care punea primul mâna pe ea. Mai târziu, am fost convins că fetele de la TCU arată ca fetele din catalogul Sears.

S-a dovedit că n-am fost prea departe de adevăr. Dar la prima

mea întâlnire cu o asemenea creatură delicioasă am fost victima unui dezastru vestimentar.

Draga mea mamă, Tommye, cususe întotdeauna toate hainele noastre, deci când mi-am făcut bagajele pentru colegiu, acestea au fost pline cu cămăși pe care mi le cususe ea cu multă grijă și dragoste din pânză de saci pentru alimente. Dar când am ajuns la East Texas State, am observat că majoritatea băieților purtau pantaloni kaki și cămăși în carouri madras, vopsite natural. Pânza de sac, se pare, se demodase. Îngrijorat, am sunat-o pe mama și i-am spus:

— Toți cei de aici sunt îmbrăcați altfel decât mine. Poartă cămăși madras.

— Ce-i aia *madras*? m-a întrebat ea.

Am încercat să-i explic:

— Păi, seamănă cu un pled.

Știu că mama a avut intenții bune, dar pentru ea pledul era pled. A mers la Magazinul de Stofe Hancock de unde a cumpărat mai mulți metri de pled și mi-a făcut cămașă și pantaloni la fel.

Între timp, Scoot și cu mine ne-am fixat o întâlnire pe nevăzute cu două fete Tri Delta de la TCU. Urma să le ducem la Stadionul Amon Carter ca să susținem echipa de fotbal a TCU, puternicele Broaște cu Corn, în fața unei mulțimi de fani devotați. Prietenul care ne-a aranjat întâlnirea mi-a spus că partenera mea, Karen McDaniel, arăta ca Natalie Wood.

Ei bine, o asemenea întâlnire necesita o garderobă pe măsură, așa că în drum spre East Texas State, Scoot și cu mine am făcut un ocol până acasă pentru a-mi lua hainele pe care mama tocmai mi le terminase. Radia de mândrie când mi le-a dat, o pereche de pantaloni scurți care îmi erau prea lungi și o cămașă cu mâneci scurte și nasturi până la bărbie, amândouă cu dungi albastre, negre și verzi, late cât marcajele de delimitare a benzilor de circulație de pe autostradă. Știam că nu este chiar madras, dar am socotit că este oricum mai bine decât pânza de sac pentru alimente. Când m-am îmbrăcat cu noile mele haine și m-am fâțâit puțin prin fața mamei, m-a lăudat spunând că arăt foarte bine.

Apoi Scoot și cu mine ne-am dus la dormitorul boboacelor de la TCU.

„O stea de cinema", m-am gândit când Karen McDaniel a ieşit pe poarta dormitorului: avea părul negru ridicat în creştetul capului şi ochi mari albaştri care străluceau ca două blişuri. Nu mai văzusem nicio fată atât de frumoasă în Haltom City. Şi s-a dovedit că nici Karen nu mai văzuse pe cineva care să arate ca mine. Niciodată.

Îmi completasem pantalonii pe care mi-i făcuse mama cu ciorapi negri până la genunchi şi cu o pereche de bocanci cu şireturi până sus. Când am urcat treptele ce duceau spre dormitor ca să mă prezint, o altă brunetă adorabilă a ieşit pe poarta dormitorului. Dar când mi-a văzut hainele, s-a oprit atât de brusc de parcă ar fi aruncat o ancoră de două tone.

— Ia te uită! a strigat ea, făcând ca toţi cei aflaţi la o distanţă de cincizeci de metri să se întoarcă spre mine. Iată-l pe Bobby Brooks, complet asortat!

Era Jill, partenera lui Scoot, o Tri Delta superbă cu ochi ca Bambi. După ce şi-a pronunţat judecata asupra manoperei mamei, s-a uitat în jos la încălţămintea mea şi a strâmbat din năsucul ei perfect ca şi cum ar fi cercetat un animal ucis de o maşină.

— Ce încălţăminte-i *asta*?

Am ridicat din umeri, cu fruntea plină de broboane de sudoare:

— Ştiu şi eu... încălţăminte, presupun.

— Ei bine, băieţii de la TCU poartă pantofi *Weejuns*, a zis Jill.

Cuvântul a sunat exotic în urechile lui Scoot.

— Ce-i aia *Weejuns*? m-a întrebat, apropiindu-se de mine.

— Nu ştiu, i-am răspuns sceptic. Cred că sunt pantofii ăia ascuţiţi pe care-i poartă ciudaţii.

— Nu-s ăia! au protestat fetele la unison, scandalizate. Sunt pantofi mocasin!

Am mers pe jos cele două cvartale până la stadion şi în timp ce majoritatea cuplurilor se ţineau de mână, Karen a păstrat o distanţă jignitoare faţă de mine. Pe stadion, toţi studenţii păreau a mă privi cu înţelegere, de parcă aş fi fost victima unei glume în cadrul frăţiei. Nu-mi aduc aminte cine a câştigat sau cine a pierdut meciul de fotbal, nici măcar numele echipei adverse. Îmi aduc aminte doar că m-am simţit de parcă Clovnul Bozo ar fi murit şi eu i-aş fi moştenit hainele.

7

Am avut sacul meu pentru bumbac de la şapte sau opt ani. Era un sac mare de făină. Poate că nu ştii prea multe despre culesul bumbacului, de aceea am să-ţi povestesc cum era: foarte cald. Dumnezeule Atotputernic, ce cald era! O căldură numai potrivită pentru diavol şi îngerii lui. Apoi mai erau muştele şi ţânţarii. Bâzâind din direcţia mlaştinii,erau mari cât gâştele şi de două ori mai nesuferite.

În fiecare zi, ne trezeam când cerul de la capătul câmpului se colora puţin în roz, dar stelele încă se mai vedeau. Culegeam bumbac toată dimineaţa, scoţând patru sau cinci ghemotoace din fiecare păstaie pe care o găseam. Când păstăile se desfăceau, erau aspre şi foşnitoare. După o vreme, îmi jupuiau mâinile. Bumbacul era delicat ca o pană, dar devenea repede greu. În fiecare zi Omul spunea că sacul meu cântăreşte cam zece kilograme. Se părea că oricât culegeam sau oricât de greu îmi simţeam sacul în ziua aceea, Omul spunea că are zece kilograme. Uneori ne dădea un bon cu care să cumpărăm produse din magazin. Mergeam acolo şi îmi cumpăram o bomboană sau o bucată de brânză.

Aşa l-am cunoscut pe Bobby. Magazinul Omului era în partea din faţă a plantaţiei şi trebuia să trec pe lângă casa lui în drum spre locuinţa unchiului James. Era o casă mare, albă, cu un acoperiş negru şi cu un pridvor vechi de jur împrejur. Într-o zi, mergeam pe cărarea de pământ roşu care străbătea plantaţia, când din casă a ieşit un băiat

alb cam de vârsta mea îmbrăcat în salopetă, asemenea mie, și a început să pășească alături de mine.

— Bună, mi-a spus, însoțindu-mă.

— Bună, i-am răspuns.

— Unde te duci?

— Acasă.

— Unde-i acasă?

— Acolo, am spus, arătând vag cu bărbia într-o anumită direcție.

— Vrei să ne dăm cu bicicletele?

Ei bine, asta m-a făcut să mă opresc. M-am întors și m-am uitat mirat la băiat. Înfățișarea lui era una obișnuită, era cam de vârsta mea, avea câțiva pistrui pe nas și un păr șaten ciufulit, în tonuri ruginii, de parcă cineva i-ar fi aruncat scorțișoară în cap. În timp ce mă uitam la el, l-am cercetat cu atenție și am încercat să-mi dau seama ce voia și de ce încerca să-și facă de lucru cu cineva ca mine.

În cele din urmă, i-am răspuns:

— Nu am bicicletă, și mi-am reluat mersul.

— Atunci vrei să tragem cu pușca cu aer comprimat? Ți-o dau pe a mea.

Asta era o invitație. Nu aveam pușcă cu aer comprimat, dar îmi doream mult să merg în pădure și să dobor câteva mierle sau poate un oposum.

— Da, vreau să trag cu pușca împreună cu tine. Ești sigur că mama ta n-are nimic împotrivă?

— Da, n-o interesează atâta vreme cât ajung acasă înainte să se întunece. Stai aici să aduc pușca.

Din ziua aceea, eu și Bobby am fost complici la infracțiune. S-a dovedit a fi nepotul Omului, venit în vizită. Nu știa că nu are voie să fie prieten cu mine.

Când nu lucram, mă strecuram pe pridvorul Omului și fluieram. Atunci Bobby se furișa afară din casă și ne vedeam de ale noastre. Eram destul de apropiați. Dacă el avea ceva de mâncare, aveam și eu. Uneori, la prânz, mânca o parte din mâncare și restul ascundea în buzunar și se furișa afară. Apoi ne plimbam pe la șosea, unde Omul nu ne putea vedea, și eu îmi mâncam carnea de pui, sandvișul sau orice altceva îmi aducea.

Nu peste mult timp ai lui au descoperit că suntem prieteni, dar n-au încercat să ne împiedice să ne mai vedem, mai ales că eram singurul băiat din partea locului cam de o vârstă cu el şi avea nevoie de cineva cu care să se joace. Au aflat că îmi dă mâncare, aşa că au scos o măsuţă de lemn la intrarea din spate, ca să mănânc pe ea. Ulterior, după ce Booby îşi primea porţia de mâncare, ieşea, se aşeza lângă mine şi mâncam împreună.

Când nu lucram, eu şi Bobby făceam tot felul de lucruri, mergeam cu bicicleta,înotam sau ne făceam praştii din crengi. Uneori Thurman venea cu noi, dar de cele mai multe ori eram doar eu şi Bobby.

Mergeam, de asemenea, la vânătoare şi omoram păsări cu puşca cu aer comprimat a lui Daisy Rider. Eram un ţintaş destul de bun şi puteam să împuşc păsările în zbor. Aveam o sfoară în jurul brâului, peste salopetă, şi de fiecare dată când omoram o mierlă, îi treceam picioarele pe sub sfoară şi o lăsam să atârne cu capul în jos. După ce împuşcam mai multe, le duceam acasă la mătuşa Etha şi ea făcea plăcintă.

Când Bobby s-a întors pe plantaţie în anul următor, mi-am adunat curajul să-l întreb pe Om dacă îmi dă voie să culeg resturile de bumbac ca să-mi adun bani de o bicicletă. Până atunci folosisem doar o ferătanie pe care eu şi Bobby o meşteriserăm din piese răzleţe. Nici măcar nu avea cauciucuri, doar roţi. Aveam nevoie de o bicicletă adevărată, ca Bobby şi cu mine să putem face plimbări ca lumea.

Resturile de bumbac sunt bucăţelele care atârnă în tufişuri şi care au rămas în păstăile murdare de pe jos după ce câmpul a fost cules. Fiindcă unchiul James şi mătuşa Etha nu aveau bani, trebuia să strâng resturi de bumbac ca să îmi cumpăr bicicletă.

Eram în stare să culeg atâta cât era nevoie, dar Bobby a avut un plan. Venea şi culegea împreună cu mine, strângând ultimele ghemotoace de pe florile culese deja şi prefăcându-se că păstrează o parte din ceea ce culegea pentru sine. Dar bumbacul pe care-l culegea îl punea în sacul meu. Şi când Omul nu se uita, mergea în şopronul cu bumbac şi îşi umplea sacul cu bumbac *cules*, bumbac bun, apoi venea şi îl golea în sacul meu. Îl ascundeam sub resturile de bumbac.

În fiecare vară, Bobby şi cu mine puneam la cale ceva nou, dar recoltatul bumbacului a durat *multă* vreme. În fiecare vară, culegeam

bumbac şi Omul cântărea ceea ce culegeam – şi ce fura Bobby! – şi în fiecare an Omul mă amâna cu banii, spunând că n-am cules destul pentru bicicletă. Aşa a fost trei ani la rând, până când în cele din urmă,la Crăciun, Omul a venit la unchiul James şi mi-a cerut să merg acasă la el, dar nu mi-a spus şi de ce.

— Vino şi ai să vezi, mi-a zis.

L-am însoţit până la el şi când ne-am apropiat, am văzut-o în pridvorul ce înconjura casa, strălucind ca un vis: o bicicletă Schwinn nou-nouţă, roşu cu alb şi cu un claxon din cauciuc.

M-am întors şi m-am uitat la Om, care zâmbea pe sub mustaţă.

— E a *mea*? l-am întrebat. Nu-mi venea să cred.

— E a ta, Micuţule, mi-a răspuns. Ia-o şi du-o acasă.

— Mulţumesc, domnule! Mulţumesc, domnule!

Am alergat ca un sălbatic, am sărit pe ea şi am zbughit-o pe şosea spre casă pentru a i-o arăta unchiului şi mătuşii. Bicicleta a fost primul lucru nou din viaţa mea. Aveam unsprezece ani.

8

În 22 noiembrie 1963, am îmbrăcat o cămașă madras cumpărată din magazin, pantaloni kaki – și, da, pantofi *Weejuns*. Eu, Scoot și încă doi prieteni am urcat într-un Chevy Biscayne bleu cu patru uși, model 1961, și am pornit în a doua aventură la studentele de la TCU. Ocazia era întoarcerea din vacanță; Elvis a urlat din aparatul de radio tot drumul până în oraș.

Pe atunci nu existau încă autostrăzile interstatale, așa că drumul de la Commerce, Texas, trecea prin centrul orașului Dallas. Conduceam Biscayne-ul de-a lungul lui Elm Street, când traficul a încetinit brusc. Am oprit în dreptul Depozitului de manuale de la intersecția dintre străzile Elm și Houston, în spatele unui Sedan alb – singura mașină care ne stătea în față înainte să putem țâșni pe drumul liber spre autostrada Stemmons.

Sedanul alb a plecat, dar, când eram pe punctul de a trece și noi prin intersecție, un ofițer de poliție a pășit în fața mașinii, a fluierat și a întins o mână ca un fundaș.

— Fir-ar să fie! a spus Scoot uitându-se la ceas. Acum o să întârziem!

Așteptarea se anunța de lungă durată, așa că am oprit motorul, am ieșit cu toții și ne-am așezat pe capotă. La început am auzit sirenele și motocicletele apropiindu-se dinspre stânga și ne-am întors ca să vedem ce vine. Niște urale se îndreptau spre noi, rostogolindu-se prin

mulțime ca valurile unui ocean. Apoi am văzut-o: o limuzină Lincoln decapotabilă, păzită în față și în spate de agenți FBI cu ochii în patru.

Deși totul s-a terminat în mai puțin de zece secunde, acum mi se pare că evenimentele s-au derulat cu încetinitorul: Guvernatorul Texasului, John Connelly, ședea în față. Președintele John F. Kennedy, care era așezat în spate și făcea semn mulțimii, era pe partea noastră, iar Jackie, strălucitoare, ședea lângă el, cu toca ei roz pe cap.

Apoi evenimentele s-au derulat pe repede-înainte: Mulțimea s-a împrăștiat brusc și inexplicabil, ca un banc de pești speriați. N-am știut de ce. N-am văzut altceva decât ocazia de a trece prin intersecție și de a ieși pe șoseaua ce ducea spre TCU. Toți patru am sărit de pe capotă și am urcat repede în Biscayne.

Am trecut prin intersecție și am oprit chiar în spatele limuzinei prezidențiale. Pe moment, habar n-am avut că trăim momente istorice. Apoi s-a anunțat la radio: „Poliția raportează împușcături lângă coloana prezidențială în Dallas."

Apoi, după câteva clipe, a fost făcut un alt anunț: „Președintele a fost împușcat."

— Dumnezeule! am strigat eu. E chiar în fața noastră! Am pornit în viteză și am urmărit limuzina pe șosea dincolo de Market Hall, unde mii de oameni erau adunați ca să asculte discursul lui JFK, până la Spitalul Parkland, unde am parcat Biscayne-ul chiar lângă limuzina goală.

Am oprit motorul și am rămas acolo înmărmuriți. Radioul anunța pe larg ce s-a întâmplat: Se pare că împușcăturile au venit din Depozitul de manuale... O urmărire masivă s-a declanșat în Dallas... se așteptau vești despre starea de sănătate a președintelui. Stăteam acolo de vreo douăzeci de minute, când un agent din Serviciile Secrete, tuns scurt și cu un aer intimidant, a venit la noi dinspre ieșirea de la Urgență.

Și-a vârât capul tuns periuță pe geamul meu și mi-am văzut imaginea reflectată în ochelarii lui de soare.

— Ce faceți aici, băieți? ne-a întrebat cu un aer foarte serios.

A ascultat explicația noastră, apoi ne-a zis:

— Ei bine, dacă vreți să nu vă duc la poliție și să vă iau amprentele, plecați de aici!

— Da, domnule, am răspuns.

Am pornit şovăitor maşina şi am ieşit încet din parcarea spitalului Parkland. Eram pe autostradă de vreo zece minute când am auzit la radio tristul anunţ: „Preşedintele a murit."

Nu ne-a luat mult timp ca să ne dăm seama că eram printre ultimii civili care l-au văzut în viaţă.

9

În fiecare duminică, un lucrător de pe câmp cu o căruță trasă de un catâr trecea pe drumurile de pământ ale plantației ca să ia oamenii și să-i ducă să-L laude pe Domnul. Erau vreo douăzeci de familii care lucrau pe plantația Omului. Oamenii urcau în căruță, bărbații le ajutau pe femei, apoi le dădeau copiii și la sfârșit urcau ei, apoi lucrătorul cu căruța îi ducea pe toți la Biserica Baptistă Noua Glorie a Sionului. Ca să-ți spun drept, nu cred că-mi amintesc exact numele ei, dar toate se numeau „Noua" cutare și „Gloria" cutare și aproape toate erau baptiste.

Fiecare plantație avea o biserică pentru oamenii de culoare, și acela era locul lor principal de socializare. Bisericuța noastră din scânduri era pe un câmp întins și avea pe ușă o cruce care n-a văzut niciodată vopseaua. Se pare că Dumnezeu folosea acoperișul de tinichea pe post de perniță pentru ace, fiindcă era plin de găuri prin care pătrundea lumina soarelui, ce făcea ca băncile din lemn să arate ca și cum ar avea buline.

Uneori ploua, și atunci predicatorul trebuia să măture apa prin ușa din față.

Predicatorul, fratele Eustis Brown, era și el lucrător pe câmp. Dar era singurul om, în afară de unchiul James, care știa să citească Biblia. Am învățat multe din Scriptură ascultându-l pe fratele Brown. Asta, fiindcă ținea aceeași predică *luni întregi.*

Să spunem că predica despre păcatul poftei. Fratele Brown zicea:

— Ascultă, biserică: Întâi Ioan vorbește despre pofta cărnii, pofta ochilor și lăudăroșia vieții – toate acestea nu vin de la *Dumnezeu*, ci sunt din *lume*! Dar lumea asta *trece*! Și poftele ei *trec*! Dar dacă faci voia lui Dumnezeu, vei trăi *veșnic*!

În fiecare săptămână spunea aceleași versete, fixându-ni-le bine în cap, de parcă ar fi bătut o potcoavă pe copita unui cal încăpățânat. Dar câteodată oamenii se plângeau:

— Frate Brown, am auzit mesajul ăsta de o sută de ori, spunea câte o bătrână mai îndrăzneață, ca mătușa, sora lui Mama Mare. Când ai de gând să schimbi predica?

Fratele Brown se uita în sus la acoperișul găurit și clătina din cap, puțin trist:

— Lucrez toată săptămâna pe plantație cu voi și Domnul îmi arată ce se întâmplă în congregație, așa că știu ce trebuie să predic duminică. Când încep să văd o schimbare acolo, spunea arătând spre plantație, îmi voi schimba și eu mesajul aici.

Așa am învățat Biblia fără să știu să citesc.

Când aveam în jur de doisprezece ani, mătura Etha m-a îmbrăcat în alb și m-a dus la râu ca să fiu cufundat. Am fost patru sau cinci care urma să fim botezați în ziua aceea, și toate familiile de pe plantație au venit cu găleți și coșuri cu mâncare pe care urma să le întindă pe pături ca să avem ceea ce noi numeam „mâncare pe pământ". Albii îi spuneau picnic.

Mătușa a tăiat special gâtul unui pui și l-a fript; de asemenea, a adus celebra lor lipie cu mure și un ulcior cu ceai rece pe care îl preparase cu frunze de mentă de la mătușa mare. (Cel puțin, cred că erau frunze de mentă. Cu mătușa, nu știai niciodată ce fel de pudre și poțiuni primeai.)

Dar am mâncat numai după ce fratele Brown a ținut o predică despre Ioan Botezătorul, care L-a cufundat în apă pe Isus Însuși și despre cum Dumnezeu a spus din cer că Își găsește toată plăcerea în Fiul Lui. După ce fratele Brown a terminat de predicat, a intrat în râul verde și răcoros până când apa i-a ajuns la brâul robei lui albe pe care o păstra anume pentru botezuri. L-am urmat în apă, călcând cu

picioarele desculțe pe pietricelele netede și strălucitoare îngropate în noroiul călduț și moale.

Bobby și cu mine înotam de multe ori în bulboană, dar înotam goi pușcă. Mi s-a părut ciudat să intru în apă îmbrăcat și să simt cum hainele albe și moi pluteau în jurul meu ca un nor. Dar am mers mai departe până în locul în care mă aștepta fratele Brown. Noroiul din râu îmi intra printre degete, în timp ce mă uitam atent în jur ca să mă feresc de eventuali aligatori.

M-am oprit lângă fratele Brown și el și-a așezat mâna stângă pe spatele meu. Auzeam păsările ciripind și apa clipocind, iar în depărtare vedeam câțiva bărbați albi într-o barcă, pescuind.

— Micuțule, m-a întrebat fratele Brown, crezi că Domnul Isus a murit pe cruce pentru păcatele tale, a fost îngropat și a înviat în a treia zi?

— Da, domnule, cred, am răspuns și am simțit că ceva îmi atinge piciorul. Speram să fie doar un somn.

— Te botez în numele Tatălui, al Fiului și al Duhului Sfânt! a spus fratele Brown și, repede ca fulgerul, de parcă s-ar fi temut că mă răzgândesc, m-a prins de nas cu mâna dreaptă și m-a aruncat pe spate în apă.

Problema a fost că fratele Brown m-a scăpat din mână și m-am dus până la fund. Nu știam că trebuie să ies imediat la suprafață, așa că am înotat puțin pe sub apă, eliberând bule și privind în sus prin apa lăptoasă la norii care treceau pe cer. Mătușa Etha mi-a povestit după aceea că adunarea s-a panicat și s-a repezit spre râu. Încă mă mai căutau și mă strigau când am ieșit la suprafață ceva mai încolo, ca un motociclist ajuns la linia de sosire, puțin palid și plin de Duhul Sfânt!

Mătușa a fost atât de bucuroasă că mă vede, încât mi-a dat două porții de lipie cu mure în ziua aceea.

10

Lucrurile s-au schimbat. Unchiul James s-a îmbolnăvit şi a murit, iar mătuşa Etha s-a mutat. Ultima dată când am văzut-o, plângea. Nu înţelegeam de ce îi lua Dumnezeu tocmai pe oamenii cei mai dragi mie. Thurman şi cu mine ne-am despărţit, iar eu m-am dus să locuiesc pe altă plantaţie cu sora mea Hershalee.

Am impresia că Thurman s-a dus la nişte rude ale lui BB, dar nu sunt sigur. Cred că aveam treisprezece sau paisprezece ani pe atunci. Anii aceia sunt foarte confuzi în mintea mea. Nu aveam calendar pe atunci. Nici ceas. Şi ce nevoie aş fi avut de ceas? Când nu faci altceva toată ziua decât să-i duci Omului bumbac, nu trebuie să ajungi în altă parte decât acolo unde eşti.

Îmi era dor de Bobby şi aş fi vrut să am un alt prieten ca el. Noul Om avea două fetiţe cam de vârsta mea, dar nu am fost prieten cu cele două *fete* albe. În plus, când copiii albi cresc ceva mai mari, merg la şcoală în timpul zilei. Şi unii copii de culoare merg, dar eu n-am mers. De multe ori, Omul îi trimitea pe copiii de culoare să muncească pe câmp.

Nu numai adulţii ridicau un zid între albi şi negri. După mai mulţi ani, am auzit că odată, în Carolina de Sud, cinci sau şase băieţi albi mergeau la şcoală împreună. În fiecare zi erau nevoiţi să traverseze un pârâu într-o pădurice. Şi copiii negri treceau pe acolo în drum spre şcoala lor, dar într-o zi băieţii albi au decis că nu-i corect ca negrii să

treacă pârâul pe acelaşi podeţ cu ei. Aşa că au organizat o ambuscadă. Au adunat crenguţe şi bucăţi mici de lemn şi s-au aliniat lângă punte ca să-i aştepte pe copiii de culoare.

— Podeţul ăsta e al albilor! a urlat un bătăuş când copiii de culoare s-au apropiat de pârâu. Dacă voi, negrilor, vreţi să ajungeţi dincolo, n-aveţi decât să treceţi prin apă!

Ei bine, copiii negri n-au fost de acord cu asta şi atunci a început o bătaie cu bâte şi pietre. Partea dureroasă este că băieţii albi au câştigat. Au aruncat cu suficient de multe pietre încât să cucerească puntea, şi copiii de culoare au fost nevoiţi să treacă prin apă ca să ajungă la şcoală.

Am auzit povestea asta abia după ce am crescut,însă chiar şi acum îmi pare rău pentru copiii aceia. Nu atât de mult pentru că au ajuns uzi la şcoală,cât fiindcă ştiu ce înseamnă să fii bătut din cauză că te-ai născut cu o culoare diferită a pielii. Şi ştiu ce înseamnă să umbli cu ochii în pământ ca să eviţi să se întâmple iarăşi.

Aşa am făcut şi eu după ce am fost târât de băieţii aceia.

Aveam cam cincisprezece-şaisprezece ani şi mergeam pe şoseaua ce trecea prin faţa plantaţiei, întorcându-mă acasă de la mătuşa. Atunci am văzut-o pe doamna albă lângă Fordul Sedan albastru. Era puţin aplecată înainte şi se uita sub partea din spate a maşinii, dar aşa cum fac femeile, cu grijă să nu-şi murdărească fusta albă. Şi pălăria ei era albă şi mică, abia acoperindu-i creştetul capului, cu o panglică maro ca o dungă de ciocolată. Aşa cum am mai spus, părea să se întoarcă din oraş.

Am întrebat-o dacă are nevoie de ajutor şi mi-a răspuns că da. Am scos cricul din portbagaj şi l-am fixat sub maşină, alegând un loc cât mai stabil cu putinţă. Am răsucit mânerul şi maşina s-a balansat, inclinându-se suficient de mult ca să pot scoate roata.

Abia pusesem înapoi tija metalică, când din pădure au ieşit trei băieţi şi au întrebat-o pe doamnă dacă are nevoie de ajutor. Roşcatul dinţos m-a văzut primul şi m-a numit cioroi. Apoi m-am trezit cu o funie strânsă în jurul gâtului şi cu o spaimă cumplită răscolindu-mi stomacul ca un şarpe veninos.

— O să-ţi dăm o lecţie ca să nu mai deranjezi doamnele, a spus cel ce ţinea funia.

Numai că eu n-o deranjam, îi reparam roata. Dar ea nu s-a grăbit să-i contrazică și eu n-am putut spune nimic, fiindcă sigur nu m-ar fi crezut. M-am gândit că dacă scot o vorbă, îmi înrăutățesc și mai mult situația.

Am stat cu ochii pe băiatul cu funia și, când a legat-o de șaua lui, am știut ce urmează și m-am speriat îngrozitor. Am încercat să o desfac cu ambele mâini. Atunci băieții au tras de hățuri și au pornit râzând.

Caii au mers întâi la pas, suficient de încet ca să pot alerga. Mă împleticeam în urma lor, încercând în continuare să lărgesc nodul cu mâinile și în același timp să mă țin pe picioare. Caii erau cam la trei metri înaintea mea și auzeam cum loveau pământul cu copitele. Praful îmi intra în ochi. Și îi simțeam gustul în gură. După aceea am auzit un răcnet și un țipăt. Picioarele au zburat de sub mine și m-am prăbușit în țărână, alunecând pe genunchi și pe coate.

Caii au galopat și au galopat, iar eu am ținut funia cu mâinile de parcă ar fi fost un volan, încercând să-mi introduc degetele între ea și gât ca s-o împiedic să se strângă mai tare. Praful mă orbea și mă îneca. Cămașa și pantalonii mi s-au rupt în coate și în genunchi, apoi pielea mi s-a julit ca la un iepure care este pregătit ca să fie băgat în cratiță. Nu-i auzeam râzând, auzeam doar bubuitul copitelor cailor care mă târau spre moarte.

Cred că aș fi murit dacă Bobby și mătușa lui, soția Omului de pe cealaltă plantație, n-ar fi trecut chiar atunci pe șosea. Eram aproape leșinat și nu-mi amintesc prea bine ce s-a întâmplat. Știu doar că au încetat brusc să mă târască. Am deschis puțin pleoapele,care îmi erau umflate, și am văzut-o pe mătușa lui Bobby în picioare și cu o pușcă îndreptată spre băieții de pe cai.

— Dați-i drumul! a strigat ea. Am simțit cum nodul se desface și am văzut funia aspră căzând la pământ ca un șarpe din care a ieșit răul. Apoi i-am auzit pe băieți îndepărtându-se în galop și râzând.

Bobby și mătușa lui m-au urcat în mașina lor și m-au dus la casa mătușii. Aceasta m-a tratat cu rădăcini și poțiuni și mi-a uns ochii cu un unguent ca să se dezumfle și să pot vedea iarăși. A fost nevoie de mult timp ca juliturile să prindă crustă ca să îmi pot îmbrăca iarăși pantalonii și cămașa.

Îi știam pe cei care au făcut asta. Și cred că tații lor făceau parte din Klan. Dar în Red River Parish, oamenii de culoare au învățat că este mai bine să își țină gura și să nu spună ce știu, dacă nu voiau să pățească ceva și mai rău ei sau familiile lor, ca de exemplu să se trezească în toiul nopții cu casa în flăcări.

Privind înapoi în timp, cred că ceea ce mi-au făcut băieții aceia m-a făcut să fiu puțin confuz în viață. Și, desigur, nu m-am mai oferit niciodată să ajut doamnele albe.

11

Când am văzut-o pe Deborah pentru prima dată, am început să complotez ca s-o fur. Inițial n-am vrut s-o fur pentru mine, ci pentru Sigma Chi, frăția în care am intrat după ce m-am transferat de la EastTexas State la TCU în primul an de studiu. Era primăvara lui 1965 și eram în perioada de probă academică. Deborah, tot în anul întâi, era în perioada de probă pentru bursă de studii și totodată membră a organizației de fete Tri Delt și „iubita" frăției Delta Tau Delta, frăția rivală nouă. Mi-am pus în gând s-o fac „iubita" frăției Sigma Chi, inițiind o mică lovitură între frății, care avea ca element de noutate aducerea unei fete intelectuale la masa noastră de la Uniunea Studenților.

Deborah crescuse în Snyder, un orășel din vestul Texasului năpădit de amarant, neted ca-n palmă, că dacă te urcai pe balega unei vaci puteai să vezi până în New Mexico. Este un loc unde fiecare știe ce face celălalt și unde copiii de școală visează să călătorească în locuri exotice precum Lubbock sau Abilene. Nimic verde nu se găsește acolo, cu excepția raionului de verdețuri de la Piggly Wiggly. Snyder este, de asemenea, ultimul loc consemnat unde oamenii au văzut un bivol alb, de aceea un bivol alb din ghips păzește astăzi tribunalul din piața orașului.

Deborah mai are două surori: pe Gretchen, o fostă participantă la competiția Miss Snyer; și pe Daphene, care este sora geamănă a

lui Deborah numai în virtutea faptului că s-au născut amândouă în aceeaşi zi. Înaltă şi voluptoasă, tânăra Daphene a devenit o petrecăreaţă ce n-a întâlnit niciodată un băiat care să nu-i placă sau o carte care să-i placă. Deborah este opusul ei: şoarece de bibliotecă şi cuminte ca o soţie de predicator duminica. În adolescenţă, Deborah avea o siluetă ca un pai de suc şi, fiind timidă, îşi umplea gura cu pop-corn ca să-i împiedice pe băieţi s-o sărute la cinematograf. Dar cu părul ei negru şi cu ochii alungiţi, era foarte drăguţă şi vorbea cu accentul uşor tărăgănat al texanilor şi cu o tonalitate perfect echilibrată, ca un aristocrat sudist.

Cu aceste arme m-a prins în laţ. Într-o seară caldă din 1966, Sigma Chi a organizat o „ieşire", un eveniment neoficial care avea să scoată frăţia noastră în pădure, încărcată cu bere ţinută la rece şi în compania prietenelor.

Dar eu n-aveam prietenă, lucru pe care i l-am împărtăşit prietenului meu Glenn Whittington tocmai când Deborah a intrat în sala Uniunii Studenţilor.

Glenn era genul de băiat pe care toată lumea îl place – nostim, afabil, un veşnic peţitor. Văzând-o pe Deborah, i-a făcut semn cu mâna să vină la masa noastră. După câteva discuţii preliminare, a spus fără înconjur:

— Deborah, îl cunoşti pe prietenul meu Ron? Are nevoie de o prietenă pentru ieşirea din seara asta.

Deborah l-a ţintuit pe Glenn cu privirea:

— Dacă prietenul tău vrea să iasă cu mine, a anunţat ea în stilul inconfundabil al sudistelor mândre, să mă caute el.

Apoi s-a întors pe călcâie şi a plecat.

La mine nu s-a uitat deloc.

Până atunci mă interesaseră petrecăreţele blonde înzestrate cu tot ce trebuie pe moment. Nu mai ieşisem niciodată cu o bursieră, cu cineva care chiar învăţa pentru examene. Asta m-a intrigat. În plus, era foarte, foarte drăguţă. Am căutat-o a doua zi. A fost de acord să vină cu mine, deşi până la urmă planurile noastre nu s-au concretizat. Am aflat ulterior că se despărţise de prietenul ei, un Delta Tau Delta pe care îl chema Frank. Dar în lunea următoare s-au împăcat iarăşi. Nu m-am simţit jignit şi am făcut o înţelegere:

data viitoare când avea să se certe cu el, să mă caute. Şi după câteva săptămâni a făcut-o.

Am fost la un alt eveniment de vineri seara. Dar lunea următoare s-a împăcat iarăşi cu Frank. Situaţia aceasta a continuat timp de mai multe săptămâni – se certa cu el şi mă căuta pentru întâlniri de sfârşit de săptămână. Apoi lunea se împăcau. Poate crezi că aceste capitulări mi-au rănit orgoliul, dar Deborah şi cu mine eram doar prieteni, nimic mai mult. Am considerat amândoi că aranjamentul era teribil de amuzant.

Totuşi, întâlnirile noastre intermitente au încetat în primăvara ultimului meu an de studii, când am deschis un plic cu aspect oficial în care am găsit o invitaţie la Războiul din Vietnam. Asta m-a dus într-o tabără de instrucţie din Fort Polk, Louisiana; apoi la Albuquerque, unde am fumat odată marijuana şi m-am trezit lângă o fată grasă; şi după aceea am fost repartizat pentru serviciu permanent la Fort Carson, Colorado.

Imediat după ce am plecat din Fort Polk, era cât pe ce să ratez repartizarea ca puşcaş într-o unitate terestră ce urma să ajungă într-o zonă demilitarizată. Tocmai am terminat instruirea de bază şi pe cea avansată la infanterie şi m-am trezit împreună cu douăzeci şi cinci de mii de alţi soldaţi începători pe un aerodrom din Colorado Springs.

— Hall! Ronald R.! Ia-ţi lucrurile şi urcă, mi-a strigat un locotenent adjunct arătând spre avioanele militare de transport despre care ştiam că pleacă drept pe front.

Dar dintr-un motiv oarecare mi-a pus câteva întrebări şi când a aflat că aveam trei ani şi jumătate de colegiu, m-a repartizat în altă parte.

— Am o veste bună şi o veste proastă, mi-a zis el. Vestea bună este că există un post în unitatea de sprijin pentru armament nuclear din Albuquerque. Vestea proastă este că trebuie să te califici pentru accesul la documentele strict secrete. Dacă nu te califici, te urc într-un avion ca ăla.

I-am jurat locotenentului că aveam un cazier curat. M-a trimis la Albuquerque, unde am primit dreptul de acces la documente strict secrete. Desigur, probabil că nu l-aş fi primit dacă armata ar fi ştiut că am fumat marijuana cu o fată grasă.

În timpul stagiului de doi ani în armată, Deborah şi cu mine am schimbat câteva scrisori. Nimic romantic şi înflăcărat, am păstrat doar legătura, aşa cum păstrau oamenii legătura înainte de era e-mailurilor şi a convorbirilor la distanţă. În decembrie 1968, mi-am terminat stagiul militar şi m-am întors în Texas ca să-mi finalizez studiile la seral. Ca să câştig bani, am vândut Supă Campbell managerilor de magazine alimentare. Nu-mi plăcea să intru în magazinele Piggly Wiggly îmbrăcat în costum din trei piese şi înarmat cu un pămătuf de praf. Pe lângă convingerea managerilor să aloce mai mult spaţiu pe rafturi pentru produse trăsnite precum sosul pentru măruntaie de pui, în atribuţiile mele intra şi ştergerea prafului de pe produsele care se vindeau greu, precum supa de mazăre.

Am sunat-o pe Deborah doar ca s-o salut. Mi-a făcut o scurtă trecere în revistă a ultimelor evenimente de la TCU – cine a renunţat la şcoală, cine a absolvit şi, desigur, cine s-a căsătorit. Pe atunci, fetele îşi alegeau soţii înainte de ultimul an şi, dacă totul mergea bine, se căsătoreau în semestrul de primăvară. Întotdeauna am crezut că fetele din Tri Delt erau cele mai drăguţe din campus. Am întrebat-o în glumă:

— Este vreo fată din Tri Delt care nu s-a măritat încă?

— Doar eu, mi-a răspuns. Şi am devenit *atât de nostimă*. O să-ţi placă la nebunie de mine.

Avea dreptate. A dispărut bursiera drăguţă, uşor combativă, pe care o invitasem în pădure. În locul ei a apărut o femeie superbă şi educată, sigură pe ea şi foarte nostimă. Am început să ieşim împreună şi peste o lună deja nu ne mai întâlneam cu nimeni altcineva, am rămas doar noi doi.

În primăvara anului 1969, Deborah s-a întors din San Antonio, unde fusese la nunta unei prietene de la colegiu, şi mi-a spus:

—Toţi de acolo cred că ar trebui să ne căsătorim.

Am zâmbit:

—Tu ce crezi?

— Şi eu cred asta.

— Păi, de ce nu ne căsătorim atunci?

— Va trebui să mă ceri mai întâi.

Am sărutat-o şi i-am spus că mă voi ocupa de asta.

În iulie, tata mi-a împrumutat bani ca să cumpăr un inel. Dar n-am ştiut cum s-o cer şi m-am plâns prietenului meu de cameră, Kelly Adams, de dilema în care mă aflam.

— Vrei s-o cer eu în locul tău? m-a întrebat.

Dacă a funcţionat în cazul lui Cyrano de Bergerac, mi-am zis, n-ar strica să încerc şi eu. I-am înmânat inelul lui Kelly şi i-am făcut amândoi o vizită lui Deborah în apartamentul ei, unde ne-am aşezat cu toţii stânjeniţi în cerc.

— Ronnie vrea să te întrebe ceva, i-a spus Kelly lui Deborah, dându-i inelul.

— Vrea să ştie dacă te măriţi cu el.

Deborah şi-a dat ochii peste cap:

— Oare n-ar trebui să mă întrebe *el* asta?

Am zâmbit şi am întrebat-o:

— Ei bine, te măriţi cu mine?

Ar fi trebuit să-mi ceară să ies afară şi să intru apoi iarăşi. Însă în loc să facă asta, mi-a răspuns că da.

— Apropo, a adăugat. Asta a fost cea mai groaznică cerere în căsătorie despre care mi-a fost dat să aud *vreodată*.

Ne-am căsătorit în octombrie 1969 şi Deborah a început să predea la o şcoală elementară, iar eu am intrat în lumea investiţiilor bancare. Am absolvit facultatea la seral, după care mi-am continuat studiile încă un an şi mi-am luat diploma de master. În 1971 am început să cumpăr şi să vând tablouri ca o activitate suplimentară. Doi ani mai târziu s-a născut fiica noastră Regan.

În 1975, anul dinaintea naşterii fiului nostru Carson, am câştigat de două ori mai mult din comerţul cu artă decât la bancă. Aşa că am început să caut argumente ca să lansez o afacere pe cont propriu. Nu peste mult timp, mi-a parvenit un argument sub forma *Semnalului*, tabloul celebrului pictor western Charles Russell. În 1910, Russell dăruise tabloul ca dar de nuntă soţilor Crowfoot, o familie proeminentă din Montana, ai cărei descendenţi s-au stabilit ulterior

în Puerto Rico. Printr-un contact din Santa Fe, New Mexico, am aflat că unul dintre moştenitorii Crowfoot vrea să-l vândă.

L-am sunat pe domnul Crowfoot în San Juan din biroul meu de la bancă şi i-am spus că sunt interesat să cumpăr pictura, dar sunt prea ocupat ca să zbor în Puerto Rico şi l-am ajutat să înţeleagă justeţea unei călătorii până în Texas, cu tot cu preţiosul tablou de familie. Adevărul este că, deşi mă descurcam mai bine decât alţii de vârsta mea, nu-mi permiteam nici să-mi cumpăr bilet până în San Juan şi nici să-mi iau liber de la serviciu.

Aşadar domnul Crowfoot a zburat la Fort Worth, unde l-am primit cu ospitalitatea specific texană, cu alte cuvinte cu muşchi de vită la grătar şi cu multă băutură. La desert, a fost de acord să-mi vândă tabloul lui Russell cu 28.000 de dolari. Ba mai mult, a spus că-mi lasă pictura în grijă şi că mă aşteaptă cu plata nouăzeci de zile. Era o şansă incredibilă, prima mea ocazie să fac un profit din cinci cifre. Am fixat preţul de vânzare la 40.000 de dolari şi am început să caut cumpărător.

Dar trei luni trec repede când ai un termen-limită de nouăzeci de zile. După patruzeci şi cinci de zile am început să transpir.Atunci mi-a venit o idee: în cea de-a patruzeci şi şasea zi, fără nicio perspectivă în minte, am mers la aeroport şi mi-am cumpărat un bilet pentru Los Angeles. De la terminalul de plecare am sunat la bancă să spun că sunt bolnav şi am vorbit cu şeful meu chiar în momentul în care se făcea apelul de îmbarcare.

După ce am ajuns la Los Angeles, am închiriat o maşină cu cinci dolari şi am rugat-o pe fata de la ghişeu să-mi arate încotro este Beverly Hills. Un drum scurt pe I-5 m-a scos pe Sunset Boulevard, unde am ieşit de pe austostradă în cartierul select cu palmieri, ziduri înalte şi conace. Virând la stânga şi la dreapta pe celebrele bulevarde umbrite, am oprit lângă Rodeo Drive, o mecă a galeriilor de artă.

Cu tabloul lui Russell sub braţ, am intrat în prima galerie pe care am văzut-o şi am oferit *Semnalul* spre vânzare.

Nu sunt interesaţi, mi-au spus. Dar aveau un client care ar putea fi interesat şi l-au sunat pe domnul Barney Goldberg ca să-i spună că mă duc la el ca să-i arăt ceva ce cu siguranţă îi va plăcea. Domnul Goldberg nu stătea departe şi, surprinzător, nu locuia într-un conac.

Totuşi, casa lui în stil hacienda părea scumpă. Imediat ce am păşit pe terasă, uşa s-a deschis larg.

— Poopsie! a izbucnit un bărbat chel de un metru optzeci care arăta ca un amestec de Gene Autry, Liberace şi Moshe Dayan. Şi-a întins mâinile încărcate cu diamante şi m-a îmbrăţişat de parcă aş fi fost o rudă de mult pierdută.

— Nu, domnule, i-am răspuns clătinând din cap. Nu sunt Poopsie. Sunt Ron Hall.

— Nu, *nu*, m-a mustrat el aşa cum insistă o mătuşă pe lângă un copil sătul să mai ia o bucată de plăcintă. Eşti *Poopsie*! Şi *mie* poţi să-mi spui Snookems!

În timp ce a zis asta, i-am cercetat înfăţişarea sclipitoare: Purta pe cap o pereche de ochelari de aviator din aur, avea un bandaj negru peste ochiul stâng şi era îmbrăcat cu o cămaşă de cowboy cu perle în loc de nasturi şi cu jeanşi; în picioare avea cizme din piele de piton alb cu vârfuri de aur şi cu tocuri ornamentate, precum şi o cataramă din aur sub formă de bivol de mărimea unei farfurii, încrustată cu rubine în loc de ochi şi cu diamante în alte locuri. Câte un diamant de cel puţin trei carate îi împodobea fiecare deget, cu excepţia degetelor inelare – pe acestea avea câte zece carate.

Domnul Goldberg – Snookems – m-a poftit în casa lui cu aer rustic şi masculin, plină cu arme vechi, obiecte folosite de cowboy şi pături Navajo. Dar pereţii m-au interesat cel mai mult: Toţi erau acoperiţi de jos până în tavan cu artă western de bună calitate: tablouri de Remington, Borein şi... Russell.

Sunt salvat, mi-am spus, completând deja în gând cecul domnului Crowfoot. Eram sigur că Snookems era cumpărătorul cel mai potrivit pentru *Semnalul*. După ce mi-a făcut turul casei, m-a invitat să beau un pahar cu vin înainte de masă – cu *mult* înainte de masă. Şedeam ca pe spini, aşteptând să-mi facă o ofertă pentru Russell.

A sorbit din vin şi a început:

— După cum vezi, mi-a spus arătând spre pereţii lui acoperiţi de tablouri, n-am nevoie de micul obiect pe care l-ai adus.

Mi s-a oprit inima în piept.

— Dar eşti *aşa* de dulce... a continuat, că voi vinde Russell-ul tău unui prieten de-al meu şi îţi voi trimite banii!

Snookems mi-a zâmbit încântat, de parcă s-ar fi oferit să-mi vândă Tahiti pe un dolar. Dar fiindcă nu aveam alte perspective, i-am acceptat oferta. N-am mai luat masa, dar am continuat să bem vin în timp ce am discutat planurile vagi ale afacerii.

Am insistat că *trebuie* să am banii peste patruzeci şi patru de zile, altfel domnul Crowfoot va veni şi mă va scalpa.

— Da, da, înţeleg, a mormăit zâmbind şi clătinându-se în timp ce mă conducea spre ieşire. *Ai încredere* în mine.

Întors la aeroport, am sunat-o pe Deborah.

— Veşti bune! i-am zis. Am întâlnit un colecţionar care va vinde Russell-ul şi ne va trimite banii.

Deborah m-a întrebat circumspectă:

— Cum arată?

Am ezitat, nefiind sigur dacă o descriere exactă ar fi de prea mare ajutor.

— Păi... se numeşte Barney Goldberg...

— Ai luat o chitanţă sau un contract?

— Nu...

— Ai asigurare pentru tablou, nu-i aşa?

— Nu...

— Eşti nebun! a răbufnit în receptor. Pare o escrocherie! Du-te la el şi ia-i tabloul!

— E prea târziu, am spus, dintr-odată obosit. Nu mai am bani şi avionul pleacă în câteva minute.

Am pus receptorul în furcă şi am zburat înapoi la Fort Worth, cu stomacul ghem. A doua zi am încercat să-l sun pe Goldberg ca să-mi trimită cel puţin o chitanţă. Dar de fiecare dată când am format numărul lui, telefonul a sunat în gol, ca şi cum ar fi râs de mine de la distanţă. Am sunat zi de zi, timp de patruzeci şi trei de zile, şi nu mi-a răspuns niciodată. Când s-a apropiat ziua a nouăzecea, domnul Crowfoot m-a sunat aproape zilnic ca să-mi amintească unde să-i trimit cecul. Am slăbit zece kilograme din cauza stresului.

În ziua a patruzeci şi patra şi ultima, l-am sunat iarăşi pe Snookems şi de data aceasta a răspuns în sfârşit.

— Unde ai fost şi de ce nu mi-ai răspuns la telefon? am strigat la el.

— *Poopsie*... a spus cu un reproș blând în voce. Am fost în *Hawaii*. A pronunțat „Havaia".

— Mai slăbește-mă cu Poopsie! Unde-s banii?

— Verifică-ți contul, mi-a răspuns calm. Ți i-am trimis acum două zile.

L-am lăsat în așteptare și am sunat-o pe cealaltă linie pe Jean de la contabilitate, care m-a informat că mi-au intrat în cont 40.000 de dolari de la un domn Barney Goldberg.

Am oftat ușurat, am reluat conversația cu Snookems și i-am mulțumit, după care am închis scăldat în sudoare, ca atunci când eviți la mustață un accident de mașină. Și totuși... cu o singură pictură am făcut un profit aproape egal cu salariul meu pe un an de la bancă. Peste câteva zile am pus la cale o afacere nouă cu Snookems și câteva săptămâni mai târziu mi-am dat demisia de la bancă. Iar după câteva luni au început să curgă banii.

12

Deborah şi cu mine eram un cuplu de proaspăt căsătoriţi metodişti, dar doar de formă. Mergeam la biserică mai ales de Paşti şi de Crăciun, căci pe atunci încă se considera că numai păgânii sortiţi iadului – şi poate avocaţii – nu merg la biserică de Paşti şi de Crăciun. Am păstrat obiceiul acesta până în 1973, când nişte prieteni de la o biserică ce punea accentul pe Biblie ne-au invitat acasă la ei pentru un ciclu de „discuţii în grup" de şase săptămâni despre viaţă.

După cum s-a dovedit, noi eram etichetaţi drept „pierduţi", „necredincioşi" şi „nemântuiţi", poate din cauză că nu lipisem un peşte pe uşa portbagajului maşinii. (Asta îmi aminteşte despre o prietenă care, deşi recent „născută din nou", a păstrat obiceiul prost de a se enerva pe ceilalţi şoferi în timp ce zbura cu Suburbanul ei pe şosea. În ciuda nou-găsitei religii, nu putea să se abţină să nu facă un gest obscen, dar, potrivit soţului ei, Duhul Sfânt a călăuzit-o să dea jos peştele de pe maşină până când şi degetul ei mijlociu avea să-i fie mântuit.)

Deloc bănuitori, soţia mea şi cu mine ne-am alăturat grupului de discuţii din casa în stil Williamsburg a lui Dan şi Patt McCoy. Dan – un fost jucător de fotbal la TCU – avea aproape doi metri şi 125 de kilograme, aşa că atunci când ne-a invitat acasă la ei, m-am temut să refuz. În prima după-amiază de duminică, am fost surprinşi să găsim exact patruzeci de persoane – douăzeci de cupluri, după cum am descoperit mai târziu, dintre care jumătate „mântuiţi" şi jumătate

„nemântuiți". Pat a pregătit un bufet apetisant – brioșe, prăjituri cu lămâie, cafea, ceai cu gheață – dar, ciudat, lumea abia se atingea de ele. De aici am dedus că există întotdeauna o capcană când nu se mănâncă înainte de discuții.

Ne-am prezentat celorlalți și am ascultat timp de o oră cum un bărbat spilcuit și tuns periuță numit Kirby Coleman a vorbit grupului despre întrebările arzătoare ale existenței: De ce suntem aici? Care este scopul nostru? Ce se întâmplă după ce murim? Sincer să fiu, mi-am zis că acest Kirby arăta prea tânăr ca să știe răspunsul la aceste întrebări.

După discuțiile în grup, a venit la masa noastră.

— Ești creștină? a întrebat-o pe Deborah.

Ar fi putut la fel de bine s-o întrebe dacă este ființă umană.

— *M-am născut* creștină, a răspuns ea foarte jignită.

— Dar ești *mântuită*? a insistat el. Ești sigură că vei ajunge în cer?

Deborah și-a dus o mână la șold și pe cealaltă a îndreptat-o spre fața lui Kirby.

— Ei bine, a spus ea, *tatăl meu* a pavat parcarea Bisericii Metodiste din Snyder, și pentru mine asta este suficient!

Deborah Hall s-a săturat de domnul Kirby Coleman – atât de tare încât în săptămâna următoare ne-am întors ca să ne luăm iarăși la harță cu el. Și apoi următoarea. Și următoarea. În fiecare duminică seara, discuția se restrângea tot mai mult, trecând de la filozofia despre viață în general la evanghelizarea directă.

După cinci săptămâni am înțeles: dacă până în cea de-a șasea duminică nu Îl primeai pe Isus, probabil că în lunea ce urma aveai să te duci în iad. Așa că în ultima seară, după ce ne-am întors acasă, i-am spus lui Deborah că voi spune rugăciunea păcătosului despre care ne-a vorbit Kirby.

— Nu înțeleg de ce, a spus ea. Cum este posibil să fi trăit atâta, să fi mers la biserică toată viața și să trebuiască totuși să fac asta? Nu are niciun sens. În plus, mi se pare atât de simplu.

Așa că m-am rugat fără ea și I-am cerut lui Dumnezeu să-mi ierte păcatele în numele Fiului Său, Isus Cristos. Dar Deborah cerceta Evanghelia așa cum un procuror studiază un caz federal. Și într-un final argumentele de natură juridică din cărțile lui

C. S. Lewis şi Josh McDowell au convins-o că creştinismul poate rezista rigorii ei intelectuale. În cele din urmă, a spus şi ea rugăciunea păcătosului.

Aşa ne-a prins valul credinţei ce cucerea campusurile universitare în anii 1960 şi pe noi cei din suburbii, înainte să străbată mările. Cred că ne-am descurcat destul de bine cu credinţa noastră creştină – sau destul de rău – fiindcă am reuşit să-i îndepărtăm pe mulţi dintre foştii noştri colegi de colegiu. Cu noii noştri ochi spirituali, am văzut că nu aveau abţibilduri cu peşte şi ne-am pus în gând să-i mântuim de la condamnarea veşnică cu toată subtilitatea unor jucători ageamii în defensivă. Privind înapoi, acum regret rănile pe care ni le-am pricinuit unii altora în bătăliile verbale cu „nemântuiţii". De fapt, am ales să scot termenul acesta din vocabularul meu, căci am înţeles că nici măcar cu ochelarii mei de 500 de dolari, opera unor designeri europeni, nu pot vedea în inima unui om ca să-i cunosc starea spirituală. Tot ce pot face este să spun povestea neliniară a drumului meu spiritual şi să declar că viaţa îmi este mai bună acum, din cauză că Îl urmez pe Cristos.

13

Acolo unde locuia Hershalee erau trei sau patru plantații alăturate, ca peticele unei cuverturi. Asta înseamnă că erau trei sau patru oameni care lucrau cu negri diferiți pe plantații diferite. Dar pentru noi, toți erau Omul. Când am avut optsprezece sau nouăsprezece ani, unul dintre ei mi-a dat o casă unde să stau, nu foarte departe de Hershalee. Asta m-a bucurat, m-am simțit bărbat și așa mai departe, deși casa mea era de fapt o cocioabă cu două camere. Dar nu știam că se poate mai bine de atât. Am crezut că este un progres pentru mine. Locuința era ridicată lângă un sicomor, așa că vara mă bucuram de puțină umbră. Aveam un pat, o masă, două scaune și o sobă, toate ale mele. Aveam și acareturi. Credeam că trăiesc în confort.

Consideram că în Red River Parish nu exista nimeni mai prejos decât un arendaș. Și totuși exista, și eu eram acela. Alunecam printr-o crăpătură, și alții împreună cu mine, dar atunci n-am știut asta. Erau arendașii, apoi erau copiii arendașilor. Unii dintre ei, mai ales cei care nu știau să citească și să socotească, au rămas pe plantații, lucrând pe nimic altceva în afară de casă și masă, la fel ca sclavii. O, se considera că încă îi eram datori Omului. Știam că păstrează evidența la magazin și trece în caiet tot ce luăm pe credit. Dar n-aveam cum să-mi plătesc datoria, fiindcă Omul nu mai cântărea bumbacul. Eu știam că-i sunt dator, și el știa că-i sunt dator – și nu era nimic de făcut în privința asta.

Aici este partea urâtă a situației: înainte ca Abe Lincoln să-i elibereze pe sclavi, albii voiau ca plantațiile lor să fie autonome, așa că au avut grijă ca sclavii să învețe o mulțime de meserii. Au fost fierari și tâmplari, cizmari și bărbieri, au știut să țească și să coasă, să asambleze căruțe, să vopsească indicatoare și așa mai departe. Când m-am născut eu, n-a mai fost așa. Toate aceste slujbe le-au revenit albilor în Sud, și singura slujbă care a mai rămas pentru oamenii de culoare a fost munca pământului.

Dar după o vreme până și aici a început să nu mai fie nevoie de mână de lucru. Când am avut trei sau patru ani, plantatorii albi au început să cumpere tractoare, ceea ce însemna că nu mai aveau nevoie de atâția negri pe câmp. Atunci au început să-i gonească de pe proprietățile lor. Familii întregi, cu copii mici. Tați și mame care nu cunoșteau o altfel de viață, care nu știau să facă altceva decât să cultive pământul pentru altcineva, au fost obligați să plece, ba chiar uneori au fost alungați cu arma. Fără bani. Fără un loc unde să stea. Fără slujbă. Și fără șanse de a găsi una.

Cum am spus mai înainte, pe plantația Omului erau cam douăzeci de familii de negri, în jur de o sută de suflete, fiecare lucrând o parcelă de pământ pentru acesta. Dar încetul cu încetul în decursul anilor, Omul i-a făcut să plece, până când au rămas numai vreo trei sau patru familii.

Nu cunoșteam o altfel de viață decât aceea: timp de aproape treizeci de ani am asudat sub soarele Louisianei, m-am luptat cu șerpii, am lucrat pământul până la recoltă și apoi am cules bumbacul păstaie cu păstaie de mi-au sângerat mâinile, mi-am cultivat propria hrană, am tăiat lemne toată iarna ca să nu mor de frig, și primăvara am luat-o de la început. Asta nu-i o viață rea, dacă muncești pe pământul tău. Dar n-a fost al meu. Și cred că nu-i chiar așa de rea nici dacă lucrezi pământul altuia și ești plătit pentru munca ta. Dar eu n-am fost plătit. Majoritatea oamenilor de astăzi nu înțeleg cum este să fii sărac. Eu și alții de pe plantații eram atât de săraci, că nu aveam nimic în afară de cana de tablă pe care o țineam legată de pantaloni ca să avem din ce bea. Nu erau ale noastre nici măcar hainele pe care le purtam, căci le luam de la magazinul Omului și, după cum vedea el lucrurile, nu plătisem pentru ele.

După ce unchiul James a murit și mătușa Etha a plecat, n-am mai avut nicio familie apropiată, în afară de familia surorii mele Hershalee. Iar după ce soțul ei a murit, ea n-a mai avut o înțelegere cu Omul ei, nici eu cu al meu. M-a trimis în cocioaba aceea, mi-a dat un porc pe an – nu doi sau mai mulți – și am lucrat trei sute de acri pentru el. Nu mi-a cântărit niciodată bumbacul. Și n-am fost plătit niciodată. Din când în când mi-a dat câțiva dolari, poate de cinci sau șase ori în toți anii aceia.

Erau anii șaizeci. În toți anii aceia, am lucrat pe plantații și Omul nu mi-a spus niciodată că erau școli pentru oamenii de culoare unde aș fi putut merge sau că aș fi putut învăța o meserie. Nu mi-a spus că aș fi putut să intru în armată și să avansez în grad, să câștig ceva bani și respect. Habar n-aveam de al Doilea Război Mondial, de Războiul din Coreea sau de cel din Vietnam. Și nu știam că negrii se răsculau deja de mai mulți ani în Louisiana, cerând mai multe drepturi.

Nu știam că sunt diferit.

Poate că îți vine greu să crezi asta. Dar du-te acum în Louisiana și parcurge vechile drumuri negre din Red River Parish și atunci vei putea înțelege cum era posibil ca un negru care nu știa să citească și nu avea nici radio, nici mașină, nici telefon, nici măcar electricitate a putut cădea printre crăpăturile timpului, rămânând înțepenit acolo, ca un ceas neîntors și abandonat.

În casa Omului ardea lumina electrică încă din copilăria mea, dar eu locuiam încă la lumina lămpii cu gaz într-o cocioabă-pușcă fără apă curentă. Și am început să mă simt descurajat. Aveam senzația că nu sunt de folos pentru nimeni și că nici nu voi putea deveni vreodată mai bun.

Știam că există și alte locuri. Auzisem că fratele meu, Thurman, era în California și aduna ceva bani de hârtie. Așa că într-o zi am decis să plec și eu acolo. Nu m-am gândit prea mult la ce aveam să fac, pur și simplu m-am îndreptat spre calea ferată și am așteptat să vină un tren. Acolo am dat peste un tip, un vagabond care călătorea cu trenurile de ani de zile, și el mi-a spus că-mi arată ce tren merge în California. Când trenul acela a încetinit ca să treacă prin oraș, am sărit amândoi în el.

Cred că pe atunci aveam douăzeci și șapte sau douăzeci și opt

de ani. N-am spus nimănui că plec, aşadar presupun că încă îi sunt dator Omului pentru toate hainele pe care le-am cumpărat de la el pe credit.

14

Aveam treizeci și doi de ani când am plătit 275.000 de dolari pe casa în stil Williamsburg dintr-un cartier select din Fort Worth. O grămadă de bani și o casă pe cinste în 1977 – mai ales în Texas. Era construită din cărămidă roșie și avea coloane albe care susțineau un balcon grațios, iar în fața ei stătea parcat un Mercedes. Cariera mea în comerțul cu lucrări de artă a luat avânt și am început să ducem o viață ca a persoanelor care apăreau pe paginile mondene ale revistelor. Eu îmi dezvoltam afacerea și Deborah mă sprijinea.

Am fost solicitați să donăm pentru acte de caritate, și adesea donam tablouri de 5000 de dolari sau certificate-cadou consistente la licitații neostentative, în speranța că-i voi atrage pe licitatorii bogați în galeria mea. Participam la baluri de caritate elegante, unde tacâmul costa 1000 de dolari, și la un moment dat în presă a apărut o fotografie cu mine și cu Deborah ridicând paharele de șampanie sub cerul înstelat.

Dar pentru ea nu era prea clară logica din spatele acestui gen de filantropie.

— Plătim 2000 de dolari ca să intrăm și jumătate din banii ăștia sunt cheltuiți pe decorațiuni, spunea. Și *rochia* mea costă 2000 de dolari. De ce nu trimitem pur și simplu un cec de 4000 de dolari și stăm acasă? În felul acesta fundațiile filantropice ar strânge mai mulți bani.

— E bine pentru afaceri, îi spuneam eu.

— Da? Cât ai câştigat?

— Păi... deocamdată nimic.

În anii aceia, petreceam câte o săptămână pe lună la New York, unde am dezvoltat un parteneriat puternic cu un comerciant numit Michael Altman, care este partenerul meu şi astăzi. Cam de patru ori pe an călătoream la Paris, şi între aceste călătorii îngrămădeam câte o vizită scurtă cu bilet la clasa întâi şi cazare în hoteluri de cinci stele la Tokio, Hong Kong şi Florenţa. Am cumpărat şi am vândut tablouri scumpe, am întâlnit clienţi privaţi, am flatat proprietari de galerii şi responsabili cu achiziţiile din muzee, lucruri printre care am reuşit să strecor şi partide de schi, degustări de vin şi weekenduri la cabane.

Am locuit în Fort Worth până în 1986, când am crezut că ne putem permite mai mult, şi atunci ne-am mutat la Dallas, unde am crezut că voi putea câştiga şi mai mulţi bani din artă. Ne-am mutat într-o casă de un milion de dolari, în stare perfectă, din Park Cities, pe care am demolat-o ca s-o facem şi mai frumoasă şi am vopsit-o într-o culoare ce punea în evidenţă Jaguarul nostru roşu decapotabil parcat pe alee. Park Cities era o enclavă înstărită unde ziarul local, *Park Cities People*, publica periodic liste cu cele mai bine îmbrăcate doamne, majoritatea dintre acestea cheltuind anual cel puţin 200.000 de dolari pe haine. Pe mine nu mă deranja asta, şi aş fi fost probabil mândru să apărem pe o astfel de listă. Dar Deborah era, desigur, oripilată.

I-am înscris pe copiii noştri la o şcoală publică. Regan a fost foarte religioasă în copilărie, făgăduind să nu asculte niciodată muzică rock. Pe atunci se îmbrăca chibzuit, la fel ca mama ei, dar în adolescenţă s-a ferit de orice aducea a bogăţie. La şaisprezece ani a preferat hainele second-hand puse în vânzare de Armata Salvării în locul celor din mall şi a dorit să fie luptătoare pentru libertate în Africa de Sud.

Carson a devenit un copil generos, mereu atent la Cuvântul lui Dumnezeu. Când era mic, mama lui şi cu mine eram încântaţi de expresiile folosite de el, ca de exemplu atunci când ne-a spus că se simte foarte obosit:

— Mami, mi s-a dus puterea.

În liceu a fost în echipa de luptători la categoria 46 de kilograme. De fapt, a fost un copil model mai tot timpul, mai puțin atunci când, după ce a gustat puțin lichior în ultimul an de liceu, aproape că și-a distrus camera cu lopata inscripționată cu textul „Cel mai bun participant" pe care a primit-o în Tabăra Kanakuk, unde merg toți băieții care sunt buni creștini.

În Dallas m-am aruncat în activitățile mele, am călătorit mai mult și am încercat să cuceresc o parte mai mare din piața internațională. Îmi schimbam mașinile tot atât de ușor ca și costumele Armani și mă plictiseam de fiecare nouă jucărie pe care o achiziționam la fel de repede ca un copil în dimineața de Crăciun.

Deborah, între timp, și-a dezvoltat relația cu Dumnezeu. În timp ce eu căutam împlinirea materială, ea căuta împlinirea spirituală. În timp ce eu mi-am dedicat viața câștigării banilor și petreceam doar câteva minute la biserică duminica, ea își petrecea timpul la Brian's House, o misiune pentru copiii fără adăpost bolnavi de SIDA. În timp ce eu luam cu asalt Europa, impresionându-i pe miliardari cu priceperea mea în domeniul artei, ea lua cu asalt cerul, rugându-se pentru nevoiași. Pasiunea mea era recunoașterea și succesul. Pasiunea ei era cunoașterea lui Dumnezeu.

Și așa, fiecare dintre noi și-a urmărit pasiunea sa separat. Dar nu a trecut mult până când pasiunile noastre separate au început să nu-l mai includă pe celălalt.

*

Billy Graham a reușit să-și păstreze integritatea decenii întregi din cauză că a urmat un set de reguli dificile și stricte menite să-i împiedice pe bărbații căsătoriți să facă lucruri stupide. Una dintre regulile lui Billy este următoarea: Nu-ți îngădui niciodată să fii singur cu o femeie care nu este soția ta.

Ar fi trebuit să îl ascult pe Billy.

În 1988, în timpul unei călătorii de afaceri am șezut în Hard Rock

Caffe din Beverly Hills vizavi de o femeie în genul acelora ce par să crească din solul Californiei laolaltă cu palmierii: o blondă zveltă, cu ochi albaştri, pictoriţă şi mult mai tânără decât mine.

Dacă ar fi venit vorba de asta, probabil că i-aş fi spus că sunt acolo din cauza căsniciei mele lipsite de dragoste. Deborah şi cu mine ne prefăcuserăm destul de bine în ultimii aproximativ cinci ani: păream un cuplu creştin înstărit şi foarte îndrăgostit. Mai târziu aveam să aflu că Deborah era sigură că eu iubesc arta şi banii, dar nu era tot atât de sigură că o mai iubesc pe ea. Eu eram sigur că ea Îl iubeşte pe Dumnezeu şi îi iubeşte pe copii, şi destul de sigur că abia suportă să mă vadă.

Însă în timpul cinei n-a venit deloc vorba despre Deborah sau despre copii, sau despre faptul că eram căsătorit. În schimb, a fost vin rece – alb şi mult mai mult... o pauză semnificativă... şi scânteia invitaţiei în ochii ei. Am dansat pe marginea prăpastiei şi am măsurat din priviri distanţa până la fundul ei.

Mi-ar fi plăcut să pot spune că am atras-o pe femeia aceea în camera de hotel cu inteligenţa şi înfăţişarea mea virilă. Dar adevărul este că a fost mai interesată de ceea ce puteam face pentru cariera ei. Partea tristă este că dacă n-ar fi fost ea, ar fi fost cineva din Paris, sau din Milano, sau din New York, oricine care mi-ar fi arătat interes, fiindcă eu nu făceam altceva decât să caut o cale de ieşire.

Îmi amintesc că timp de trei sau patru ani mi-am dorit în taină ca Deborah să ceară divorţul, fiindcă eu n-aveam curajul să-l cer şi să distrug acea imagine a „Soţului Minunat" pe care mi-au creat-o unii dintre amicii noştri, ca şi cum ar fi lipit un abţibild pe fereastră în zi de sărbătoare.

Am reîntâlnit-o pe artistă doar de două ori, o dată în California şi o dată la New York, apoi i-am mărturisit totul lui Deborah – cu puţin ajutor din partea prietenilor mei. I-am povestit despre cucerirea mea unui prieten, care apoi i-a mărturisit-o soţiei lui, care m-a „încurajat" să-i spun totul lui Deborah. Dacă n-aveam să-i spun eu, avea să-i spună ea. Socotind că-i mai bine să mă înjosesc decât să mă port ca un turnător, am sunat-o pe artistă într-o zi de la birou şi i-am spus că nu mai putem să ne vedem. Apoi m-am dus acasă şi i-am mărturisit totul lui Deborah. Iată povestea mea: Dezinteresul ei faţă de mine

m-a împins în brațele altei femei, care m-a vrut așa cum sunt – cu bani cu tot.

— Cum? a strigat ea furioasă. Nouăsprezece ani! Nouăsprezece ani! Unde ți-a fost capul? Cum ai putut să faci una ca asta?

Pantofi, vaze și bibelouri au zburat prin aer, unele dintre ele atingându-și ținta. Când nimic altceva n-a mai putut fi folosit ca armă, Deborah a început să mă lovească cu pumnii până când au durut-o mâinile și i-au căzut neputincioase pe lângă corp.

Noaptea aceea am petrecut-o într-un iureș de mânie insomniacă. A doua zi dimineața, am sunat împreună la pastorul nostru, apoi ne-am dus la biroul lui, unde am petrecut cea mai mare parte a zilei spălându-ne rufele în fața lui. În cele din urmă, am descoperit că niciunul dintre noi nu era pregătit să renunțe la căsnicia noastră. Încă ne mai iubeam, deși în felul acela reminiscent al cuplurilor în care cei doi s-au epuizat unul pe celălalt. Am căzut de acord să încercăm să rezolvăm problemele dintre noi.

Ajunși înapoi acasă în seara aceea, ne-am retras în dormitorul nostru și am stat de vorbă, când Deborah mi-a cerut ceva ce aproape că m-a făcut să leșin.

— Vreau să vorbesc cu ea. Îmi dai numărul ei de telefon?

Hotărârea ei în acel moment era ca aceea a unui paraşutist începător care, aflat la înălțime, păşeşte decis spre uşa deschisă și sare fără să-și potolească emoția. A ridicat receptorul telefonului din dormitor și a format numărul pe măsură ce eu i-l dictam.

— Aici Deborah Hall, soția lui Ron, a spus ea calm în receptor.

Am încercat să-mi imaginez expresia șocată de la celălalt capăt al firului.

— Vreau să știi că nu te condamn pentru aventura cu soțul meu, a continuat Deborah. Știu că n-am fost soția de care Ron are nevoie și îmi asum responsabilitatea pentru asta.

A tăcut, ascultând.

Apoi:

— Vreau să știi că te iert, a spus Deborah. Sper să găsești pe cineva care nu numai să te iubească, dar să te și respecte.

Bunătatea ei m-a uluit. Dar nici pe departe atât de mult ca lucrul pe care l-a spus după aceea:

— Intenționez să devin cea mai bună soție pe care Ron și-ar putea-o dori vreodată și, dacă îmi fac bine treaba, nu vei mai auzi niciodată de el.

Apoi a pus liniștită telefonul în furcă, a oftat ușurată și m-a privit în ochi:

— Și acum, tu și cu mine vom rescrie viitorul căsniciei noastre.

Mi-a spus că vrea să urmăm câteva luni de consiliere, ca să ne dăm seama ce s-a distrus între noi, cum s-a ajuns în această situație și cum s-o îndreptăm.

— Dacă accepți, te iert. Și promit că nu voi mai vorbi niciodată despre asta.

A fost o ofertă generoasă din partea ei, având în vedere că eu, nu Deborah, eram trădătorul. Am acceptat mai repede decât ai putea să spui „tribunal".

15

Prima oprire a trenului a fost în Dallas. Nu mai ieşisem niciodată din Red River Parish, şi iată că acum eram într-un alt stat. Oraşul era mare şi copleşitor. Intimidant. Apoi un poliţist a început să se ia de noi, aşa că eu şi vagabondul am sărit într-un alt vagon de marfă oprit acolo şi am mai mers o vreme pe şine. El m-a învăţat să mă descurc. După o vreme, am decis să văd cum reuşesc să mă descurc în Fort Worth. Am rămas acolo vreo doi ani, după care am ajuns în sfârşit la Los Angeles şi am rămas şi acolo doi ani. Am întâlnit o femeie şi am stat o vreme la ea. Dar nu mă împăcam prea bine cu legea. Se pare că intram tot timpul în belea pentru una sau alta, aşa că m-am întors în Fort Worth.

Am încercat să-mi găsesc de lucru într-o parte şi în alta, genul acela de munci sporadice, dar am aflat destul de repede că în oraş nu prea aveau căutare culegătorii de bumbac. Un motiv pentru care m-am descurcat în Fort Worth a fost că era ceea ce vagabonzii numeau „un rai al vagabonzilor". Cineva în trecere prin oraş a spus că poţi tot timpul să primeşti ceva de mâncare şi un loc unde să-ţi pleci capul de la cei câţiva domni care încearcă să ajute. Şi mai erau o mulţime de creştini de treabă care erau gata să-ţi dea ceva chiar dacă nu cereai, ca de exemplu o cană cu cafea sau un dolar.

Dacă crezi că singurul mod în care oamenii fără adăpost pot procura bani este prin a sta la colţul străzii şi a arăta jalnic, asta nu-i

adevărat. Eu și partenerul meu am întâlnit pe unul care ne-a învățat cum să transformăm nimicul în ceva. În primul rând ne-a învățat șmecheria cu „hamburgerul din gunoi", un truc destul de bun care ne ajuta să avem ceva bani în buzunare.

Mai întâi trebuia să faci rost de un avans, ceea ce de obicei însemna cam un dolar. Și asta nu-ți lua prea mult timp dacă te duceai în centru, unde lucrau oamenii deștepți, cei care purtau haină și cravată. Unii îți dădeau un dolar întreg chiar la poartă, dacă te prefăceai că ești destul de flămând. Mai erau și aceia care îți dădeau banii repede ca s-o ștergi din fața lor și să nu fie obligați să-ți suporte prea mult mirosul. Dar erau și oameni care voiau cu adevărat să te ajute – aceștia te priveau în ochi și chiar îți zâmbeau. Mă simțeam destul de rușinat când luam un dolar de la o asemenea persoană numai ca să pot face șmecheria cu hamburgerul.

Iată cum funcționa ea. După ce îmi primeam dolarul pe ziua aceea, mergeam la McDonald și îmi cumpăram un hamburger, mușcam de câteva ori din el și îl împachetam la loc. Apoi îmi alegeam o clădire de birouri înaltă și frumoasă care avea un tomberon în față pe trotuar. Când nu se uita nimeni, îmi vâram hamburgerul în tomberon și așteptam.

Imediat ce vedeam pe cineva venind, mă prefăceam că scormonesc în gunoi. Scoteam hamburgerul și începeam să mănânc din el. Întotdeauna se oprea cineva și spunea:

— Hei, nu mânca aia! și îmi dădea ceva bani, fiindcă oamenii credeau că mănânc din tomberon. Unora li se face milă de tine, dar ei nu știu că tu ai pus hamburgerul în tomberon!

Nu poți să-i păcălești pe toți tot timpul, de aceea trebuie să-ți schimbi locul. Și trebuie să ai grijă să nu fie prin preajmă oameni pe care i-ai păcălit deja, ci trebuie să-i lași să se îndepărteze înainte să păcălești pe altcineva. La sfârșitul zilei, partenerul meu și cu mine puneam împreună banii câștigați prin șmecheria asta și mergeam într-o speluncă unde ne luam mâncare ca lumea. Și dacă ne descurcam *cu adevărat* bine în ziua aceea, aveam ceva bani în plus ca să ne luăm și o sticlă de tărie Jim Beam, pe care noi o numeam „antigelul boschetarilor."

Data viitoare când vei merge prin Fort Worth și vei vedea oameni

fără adăpost, vei observa că unii dintre ei sunt murdari și alții nu. Asta fiindcă unii au descoperit cum pot să se spele. Faptul că ești boschetar nu înseamnă că trebuie să trăiești ca un porc. Partenerul meu și cu mine purtam tot timpul aceleași haine până când se rupeau. Dar am găsit o metodă ca să nu mirosim urât. Același tip care ne-a învățat șmecheria cu hamburgerul ne-a învățat și cum să facem o baie bună: în Parcul cu Fântână din Fort Worth.

Parcul cu Fântână este o grădină orășenească cu o fântână veche și mare ce arată ca un fel de amfiteatru, cu pereți sub formă de trepte sau bănci. Apa curge pe pereți în jos și formează un bazin mare la bază, ca un bazin de înot, atâta doar că nu este albastru sau ceva de genul ăsta. În jur sunt mulți pomi, și pe atunci muncitorii se duceau în pauza de masă acolo, se așezau la umbră pe marginea fântânii și ascultau cum clipocește și cântă apa.

Veneau și mulți turiști, fiindcă oamenilor din alte orașe le plăcea să șadă și să privească apa scurgându-se pe pereți în jos. Partenerul meu și cu mine am învățat cum să ne prefacem că suntem turiști. Așteptam până după-amiaza, când nu mai erau atât de mulți oameni, și intram în parc cu cămășile descheiate pe jumătate, cu un săpun și un prosop în buzunar. Apoi, când nu era aproape nimeni, unul dintre noi se prefăcea că îl împinge pe celălalt în apă. Apoi cel din apă îl trăgea și pe celălalt după el râzând și glumind, și ne purtam ca niște prieteni în vacanță.

Nu aveam voie să intrăm în apă, și cu siguranță că n-aveam voie să ne scoatem hainele. Așa că ne săpuneam sub apă, unde nimeni nu ne putea vedea, săpunindu-ne și hainele și șosetele așa cum ne-am săpuni trupul. După ce ne spălam și ne clăteam, urcam pe zidul înalt care făcea parte din parc și adormeam până când soarele ne usca. Râdeam tot timpul în apă, dar nu era deloc distractiv pentru noi. Eram ca animalele care trăiesc în pădure, încercam doar să supraviețuim.

De-a lungul anilor, am primit câteva slujbe printr-o instituție care se numea Forțele de Muncă. Dacă treci prin oraș și vezi mai mulți oameni zdrențăroși adunați pe trotuar dimineața devreme, înseamnă că te afli în fața unui birou al Forțelor de Muncă. Eu eram unul dintre zdrențăroșii care veneau dimineața cu speranța că vor găsi de lucru ceva ce nimeni altcineva nu vrea să facă – de exemplu, să adune

gunoiul, să golească depozitele vechi sau să curețe bălegarul după un târg de animale.

Îmi amintesc că odată ne-au dus în Dallas ca să curățăm Stadionul Cowboys. Ba chiar m-au lăsat să mă uit puțin la meci.

Aș fi vrut să am o slujbă regulată, dar nu știam să citesc și să scriu. Și nici nu arătam prea bine, fiindcă aveam un singur rând de haine pe care îl purtam tot timpul. Chiar dacă cineva ar fi trecut peste asta, nu aveam acte, de exemplu carnet de asigurare socială sau certificat de naștere.

La Forțele de Muncă nu te întrebau nici măcar cum te cheamă.

Cineva venea cu un camion și striga ceva de genul:

— Avem nevoie de zece bărbați. Trebuie curățat un șantier.

Și primii zece care urcau în camion primeau slujba.

La sfârșitul zilei primeai 25 de dolari, minus 3 dolari pe care ți-i reținea cei de la Forțele de Muncă pentru mâncarea de la prânz. Apoi te taxau cu 2 dolari pentru că te-au transportat până la locul de muncă. Așa că rămâneai cu vreo 20 de dolari, care nu-ți ajungeau să închiriezi o cameră. Și acum să te întreb ceva. Ce puteai să faci cu 20 de dolari în afară de a-ți cumpăra ceva de mâncare și poate ceva de băut care să te facă să uiți că la noapte va trebui să dormi iarăși într-o cutie de carton?

Câteodată băutura sau drogurile îl aduc pe om în stradă. Și dacă încă nu bea sau nu se droghează, majoritatea celor ca mine încep s-o facă imediat ce ajung boschetari. Dar n-o fac ca să se distreze. Ci ca să sufere mai puțin. Să încerce să uite că oricâți „tovarăși de tâlhării" ar avea în stradă, tot singuri sunt.

16

Am încheiat aventura cu pictorița din Beverly Hills numai ca să încep alta – cu soția mea de data aceasta. După consiliere, fiecare dintre noi am făcut câțiva pași uriași în direcția celuilalt. Eu am rămas total implicat în afacerea cu lucrări de artă, dar am călătorit mai puțin și am petrecut mai mult timp cu Deborah, Carson și Regan. De asemenea, am început să iau mai în serios problemele spirituale. Deborah a continuat munca de voluntariat și căutarea lui Dumnezeu, dar și-a făcut timp și pentru lucrurile care mă interesau pe mine.

Principalul meu punct de interes a devenit Rocky Top, ferma de 350 de acri pe care am cumpărat-o în 1990. Cocoțată la nouăzeci de metri înălțime pe terasa unei stânci și orientată spre cotul sclipitor al râului Brazos, casa de la fermă a devenit un refugiu pentru familia noastră. Am decorat-o în stil western, cu un cap de bivol deasupra șemineului de piatră, cu cizme pentru el și ea cu autografe de la Roy Rogers și Dale Evans și o masă uriașă în bucătărie, destul de mare încât să încapă în jurul ei cincisprezece ajutoare flămânde. Atât de autentice și de pitorești erau arhitectura și decorațiunile, încât revistele de specialitate au fotografiat casa pentru editorialele lor, directorii de filme au plătit ca s-o folosească drept platou de filmare și Neiman Marcus și-a filmat cataloagele de Crăciun aici.

Dar pentru Deborah, pentru copii și pentru mine, Rocky Top era un loc de refugiu din zarva orașului. Vulturii pleșuvi pluteau și plonjau

deasupra Brazosului, țipetele lor ascuțite speriind căprioarele ce se adăpau pe malul râului. Pe pajiștea albastră de la poalele casei țineam douăzeci și opt de vaci Longhorn. (În fiecare an, Deborah dădea viteilor nume deloc tradiționale, ca de exemplu Sophie și Sissie, iar eu o lăsam.) Iar în timpul primăverii, mănunchiurile bogate de albăstrele acopereau tufișurile ce se legănau în vânt ca o cuvertură violetă.

Carson și Regan erau adolescenți când ne-am stabilit la Rocky Top și și-au petrecut ultimii câțiva ani dinaintea plecării la colegiu aducând o mulțime de prieteni, vânând, pescuind și explorând călare cărările șerpuite.

La fermă, Deborah și cu mine am cimentat relația noastră ca prieteni foarte buni și iubiți înflăcărați, devenind atât de apropiați, încât am început să spunem în glumă că inimile noastre sunt „lipite cu scai". Ferma a devenit o ancoră geografică, un loc pe care, oriunde am fi plecat, știam că îl putem numi acasă.

Și chiar am plecat. În 1998, sătui de Park Cities, de concurența socială din Dallas și de ceea ce Deborah avea să numească mai târziu „cei doisprezece ani de exil în «estul îndepărtat»", ne-am întors la Fort Worth. Ne-am mutat cu chirie într-o casă mansardată în stil franțuzesc și am început să ne construim noua noastră casă pe un teren retras lângă o rezervație naturală de pe Trinity River. Apoi am început să planificăm ceea ce am considerat a fi cea de-a doua jumătate a vieții noastre.

Eram la Fort Worth doar de câteva zile când Deborah a citit un articol în *Star-Telegram* despre oamenii fără adăpost din oraș. Era menționat acolo un loc numit Misiunea Evanghelică Unită. O voce insistentă i-a șoptit inimii lui Deborah că acesta ar putea fi un loc potrivit pentru ea. După puțin timp a sosit o scrisoare de la Debbie Brown, o veche prietenă a noastră, care ne-a invitat să ne alăturăm „Prietenilor Misiunii Evanghelice Unite", un cerc de donatori filantropi. Deborah mi-a spus imediat că vrea nu numai să se alăture cercului, ci și să facă voluntariat la acea misiune.

— Sper că vii și tu, mi-a spus ea zâmbind și înclinându-și capul în felul ei atât de irezistibil, încât uneori îmi spun că ar trebui să-l patenteze.

Misiunea, situată pe East Lancaster Street, se găsea în partea

periculoasă a oraşului. Deşi era adevărat că rata criminalităţii scăzuse în ultima vreme în Texas, eram sigur că cei din lumea interlopă locuiau probabil acolo.

Am zâmbit şi i-am răspuns:

— Sigur că vin.

Dar în sinea mea am sperat că, după ce va fi avut de-a face cu vagabonzi murdari de felul acelora care mi-au jefuit galeria, se va speria şi îşi va recăpăta simţul realităţii, renunţând la voluntariatul în East Lancaster. Atunci vom putea să ne întoarcem la datoria noastră, donând îmbrăcăminte şi mobilă veche – sau, dacă îi era cu adevărat greu să se rupă de misiune, ceva bani.

Ar fi trebuit să ştiu că nu se va întâmpla aşa, fiindcă în afară de viespi şi pârtiile de schi dificile, Deborah se mai temea de un singur lucru.

17

Acum, mă crezi sau nu, exista un aşa-zis „cod al onoarei", sau o unitate în jungla vagabonzilor. Dacă cineva avea o conservă cu cârnaţi vienezi şi lângă el mai erau cinci persoane, trebuia să-i dea fiecăruia câte un cârnat. Acelaşi lucru era valabil şi în cazul băuturii sau al drogurilor. Fiindcă cine ştie dacă în ziua următoare nu avea să se afle el în situaţia în care să aibă nevoie de ceva de la altul.

Cineva din grupul meu avea o maşină în care locuia, un Ford Galaxy 500 auriu. Am devenit destul de apropiaţi, aşa că atunci când a trebuit să fugă de poliţişti afară din oraş, m-a rugat pe mine să am grijă de maşina lui. Sigur că nu era nouă, dar îmi plăcea şi mergea destul de bine. N-am condus-o de prea multe ori, fiindcă înainte condusesem numai tractoare. Dar dacă el stătea în ea, am crezut că pot să stau şi eu în ea.

Atunci mi-a venit o idee: era loc de dormit în ea pentru mai multe persoane. Aşa că am început să închiriez două locuri pe bancheta din spate – cu trei dolari pe noapte. Băieţii spuneau că se doarme în ea mult mai bine decât pe trotuar. Am avut acel Galaxy Hilton până când a venit poliţia şi l-a ridicat, spunând că avea amenzi neplătite şi îi lipsea asigurarea. Oamenii obişnuiţi care trăiesc în case şi merg la serviciu în fiecare zi nu ştiu cum se trăieşte pe stradă. Dacă ai lua pe unul dintre ei şi l-ai lăsa în jungla vagabonzilor ori sub pod, n-ar şti ce

să facă. Nu poți să te îmbraci în costum cu cravată și să faci șmecheria cu hamburgerul.

O vreme am avut câțiva parteneri. Dar după câteva ierni, am început să mă îndepărtez de ei. M-am închis în mine însumi. Nu știu de ce. A fost poate un fel de „adaptare mentală". Sau poate că am luat-o puțin razna. Multă vreme n-am vorbit cu nimeni și n-am vrut să-mi vorbească nimeni. Am ajuns pînă acolo încât dacă mă simțeam amenințat, atacam. Din banii pe care i-am obținut dintr-o șmecherie cu hamburgerul mi-am cumpărat un pistol calibrul 22. M-am gândit că s-ar putea să-mi folosească pentru protecție.

Ajungi într-o stare de spirit care te face să crezi că nimănui din lume nu-i pasă de tine. Că nu contează dacă trăiești sau mori. Oamenii în starea asta de spirit devin răi și periculoși. Ei funcționează după legile junglei.

Mi-am câștigat respectul cu pumnii. Într-o zi am vorbit la telefonul public și cineva care aștepta la rând a intrat și mi-a închis telefonul în timp ce vorbeam. Am luat receptorul și l-am spart în capul lui. Omul a căzut la pământ urlând și ținându-se de cap, cu sângele șiroindu-i printre degete. Și eu am plecat liniștit de acolo.

Altădată, pe când dormeam sub un pod feroviar, niște gangsteri de la blocuri au venit în jungla vagabonzilor ca să fure puținele lucruri pe care le aveau boschetarii. Erau negri tineri – și se purtau așa cum se poartă tinerii, de parcă nimic nu îi poate atinge câtă vreme sunt împreună și înjură destul de tare. Era întuneric și eu eram încă treaz într-o cutie de carton când i-am auzit furișându-se și șoptind între ei.

Acum nu mai pot să folosesc limbajul pe care l-am folosit în noaptea aceea, așa că ajunge să spun că i-am înjurat. Am țâșnit din cutie cu o țeavă de oțel în mână și am început să lovesc cu ea în toate părțile:

— Ați încercat să jefuiți pe cine nu trebuie! Vă *omor*! Credeți că n-o fac? Vă *omor*!

Erau trei. Dar când un boschetar nebun sparge cu o țeavă toate capetele pe care le vede și amenință că face moarte de om, trei contra unul nu ajunge. Au rupt-o la fugă, și eu m-am luat după ei. Am sărit în Fordul Galaxy pe care prietenul meu l-a luat înapoi

de la poliție, am scos cheia de sub perna de pe scaun unde știam că a ascuns-o, am pornit motorul și m-am îndreptat spre blocuri ca să mă răzbun.

Nu-i mai vedeam pe hoți, dar știam de unde vin și blocurile lor erau la doar câteva cvartale distanță. Am condus cu viteză și nu peste mult timp am văzut clădirile de cărămidă înălțându-se dincolo de o grămadă de pământ lungă și joasă pe care cineva a pus-o în stradă ca să împiedice mașinile să intre acolo unde locuiau oamenii. Când am ajuns la grămada aceea, n-am încetinit deloc, ci am apăsat pe pedala de accelerație. Mașina a urcat pe grămada de pământ și a zburat în aer așa cum vezi că fac băieții curajoși la televizor. Am aterizat în curtea interioară, cu mașina fumegând ca o locomotivă pe cărbuni.

Am ieșit din mașină fără să opresc motorul și am început să urlu:

— Hai! Hai! Ieșiți! Vă *omor*!

Era târziu, dar mai erau câțiva oameni în curtea mare. Majoritatea au fugit în case, mamele apucându-i pe copii și târându-i înăuntru.

Nu peste mult timp au început să se aprindă luminile. Am știut că oamenii au chemat poliția, așa că am sărit înapoi în mașină și am plecat în viteză de acolo. Acum aveam o problemă serioasă și trebuia să mă ascund o vreme. Poliția a venit și a luat iarăși Galaxy-ul prietenului meu, dar nu l-au arestat, fiindcă a jurat că cineva i-a furat mașina. (Cred că într-adevăr i-am furat-o, fiindcă nu i-am spus că o iau.)

În plus, înfățișarea lui nu se potrivea cu descrierea pe care martorii i-au făcut-o celui ce aterizase cu mașina aurie între blocuri.

Dacă toate astea s-ar fi întâmplat astăzi, cineva ar fi scos o armă și ar fi încercat să mă omoare. Dar atunci niciunul dintre cei trei băieți n-a ieșit ca să mă înfrunte. Cred că și-au spus că cineva atât de nebun încât să sară cu mașina într-un loc plin cu femei și copii era în stare să-i omoare. Și aveau dreptate. Dacă i-aș fi găsit, i-aș fi omorât. Mai ales dacă mi-ar fi trecut prin minte să-mi iau arma.

A trebuit să mă dau la fund o vreme, așa că m-am întors în Louisiana până aveau să se mai liniștească lucrurile. Și mi-am luat pistolul cu mine. Așa am ajuns în iadul cel mai groaznic pe care omul alb l-a inventat vreodată.

Am ajuns la Shreveport, dar nu aveam niciun ban. Însă aveam un pistol de 22 mm și m-am gândit că, dacă-l îndrept spre cineva cu bani, s-ar putea să-mi dea o parte din ei. Nu sunt mândru de asta, dar m-am hotărât să jefuiesc un autobuz orășenesc. Trebuia doar să aștept după colț până când un autobuz încetinește și oprește. Când ușile s-au deschis, am țâșnit pe trepte în sus și am ațintit pistolul spre șofer.

— Deschide cutia și dă-mi banii! am strigat la el. Erau doar câteva persoane în autobuz, care s-au ascuns repede după scaune. O femeie a început să plângă.

Șoferul a făcut ochii mari și mi-a spus cu voce tremurătoare:

— Nu pot s-o deschid. Nu am cheia. Trebuie s-o spargi ca să scoți banii din ea.

M-am uitat la banii din cutie și apoi la oamenii care stăteau pitiți pe locurile din spate. Femeia plângea încă. M-am întors iarăși spre șofer și am văzut că se uita la pistolul meu. După aceea am coborât din autobuz. Eram crud și rău, dar nu atât de crud și de rău ca să împușc un om numai fiindcă a venit la lucru în ziua în care nu trebuia. Numai că acum poliția era pe urmele mele în Fort Worth *și* în Shreveport, așa că am decis să mă predau. Totuși, nu le-am spus polițiștilor numele meu real. Le-am spus că mă cheamă Thomas Moore. Dar pe judecător nu l-ar fi interesat nici dacă m-ar fi chemat Abraham Lincoln. M-a găsit vinovat de jaf armat și m-a trimis la închisoarea Angola pentru douăzeci de ani.

Era luna mai a anului 1968. Dacă n-ai auzit niciodată despre închisoarea Angola, să știi că ea era iadul pe pământ și era înconjurată din trei părți de un râu. Pe atunci nu știam asta, însă la vremea respectivă era cea mai întunecată, cea mai cumplită închisoare din America.

La câteva zile după ce am ajuns acolo, un deținut pe care îl cunoscusem în închisoarea din Shreveport m-a văzut și a venit la mine ca și cum ar fi vrut să dea mâna cu mine. În loc de asta, mi-a strecurat în mână un cuțit.

— Pune-l sub pernă, mi-a spus. Vei avea nevoie de el.

Am ajuns iarăşi să lucrez câmpul, dar de data asta chiar ca sclav, fiindcă aşa funcţiona închisoarea – ca o plantaţie. Atâta doar că cei care lucrau pământul cât era ziua de lungă sub soarele torid erau deţinuţi. Şi nu erau suficienţi gardieni, de aceea au transformat câţiva deţinuţi în gardieni, ba chiar le-au dat şi arme. Le plăcea să le îndrepte spre noi în timp ce lucram. De multe ori oameni care lucrau alături de mine într-o zi nu se mai întorceau în ziua următoare. Şi nimeni nu-i mai vedea după aceea.

Pe atunci un deţinut din Angola care nu avea cuţit era fie violat, fie omorât. În primii mei ani de şedere acolo, cel puţin patruzeci de oameni au fost înjunghiaţi mortal şi alţii, cu sutele, au fost tăiaţi rău de tot. Am făcut ce trebuia să fac ca să mă apăr.

Condamnarea mea era ceea ce se numeşte doi-la-unu. Judecătorul m-a închis pentru douăzeci de ani, dar mi-au dat drumul după zece ani. Mi-a fost ruşine să merg la Hershalee, aşa că m-am întors în Fort Worth. Ştiam că nu voi găsi casă sau slujbă acolo, dar ştiam cum să mă descurc. Pe străzi s-a răspândit zvonul că am fost la Angola şi nimeni nu voia să-şi facă de lucru cu mine.

Dar n-am speriat pe nimeni. Mulţi ani am dormit lângă uşa organizaţiei United Way*, pe Commerce Street. În tot acest timp, o doamnă care lucra acolo îmi aducea în fiecare dimineaţă câte un sandvici. Nu i-am ştiut niciodată numele, şi nici ea pe al meu. Aş vrea să-i pot mulţumi. Interesant, însă, este că lângă clădirea United Way era o biserică, şi în toţi anii aceia nimeni de la biserică nu s-a uitat la mine.*

Dormeam deja de multă vreme acolo când poliţia din Fort Worth a pus peste tot afişe cu inscripţia „Vagabondajul este interzis" şi m-a făcut să-mi părăsesc culcuşul. Mai târziu am aflat că bogaţii albi plănuiau să „revitalizeze" centrul. Zdrenţăroşii negri care dormeau pe trotuare nu făceau parte din plan. Poliţia mi-a spus că trebuie să merg la Misiunea Evanghelică Unită. După ce am dormit pe străzi timp de,

---

* United Way este o organizaţie independentă, condusă de voluntari locali care identifică şi rezolvă problemele presante din comunităţi şi îşi propune să aducă schimbări concrete.

știu și eu, cincisprezece-douăzeci de ani, nu aveam de gând să mă mut brusc într-o casă. Așa că mi-am întins păturile pe cimentul de lângă o clădire goală vizavi de misiune. Don Shisler, directorul misiunii, mi-a tot repetat că nu-i nevoie să dorm afară, sub cerul liber. După câțiva ani, l-am lăsat să-mi dea un pat. Și mi-a îngăduit să fac curățenie la misiune în schimbul întreținerii.

18

Când Deborah avea şase ani, ea a pus bazele unui club al focului. Ca să intre în el, prietenele ei au trebuit să fure chibrituri din bucătăriile mamelor lor şi să i le dea lui Deborah, ca să le arate cum trebuie aprinse. La o asemenea lecţie aproape că a incendiat un câmp petrolifer din Premont, unde locuia – dezastru evitat în ultima clipă, care l-a făcut pe tatăl ei s-o bată cu cureaua şi în urma căruia i s-a interzis scăldatul vreme de mai multe săptămâni.

Cu o altă ocazie, doar ca să vadă ce se întâmplă, a adunat o găleată de broaşte şi le-a aruncat în poalele a trei doamne care jucau bridge cu mama ei. Ce s-a întâmplat a fost că doamnele au ţipat ca din gură de şarpe, ceştile cu ceai au zburat cât colo şi ea a primit iarăşi bătaie.

Iată-ne acum pe amândoi trecuţi de cincizeci de ani şi pe mine sperând că nişte boschetari de pe străzile mizere ale oraşului o vor speria, când singurele lucruri din lumea asta de care îi era cu adevărat frică erau pârtiile abrupte, viespile şi şerpii cu clopoţei. Nu era chiar o floare delicată. Totuşi, se mai temea de ceva: că va rata chemarea lui Dumnezeu. Şi se simţea chemată să lucreze la misiune. Aş vrea să pot spune că am simţit şi eu bătaia lui Dumnezeu pe umăr pentru misiunea aceea, dar n-am simţit-o. În schimb, m-am simţit chemat să fiu un soţ bun, aşa că m-am dus cu ea.

Misiunea Evanghelică Unită era situată dincolo de partea restaurată a Fort Worth-ului, oraş devenit exemplu naţional de revitalizare a

centrului, mulțumită miliardarilor care îl iubeau. În partea aceea a orașului, turnurile înalte din sticlă pulsau în ritmul intrigilor juridice și al marii finanțe. În apropierea lor erau clădiri cu un aspect mai cald din cărămidă și trotuare din gresie mărginite de jardiniere înalte din fier, pomi tunși cu grijă și – la urma urmelor, suntem în Texas, nu-i așa? – aranjamente vegetale înfățișând vaci Longhorn. Un district cultural se întinde pe trei cvartale, adăpostind trei muzee de talie mondială, Muzeul Kimbell, Muzeul Amon Carter și Muzeul de Artă Modernă. La un kilometru și ceva spre est, cafenelele dau în piațete pavate cu piatră, unde orășenii bine îmbrăcați pot să soarbă cafea cu lapte și apă minerală și să-i urmărească din priviri pe cowboy-ii care se plimbă încălțați în cizmele lor cu pinteni.

Dar dacă mergi mai departe spre est, constați că vegetația și culorile restaurării pălesc și se transformă în deznădejde și disperare. Treci pe sub pasajele intersecției dintre I-30 și I-35, mergi pe sub covrigul imposibil de autostrăzi numit Mixmaster și prin tunelul ce îi separă atât de eficient pe bogați de săracii nevăzuți, și nu vei mai vedea piațete, sau monumente, sau jardiniere și, desigur, nici oameni bine îmbrăcați. În locul lor întâlnești: clădiri gata să se prăbușească și cu geamurile sparte. Ziduri pătate de urină și mâzgăliți cu graffiti. Canale înfundate cu doze de bere și ziare îngălbenite. Terenuri virane acoperite cu buruieni atât de înalte încât ascund o mare de sticle goale de votcă și alte băuturi asortate.

Ieșirea din tunel îi șochează pe majoritatea oamenilor, făcându-i să-și dea seama că au luat-o în direcția greșită. Dar în lunea aceea scăldată în soarele începutului de primăvară din 1998, Deborah și cu mine ne-am dus acolo intenționat, ea mânată de pasiunea ei de a-i ajuta pe dezmoșteniții soartei și eu mânat de dragostea pentru soția mea.

Când am ieșit din tunel în East Lancaster Street, am fost martorii unei curioase migrații într-o singură direcție, un potop de oameni, ca niște afluenți care se revarsă toți într-un singur râu mare de suflete umane. La stânga noastră, un șir de bărbați neîngrijiți se poticneau prin buruienile care acopereau terenul. La dreapta, o paradă alcătuită din femei și copii îmbrăcați în haine murdare și neasortate își târșâiau picioarele cărând saci de gunoi verzi. Un băiat

cam de opt ani avea pe el numai un maiou bărbătesc şi o pereche de şosete negre.

— Se duc la misiune! a spus Deborah radiind de încântare, ca şi cum toată acea adunătură de zdrenţăroşi ar fi fost formată din absolvenţi de la TCU pe care nu-i mai văzuse de mult şi abia aştepta să-şi împărtăşească reciproc ultimele noutăţi. Eu am reuşit doar să mârâi aprobator şi să zâmbesc neconvingător. Din punctul meu de vedere, arătau ca şi cum ar fi găsit un portal dinspre Evul Mediu şi s-ar fi grăbit să se strecoare prin el ca să scape de ciumă.

Când am ajuns la misiune, maşina noastră s-a hurducat pe aleea de la intrare, unde un bărbat gras, îmbrăcat în pantaloni maro, ţinea între buze o ţigară şi păzea poarta încuiată cu un lanţ ruginit. I-am adresat zâmbetul meu cel mai cald de băiat din estul Texasului şi i-am spus:

— Suntem aici ca voluntari.

Mi-a zâmbit şi el cu gura lui ştirbă, dar ţigara nu i s-a clintit din loc, a rămas atârnată de buza lui inferioară, ca şi cum ar fi fost fixată acolo cu un capsator.

Am intrat în parcare, întrebându-mă cât de repede voi reuşi să ies de acolo, dar Deborah mi-a vorbit dintr-odată pe un ton pe care ajungi repede să-l recunoşti când iubeşti pe cineva de mulţi ani, un ton care spune: „Ascultă-mă bine."

— Ron, înainte să intrăm, vreau să-ţi spun ceva. S-a lăsat pe spate, şi-a sprijinit capul de tetieră şi a închis ochii. Eu văd locul ăsta altfel decât este acum. Cu jardiniere albe înşirate pe străzi, cu copaci şi cu flori galbene. Multe flori galbene ca acelea de pe pajiştea de la Rocky Top în iunie.

Deborah a deschis ochii şi s-a uitat la mine zâmbind, de parcă ar fi aşteptat ceva.

— Tu poţi *să vezi* asta? Fără vagabonzi, fără gunoaie în şanţuri, doar un loc frumos unde oamenii pot să afle că Dumnezeu îi iubeşte la fel de mult ca pe cei de pe partea cealaltă a tunelului.

Am zâmbit, mi-am sărutat vârfurile degetelor şi le-am lipit de obrazul ei.

— Da, pot să văd asta.

Puteam, într-adevăr. Nu i-am spus că cred că exagerează.

Ea a ezitat, apoi a vorbit iarăşi:

— Am visat despre asta.

— Despre locul ăsta?

— Da, a răspuns ea, privindu-mă intens. Am văzut locul acesta schimbat. Era minunat, aşa cum ţi-am spus, cu flori şi toate celelalte. Am văzut foarte clar, ca şi cum m-aş fi aflat acolo, în viitor.

Odată intraţi în clădirea misiunii, ne-am întâlnit cu directorul, Don Shisler. Abia trecut de cincizeci de ani, acesta avea barba şi părul tunse scurt şi arăta mai degrabă ca un bancher sau un contabil decât ca administratorul unui adăpost pentru oamenii străzii – deşi nu ştiu exact cum ar trebui să arate un astfel de administrator. Don ne-a prezentat lui Pam, coordonatoarea voluntarilor, care ne-a condus într-un tur al spaţiilor comune, printre care bucătăria şi capela.

Ambele erau murdare şi fără geamuri, în aer plutea miros de trupuri nespălate, de ulei rânced şi alte mirosuri mai greu de identificat, care m-au determinat să-mi doresc să fac stânga împrejur şi s-o iau la fugă.

În bucătărie am alunecat pe pardoseala unsuroasă ca pe role până în biroul năduşitor al unui ins deşirat şi fumător înrăit, pe nume „Bucătarul Jim".

Jim Morgan era tipul de om care, ca orice baptist care se respectă, trece peste strângerea de mână direct la îmbrăţişări. Mai întâi m-a îmbrăţişat pe mine zdravăn şi m-a bătut pe spate, ca pe un vechi coleg de liceu, apoi a îmbrăţişat-o delicat şi blând pe Deborah. Subţirel şi cărunt, arăta de şaizeci şi cinci de ani, dar e posibil să fi fost mai tânăr. Purta pantaloni ecosez şi o tunică de bucătar, surprinzător de curată.

Bucătarul Jim ne-a vorbit cu entuziasm despre Dumnezeu, despre oamenii fără adăpost şi, într-o măsură mai mică, despre mâncare. Vorbea foarte articulat şi folosea cuvinte pe care nu le mai auzisem

niciodată înainte şi nu se potriveau deloc cu un om al străzii, care la acea vreme era o persoană fără educaţie sau cel puţin nu foarte inteligentă, dacă a ajuns într-o asemenea situaţie.

Mai târziu am aflat că Bucătarul Jim absolvise TCU şi avusese un fiu care a murit în condiţii tragice, nenorocire care a împins-o pe soţia lui într-o instituţie de boli mentale. Spre deosebire de ea, Jim şi-a înecat doza dublă de durere în râuri de alcool şi droguri, ceea ce l-a făcut să-şi piardă slujba de bucătar-şef la un lanţ hotelier internaţional şi apoi casa. Acum îşi exercita meseria la misiune în schimbul unui acoperiş deasupra capului şi al unei mese calde şi încerca să-şi refacă viaţa.

Jim ne-a împărtăşit povestea vieţii sale cu un umor plin de modestie şi fără strop de autoînvinovăţire sau de autocompătimire. Apoi ne-a încurajat să venim şi să ajutăm la servirea mesei pentru oamenii străzii o dată pe săptămână.

— Infectaţi-i cu dragoste! a spus.

N-ar fi putut folosi un cuvânt mai potrivit, căci de infecţie mă temeam probabil cel mai mult. Să petrecem câteva ore în fiecare săptămână închişi într-o bucătărie care mirosea a ouă stricate fierte în clor era destul de rău. Dar nu-mi doream sub nicio formă să fiu atins, de teama microbilor şi a paraziţilor care bănuiam că plutesc în fiecare particulă de aer.

Bucătarul Jim şi Deborah au discutat netulburaţi, pe când mintea mea încerca să găsească un echilibru între dorinţa de a-i face pe plac soţiei mele şi contractarea unei boli terminale. Trebuie să recunosc că ideea lui mi s-a părut un început bun – urma să servim mâncarea o dată pe săptămână timp de maxim trei-patru ore. Puteam să slujim din spatele tejghelei ruginite, separaţi astfel în mod salvator de clienţi. Şi puteam să intrăm şi să ieşim prin uşa din spate a bucătăriei, minimalizând astfel contactul cu cei ce foarte probabil că ne-ar fi abordat ca să le dăm bani.

Întregul aranjament a părut o cale bună de a împlini dorinţa lui Deborah de a-i ajuta pe oamenii străzii fără să ne atingem de ei sau fără să-i lăsăm să se atingă de noi.

Râsul ei vesel m-a readus cu picioarele pe pământ.

— Cred că sună grozav, Jim! a spus. Nu văd de ce n-am putea

începe de mâine. De fapt, poți să contezi pe noi că vom servi masa în fiecare marți, până la noi aranjamente.

— Slavă Domnului! a spus Bucătarul Jim, de data aceasta îmbrățișând-o cu putere, în stil baptist. Mie nu mi s-a părut o idee grozavă, dar Deborah nu mi-a cerut părerea. Ea nu recurgea niciodată la comisii când decidea să facă ceva.

În drum spre casă, a reflectat cu voce tare la faptul că societatea crede în general că oamenii străzii sunt leneși și proști, și poate că unii dintre ei chiar sunt. Dar ea credea că dincolo de această imagine superficială zace mult mai mult: disfuncții și dependențe, da. Dar și multe daruri – ca de exemplu dragoste, credință și înțelepciune – toate acestea așteptau ascunse asemenea unor perle ca să fie descoperite, lustruite și montate.

În noaptea aceea a visat iarăși despre misiune – de data aceasta, despre un om.

— Era ca în versetul acela din Ecleziastul, mi-a spus dimineața următoare la micul dejun. Un înțelept care schimbă o cetate. L-am văzut.

M-a privit precaută, ca și cum s-ar fi temut că n-o cred sau bănuiesc că și-a pierdut mințile. Dar știam că nu este genul de persoană care se ia după vise. I-am mai turnat niște cafea în cană și am întrebat-o:

— L-ai văzut pe om în vis?

— Da, mi-a răspuns prudentă. I-am văzut fața.

La început, șirul de suflete ofilite care au venit marți să mănânce m-a deprimat. Primele au fost mamele cu copii, majoritatea purtând haine pătate și de o mărime nepotrivită și arătând ca și cum și-ar fi tăiat părul cu un cuțit de bucătărie. Apoi au venit femeile cu vârste cuprinse între optsprezece și optzeci și cinci de ani, urmate de bărbații „bătrâni", mulți mai tineri decât mine, dar cu niște fețe brăzdate de riduri și supte care îi făceau să arate bătrâni. După aceea au venit bărbații tineri, unii descurajați și posomorâți, alții încercând

să se ascundă în spatele unei veselii zgomotoase şi false, menite să le acopere ruşinea. Aceştia hoinăreau toată ziua pe străzi şi noaptea dormeau la misiune.

Ultimii care au venit să mănânce au fost oamenii străzii, zdrenţăroşi şi urât mirositori. Mi-a trebuit ceva timp să mă obişnuiesc cu mirosul lor,care plutea după ei ca un nor toxic emanat de o uzină chimică. Duhoarea părea să mi se fi lipit de nări. Jur că am văzut cum firele de păr din capul unora erau puse în mişcare de armate ascunse de păduchi. Câţiva bărbaţi aveau cioturi în loc de mâini sau picioare. Un bărbat cu părul lung purta un colier făcut din chiştoace de ţigară înşirate pe un fir de aţă. De cureaua de la brâu îi atârnau pungi negre de gunoi. Nu mi-am dorit să ştiu ce era în ele.

În prima noastră zi acolo, Deborah, după ce şi-a plimbat privirea peste oamenii străzii, s-a uitat la mine şi mi-a spus:

— Să le zicem „oamenii lui Dumnezeu".

Dar eu mi-am spus în sinea mea că arată mai degrabă ca figuranţii din filmul *Mad Max dincolo de Domul Tunetelor.*

Toţi care au mâncat la misiune şi-au câştigat masa gratuită numai după ce au şezut în capelă ca nişte mumii pe nişte bănci tari şi au ascultat un predicator cu părul alb şi aproape orb, numit fratele Bill, perorând despre puterea mântuitoare a lui Isus şi despre consecinţele neplăcute care le sunt rezervate celor nemântuiţi.Prin uşa ce despărţea bucătăria de capelă – care era încuiată ca să prevină evadările de la chemările la altar – am auzit mesajele lui despre foc şi pucioasă şi despre dragostea severă a lui Dumnezeu, despre care cred că de multe ori îi înmoaie şi pe oamenii cei mai împietriţi. Dar mi s-a părut o manipulare să-i pui pe nişte flămânzi să şadă acolo ca nişte căţeluşi ca să primească de mâncare. Şi nu m-a surprins deloc că nici măcar când fratele Bill a despicat aerul cu una din predicile lui cele mai motivatoare, niciun suflet nu a sărit de pe scaun lăudându-L pe Isus cu mâinile ridicate. Cel puţin acest lucru nu s-a întâmplat cât am fost eu acolo.

Bărbaţii şi femeile pe care i-am servit au părut plăcut surprinşi că sunt serviţi de doi oameni drăguţi şi zâmbitori. Sunt sigur că au crezut că Deborah consumă amfetamine sau poate candidează la

primărie, căci este foarte probabil să nu mai fi văzut pe nimeni care să le zâmbească și să îi servească cu atâta grijă ca ea.

— Eu sunt Deborah și el este soțul meu Ron, spunea ea, de parcă ar fi întâmpinat musafirii în casa noastră. Pe tine cum te cheamă?

De multe ori primea drept răspuns priviri inexpresive. Unii se uitau la ea cu gura căscată și cu ochii cât cepele, ca și cum tocmai ar fi aterizat în parcarea lor cu o navă spațială de pe Marte.

Câțiva i-au răspuns, și din ziua aceea a început să le spună unor personaje fioroase cu nume precum Măcelarul sau Ucigașul:

— O, ce nume frumos ai!

Dintre sutele de oameni pe care i-am servit în ziua aceea, doar câțiva ne-au dezvăluit numele lor, și Deborah s-a grăbit să le noteze: Melvin, Charley, Hal, David, Al, Jimmy – și Tiny, un tip jovial care avea aproape doi metri și cântărea peste 200 de kilograme, purta salopetă cu bretele, papuci de casă albaștri cu puf și nu avea cămașă.

Un om care n-a vrut să-și divulge numele ne-a spus, în schimb, ce părere are despre filantropia noastră. Negru, slab ca un creion și părând complet nelalocul lui acolo, purta un costum mov din șagrin și o cravată de dandy, pe care reușise cumva să le calce ca lumea. De sub pălăria lui crem, își supraveghea domeniul printr-o pereche de ochelari fumurii ce purta brandul unui designer cunoscut imprimat cu caractere aurii. Mai târziu am aflat că oamenii îi spuneau „Domnul".

În prima noastră marți, Domnul a venit glonț la mine cu un aer agresiv și posesiv, ca și cum sala de mese a misiunii îi aparținea lui și eu i-aș fi încălcat teritoriul.

— Nu știu cine sunteți, a mormăit cu o țigară neaprinsă în gură, dar credeți că ne faceți o mare favoare. Ei bine, diseară, când tu și frumoasa ta soție veți fi în casa voastră cu trei dormitoare și veți ședea pe canapea în fața televizorului crezând că sunteți mai buni ca noi, gândește-te la asta: ajunge să nu plătești câteva facturi și să te părăsească nevasta și ajungi om al străzii – la fel ca noi!

În ce privește partea cu „favoarea", a avut mai multă dreptate decât am fost gata să admit. N-am știut ce să-i răspund, dar când am deschis gura, am bâiguit:

— Mulțumesc. Mulțumesc că mă ajuți să îi înțeleg pe oamenii străzii din punctul tău de vedere.

Deloc impresionat, Domnul s-a uitat la mine ca la o insectă, a molfăit din ţigară şi a plecat dezgustat.

Întâlnirea aceea m-a descurajat puţin, dar m-a ajutat de asemenea să îmi fac o idee despre ce simt oamenii aceştia. În minte mi-a încolţit un gând: poate că misiunea mea nu era să-i analizez ca pe nişte specimene exotice, ci mai degrabă să încerc să-i cunosc.

Între timp, nicio manifestare de dispreţ, nicio privire ciudată, nicio tăcere nu păreau s-o deranjeze pe Deborah. Ea voia să-i *cunoască* şi să-i slujească pe oamenii aceia, nu doar să aibă conştiinţa împăcată. În prima zi, s-a îndrăgostit de toţi. La îndemnul ei, am memorat numele pe care le-am aflat în timpul zilei şi, seara, ne-am rugat pentru fiecare dintre oamenii aceia, chiar şi pentru ostentativul domn numit Domnul, a cărui părere m-am trezit că vreau s-o schimb.

După două săptămâni, am observat că singura dată când oamenii aceia se grăbeau era atunci când se îngrămădeau să ocupe locurile din faţă în secţiunea ce le era rezervată la coadă. Şi am aflat motivul acestui comportament: Se temeau că nu vor mai avea parte de mâncarea cea mai bună – carne, de exemplu – că vor apuca doar supa sau sandviciurile pe care le primeau cei ce aveau ghinionul să şadă lângă capelă, departe de uşă. Când vagabonzii aveau această soartă nedorită, privirile lor spuneau o poveste tristă: ca rebuturi ale societăţii, acceptau faptul că supravieţuiau din resturi şi din gunoaie.

Nouă ni s-a părut că nu-i mare lucru să se pregătească mai multă mâncare, ca oamenii străzii de la sfârşitul cozii să poată mânca şi ei ceea ce mâncau cei ce dormeau în misiune; i-am cerut Bucătarului Jim această favoare şi el a fost de acord. De atunci încolo, ne-a făcut mare plăcere să-i servim pe boschetari cu mâncare bună, ca de pildă pui prăjit, carne de vită la cuptor, spaghete şi chiftele.

Atunci a fost prima dată când am încercat să fac ceva ca să

îmbunătățesc viața oamenilor pe care Deborah m-a târât să-i slujesc. Încă nu atinsesem pe niciunul dintre ei, dar ei m-au atins pe mine.

În marțea a treia, Deborah și cu mine eram în sala de mese și îl ajutam pe Bucătarul Jim să pregătească mâncarea în plus. Fratele Bill cel orb tocmai își terminase predica despre iertare și enoriașii lui s-au așezat la coadă după mâncare, când am auzit o izbitură metalică și un om strigând mânios lângă ușa capelei.

Alarmați, ne-am întors și am văzut vreo douăzeci de oameni fugind în timp ce un negru uriaș și mânios a izbit alt scaun de pardoseala sălii de mese.

— Îl *omor* pe cel care a făcut asta! țipa el. Îl *omor* pe ăla care mi-a furat pantofii!

Apoi a început să înjure și a înaintat spre mulțime, amenințând cu pumnii pe oricine era destul de nesăbuit să-i stea în cale. Părea că va izbucni o încăierare în ușa capelei. În timp ce mă uitam prin sală după personalul misiunii, Deborah s-a aplecat spre mine și mi-a șoptit emoționată la ureche:

— El e!

— Cine? am întrebat nerăbdător. Ce vrei să spui?

— El e omul pe care l-am văzut în vis! Omul care schimbă cetatea. El e!

M-am întors și m-am uitat la ea de parcă chiar ar fi luat-o razna. În capătul celălalt al sălii a intrat un grup de angajați ai misiunii care au început să-l potolească pe omul furios. În silă, acesta s-a lăsat dus de acolo.

— El e! a repetat Deborah cu ochi strălucitori. Cred că ar trebui să te împrietenești cu el.

— Eu! m-am holbat la ea neîncrezător. N-ai remarcat că omul cu care vrei să mă împrietenesc tocmai a amenințat că omoară douăzeci de persoane?

Și-a așezat mâna pe umărul meu și și-a înclinat capul zâmbind:

— Cred cu adevărat că Dumnezeu mi-a pus pe inimă să-ți spun că trebuie să te apropii de el.

— Îmi pare rău,i-am zis încercând din răsputeri să ignor înclinarea capului, dar eu n-am fost la întâlnire când Dumnezeu ți-a vorbit.

N-aveam de gând să invit un ucigaş la ceai. Dar am început să ne interesăm de omul despre care Deborah a spus că l-a văzut în vis. Acesta ne-a intrigat pe amândoi. Avea probabil peste şaizeci de ani, însă arăta mai tânăr şi, oarecum, mai bătrân în acelaşi timp. Era îmbrăcat în zdrenţe. Părea singuratic şi albul ochilor i se transformase într-un gălbui straniu. Nu zâmbea niciodată şi vorbea rareori. Şi n-am văzut pe nimeni salutându-l. Dar asta nu înseamnă că ceilalţi de la misiune îl evitau; mai degrabă păstrau o distanţă respectuoasă, ca şi cum ai evita cu grijă un pitbull.

În fiecare marţi, când coada era pe sfârşite, răsărea dintr-odată ca din pământ. Cu o faţă inexpresivă şi ferindu-se de contactul vizual, spunea că vrea două farfurii, una pentru un bătrân de la etaj. Aceasta era o încălcare flagrantă a regulamentului, dar noi nu eram poliţia misiunii. Aşa că îi dădeam două porţii şi îl trimiteam cu o binecuvântare, la care el răspundea cu o tăcere impenetrabilă. Într-o marţi, cineva de la bucătărie ne-a spus că crede că-l cheamă Dallas.

Dallas mânca întotdeauna o farfurie de mâncare în sala de mese, alegându-şi un loc într-un colţ, departe de orice contact uman. Dacă cineva îndrăznea să se aşeze lângă el, se ridica şi se muta. În timp ce mânca,se uita ţintă în farfurie, mestecând încet cu cei câţiva dinţi buni pe care îi avea. Nu se uita niciodată nici în stânga, nici în dreapta, ci ducea metodic lingura la gură până când termina. Apoi dispărea. La propriu – dispărea. Avea obiceiul ăsta ciudat: rareori îl vedeai venind sau plecând. Era ca şi cum ar fi fost aici... şi apoi n-ar mai fi fost.

De multe ori când veneam la misiune, îl vedeam şezând singur în parcare la umbra tomberonului, cu faţa împietrită.

De câteva ori i-am auzit pe oameni spunând că singuraticul ăsta era nebun şi că nu era bine să-ţi faci de lucru cu el. Însă Deborah i-a scris numele în Biblia ei, lângă Ecleziastul 9:15: „În [cetate] se afla un om sărac, dar înţelept, care a scăpat cetatea cu înţelepciunea lui."

Ocazional, Deborah îmi amintea că ea simte că Dumnezeu vrea

să mă împrietenesc cu Dallas. Dar eu nu voiam prieteni noi și, chiar dacă aș fi vrut, Dallas din Fort Worth nu se potrivea profilului.

Totuși, ca să-i fac pe plac lui Deborah – Dumnezeu mai avea de așteptat – am început să îl abordez precaut.

— Bună, Dallas! spuneam, când îl vedeam. Cum îți merge astăzi?

De cele mai multe ori mă ignora. Dar uneori ochii lui galbeni mă străpungeau cu o privire care spunea:

— Lasă-mă. În. Pace.

Ceea ce aș fi făcut bucuros dacă n-ar fi fost soția mea.

După vreo două luni, cineva de la misiune m-a auzit spunându-i „Dallas" și a râs de mine de parcă aș fi fost prostul satului.

— Nu-l cheamă Dallas. Îl cheamă Denver.

Ei bine, poate că de aia se uită la mine dezgustat de fiecare dată când îi vorbesc, mi-am zis cuprins dintr-odată de speranță.

— Bună, Denver! i-am strigat data viitoare când l-am văzut lângă tomberon.

Dar nici nu s-a uitat la mine. Omul era tot atât de abordabil ca un gard electric pentru vite.

19

Totul a mers bine la misiune până când cuplul acela de albi zâmbitori a început să servească masa în fiecare marți. Săptămână de săptămână, femeia se lua de mine la coadă. Îmi zâmbea larg și mă întreba cum mă cheamă și ce fac – știi tu: mă ataca fără niciun motiv. M-am străduit din răsputeri să mă feresc din calea ei.

Și nu i-am spus că mă cheamă Denver, dar s-a găsit un prost care să mă dea de gol. După aceea, femeia mă încolțea, îmi vâra în ochi degetul ei slăbănog și-mi spunea că nu sunt rău.

— Denver, Dumnezeu are o chemare pentru viața ta, îmi spunea.

I-am zis de câteva ori să mă lase în pace, fiindcă sunt un om rău.

— *Nu* ești un om rău și nu vreau să te mai aud spunând asta! îmi răspundea.

Făcea pe deșteapta cu mine. Până atunci nu-mi mai făcuse una ca asta nicio femeie, ba chiar puțini bărbați mi-au făcut așa ceva fără s-o pățească. Dar ea a continuat să mă atace până când mi-am spus: *Ce i-am făcut femeii ăsteia că nu mă lasă în pace să-mi văd de treaba mea?*

S-ar crede că pentru a fi om al străzii n-ai nevoie de nicio deprindere, dar ascultă-mă pe mine: ca să rămână în viață, oamenii străzii trebuie să știe să citească oamenii și întâmplările. Și iată ce știau boschetarii din Fort Worth despre mine: Să se ferească din calea mea, că-i băteam măr cât ai zice pâs.

Dar oricât de urât aș fi încercat să mă port la misiune, n-am putut

să scap de femeia aia. Era prima persoană pe care o întâlnisem de multă vreme care nu se temea de mine. Parcă ar fi avut ochi spirituali: vedea prin pielea mea tot ce-i în mine.

Dă-mi voie să-ți spun ce cred oamenii străzii despre aceia care-i ajută: Când ești boschetar, te întrebi *de ce* unii voluntari fac ce fac. Ce vor? Toată lumea vrea ceva. De exemplu, când cuplul ăla a venit la misiune, am crezut că bărbatul arată ca un om al legii. Din felul în care se îmbrăca, din felul în care se purta. Era un domn mare. Și soția lui, la început. Din felul în care se purta și îi trata pe oameni... părea prea sofisticată. Nu din felul în care se îmbrăca, ci din felul în care se comporta. Și amândoi puneau prea multe întrebări. Deși toată lumea a început să-i îndrăgească, eu am fost ceea ce se numește sceptic. N-am crezut nimic rău despre ei. Atâta doar că nu arătau ca cei ce se ocupau de obicei de oamenii fără adăpost. Oamenii de felul ăsta s-ar putea să nu simtă în sinea lor că sunt mai buni decât tine, dar când ești om al străzii, simți *tu* că sunt mai buni decât tine.

Numai că ăștia doi erau altfel. Un motiv era că nu veneau numai de sărbători. Cei mai mulți nu vor să se apropie prea mult de oamenii străzii – cred că-s murdari, că au cine știe ce boli sau că s-ar putea molipsi de viața lor dezordonată. Vin de Crăciun, de Paști și de Ziua Recunoștinței, când aduc un curcan și un sos călduț. După aceea se întorc acasă, se adună în jurul mesei și uită de tine până data viitoare când se simt puțin vinovați că au atâtea lucruri pentru care să fie recunoscători.

Marțea am început să aștept până când se termina coada,ca să-mi pot lua mâncarea repede, fără să fie nevoie să vorbesc cu cei doi. Dar asta nu înseamnă că nu-i urmăream.

20

Abia după două luni am simțit o schimbare reală în inima mea, de parcă ar fi trecut prin ciclul scurt în cuptorul cu microunde – era caldă pe dinafară, dar încă rece pe dinăuntru. Mi-am dat seama că s-a întâmplat ceva când, în dimineţile de marţi, Ziua Misiunii, am început să mă trezesc cu aceeaşi emoţie ca în sâmbetele când mergeam la RockyTop. Nu era genul de emoţie care să scoale morţii din morminte sau altceva de acelaşi calibru. Dar cei ce mă cunosc ar clasifica-o ca pe o emoţie minoră. Cel puţin.

Am început să cred că poate – doar poate – Dumnezeu a format şi numărul meu de telefon când a sunat-o pe Deborah. În zilele când nu aveam lucruri presante de rezolvat, mă trezeam că mă reped până la misiune ca să văd ce se mai întâmplă. Curând, oamenii din cartier au început să-mi recunoască maşina verde tip camionetă şi, când mă vedeau ieşind din tunel pe East Lancaster Street, ascundeau la spate pungile în care-şi ţineau sticlele cu alcool şi îmi făceau semn cu mâna, de parcă aş fi fost un vecin care se întoarce acasă de la serviciu.

Uneori mă aventuram prin cartier, în locuri în care chiar şi ziua în amiaza mare tinerele rătăceau pe străzi ca moartea în blugi, oferind sex în schimbul ţigărilor. Sau ca să fie transportate acasă cu maşina pentru a fura televizorul mamei şi a-l amaneta la Cash America. Voiam doar să-i ascult pe oameni, să fiu un exemplu. Uneori rămâneam în apropierea misiunii, unde, în după-amiezile însorite,

mă așezam pe bordură la umbra unei clădiri părăsite și povesteam. Un bărbat mi-a povestit că fusese căsătorit de o mie de ori cu o mie de femei frumoase – toate bogate ca Oprah. Desigur, mi-a zis, toate i-au furat până și ultimul bănuț pe care îl câștigase vreodată, așa că m-a întrebat dacă aș putea să-i dau o țigară.

Dacă stăteam acolo destul de mult și dacă îmi puneam în gând să observ pe cineva care nu voia să fie observat, îl vedeam aproape de fiecare dată pe Denver. Dar dacă făceam o mișcare spre el, și el făcea o mișcare în direcția opusă. Faptul că am ajuns să-i spun pe nume părea să cauzeze mai mult rău decât bine. Părea iritat, ca și cum l-ar fi înfuriat gândul că acum îi știu numele.

Rezidenții misiunii o porecliseră deja pe Deborah „Doamna Marți". O plăceau foarte mult. Dar ea era convinsă că era nevoie de mult mai mult decât „să fie plăcută" – și să servim macaroane și carne – ca să le câștigăm încrederea. Fără acest mai mult, a înțeles ea, eforturile noastre ar fi însemnat doar o burtă plină în serile de marți, dar prea puțin în direcția unei schimbări reale. Scopul ei era să schimbe vieți, să vindece inimi. Ca bărbații și femeile cu vieți distruse să reintre în rândul oamenilor spălați și fără dependențe, să aibă casele lor, să se plimbe duminicile prin parc împreună cu familia.

A început să-și frământe creierii în căutarea unor modalități de a aduce puțină bucurie în viețile lor. Prima idee: Seara de Înfrumusețare. Ea și prietena ei cea mai bună, Mary Ellen Davenport, aveau să meargă la misiune încărcate cu truse de machiaj, instrumente de coafat, parfumuri, săpunuri și orice accesoriu de manichiură și pedichiură inventat vreodată. Și când femeile fără adăpost aveau să vină, ea și Mary Ellen aveau să le curețe de păduchi, să le spele părul apoi să li-l usuce și să-l onduleze. Iar dacă femeile voiau și o pedichiură, Deborah și Mary Ellen aveau să le spele picioarele, să le radă cu piatră ponce bătăturile cauzate de pantofii nepotriviți și să le vopsească unghiile cu ojă în nuanțe feminine de roșu sau roz. De asemenea, aveau să le îngrijească tenul, să le machieze și să le dea truse de machiaj pe care să le păstreze. Uneori, în serile acestea, câte o femeie fără adăpost, surprinzându-și imaginea în oglindă, își aducea aminte cum arătase înainte ca viața ei să se degradeze și începea să plângă.

Apoi Deborah a visat o seară de filme. Mie mi s-a părut o prostie,

dar în prima seară au venit cel puțin cincizeci de bărbați ca să vadă un film cu corul de la Brooklyn Tabernacle. În următoarea zi de miercuri, sala de mese a fost plină până la refuz – au venit o sută cincizeci de persoane. Și în săptămâna a treia s-a întâmplat ceva miraculos: În loc să se îndrepte spre ieșire după ce filmul s-a terminat, bărbați în toată firea, deloc sentimentali și obișnuiți cu greutățile vieții, au început să plângă și ne-au cerut să ne rugăm pentru ei. Dumnezeu a reușit să transforme sala de mese într-un confesional. Nu filmele au realizat metamorfoza, ci gestul simplu al purtării de grijă. Bărbații au început să ne mărturisească lucruri pe care unii dintre ei nu le mai spuseseră nimănui – și, sincer să fiu, aș fi preferat ca unele lucruri să nu ni le fi spus niciodată.

Asta i-a dat lui Deborah o idee nouă: seara pentru sărbătorirea zilei de naștere. O dată pe lună cumpăram un tort uriaș, frumos glazurat, și toți, inclusiv „oamenii lui Dumnezeu", erau invitați să mănânce din el. Cei ce aveau ziua de naștere în luna aceea primeau câte două felii. Unii nu-și aminteau în ce lună s-au născut, dar noi n-am verificat niciodată cardurile de identitate. Tortul era întotdeauna un eveniment deosebit. Până acolo încât oamenii păreau să aibă din ce în ce mai multe zile de naștere – unii în fiecare lună. (În cele douăsprezece luni cât am adus tort, unii oameni de la misiune au îmbătrânit cu doisprezece ani.)

În toamna anului 1998, poștașul a adus acasă la noi o invitație care a ajuns odată cu reclamele, dar s-a dovedit a fi o comoară. Prietenul nostru Tim Taylor organiza „o atingere a celor de neatins" – o expresie sofisticată pentru evanghelizare – într-un teatru din centru, care ocupa etajul de deasupra unui bar renumit, The Caravan of Dreams.

Deborah și cu mine fuseserăm de câteva ori la Caravan, un bar plin de fum cu muzică jazz și blues al cărui proprietar era Ed Bass, un miliardar din Fort Worth cu afaceri în construcții și renovări. Dar barul a rămas la modă, pe când noi nu, de aceea au trecut ani de când n-am mai intrat acolo. Totuși, invitația lui Tim i-a sugerat lui Deborah o idee: puteam să mergem acolo și să ducem în mașinile noastre oameni care s-ar bucura de o seară fără băuturi alcoolice în oraș. Dat fiind obiceiul lui Isus de a se întovărăși cu băutorii și cu petrecăreții, ea n-a văzut nicio problemă aici.

A doua zi am scris un fluturaş în care anunţam concertul gratuit, am mers la misiune şi l-am pus la panoul cu informaţii, lângă oferta pentru cumpărarea unui televizor cu plasmă pentru săraci.

Fluturaşul nu spunea ce trupă avea să cânte, dar Caravan nu era o speluncă. Toţi cei ce locuiau de ceva vreme în Fort Worth ştiau că acolo cântau uneori interpreţi renumiţi. Sunt sigur că oamenii de la misiune sperau că va cânta B. B. King.

Ploaia udase trotuarul când am ajuns la misiune în seara aceea, eu în Suburbanul meu şi Deborah în Land Cruiserul ei. Cu toate acestea, aveam clienţi: cam cincisprezece bărbaţi şi femei aşteptau pe trotuarul lucios îmbrăcaţi în hainele lor cele mai bune.

Inclusiv Denver.

Am fost şocaţi să îl vedem în picioare pe treptele misiunii, solemn şi rigid ca statuia unui dictator. Şi părea hotărât să vină cu noi: strălucea de curăţenie în aşa măsură încât pielea lui ca abanosul lucea pe fundalul costumului albastru închis, second-hand, care aproape că i se potrivea. Stătea singur, bineînţeles, la cel puţin douăzeci de paşi depărtare de ceilalţi – ceea ce nu ne-a surprins deloc, căci ceilalţi îl tratau întotdeauna ca şi cum ar fi fost un câine ţinut la distanţă cu ajutorul unui lanţ lung.

Când am ieşit din maşină şi am deschis portiera, şase oameni s-au îngrămădit pe cele două banchete din spate, lăsând liber scaunul pasagerului. Nimeni nu voia să şadă lângă Denver, care urmărea mohorât agitaţia îmbarcării fără să se clintească din loc. Cinci minute a rămas nemişcat, zgâindu-se la noi. Iar eu am aşteptat. Apoi, fără un cuvânt, a păşit încet spre Suburban şi s-a strecurat înăuntru pe scaunul din faţă, la câţiva centimetri de cotul meu.

Nu mai fusesem niciodată atât de aproape de el. Mă simţeam ca Billy Crystal în *City Slickers*, când opreşte în prerie, unde este doar el cu ameninţătorul Curly şi tremură în timp ce Curly îşi ascute cuţitul cu o curea pentru brici. Ca să uşurez tensiunea, am încercat de două ori să iniţiez o conversaţie banală, dar Denver şedea nemişcat şi tăcut, ca un sfinx.

Când am ieşit pe şosea, ceilalţi erau fericiţi să călătorească într-o maşină pe care nu scria „Poliţia Fort Worth". Au vrut să ştie totul

despre ea, cât mă costă întreținerea ei lunară și dacă cunoșteam și alți oameni bogați.

Deborah mă urma în Land Cruiserul ei încărcat cu femei. În cinci minute am trecut prin tunel și am ajuns la Caravan. Am parcat amândoi, și musafirii noștri au ieșit din mașini pălăvrăgind și râzând, bucuroși să fie îmbrăcați la patru ace și de cealaltă parte a orașului Fort Worth. Am urcat toți scările spre sala unde cele 250 de locuri coborau în cascadă spre o scenă mică.

Toți, în afară de Denver. Eram foarte conștient de faptul că el nu vine. Toți s-au așezat și spectacolul era pe punctul de a începe, dar eu m-am ridicat și am coborât treptele înapoi. L-am găsit pe trotuar pufăind din țigară.

— Concertul începe din clipă în clipă, i-am spus. Nu vrei să intri?

Rotocoale de fum învăluiau capul lui negru. Auzeam ploaia curgând prin streșini. Dar Denver n-a zis nimic. M-am oprit în ușa de la Caravan și am așteptat. În sfârșit, a trecut pe lângă mine și a urcat scările, de parcă aș fi fost un simplu obiect, ca statuia din lemn a indianului din fața tutungeriilor. L-am urmat și când s-a așezat singur la capătul unui rând, m-am așezat lângă el.

Apoi am făcut ceva stupid: i-am zâmbit din toată inima, l-am bătut cu palma pe genunchi și i-am spus:

— Denver, mă bucur c-ai venit.

El nu mi-a zâmbit, nici măcar n-a clipit,ci s-a ridicat și a plecat. La început m-am temut să mă întorc, dar mai târziu, după ce concertul a început, l-am văzut cu coada ochiului șezând singur în spate, pe ultimul rând.

M-am dat bătut. *E de nepătruns*, am conchis, *nu merită să mă chinui cu el.* Era ca și cum aș fi căutat un cal de dar în gură.

Totuși, mai era un gând care nu-mi dădea pace. Oare n-a văzut la mine ceva – ceva ce nu-i place? Poate se simțea ca ținta unui vânător spilcuit care caută un trofeu cu care să se laude în fața prietenilor, unul pe care îl cumpără după patru luni de căutări obositoare prin centrul orașului. Și dacă voi reuși să-l prind,ce voi face după aceea cu el? Poate că Dumnezeu și Deborah au încurcat mesajele. Poate că nu trebuia să fiu prietenul lui.

Concertul a durat ceva mai puțin de două ore. După aceea,în timp

ce ocoleam bălțile superficiale în drum spre locul unde ne parcaserăm mașinile, musafirii noștri ne-au copleșit cu mulțumiri. Toți, în afară de Denver, care venea în urmă, ca de obicei. Dar după ce toți ceilalți au urcat în mașini, a venit la mine și mi-a adresat primele cuvinte pe care le-am auzit din gura lui în afara sălii de mese.

— Vreau să-mi cer iertare, mi-a spus. Dumneavoastră și soția dumneavoastră încercați de ceva vreme să fiți drăguți cu mine, dar eu v-am evitat în mod intenționat. Îmi pare rău.

Uluit, n-am știut ce să-i spun și nici n-am vrut să spun prea multe, de teamă că va dispărea iarăși. Deci m-am limitat să-i spun doar:

— Nu-i nimic.

— Data viitoare când veniți la misiune, căutați-mă ca să bem o cafea și să stăm puțin de vorbă.

— Ce zici de mâine dimineață? am întrebat. Vin să te iau și mergem să luăm micul dejun. Ce-ar fi să te duc la restaurantul tău favorit și să-ți fac cinste?

— Nu am un restaurant favorit, mi-a spus. Apoi a adăugat: De fapt, nici nu cred că am fost vreodată la un restaurant.

— Ei bine, atunci îl aleg eu și vin să te iau la 8:30. Din același loc unde te las acum.

Am urcat în mașină și am pornit în viteză spre misiune. Abia așteptam să-i spun lui Deborah.

21

Așa cum am zis, i-am urmărit atent pe Domnul și pe Doamna Marți. Nu erau ca voluntarii de sărbători. Ei veneau în fiecare săptămână și vorbeau cu oamenii fără adăpost, nu păreau să se teamă de ei. Vorbeau cu ei așa cum vorbești cu niște oameni inteligenți. Am început să-mi spun că Domnul și Doamna Marți chiar încearcă să facă bine, nu vor numai să se simtă mai bine ei înșiși fiindcă sunt bogați.

De aceea, atunci când ne-au spus despre mersul la Caravan of Dreams, am fost interesat. La misiune erau mulți care mă respectau, așa că mi-am spus că dacă merg, s-ar putea ca asta să-i încurajeze și pe alții să meargă. În plus, locuisem în centru înainte ca milionarii să-l refacă. Încă nu apucasem să văd noile clădiri și mi-am spus că aș putea merge să le văd.

Pe atunci lucram la depozitul de îmbrăcăminte al misiunii. Era o magazie ce părea veche de o sută de ani, plină de cutii cu haine și încălțăminte care ajungeau până aproape la becurile ce atârnau din tavan. Când am auzit despre călătoria la Caravan, am luat costumul cel mai bun pe care l-am găsit în ziua aceea. L-am ales special.

Dar, ca să spun tot adevărul, speram ca mașinile să fie pline și să nu trebuiască să merg. Știi cum e când încerci să faci ce se cuvine, chiar dacă nu vrei cu adevărat. Dar Dumnezeu mi-a păstrat un loc special. Toți bărbații au urcat în Suburbanul mare și ce loc credeți că

au lăsat liber? Pe cel din față, de lângă Domnul Marți. Eu am rămas pe trepte, așteptând și sperând să iasă altcineva din misiune care să vrea să meargă la Caravan în locul meu.

Dar asta nu s-a întâmplat, așa că am urcat în mașină. Următorul lucru pe care l-am sperat a fost ca Domnul Marți să nu-mi vorbească. Puteam la fel de bine să sper că soarele nu va răsări; evident, a început să-mi vorbească imediat ce-am urcat. Și apoi, la Caravan, nu numai că nu m-a lăsat în pace, dar m-a târât după el și și-a pus mâna pe genunchiul meu! Cred că nu știa că pe alții i-am bătut pentru mai puțin de atât.

Nu voiam să șadă lângă mine. Nu voiam pe nimeni să șadă lângă mine. Voiam să fiu singur. Deci m-am ridicat și am plecat de acolo. Așa eram eu.

Dar după o vreme a început să-mi pară rău. Îi urmărisem pe Domnul și pe Doamna Marți și știam că îi ajută pe oameni cu toată sinceritatea. Ar fi fost urât din partea mea să nu le spun că apreciez ceea ce fac. Așa că după concert am așteptat ca toată lumea să urce în mașină. Atunci m-am apropiat de Domnul Marți și mi-am cerut iertare.

El mi-a spus că nu-i nimic și eu i-am zis că am putea să bem o cafea la misiune.

Domnul să aibă milă de mine, fiindcă *asta* a deschis o conservă plină cu viermi.

22

După concertul de la Caravan, m-am întors la misiune. După obișnuitul „mulțumesc" și „noapte bună", i-am lăsat în fața misiunii și am sunat-o pe Deborah pe celular imediat ce am pornit.

— N-o să-ți vină să crezi una ca asta! i-am zis de îndată ce-a răspuns. Mi-a vorbit!

— Cine? a întrebat ea. Te aud greu. Le auzeam pe femeile de la misiune flecărind în fundal.

— Denver!

— Cum?

— Denver! A venit la mine după concert și și-a cerut scuze că ne-a evitat tot timpul. Și ghici ce urmează. Mâine îl scot la micul dejun!

— Am știut eu! a spus Deborah. Am știut eu că te vei împrietcni cu el!

Era în culmea fericirii. Înainte să ne culcăm în seara aceea, ne-am rugat împreună ca Dumnezeu să ne arate cum să ne apropiem de Denver, cum să-i arătăm că ne pasă de el. Totuși, înainte să plec de acasă a doua zi dimineața, am avertizat-o să nu-și facă prea multe speranțe.

Când am oprit la misiune, la 8:30 fix, Denver mă aștepta pe trepte. Era a doua oară când îl vedeam îmbrăcat îngrijit, două zile una după alta; de data aceasta purta pantaloni kaki și o cămașă albă cu nasturi până sus, dar descheiată la gât.

Ne-am salutat şi am pornit, povestind între noi, spre Cactus Flower Cafe, o cafenea micuţă care îmi plăcea de pe Thockmorton. Denver a comandat ouă, crupe şi lapte bătut, iar când chelneriţa i-a spus că nu au lapte bătut, I-am mulţumit în gând lui Dumnezeu. În copilărie, îmi venea să vomit când îl vedeam pe tata dând pe gât laptele covăsit.

Mâncarea a venit, iar după aceea a urmat o lecţie de răbdare. Eu aproape că am terminat de mâncat când Denver abia a reuşit să-şi topească untul pe crupe; eu îmi înmuiam biscuitul în gălbenuşul de ou când el abia a luat prima înghiţitură. A avut nevoie de o oră întreagă să mănânce două ouă şi crupele – pur şi simplu îmi venea să-i iau furculiţa din mână şi să-i bag eu mâncarea în gură.

Eu am vorbit cel mai mult, desigur; l-am întrebat despre familia lui fără să intru în amănunte personale, o politică pe care a folosit-o şi el în răspunsurile lui. Cu accentul lui tărăgănat de la ţară, uneori râzând şi uneori alegându-şi foarte precaut cuvintele, mi-a descris câteva scene din trecutul lui. Aşa am aflat că crescuse pe o plantaţie din Louisiana, că nu fusese la şcoală nici măcar o zi din viaţa lui şi că la aproape treizeci de ani – nu ştia nici el sigur când – a sărit într-un tren marfar cu mai puţin de douăzeci de dolari în buzunar. De atunci trăia pe stradă şi avusese câteva probleme cu legea.

Deodată Denver a lăsat capul în jos şi a devenit tăcut.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat, îngrijorat că poate am împins lucrurile prea departe. Şi-a ridicat capul şi m-a fixat cu ochii lui căprui şi scrutători ca nişte lasere. Am reuşit să număr până la optzeci până când a început, în sfârşit, să vorbească iarăşi.

— Vă supăraţi dacă vă pun o întrebare personală? mi-a zis.

— Sigur că nu. Întreabă-mă orice vrei.

— Nu vreau să vă supăr şi nu trebuie să-mi spuneţi nimic dacă nu vreţi.

— Întreabă-mă liniştit, i-am spus şi m-am pregătit pentru întrebare.

A urmat o altă pauză lungă. Apoi m-a întrebat încet:

— Cum vă cheamă?

— Cum mă cheamă! Asta ai vrut să mă întrebi?

— Da, domnule... a îndrăznit el, şi stânjeneala i s-a urcat în

obraji. În lumea în care trăiesc eu, nu întrebi pe nimeni cum îl cheamă.

Dintr-odată am revăzut în minte privirile încrâncenate de la misiune din prima noastră zi acolo. *Nu întrebi pe nimeni cum îl cheamă...*

— Ron Hall! i-am răspuns zâmbind.

— Domnul Ron, a spus Denver, rostindu-l în stilul celor de la plantații.

— Nu, doar Ron.

— Nu, *domnul* Ron, a repetat el ferm. Și cum o cheamă pe soția dumneavoastră?

— Deborah.

— Doamna Debbie, a spus el cu căldură. Cred că-i un înger.

— Și eu cred asta, i-am zis. Se poate să fie un înger.

Afecțiunea lui evidentă față de ea m-a mișcat, mai ales fiindcă nu a arătat niciodată că o bagă în seamă.

Cred că înțelegeam de ce. Dacă s-ar fi deschis față de ea, și-ar fi aruncat în aer acoperirea, iar asta i-ar fi amenințat supraviețuirea în jungla unde era leu și unde toți se temeau de el. După ce i-am ascultat povestea, am priceput că și-a croit singur drumul în viață. Deși sărăcăcioasă și jalnică din perspectiva oamenilor mai norocoși, era o viață pe care știa s-o trăiască. După mai mult de treizeci de ani, era expert în ea. Poate că Dumnezeu îl chema, așa cum îi spunea Deborah, dar din punctul de vedere al lui Denver, Dumnezeu ar fi trebuit să-l caute ceva mai devreme.

Până când a terminat de mâncat micul dejun, cred că părul mi-a crescut câțiva centimetri! Simțeam că mai vrea să spună ceva, dar nu știa cum s-o facă. În cele din urmă, m-a întrebat fără ocolișuri:

— Ce vreți de la mine?

O lovitură directă, mi-am zis și am decis să-i dau un răspuns la fel de direct:

— Vreau să fiu prietenul tău.

A ridicat din sprâncene și s-a uitat la mine curios și neîncrezător, iar între noi s-a lăsat o tăcere lungă.

— Dați-mi voie să mă gândesc la asta, mi-a zis în cele din urmă.

Nu m-am simțit respins, iar lucrul acesta m-a surprins. Dar, până

la urmă, era prima dată când îi ceream cuiva în mod formal să-mi fie prieten.

Am plătit consumația și Denver mi-a mulțumit. Pe drumul de întoarcere spre misiune, a început să râdă. Eu n-am înțeles gluma, dar râsul lui s-a transformat într-un hohot atât de puternic încât i-au apărut lacrimi în colțurile ochilor și a început să se înece ca și cum ar fi înghițit o broască și nu-și putea recăpăta răsuflarea. După ce am parcurs câteva străzi, am început să râd și eu, la început fiindcă m-am temut să nu râd și apoi din toată inima, fiindcă veselia lui a fost contagioasă.

— Oamenii de la misiune... a spus chicotind și ștergându-și ochii. Oamenii de la misiune cred că dumneavoastră și soția dumneavoastră sunteți de la CIA!

— De la CIA!

— Da, domnule... de la CIA!

— Și tu ai crezut asta?

— Da... a răspuns, reușind în sfârșit să se adune. Majoritatea celor ce slujesc la misiune vin o dată sau de două ori și apoi nu-i mai vedem niciodată. Dar dumneavoastră și soția dumneavoastră veniți în fiecare zi... Și soția dumneavoastră îi întreabă pe toți cum îi cheamă și când s-au născut... știți, adună informații. Acum, gândiți-vă numai: de ce ar vrea cineva să știe numele și data nașterii unui om al străzii, dacă nu-i de la CIA?

A trecut o săptămână până să-l văd iarăși pe Denver, într-o zi însorită de toamnă, cu cerul de un albastru rece. O vreme de umblat în jerseu. Înaintând pe East Lancaster în mașină, l-am văzut stând ca o statuie de piatră lângă coșul de gunoi de peste drum de misiune. Nu mai era omul îmbrăcat în haine curate și călcate pe care-l dusesem la spectacol; Denver revenise în zona lui de confort ca vagabond.

Am oprit lângă trotuar și am coborât geamul:

— Urcă. Hai să bem undeva o cafea.

M-am îndreptat spre Starbucks at University, un mall proiectat de Charles Hodges, un celebru arhitect din Dallas-Fort Worth și prieten al meu. În locul capetelor de himeră cu care sunt ornamentate de obicei clădirile, el a instalat niște capete de vite Longhorn. În stil vintage texan.

Cât am stat la coadă, Denver a tăcut și mai târziu am aflat că era mirat de faptul că oamenii stăteau la coadă ca să plătească doi sau trei dolari pentru o ceașcă de cafea care trebuia comandată într-o limbă străină. În plus, era îngrijorat că lucrătorii de la casă vor trimite comenzi greșite angajaților care pregăteau cafeaua.

Mi-a atras atenția cu cotul și mi-a șoptit încrâncenat:

— Se va lăsa cu scandal.

— Scandal?

— Da, din cauza comenzilor pe care și le transmit. Unul spune „latti decaf fără grăsime" și celălalt strigă înapoi, apoi altul strigă „frapi" și altcineva strigă înapoi „frapi". Vorbesc codificat ca găștile. Dacă vorbești așa pe stradă, poți să mori.

Părea sincer îngrijorat.

Am încercat să-i explic limbajul ciudat de cafenea care părea să fi pus stăpânire pe lumea civilizată. Apoi ne-am luat cafelele, am ieșit pe terasă și ne-am așezat la o măsuță neagră sub o umbrelă verde. Preț de câteva minute, am încercat să explic ce este un negustor de artă unui om care până atunci nu mai auzise niciodată de Picasso. Când m-am lansat într-o explicație despre impresionismul francez, a părut complet neimpresionat, apoi de-a dreptul plictisit.

În cele din urmă mi-am dat seama că nu mă ascultă și am încetat să mai vorbesc. Atunci între noi s-a așternut tăcerea.

Denver a fost cel care a vorbit primul:

— Îmi spuneți încă o dată cum vă cheamă?

— Ron?

— Și cum o cheamă pe soția dumneavoastră?

— Deborah.

— Domnul Ron și doamna Debbie, a zis zâmbind. Voi încerca să țin minte.

Apoi zâmbetul i-a dispărut și a devenit serios, ca și cum ar fi avut

un rar moment luminos și apoi cineva ar fi tras jaluzelele. S-a uitat în jos, la aburii care se vălătuceau din ceașca de cafea și a zis:

— M-am gândit mult la ceea ce m-ați întrebat.

Habar n-aveam despre ce vorbea.

— Ce te-am întrebat?

— Dacă vreau să fiu prietenul dumneavoastră.

Am rămas cu gura căscată. Uitasem că la Cactus Flower Cafe, când îi spusesem că tot ce vreau de la el era prietenia lui, el îmi replicase că vrea să se gândească la asta. Acum eram șocat că cineva poate să cumpănească o săptămână întreagă o asemenea chestiune. Deși eu uitasem acea conversație, era clar că Denver și-a pregătit serios răspunsul.

Și-a ridicat privirea din cafea și s-a uitat atent la mine cu un ochi, pe când celălalt îi fugea ca la Clint Eastwood.

— Nu înțeleg ceva ce am auzit despre oamenii albi,și are de-a face cu pescuitul.

Era serios, de aceea n-am îndrăznit să râd, dar am încercat să-l înveselesc puțin.

— Nu știu dacă voi putea să te ajut, i-am spus zâmbind. Eu n-am nici măcar o cutie cu cârlige.

Denver s-a încruntat, deloc amuzat.

— Ba eu cred că puteți.

A vorbit încet și răspicat, fixându-mă cu ochiul și ignorându-i pe fanii Starbucks care se perindau pe lângă noi.

— Am auzit că atunci când albii pescuiesc, fac ceva ce se cheamă „prind și dau drumul".

Prind și dau drumul? Am aprobat printr-o mișcare solemnă a capului, îngrijorat și curios în același timp.

— Nu înțeleg deloc cum vine asta, a continuat Denver. Nu pot să înțeleg și gata. Fiindcă atunci când noi, oamenii de culoare mergem la pescuit, noi suntem mândri de peștii pe care îi prindem, îi ducem acasă și ne lăudăm cu ei în fața tuturor celor care vor să-i vadă. Apoi mâncăm ce prindem... cu alte cuvinte, îi folosim ca să ne *hrănim* cu ei. De aceea nu înțeleg de ce albii se chinuie să prindă un pește, dacă după ce l-au prins îi dau drumul înapoi în apă.

A făcut iarăși o pauză, și de data asta pauza a durat un minut întreg.

Apoi:

— Ați auzit ce am zis?!

Am confirmat dând din cap, temându-mă să vorbesc, temându-mă să nu-l jignesc.

Denver și-a mutat privirea, a cercetat cerul albastru de toamnă, apoi m-a fixat iarăși cu privirea lui strâmbă:

— Deci, domnule Ron, mi-am zis: dacă urmăriți să pescuiți un prieten pe care îl prindeți și apoi îi dați drumul, atunci nu vreau să fiu prietenul dumneavoastră.

Lumea a părut că se oprește în loc și amuțește în jurul nostru, ca într-una din scenele acelea de la televizor când cadrul îngheață. Îmi auzeam inima bătând cu putere și am crezut că și Denver o vede palpitând sub buzunarul de la piept al cămășii. M-am uitat la el cu ceea ce speram a fi o privire receptivă și m-am ținut tare.

Dintr-odată privirea lui s-a îmblânzit și mi-a vorbit mai încet ca înainte:

— Dar dacă vreți un prieten *adevărat*, atunci am să vă fiu un astfel de prieten. Pentru totdeauna.

23

Am să-ți spun chiar acum la ce m-am gândit când domnul Ron m-a întrebat dacă vreau să fiu prietenul lui: nu mi-a plăcut. De ce vrea să fie prietenul meu? La asta m-am gândit. Ce vrea? Toată lumea vrea ceva. De ce nu alege pe altcineva? De ce să fiu *eu* prietenul lui? Trebuie să înțelegi că pe atunci aveam multă experiență în domeniul traiului pe stradă. Unii oameni ai străzii au mulți prieteni, dar eu n-am lăsat pe nimeni să se apropie de mine. Nu fiindcă mă temeam că ar putea să îmi facă vreun rău sau ceva de genul ăsta. A fi prieten cu cineva este o promisiune serioasă. Într-un fel, mai serioasă decât a fi soț sau soție. Și eu eram un om egoist. Puteam să îmi port singur de grijă și nu aveam nevoie de problemele altora. Pe lângă asta, pentru mine prietenia înseamnă mai mult decât a avea pe cineva cu care să stai de vorbă, să alergi sau să-ți petreci timpul.

A fi prietenul cuiva este ca și cum ai fi soldat în armată. Trăiești împreună cu el; lupți împreună cu el; mori împreună cu el. Știam că domnul Ron nu va ieși din vreun boschet ca să mă ajute când mă bat cu cineva.

Dar apoi m-am gândit mai mult la el și mi-am zis că poate avem ceva să ne oferim unul celuilalt. Puteam să fiu prietenul lui în alt fel decât putea el să fie prietenul meu. Știam că el vrea să-i ajute pe oamenii străzii, iar eu puteam să-l duc în locuri unde nu putea merge singur. Nu știam ce aș putea găsi eu în lumea lui sau dacă

am ce căuta acolo, dar știam că el mă poate ajuta să aflu ce-mi stă înainte.

După cum văd eu lucrurile, un schimb cinstit nu este furt și un troc corect nu este escrocherie. El avea să mă protejeze pe mine în locurile selecte, iar eu aveam să-l protejez pe el în cartier. Un schimb corect și cinstit pentru amândoi.

24

„Dacă vreți un prieten *adevărat*, atunci am să vă fiu un astfel de prieten. Pentru totdeauna."

Când cuvintele lui Denver au răsunat în capul meu, mi-am dat seama că nu mai auzisem niciodată o declarație de prietenie atât de mișcătoare sau de profundă ca aceasta pe care am auzit-o din gura unui vagabond.

Smerit, tot ce am putut face la rândul meu a fost să rostesc o promisiune simplă, dar sinceră:

— Denver, dacă vei fi prietenul meu, îți promit că nu te prind ca să-ți dau drumul.

Mi-a întins mâna și ne-am strâns mâinile cu putere. Apoi, ca un răsărit de soare, un zâmbet i-a luminat fața, după care ne-am ridicat unul în fața celuilalt și ne-am îmbrățișat. În clipa aceea, frica și neîncrederea care se înălțase ca un iceberg între noi s-a topit pe terasa caldă de la Starbucks.

Începând din acea zi, Denver și cu mine am devenit un cuplu ciudat. De vreo două ori pe săptămână mă duceam la misiune și-l scoteam la o cafenea, la un muzeu sau la un restaurant. Între timp, Deborah mă îndemna să merg înainte și îi cerea Domnului ca prietenia noastră, pentru care ea se rugase atâta vreme, să prindă rădăcini adânci. După discuția noastră despre prins și dat drumul, tăcerea posomorâtă a lui Denver s-a transformat într-o timiditate blândă.

— Ai văzut cum ne-a salutat Denver la coadă? m-a întrebat ea cu ochi strălucitori. Cred că faceți într-adevăr progrese.

Acum nu mai eram Domnul și Doamna Marți, căci am început să mergem la misiune mai des de atât. Ea stătea și lucra cu femeile și cu copiii, în vreme ce eu plecam undeva cu Denver. Dacă plănuiam să-l duc la un restaurant drăguț, sunam dinainte la misiune ca să-i dau timp să își găsească o ținută potrivită. Însă dacă mergeam la Starbucks, se îmbrăca după cum îi plăcea. De obicei, asta înseamnă ostentativ de sărăcăcios – o cămașă pătată și cu nasturii încheiați aiurea; pantaloni găuriți; pantofi de piele uzați și scâlciați, pe care îi purta ca pe niște șlapi.

La Starbucks am aflat despre sclavia secolului al XX-lea. Nu sclavia de la boxele de licitație, de unde tinerii negri erau târâți în funii și în lanțuri. O sclavie cauzată de datorie, sărăcie, ignoranță și exploatare. O sclavie în care Omul – „Omul" lui Denver era doar unul dintre mai mulți Oameni – deținea toate cărțile și le juca foarte bine, așa cum a învățat de la tatăl și de la bunicul lui.

Cu mai mult de jumătate de secol înainte ca Denver să se nască, Abraham Lincoln declarase formal că „toți oamenii ținuți sclavi în sus-numitele State și în diferite părți ale acestor State sunt, și vor fi de aici înainte, liberi." Toate bune și frumoase, numai că proprietarii albi de plantații nu s-au topit tăcuți în noapte.

În primul rând, statele din Sud au promulgat „Codurile Negrilor", adică o serie de legi care foloseau chichițe legale pentru a-i menține pe negri în sclavie, forțând guvernul federal să treacă peste parlamentele statale și să trimită armata în Sudul încăpățânat. După ce legiuitorii statali au promis că vor încerca să se poarte bine, stăpânii de plantații și oamenii pe care aceștia îi stăpâniseră înainte au încercat un nou aranjament: arenda.

Acesta s-a dovedit a fi un pact cu diavolul. Nu numai că arenda a perpetuat sărăcia și lipsa de perspective pentru negrii și albii săraci, dar a deschis în Sudul plantațiilor o fisură urâtă și infectă prin care cei ca Denver Moore au căzut, unii pentru totdeauna.

Fisura aceasta a trecut prin Red River Parish, unde Omul lui Denver era un afacerist șiret. Nedorind să-și piardă forța de muncă, a păstrat așii pentru sine. A jucat cartea subzistenței minime, dar a

păstrat pentru sine cartea progresului american. A jucat cartea muncii istovitoare, dar a păstrat pentru sine cartea educației – cartea ieșirii din închisoare, care i-ar fi eliberat pe oamenii ca Denver. În secolul XX, sclavii erau liberi să plece de pe plantație, dar datoriile și lipsa de educație îi țineau încătușați de Om.

Am ascultat istorisirea lui Denver cu urechile unui bărbat de cincizeci și patru de ani care fusese inspirat de visul lui Martin Luther King. Mai târziu am aflat că Ku Klux Klan-ul din Coushatta, Louisiana, un oraș din Red River Parish, plănuise odată să-l asasineze pe Dr. King. FBI-ul a vrut să intervină și să dejoace complotul, dar J. Edgar Hoover nu le-a dat voie.

Cu cât am aflat mai multe, cu atât l-am urât mai tare pe Om și mi-am dorit cu mai multă ardoare să îndrept relele săvârșite de stăpânii moderni de sclavi din Louisiana. Am ciripit povestea lui Denver ca o pasăre cântătoare oricui voia să mă asculte. Apoi într-o zi m-a lovit un gând: nici bunicul nu fusese foarte diferit de Om. Mai corect, da. A fost un om onest și decent din Texasul vremii lui. Dar salariile pe care le plătea nu scuzau totuși modul lamentabil în care erau tratați lucrătorii ce-i munceau pământul.

Însă, în mod uimitor, Denver îmi repeta mereu că un om care le dă de lucru altora are dreptul să aibă un profit. Denver locuise într-o cocioabă alcătuită din două încăperi, fără apă curentă și fără sticlă la ferestre cam până la data când țara lui a trimis oameni pe lună. Cu toate acestea, el susținea că Omul nu a fost de fapt un om rău.

— A făcut ce fusese învățat să facă, mi-a zis Denver. În plus, dacă toată lumea ar fi bogată, cine ar mai munci?

Modul acesta modest și practic de a privi lucrurile m-a cucerit. După discuția noastră despre prins și dat drumul, i-am dat numărul de telefon și i-am spus unde locuiesc, încălcând astfel o regulă fundamentală a voluntarilor.. Adevărul este că înainte de lecția de pescuit de la Starbucks nu mă gândisem niciodată că Denver și cu mine am putea avea o prietenie reală – cel puțin nu una care să depășească limitele cartierului său.

Nu-mi place să recunosc asta acum, dar mă considerasem mai mult un fel de binefăcător indulgent: Eu îi acordam puțin din timpul meu prețios pe care, dacă n-aș fi fost atât de binevoitor, l-aș fi putut

folosi ca să mai fac câteva mii de dolari. Şi din când în când, îmi imaginam eu, dacă Denver rămânea curat şi treaz, aveam să-l scot din cartierul lui dărăpănat la restaurante şi la malluri, un fel de spectacol unde avea ocazia să vadă roadele unei vieţi trăite responsabil, ceea ce poate l-ar fi determinat să se schimbe şi el în consecinţă.

Eram conştient că era posibil să-i provoc un fel de chin terapeutic, deoarece probabil că nu va avea niciodată unele din jucăriile sofisticate pe care le aveam noi, ca de exemplu o rulotă pentru concedii. Şi cu siguranţă nu va avea o fermă sau o pictură de Picasso. Dar am fost uimit să constat că asta nu-l deranja deloc – cel puţin partea cu Picasso, după ce Denver a văzut câteva din lucrările lui.

Într-o după-amiază am vizitat trei muzee de artă – Muzeul Kimbell, Muzeul Amon Carter şi Muzeul de Artă Modernă. La Muzeul de Artă Modernă a crezut că îmi bat joc de el. Când ne-am uitat la una din lucrările, ca să zic aşa, *mai puţin organizate* ale lui Picasso, Denver m-a privit ca şi cum curatorii muzeului ar fi încercat să-i vândă potcoave de cai morţi.

— Râdeţi de mine, nu-i aşa? mi-a spus. Oamenii nu spun că asta-i artă, nu-i aşa?

Îmi decorasem casa cu lucrări similare, şi maeştrii moderni erau nişa mea în comerţul cu opere de artă. Dar în timp ce ne-am plimbat prin Muzeul de Artă Modernă în ziua aceea, am încercat să privesc prin ochii lui geometria îndrăzneaţă, distribuţia vopselei şi pânzele uriaşe dominate de „spaţiul negativ". A trebuit să recunosc: unele puteau fi considerate ca fiind fără nicio valoare.

Favoritul lui Denver a fost Muzeul Kimbell. Picturile Vechilor Maeştri l-au atras ca un magnet, mai ales cele vechi de secole care Îl înfăţişau pe Cristos. Când ne-am oprit în faţa unui Matisse de dimensiuni mari din anii 1940 şi i-am spus că valorează 12 milioane de dolari, a rămas cu gura căscată.

— Păi, a zis, privind lucrarea cu o mirare incredulă, nu-mi place prea mult, dar mă bucur că muzeul l-a cumpărat ca cineva ca mine să vadă cum arată un tablou de 12 milioane.

A făcut o pauză, apoi a adăugat:

— Dacă paznicii ar şti că sunt om al străzii, credeţi că m-ar lăsa să intru aici?

În muzee, la restaurante și în malluri, i-am arătat un alt fel de a trăi, o latură a vieții în care oamenii își făceau timp să aprecieze lucrurile frumoase și să discute idei și în care peștele crud costa mai mult decât somnul gătit. Dar a rămas absolut convins că viața pe care o ducea el nu era mai rea decât a mea, ci doar diferită, punând în evidență câteva inconsecvențe: De ce, s-a mirat el, oamenii bogați numesc sushi ceea ce oamenii săraci numesc momeală?

Știam că Denver era sincer când spunea că n-ar vrea să schimbe viața lui cu a mea nici măcar pentru o zi. Convingerile lui mi-au devenit clare când, la una din primele noastre întâlniri la cafea, am pus pe masă între noi legătura cu chei.

Denver a zâmbit ușor și m-a întrebat prudent:

— Știu că nu-i treaba mea, dar aveți ceva ce se deschide cu fiecare dintre cheile alea?

M-am uitat la chei, erau cam zece.

— Cred că da, i-am răspuns, fără să mă mai fi gândit vreodată până atunci la lucrul acesta.

— Sunteți sigur că dumneavoastră le stăpâniți pe ele și nu ele vă stăpânesc pe dumneavoastră?

Înțelepciunea acelei întrebări mi s-a lipit de creier ca banda adezivă. Cu cât m-am gândit mai mult la asta, cu atât am devenit mai convins că ne-am bucura mult mai mult de viață dacă am avea mai puține lucruri. În unele privințe, când îmi împărtășea câte ceva din înțelegerea lui spirituală și din înțelepciunea lui de om simplu, de la țară, Denver era profesorul și eu eram elevul.

Am ajuns, de asemenea, să înțeleg că, deși cei treizeci de ani pe care i-a trăit pe străzi l-au blindat într-o carapace groasă, tot ei l-au înzestrat cu o loialitate ermetică,cu un spirit puternic și cu o înțelegere profundă a ceea ce zace adânc îngropat în inima celor asupriți. Deși se bălăcea în păcatele și în viciile vieții pe stradă, susținea că Dumnezeu îi vorbea în solitudinea lui. Mintea lui procesase tot ce văzuse de-a lungul anilor și se pare că abia așteptase să găsească pe cineva care să-l asculte. Am avut privilegiul să fiu primul lui ascultător.

25

Am început să petrec destul de mult timp împreună cu domnul Ron; eu îi povesteam despre viața în cartier și el mă ducea la muzee, restaurante, cafenele și altele asemenea. Am învățat o mulțime de lucruri – ca de exemplu diferența dintre un taco și o enchilada. Taco este crocantă și enchilada este lungă și curge pe lângă taco. (De obicei mănânc numai interiorul unui taco, fiindcă nu mai am prea mulți dinți buni.) De asemenea, am aflat diferența dintre un restaurant și o cafenea: restaurantul este locul unde îți înfășoară furculița și cuțitul într-un prosopel drăguț pe care să îl folosești pe post de șervețel. La cafenea primești șervețele obișnuite de hârtie și de obicei nu au nimic înfășurat în ele.

Prima dată când domnul Ron m-a dus la restaurant, multă vreme n-am găsit furculița, până când l-am văzut pe el desfășurând prosopelul roșu-închis pe care îl avea lângă el pe masă. A văzut că mă uit la el și mi-a spus că prosopelul era un șervețel, iar eu m-am gândit că asta-i o prostie, fiindcă cine le va spăla pe toate?

Am început să stau de vorbă mai mult și cu doamna Debbie. N-o mai știam când o vedeam venind și când mă întreba ce mai fac, îi răspundeam că bine. A fost întotdeauna foarte drăguță cu mine, mă întreba despre viața mea și ce aveam de gând să fac în ziua aceea și dacă aveam nevoie să-mi aducă ceva. O vedeam la Teren și o ajutam pe ea, pe sora Bettie și pe prietena doamnei Debbie, doamna Mary Ellen.

Pe sora Bettie am cunoscut-o înainte s-o cunosc pe doamna Debbie. Nu-i călugăriță sau ceva de felul ăsta. Îi spunem „Soră" fiindcă este o femeie cu adevărat spirituală.

Nu știu câți ani avea sora Bettie când am cunoscut-o,dar acum are o coroană de păr alb ca un nor într-o zi însorită și ochi albaștri ca cerul pe care plutesc norii. Când îți vorbește, pune mâna pe brațul tău ca și cum te-ar cunoaște de-o viață sau ca și cum ai fi copilul ei. Și chiar dacă își ține o vreme mâna pe brațul tău, nu te deranjează deloc. Te simți fericit că Dumnezeu a vrut să aducă în viața ta o asemenea femeie.

Sora Bettie locuiește la misiune, dar nu fiindcă nu are unde să meargă. Mai demult a locuit într-un cartier obișnuit. Dar după ce soțul ei a murit, a simțit că Domnul o îndeamnă să-și petreacă restul vieții slujindu-i pe oamenii străzii. Și-a vândut casa și tot ce avea, cu excepția unei camionete Toyota, și i-a întrebat pe cei de la Misiunea Evanghelică Unită dacă poate să facă menajul acolo.

Nu peste mult timp, aproape toți oamenii străzii din Fort Worth au ajuns s-o cunoască pe sora Bettie. Mergea la restaurante ca să ceară resturile și la magazine ca să ceară șosete, pături, pastă de dinți și alte lucruri de felul acesta. Apoi își târa oasele bătrâne pe străzile cele mai rău famate oferindu-le ajutor unor oameni atât de răi că erau în stare să-ți taie gâtul numai fiindcă te uitai la ei. Dar asta n-o speria pe sora Bettie, fiindcă ea credea că îngerii lui Dumnezeu tabără în jurul ei și nu vor lăsa să i se întâmple nimic rău. Și dacă i se va întâmpla ceva rău, spunea ea, însemna că asta-i voia lui Dumnezeu.

N-avea niciodată poșetă la ea, ci doar lucrurile pe care voia să le împartă în ziua aceea și Biblia ei. După o vreme, a ajuns să nu mai conteze ce credea sora Bettie despre îngerii lui Dumnezeu: nici cel mai rău om al străzii n-ar fi îndrăznit să pună mâna pe ea, fiindcă ar fi fost bătut pe loc dacă ar fi făcut-o. Chiar dacă ar fi umblat dezbrăcată în miez de noapte pe lângă calea ferată, în jungla vagabonzilor, ar fi fost în tot atâta siguranță ca în patul ei.

Când am ajuns la misiune, după o vreme, am început s-o ajut pe sora Bettie la unele lucruri. N-am vorbit niciodată cu ea, nu, dar dacă avea nevoie de ceva, știa că poate să-mi ceară orice, că eu o să fac. De exemplu, i-am reparat camioneta, i-am schimbat uleiul și alte lucruri de felul ăsta.

De asemenea, am început s-o ajut pe Teren, un loc pe care oamenii străzii îl numesc „Sub Pom". Acesta este pe Annie Street, într-unul din cartierele cele mai periculoase ale oraşului, plin de drogaţi, de criminali şi de vagabonzi, de oameni care trăiesc atât de jos încât sunt miraţi de fiecare dată când deschid ochii şi descoperă că au mai apucat o zi.

Nu mă înţelege greşit. Asta nu înseamnă că am fost curat şi treaz tot timpul. Faptul că eu şi domnul Ron eram prieteni nu însemna că m-am transformat peste noapte într-un sfânt. Chiar dacă ziua mergeam în locuri elegante, noaptea mă duceam încă în jungla vagabonzilor şi beam whiskey cu băieţii.

Dar am încercat să nu beau prea mult marţea, căci îmi plăcea s-o ajut pe sora Bettie în ziua următoare. În fiecare miercuri obişnuia să hrănească 200 sau 250 de persoane la Teren, şi era întotdeauna un fel de miracol, ca la înmulţirea pâinii şi peştilor în Biblie. Nimeni nu ştia de unde venea toată mâncarea aceea, dar în fiecare săptămână îi simţeai mirosul de la două cvartale distanţă: oale mari şi aburinde cu supă de vită cu morcovi, mazăre şi cartofi. Coşuri cu pui prăjiţi. Fasole proaspăt gătită şi vase pline cu chili. Toate gătite în casă. Părea că oamenii apar cu ele de nicăieri.

Într-o zi, sora Bettie a aflat că ştiu să cânt şi m-a rugat să vin şi să cânt la Teren. La început am fost puţin îngrijorat, dar când sora Bettie îţi cere să ajuţi, nu prea poţi face altceva decât să ajuţi.

26

Deborah a simțit că are în sora Bettie pe cineva care o va conduce într-o nouă dimensiune spirituală, spre un nivel de slujire mai plin de curaj și sacrificiu decât slujirea dintre zidurile misiunii. Ea a vrut să împărtășească această experiență cu prietena ei cea mai bună, Mary Ellen Davenport, pe care Deborah o numea „o luptătoare în rugăciune", ceea ce însemna că se oprea și se oferea să se roage cu oricine pentru orice, oricâtă vreme era lăsată să facă acest lucru.

Cuvântul „brav" este definit de Dicționarul Webster ca „plin de viață" și „curajos". Pentru a ilustra această definiție, dicționarul ar fi putut foarte bine să folosească fotografia lui Mary Ellen. Ea este soră medicală și soțul ei, Alan, este medic. Ei au devenit prietenii noștri în 1980, când, cu ocazia zilei de 4 iulie, am dat o petrecere la piscina casei noastre în stil Williamsburg unde ne mutaserăm în Fort Worth cu doi ani în urmă. Îi invitaserăm pe prietenii noștri, familia Hawkins, care ne-au întrebat dacă pot să-i aducă și pe prietenii lor, familia Davenport.

Alan și Mary Ellen se întorseseră recent în Fort Worth din Galveston, unde Alan își făcuse rezidențiatul. Noi nu-i cunoșteam personal, dar Deborah auzise despre ei. Auzise că Mary Ellen avusese o sarcină dificilă cu tripleți și se rugase pentru ea pe nume.

Dar când familia Davenport a oprit în fața casei noastre în ziua aceea pentru petrecerea de 4 iulie și Mary Ellen a văzut terasa vastă,

coloanele albe înalte şi garajul nostru pentru trei maşini care părea mai mare decât toată casa lor, a făcut o criză.

— Nu intru acolo! i-a spus lui Alan.

— De ce nu? a întrebat el.

— De ce nu? Dumnezeule, uită-te ce casă au! Sunt milionari – ce am putea să avem în comun cu ei?

Aşadar, soţii Davenport au şezut în maşină, cu aerul condiţionat dat la maximum, şi au dezbătut dacă să rămână ori să se întoarcă acasă. Curând tripleţii, care acum aveau cincisprezece luni, şi Jay Mac, copilul lor de trei ani, au început să mârâie. Îmbrăcaţi în costume de baie şi echipaţi cu colacuri de înot, ei aveau în minte un singur lucru: „ÎNOT", şi nu le plăcea ce se discuta în partea din faţă a maşinii. În cele din urmă, Mary Ellen a pierdut bătălia şi îmi aduc aminte cum au intrat prima dată în curtea noastră din spate: Alan zâmbea nervos şi zâmbetul lui s-a reflectat pe chipul lui Mary Ellen la fel de fals ca un Rembrandt pictat în Chihuahua.

Dar Deborah a salvat după-amiaza.

— Mă bucur foarte mult să te cunosc, în sfârşit! a salutat-o ea pe Mary Ellen cu un zâmbet cald. M-am rugat pentru tine şi pentru familia ta *luni* întregi.

Apoi Deborah, soţia „milionarului", s-a oferit să aibă grijă de tripleţi pentru ca soţii Davenport să îşi poată organiza noua casă. Aşa că Mary Ellen a aruncat armele şi a acceptat cu mulţumiri oferta, acesta fiind începutul unei prietenii strânse de familie care avea să dureze decenii.

De la Mary Ellen, Deborah a învăţat îndrăzneala. Deborah nu fusese niciodată îndrăzneaţă, ci doar perseverentă. Mary Ellen era îndrăzneaţă *şi* perseverentă. Aşadar, când Deborah a invitat-o pe prietena ei să fie voluntară la misiune, nefericirea lui Denver s-a „dublat", conform mărturiei lui de mai târziu, căci acum îl băteau la cap două doamne albe, nu una.

La îndemnul surorii Bettie, Deborah şi Mary Ellen au început o dată pe săptămână să dea învăţătură şi să cânte cu femeile şi copiii la serviciul de la capelă al misiunii. Dar slujirea surorii Bettie pe Teren a fost cea care a atras-o pe Deborah ca un magnet.

Terenul în sine era un mic refugiu presărat cu mirţi roşii, cu bănci

nefasonate și cu o cruce din traverse de cale ferată, peste care era trecută o cunună de spini confecționată din sârmă ghimpată. Însă împrejurimile Terenului erau un model de decădere urbană: lanțuri ruginite, clădiri dărăpănate și pe punctul de a se prăbuși, spații verzi invadate de buruieni ce ascundeau viețuitoare care abia dădeau semne de viață. În vecinătatea Terenului, invitații surorii Bettie la o masă gratuită se împiedicau de Barul lui Louis, o mică speluncă întunecoasă unde își amorțeau simțurile bând alcool ieftin cumpărat cu bani proveniți din cerșit. Nu îi judec: este un adevăr simplu faptul că în America drogurile și alcoolul se dau pe bani, în timp ce hrana este gratuită pentru toți cei ce sunt gata să moțăie în timpul unui mesaj de evanghelizare.

Zeci dintre ei fac acest lucru, târându-și picioarele spre Teren în fiecare zi, unii vin aduși în scaune cu rotile ruginite împinse de alți oameni ai străzii care abia se țin pe picioare, alții sunt purtați în spate de bărbați mai treji decât ei. De multe ori după câte o după-amiază petrecută acolo, Deborah se întorcea acasă în lacrimi și cu inima frântă în urma întâlnirii cu oameni dependenți de droguri și de alcool, care plăteau un preț foarte mare pentru viața lor decăzută.

Deja dinainte să începem să vorbim cu Denver, l-am văzut de mai multe ori acolo, stând nemișcat în picioare de partea cealaltă a străzii și încercând să se confunde cu stâlpul de telefon de care se sprijinea. Am întrebat-o pe sora Bettie:

— Care-i, de fapt, problema lui?

— A lui Denver? a întrebat cu vocea ei blândă și a zâmbit. O, e foarte săritor. El îmi ține camioneta în bună stare de funcționare. Și cântă foarte frumos!

Din când în când, a adăugat ea, reușea să-l convingă să cânte pe Teren sau la serviciul de la capelă, unde ea dădea învățătură în fiecare joi.

— Pe Denver trebuie să-l rogi numai în clipa în care ai nevoie de ajutorul lui, fiindcă dacă știe dinainte că vrei ceva de la el, se face nevăzut.

Deși ne-am împrietenit, Denver nu a renunțat complet la obiceiul de a se face nevăzut. Se simțea vinovat să dea ochii cu oamenii de pe stradă, căci pe mulți dintre ei îi amenințase la un moment dat că

îi omoară. Aceştia se temeau de vechiul Denver, dar noul Denver care ieşea acum la suprafaţă îi speria şi mai mult. De aceea dispărea când i se cerea să facă lucruri „creştineşti", ca de exemplu să cânte pentru sora Bettie. Deborah şi cu mine îi aminteam permanent că schimbarea era iminentă – o schimbare de care se putea lipsi, din punctul lui de vedere.

Între timp, îndeplinind ceea ce ea simţea că era chemarea ei la slujire, Deborah înflorea. În douăzeci şi nouă de ani de căsnicie, n-am mai văzut-o niciodată atât de fericită. Şi pot să mărturisesc că nu mai fusesem niciodată atât de îndrăgostiţi unul de celălalt. Pacea pe care am obţinut-o în timpul consilierii şi în primii ani petrecuţi la Rocky Top s-a transformat într-o mulţumire optimistă.

Am fi ajuns aici mult mai repede dacă eu aş fi vrut să recunosc adevărul vechiului proverb: „Dacă mama nu-i fericită, nimeni nu-i fericit." Dar până la urmă am ajuns aici,şi de pe piscul relaţiei noastre, Deborah a contaminat Terenul cu o bucurie proaspătă şi contagioasă. Acolo, sub bătrânul şi giganticul ulm ce umbrea băncile, ea găsea întotdeauna câteva perle naufragiate sub marea de chihlimbar a sticlelor de bere şi seringilor.

Perla pe care a găsit-o într-o zi a strălucit în zâmbetul unui veteran încărunţit al străzii, care trăia sub pasarela de cale ferată într-o cutie sub forma unui sicriu. Omul acesta mânca din tomberoane, un adevăr neplăcut de care îţi dădeai repede seama, dacă aveai nas. Barba îi era murdară de vomă uscată şi de resturile de la ultimele mese şi emana o duhoare atât de puternică de alcool,încât aveai impresia că va exploda în cazul în care cineva se va apropia prea mult de el cu un chibrit aprins.

Iată un om a cărui viaţă părea să nu conteze pentru nimeni. Cu toate acestea, el a găsit un motiv să zâmbească. Atrasă de el, Deborah i-a oferit o farfurie cu mâncare gătită şi o rugăciune. Apoi, cu adevărat contrariată, l-a întrebat:

— De ce eşti atât de fericit?

— M-am trezit! i-a răspuns el cu ochi scânteietori şi cu o voce răguşită, şi ăsta-i un bun motiv ca să fiu fericit!

Deborah s-a grăbit acasă pentru a-mi spune ce i-a zis omul acela, ca şi cum ar fi primit o comoară ce trebuia depozitată numaidecât în

banca memoriei mele. De atunci înainte, aceste trei cuvinte – „Ne-am trezit" – au fost primele pe care le-am rostit în fiecare zi, ca pe o scurtă rugăciune de mulțumire pentru ceva ce până atunci considerasem că este de la sine înțeles, dar un vagabond avusese înțelepciunea să priceapă că de fapt este o binecuvântare fundamentală pentru toți ceilalți.

Ne-am salutat cu aceste cuvinte în fiecare dimineață, fără să bănuim că fiecare nouă dimineață avea să devină curând un dar prețios pentru noi.

27

Nu peste mult timp, doamna Debbie şi doamna Mary Ellen au început să mă întrebe dacă vreau să cânt la serviciul de la capelă. Voiam, dacă erau destul de isteţe ca să mă prindă. Cântam cântări ale negrilor pe care le purtam în inimă de pe plantaţie. Alteori cântam cântece compuse de mine. Cum am spus deja, ştiu multe versete din Scriptură.

Şi nu peste mult timp, doamna Debbie a început să fie iar autoritară cu mine. Avea o idee fixă cu ceva ce ea numea „retragere". Spunea că ea şi mai multe prietene creştine ale ei aveau să meargă în pădure ca „să-L audă pe Domnul".

— M-am rugat pentru asta, Denver, îmi spunea de fiecare dată când mă vedea, şi cred că Domnul îmi spune că şi tu trebuie să vii cu noi.

Am întrebat pe mai mulţi de la misiune dacă ei ştiu ce este o retragere şi nimeni n-a avut habar, în afară de Don Shisler. El mi-a spus că retragerea era o chestie religioasă, când mergeai într-un loc retras ca să vorbeşti, să te rogi şi să plângi tot sfârşitul de săptămână. Ştiam sigur că nu vreau să fac asta. Dar doamna Debbie nu s-a dat bătută. Iar eu fugeam de ea, fiindcă nu voiam în ruptul capului să merg în pădure cu o maşină plină de femei albe.

Dar cred că atunci l-a mobilizat pe domnul Ron. Într-o zi la Starbucks a început să-mi vorbească despre „retragere" în sus şi

„retragere" în jos. Mi-a spus că aveau să fie și bărbați, nu numai femei.

— Gândește-te la toți oamenii pe care ai să-i cunoști acolo, mi-a spus. Și la mâncarea gratuită!

— Dar nu va fi împărțită pe stradă! i-am zis. Nu merg! Nu merg *nicăieri*, în *nicio* retragere și nu vreau să cunosc pe *nimeni*! Și, mai ales, nu merg în nicio retragere cu nicio doamnă albă care este *soția* altuia!

Și ca să mă fac clar înțeles, m-am uitat la el ca și cum ar fi fost nebun.

Nu știu exact ce i-a spus doamnei Debbie după aceea, dar data următoare când am stat la coadă pentru mâncare, ea s-a repezit la mine ca un fulger de după tejghea. Și iar m-am trezit cu degetul ei osos în dreptul ochilor mei.

— Denver, vii cu mine, și nu vreau să mai aud niciun comentariu despre asta.

Iată-mă, un bărbat de șaizeci și doi de ani, un metru optzeci de centimetri și o sută de kilograme, și doamna aceea micuță și slăbuță credea că poate să mă facă să o ascult. Nici măcar Mama Mare nu mi-a vorbit așa. Aveau să fie probleme – probleme serioase.

În cele din urmă a sosit ziua retragerii și doamna Debbie a venit la misiune după mine. Am încercat să mă ascund cât am putut de bine, dar câțiva tipi săritori m-au văzut și i-au spus unde sunt. M-a convins să o urmez măcar până la mașină și să-i văd pe cei care aveau să meargă împreună cu ea. N-am vrut să mă port urât cu ea, căci eram prieteni și așa mai departe. Așa că m-am dus până în fața misiunii.

M-am uitat în Land Cruiserul doamnei Debbie și am văzut patru doamne albe șezând în el. În toată viața mea mi-a ajuns *una* singură. Și iată că aici erau patru, toate zâmbindu-mi și făcându-mi semne cu mâna.

— Hai, Denver! Vrem să vii cu noi!

Chiar în clipa aceea, unul dintre oamenii străzii care ședeau pe treptele misiunii a început să cânte ca fetițele:

— Da, Denver, du-te cu ele! și a izbucnit în râs.

Apoi prietenul lui a început să cânte și el:

— Vino repede... trăsură dulce, vino să mă duci acasă... Și au început să râdă amândoi.

Mie nu mi se părea amuzant. Dar trebuia să iau o hotărâre. Doamnele albe din maşină încercau să fie amabile cu mine şi bărbaţii de pe trepte îmi cântau un cântec de înmormântare. Cred că am ştiut că îmi iau viaţa în propriile mâini când am urcat în maşina aceea, fiindcă era o zi rece de ianuarie, dar eram transpirat ca un câine în luna august.

28

Când am ajuns să-l cunosc pe Denver, afacerea mea cu opere de artă era în plin avânt, clienții căutându-ne pe mine și pe partenerii noștri, nu invers. Lucram cu câțiva clienți de elită care erau interesați numai de cele mai bune lucrări. Chiar și așa, în toamna anului 1998 am primit un telefon la care visează orice negustor de artă.

Telefonul acela a venit după ce am început să vizitez muzeele împreună cu Denver. Tocmai îl lăsasem pe Denver la misiune când mi-a sunat celularul.

Omul de la celălalt capăt conducea o mare firmă canadiană de construcții ce cumpărase recent clădirea cu treizeci și șase de etaje a unei bănci din centrul orașului Fort Worth. Din fericire pentru canadieni, achiziția includea și „Vulturul", o sculptură înaltă de doisprezece metri a artistului din secolul XX Alexander Calder, una dintre cele doar șaisprezece sculpturi monumentale pe care artistul le executase în toată viața lui.

Pe atunci Vulturul își înfigea ghearele până la aproape cincizeci de centimetri sub piața de beton din fața băncii, spațiu ce domina centrul orașului. Cetățenii din Fort Worth consideraseră multă vreme că acea sculptură făcea parte din patrimoniul public, un simbol al locului pe care orașul lor îl ocupa în lume și în cultura lumii. Dar noii proprietari canadieni nu erau la fel de sentimentali; bărbatul cu care vorbeam la telefon mi-a spus că doreau ca eu s-o vând.

Inima a început să-mi bată cu putere când m-am gândit la posibilitatea unei afaceri cu şapte cifre – care probabil avea să fie una dintre cele mai mari în toată cariera mea – mai ales deoarece era aproape sigur că o sculptură a lui Calder de categoria aceea nu va mai apărea iarăşi pe piaţă. În acelaşi timp, mi-am dat seama că, dacă o vând, risc să fiu izgonit din oraş. Eram convins de asta, fiindcă fostul proprietar, o bancă aflată în criză, îmi ceruse cu doar câţiva ani înainte să studiez posibilitatea unei vânzări, dar până la urmă a dat înapoi, cedând în faţa unei presiuni atât de formidabile, încât până şi muzeele locale au refuzat să cumpere statuia şi au lăsat-o în oraş. Dar canadienii, a spus omul cu care am vorbit la telefon, voiau o afacere curată, rapidă şi tacită. Întâmplător, aveam un cumpărător.

Am făcut un plan secret, care purta un nume de cod precum „Phoenixul" şi o corporaţie din Delaware pe care eu şi partenerii mei am deschis-o doar ca să rezolvăm această tranzacţie foarte specială. Am închiriat două camioane, împreună cu personal şi şoferi care puteau să demonteze şi să dezasambleze sculptura de douăsprezece tone sub acoperirea întunericului. Am spus în glumă că, dacă se scurgea vreo informaţie, lucrătorii vor trebui să poarte veste antiglonţ. Dar poate că nu era chiar o glumă: nevoia secretului absolut era atât de mare, încât planul includea prevederea ca echipei de muncitori să i se spună unde trebuia să ducă Vulturul abia după ce va fi trecut graniţa dintre Texas şi Oklahoma.

Am stabilit data transportului: 10 aprilie. În lunile următoare, am pus la punct detaliile planului împreună cu partenerii mei. Între timp, eu lucram la relaţia mea cu Denver. La sfârşitul lui decembrie am început să-l conving să meargă la munte împreună cu Debbie. Dar în ianuarie aproape am renunţat la ideea aceasta. Deborah şi Mary Ellen aveau să meargă totuşi, însă eu n-am fost acolo ca să-mi iau la revedere de la ele, fiindcă retragerea coincidea cu Târgul de Artă de la Palm Beach.

Acolo eram când mi-a sunat telefonul tocmai în timp ce încercam să vând un desen de Matisse unui cuplu ce purta pantaloni roz asortaţi. Era Deborah, care voia să-mi spună că îl convinsese pe Denver să meargă cu ele. Fiul nostru, Carson, care pe atunci avea douăzeci şi doi

de ani şi voia să se implice în comerţul cu opere de artă, era cu mine, aşa că mi-am cerut scuze şi l-am lăsat pe el să continue afacerea. În lumina discuţiei cu Denver pe această temă, nu-mi venea să cred că a urcat în maşina lui Deborah – sau, şi mai uimitor, că a rămas la munte pe tot parcursul sfârşitului de săptămână.

Punctul culminant, mi-a povestit Deborah la telefon, a fost ultima zi, când Denver – îmboldit de toate doamnele albe – a cântat. După multe ezitări, s-a aşezat la pian în spaţiul rezervat închinării şi a improvizat un cântec. Cei de faţă l-au aplaudat în picioare.

— Aş fi vrut să fi fost şi tu aici, mi-a zis Deborah.

— Şi eu.

Pe de altă parte, mi-am zis, dacă aş fi fost, poate că Denver şi cu mine ne-am fi dus la pescuit tocmai când Dumnezeu ar fi vrut ca Denver să cânte.

— Dar dacă mă gândesc mai bine, am continuat, cred că fiecare a fost exact acolo unde a trebuit să fie.

Abia aşteptam să aud cum comentează Denver retragerea – oroarea de a fi fost cu doamnele albe şi toate celelalte. Dar în următoarea marţi când ne-am dus la misiune, am aflat că nimeni nu-l mai văzuse de duminică, după ce Deborah îl lăsase la misiune. Şi nici în ziua următoare n-a fost văzut. Seara, acasă, Deborah şi cu mine am început să ne simţim ca şi cum ar fi dispărut un membru al familiei, când dintr-odată a sunat telefonul. Era Denver – suna de la spital.

— Sunt bine, a spus el. Dar când m-am întors din retragere, mi-a fost atât de rău că am venit la spital şi m-au internat.

Am lăsat totul baltă şi am plecat să-l văd. Spitalul Harris este la două mile bune distanţă de misiune. M-am grăbit într-acolo, cu o scurtă oprire la Whataburger ca să cumpăr un shake de vanilie, preferatul lui Denver. Odată intrat în spital, mi-am amintit etajul,dar am uitat numărul salonului, aşa că am pornit-o de-a lungul holului şi m-am uitat în fiecare salon. Până la urmă i-am văzut numele scris de mână pe o uşă închisă.

O asistentă blondă drăguţă era în apropiere, notând ceva pe un cărucior.

— Pot să vă ajut?

— Păi, caut de vreo zece minute salonul prietenului meu, dar

cred că l-am găsit, i-am spus arătând cu capul în direcţia cardului cu numele lui Denver.

— Nu are cum să fie *acolo*, mi-a spus ea pe un ton confidenţial, cu voce scăzută: Acolo-i un om al străzii, un negru.

I-am zâmbit.

— Înseamnă că sunt unde trebuie.

Jenată,s-a tras înapoi, sperând probabil că n-o voi reclama şefului. Eu am intrat pe uşă.

— Bună, Denver! Doamnele albe te-au băgat în spital?

Denver, acum capabil să râdă, mi-a povestit despre lungul lui drum spre spital prin cartier.

— Să nu-i spuneţi doamnei Debbie că la retragerea aia religioasă am mâncat toată mâncarea gratuită de acolo, dar mi-a fost greu să folosesc baia Omului, aşa că n-am ieşit afară cât timp am stat acolo. Şi acum sunt aici ca să fiu destupat!

Amândoi am râs în hohote. Când ne-am potolit, în sfârşit, a devenit serios:

— Doamna Debbie a ştiut ce face când m-a dus la retragerea aia.

Nu mi-a dat detalii, iar eu nu l-am presat.

Câteva săptămâni mai târziu, când intestinele i s-au însănătoşit, l-am dus la restaurantul mexican unde a învăţat să identifice elementele unui platou combinat. El a comandat ca de obicei – taco, enchilada, orez şi fasole, dar a tot amestecat în farfurie, mai interesat să vorbească decât să mănânce.

— Doamna Debbie a ştiut ce face – când m-a luat de pe stradă ca să am timp să mă gândesc la viaţa mea, a zis. Ştiţi, trebuie să scoţi diavolul din casă înainte s-o poţi curăţi! Şi asta mi s-a întâmplat acolo în pădure. Am avut timp să-mi limpezesc capul, să mă eliberez de câţiva demoni vechi şi să mă gândesc la ce vrea Dumnezeu de la mine în ultima parte a vieţii mele.

Apoi Denver a tăcut iarăşi. În cele din urmă a înfipt dinţii furculiţei în fasole, şi-a şters mâinile cu şerveţelul, după care şi l-a aşezat înapoi în poală.

—Domnule Ron, am să vă spun ceva important. Lucrarea pe care o face doamna Debbie la misiune este foarte importantă. A devenit preţioasă în ochii lui Dumnezeu.

Fruntea i s-a încreţit şi şi-a plecat capul. Apoi, cu căutătura aceea întunecată care însoţea toate enunţurile lui serioase, a spus ceva ce îmi răsună în urechi şi azi:

— Când un om este preţios în ochii lui Dumnezeu, el devine important pentru Satana. Aveţi grijă, domnule Ron. Ceva rău i se va întâmpla doamnei Debbie. Hoţul vine în timpul nopţii.

29

Sunt zile în viaţă când îţi aminteşti ştirile principale.

22 noiembrie 1963, asasinarea lui JFK. Mi-e uşor să-mi amintesc evenimentul acela, fiindcă l-am văzut îndeaproape.

20 iulie 1969, Neil Armstrong a făcut un pas mic pentru om şi un salt uriaş pentru omenire în timp ce Deborah şi cu mine, recent logodiţi, ne croiam drum spre canapeaua din apartamentul meu de la TCU.

1 aprilie 1999: ştirile din ziua aceea mi le amintesc mai puţin din cauza evenimentelor în sine şi mai mult din cauză că în anul acela Ziua Păcălelilor ne-a aruncat vieţile pe un drum pe care cu greu l-am fi putut bănui.

Rutina noastră obişnuită la cafeaua de dimineaţă era citirea Bibliei pentru Deborah şi citirea ziarului *Star-Telegram* pentru mine. Refugiaţii albanezi părăseau oraşul Kosovo, spunea ziarul... fosta Femeie Pisică Eartha Kitt cânta încă în baruri la şaptezeci şi doi de ani... Guvernatorul statului Texas, George W. Bush a strâns şase milioane de dolari în mai puţin de o lună pentru posibila lui campanie prezidenţială.

După cafea, Deborah a plecat la sala de sport şi apoi la medic, pentru consultul anual. Era de o precizie militară în privinţa controlului medical – se programa la medic, primea verdictul „aveţi o sănătate fantastică pentru o femeie de vârsta dumneavoastră" de

la doctor și, în drum spre ieșire, își făcea programarea pentru vizita medicală de anul următor. Nunțile, petrecerile, călătoriile, toate erau planificate în funcție de examenul medical.

Eu am plecat la biroul meu din Dallas, așteptând cu nerăbdare să iau prânzul cu fiica noastră, Regan, care lucrase pentru mine la galerie. Cu o diplomă în istoria artei de la Universitatea din Texas și cu un certificat de absolvire a cursului de Arte Frumoase de la Christie's, părea o decizie firească. Dar ei nu-i plăcea.

Chiar și în liceu, Regan s-a simțit mai bine printre cei dezavantajați decât printre cei privilegiați. De multe ori făcea o grămadă de sandviciuri și, așa cum aflam îngroziți mai târziu, se ducea *singură* la vagabonzii care trăiau sub poduri în centrul Dallasului.

În timpul cursurilor la Christie's, a descoperit că nu îi place comerțul cu lucrări de artă – nu îi plăcea să lucreze cu clienți răsfățați și comercianți egoiști, nici să participe la prânzuri pretențioase de afaceri. Dar și-a spus că poate numai în New York City este așa. Prin urmare, n-a zis nimic, a venit acasă și s-a implicat o vreme în munca de la galeria noastră din Dallas. Între timp Carson a ajuns în ultimul an la TCU și Deborah se bucura să-și aibă iarăși toți copiii în cuib.

Însă nemulțumirea lui Regan creștea zilnic. Așa că ne-am întâlnit pentru prânz la Yamaguchi Sushi și, așezați într-un separeu cu ton crud și felii de jalapeño în față, am început să discutăm serios despre un alt curs pentru viața ei. În timp ce discutam opțiunile, printre care studiile postuniversitare sau lucrarea creștină, mi-a sunat celularul. Era Deborah.

— Craig a simțit ceva în abdomenul meu, mi-a spus cu voce pierită și încordată. Doctorul, un prieten personal pe nume Craig Dearden, voia să-i facă o ecografie în cabinetul lui și apoi s-o trimită la spital pentru o radiografie.

— Te întorci în Fort Worth și vii cu mine la spital?

— Desigur, i-am spus. Ajung acolo într-o jumătate de oră. Și nu te îngrijora, bine? Ești persoana cea mai sănătoasă pe care o cunosc.

Mi-a părut rău că trebuie să întrerup prânzul cu Regan, dar am decis să reprogramăm discuția pentru ziua următoare și i-am spus că o voi suna de îndată ce voi fi vorbit cu Craig. Când am ajuns la spital, am găsit-o pe Deborah în sala de așteptare de la radiologie.

Mary Ellen era deja acolo. La fel și Alan, medic în spitalul All Saints și fost șef de personal.

Am cuprins-o în brațe și am ținut-o multă vreme la pieptul meu. Avea umerii încordați, dar s-a relaxat treptat. M-am dat un pas în spate și am privit-o în ochi:

— Ești bine?

A încuviințat din cap și mi-a zâmbit slab.

I s-a făcut radiografia, dar și o tomografie. Când filmele au fost gata, ne-am așezat în sala de consultații cufundată în întuneric, în care strălucea numai ecranul iluminat.

Un alt doctor, John Burk, a lipit de ecran primul film. La început, imaginea amorfă, alb lăptoasă pe fond gri, nu mi-a spus nimic.

— Acesta-i ficatul lui Deborah, a explicat dr. Burk, trasând un cerc invizibil în jurul unei forme de pe ecran.

Atunci le-am văzut: niște umbre. Ficatul lui Deborah era complet acoperit de ele. În timp ce ne uitam cu atenție la film, au mai intrat câțiva doctori, iar halatele lor albe și fețele lor serioase păreau vag albăstrii în lumina slabă. Doi dintre ei au spus pe un ton voit optimist:

— Petele astea sunt puțin neliniștitoare, dar încă nu trebuie să ne îngrijorăm din cauza lor, a zis unul.

— Este posibil să fie ceva din naștere, a spus altul. Am mai văzut așa ceva.

Dar niciunul nu ne-a privit în ochi. Cuvântul *cancer* mi-a plutit prin minte ca un gaz otrăvitor, dar nu am îndrăznit să-l pronunț.

— Am programat o colonoscopie pentru mâine dimineață, a spus Craig.

Nu voiau să se pronunțe până atunci.

Acasă, în seara aceea, am intrat în pat și Deborah mi-a împărtășit istoria lui Iosua și a lui Caleb, doi din cei doisprezece bărbați pe care Moise i-a trimis să spioneze Țara Promisă pentru copiii lui Israel.

Stăteam culcați cu fața unul spre celălalt și cu capetele sprijinite de pernele albe.

— Când spionii s-au întors, au adus o veste bună și o veste rea, a zis Deborah cu glas ușor tărăgănat, ca al povestitorilor. Vestea bună era că în țară *curgeau* lapte și miere, întocmai cum promisese Dumnezeu. Vestea rea era că țara era locuită de uriași. Israeliții, a continuat ea,

au plâns de frică toți, în afară de Iosua și de Caleb, care au zis: „Dacă suntem plăcuți lui Dumnezeu, El ne va da țara. Nu vă temeți."

Deborah a tăcut câteva minute, apoi și-a ridicat ochii spre mine.

— Ron, mi-e frică.

Am tras-o mai aproape și am luat-o în brațe. Ne-am rugat pentru colonoscopie. De asemenea, ca să-I fim plăcuți lui Dumnezeu și ca doctorii să ne dea vești bune.

Stelele atârnau ca niște bucăți de gheață pe cerul negru când am oprit în parcarea de la Spitalul All Saints în dimineața următoare. Vestea despre posibilul diagnostic al lui Deborah s-a răspândit repede printre prietenii noștri și am fost deopotrivă surprinși și mișcați să vedem că vreo douăzeci dintre ei erau adunați în sala de așteptare ca să se roage.

După ce medicii au luat-o pe Deborah într-un scaun cu rotile și chipul ei palid a încercat să exprime curaj, ne-am rugat ca veștile să fie bune. Eu m-am postat lângă ușa de la sala de colonoscopie – cât mai aproape de Deborah – și am început să mă plimb pe dalele reci. Alternam între rugăciune și o panică ușoară, între „pacea lui Dumnezeu care întrece orice pricepere" și o senzație acută de greață. A trecut un eon, apoi o eră. Nisipul din clepsidră se scurgea bob cu bob.

În cele din urmă am văzut prin pătratul geamului cum surorile medicale împingeau căruciorul cu Deborah spre salonul de recuperare și m-am repezit în direcția aceea. S-a uitat la mine pe sub pleoapele grele și buza inferioară îi era ușor căzută, ca atunci când era foarte tristă. Gura ei a format cuvântul cancer și mi-a zâmbit slab, ca să atenueze lovitura.

Apoi în colțurile ochilor i-au apărut niște lacrimi minuscule, care au început să se prelingă pe obrajii palizi și mi-am amintit cuvintele ei din seara anterioară: *Țara Promisă era locuită de uriași.*

30

Doamna Mary Ellen a fost cea care mi-a spus despre doamna Debbie. A venit singură la misiune ca să țină studiul biblic pe care sora Bettie le-a dat voie să-l țină și, când am văzut că doamna Debbie nu era cu ea, am întrebat-o unde e.

Atunci doamna Mary Ellen mi-a pus mâna pe umăr și mi-a zis:

— Am o veste proastă, Denver. Doamna Debbie a fost la doctor și... este grav. Are cancer.

Când doamna Mary Ellen a zis „cancer", nu mi-a venit să cred. Nu arăta deloc a fi bolnavă. Venea la misiune de două sau de trei ori pe săptămână, ducea mâncare la Teren, conducea studiul biblic. Părea perfect sănătoasă.

Primul lucru la care m-am gândit a fost că Dumnezeu o va vindeca pe doamna Debbie. Al doilea a fost că mi-e frică. Dar dacă n-o vindeca? Pierdusem deja cei mai mulți oameni care fuseseră importanți în viața mea – Mama Mare, Unchiul James și Mătușa Etha. Doamna Debbie era prima persoană care mă iubise necondiționat în peste treizeci de ani. Am lăsat-o să se apropie de mine și iată că Dumnezeu o lua și pe ea.

M-am temut că viața mea se va schimba pentru totdeauna. Apoi am început să mă îngrijorez de felul cum vor primi vestea cei de la misiune când vor afla.

Am s-o spun pe șleau: au primit-o destul de rău. La misiune au

venit mulţi voluntari, dar cei mai mulţi dintre ei nu au fost la fel de credincioşi ca doamna Debbie. Dar asta nu era tot. Felul în care îi trata pe oamenii străzii i-a făcut pe aceştia s-o accepte ca prietenă a lor. Ea nu punea niciodată întrebări de genul cum ai ajuns în situaţia asta? Unde ai fost înainte? De câte ori ai fost la închisoare? De ce ai făcut atâtea lucruri rele în viaţa ta? Îi iubea pur şi simplu, fără niciun fel de condiţie.

Aşa mă iubea şi pe mine. Cuvântul spune că Dumnezeu nu ne răsplăteşte dacă îi iubim pe aceia pe care suntem înclinaţi să-i iubim. Nu, El ne răsplăteşte dacă îi iubim pe cei ce sunt de neiubit. Dragostea desăvârşită a lui Dumnezeu nu a venit însoţită de condiţii, şi aşa era şi dragostea pe care doamna Debbie o arăta la misiune.

După ce am auzit despre doamna Debbie, eu şi Bucătarul Jim am devenit foarte apropiaţi. Nu ne mai rugasem niciodată împreună, dar acum ne întâlneam în fiecare dimineaţă în bucătărie ca să ne rugăm pentru doamna Debbie şi pentru familia ei. Mai erau şi alţii care se rugau.

Ştii, dacă nu eşti sărac, s-ar putea să crezi că numai oamenii care merg la bisericile alea mari din cărămidă se roagă, dăruiesc şi poartă de grijă. Mi-ar fi plăcut să poţi vedea toate cercurile alea mici formate din oameni ai străzii care stăteau cu capetele plecate şi cu ochii închişi şi şopteau rugăciuni din preaplinul inimii lor. Poate crezi că nu aveau nimic de dat, însă dădeau ce aveau; şi-au făcut timp să bată la uşa lui Dumnezeu şi să-I ceară s-o vindece pe femeia aceea care îi iubea.

31

Medicii lui Deborah au mai programat o operație trei zile mai târziu. Deborah, Carson, Regan și cu mine ne-am retras la Rocky Top ca să ne rugăm și să gândim situația ca familie. Poate că „retras" nu este tocmai cuvântul potrivit, cel puțin în cazul meu, pentru că ferma a devenit frontul meu de război.

Bătălia va dura probabil un an, i-am spus lui Deborah, apoi ne vom sărbători victoria, poate chiar cu o paradă, ca soldații care se întorc din război sau ca astronauții de pe Apollo 13 care au revenit în siguranță acasă după un zbor spațial ce părea sortit eșecului. Pe drumul de aici până acolo, știam că durerea, lacrimile și frica ne pândesc ca niște asasini. Dar durerea face ca viața să fie mai plină, mai bogată. Și am amintit cuvintele pe care mătușa Etha a lui Denver le spusese acestuia: „Medicamentele bune au întotdeauna un gust rău."

Eram încrezător că medicamentul potrivit există și mi-am asumat misiunea să-l găsesc. În ziua aceea, sprijinit de partenerii mei, am atârnat pe ușa galeriei din Dallas anunțul „Închis". Cu doar câteva zile înainte angajasem echipele de muncitori să vină în Fort Worth și să ia sculptura lui Calder în cadrul celei mai profitabile lovituri a carierei mele. Dar partenerii mei au fost de acord să se ocupe de operațiunea finală și i-am rugat să nu mă țină la curent cu detaliile. Tranzacția nu mai însemna nimic pentru mine acum. Eram iarăși în armată, de data aceasta ca mareșal în războiul împotriva cancerului.

Prietenii noştri Roy Gene şi Pame Evans ni s-au alăturat la Rocky Top. Investitor, expert în călărie şi reprezentant de frunte al unei familii proeminente din Dallas, Roy Gene şi-a construit ferma la mică distanţă de a noastră, cu orientarea spre acelaşi cot al râului Brazos şi spre aceeaşi vale verde dedesubt. În ultimii opt ani ne petrecuserăm aproape toate weekendurile la fermă în tovărăşia lor.

În acel sfârşit de săptămână nu planificaseră să vină, dar au parcurs cei trei sute de kilometri ca să îşi arate dragostea faţă de Deborah şi s-o încurajeze să lupte din răsputeri. Roy Gene, conform descrierii unui alt prieten al său, seamănă puţin cu John Wayne: solid, o prezenţă mângâietoare, cu o vorbire domoală, blândă şi în puţine cuvinte, dar întotdeauna pline de bunătate. Pame a supravieţuit unui cancer şi este foarte vorbăreaţă, dar îşi foloseşte cuvintele ca să vindece, ca pe un balsam pe o rană.

În zilele acelea, la Rocky Top s-au suprapus mai multe sentimente contradictorii. Optimismul nostru şi rugăciunile încrezătoare pentru vindecare erau reale. Dar, precum ploaia care cade pe un cer senin, Deborah şi cu mine simţeam, fără să discutăm despre asta, că perspectivele ei pentru o viaţă îndelungată erau sumbre. Cu câţiva ani înainte îl pierduserăm pe prietenul nostru John Truleson din cauza unui cancer la colon extins la ficat. După mai multe sesiuni chinuitoare de chimioterapie, a murit, fiind doar o umbră a ceea ce fusese altădată şi copleşit de dureri.

Amintirile acestea erau vii în mintea amândurora.

— Ron, dacă totuşi cancerul s-a răspândit în afara colonului şi petele acelea nu sunt din naştere, nu vreau să mai lupt, mi-a spus Deborah în ziua a doua la Rocky Top.

— Nu-i nevoie să decidem acum, i-am răspuns.

Dar decizia era de fapt luată. Aceasta era o femeie care se temea doar de două lucruri, de şerpii cu clopoţei şi de viespi. Care şi-a privit în faţă căsnicia pe punctul de a se destrăma, a înfruntat deschis o altă femeie şi a luptat ca să-şi păstreze bărbatul. Care l-a îmblânzit pe Denver Moore, câinele cel mai turbat din ghetoul cel mai rău famat al Texasului.

Avea să lupte. Dar încă nu ştia lucrul acesta.

Şi totuşi, în ciuda curajului pe care ştiam că îl are, avea o licărire de

frică. O, cât am iubit-o atunci! Cu ardoare. Cu acea pasiune pe care o simți în măruntaiele tale acolo unde nimeni nu poate s-o vadă și despre care doar tu știi că este o forță extraordinară. Mi-am amintit că existaseră momente în cele aproape trei decenii ale căsniciei noastre când o iubisem mai puțin decât în clipa aceea, și vinovăția m-a împuns ca un ghimpe. Deși ea dăruise întotdeauna necondiționat, de multe ori eu voisem să-i răspund la fel. *Meritase mai mult decât ce primise de la mine*, mi-am zis, și aproape că m-am înecat în valul de regrete adânc de treizeci de ani.

Atunci am decis să o iubesc cum nu mai fusese iubită niciodată până atunci.

În ziua operației, am mers cu mașina la spitalul All Saints nesiguri de viitor, dar cu rezervorul plin de credință. O echipă de chirurgi condusă de dr. Paul Senter avea să extirpe cea mai mare parte a colonului și orice altă urmă de cancer ar fi găsit și pe care ar fi considerat neprimejdios s-o scoată. În cele cinci ore cât a durat intervenția, în sala de așteptare s-au adunat aproape cincizeci de prieteni.

Cinci ore mai târziu, asistenții au scos-o pe Deborah cu targa din sala de operație și doctorul Senter s-a întors la noi. Fără să ne zâmbească și vizibil obosit, a cerut să vorbească numai cu mine și cu copiii.

— Voi fi sincer cu voi, a spus după ce ne-am mutat într-un birou micuț. Nu-i bine.

Cancerul ieșise din colon și invadase toată cavitatea abdominală, înfășurându-se ca un giulgiu în jurul ficatului.

— Are nevoie și de alte operații, a zis.

Nu i-am cerut nicio prognoză, nu l-am întrebat cât mai are de trăit, căci numai Dumnezeu cunoaște numărul zilelor noastre. Dar se pare că Dumnezeu era ocupat cu alte lucruri.

Rugăciunile noastre cele mai înflăcărate nu aduseseră un rezultat bun după colonoscopie. Rugăciunile noastre pentru vindecare de

la Rocky Top nu răpuseseră invadatorul letal pe care doctorii îl descoperiseră în soția mea. Îndurerat și aproape orb din cauza fricii, m-am agățat de cuvintele Scripturii:

„Cereți și vi se va da..."

„Rugați-vă fără încetare..."

„Voi face orice veți cere în Numele Meu..."

Încruntat, am dat la o parte un alt verset, de data aceasta din cartea lui Iov: „Domnul a dat și Domnul a luat."

După operație, m-am așezat într-o stare de șoc lângă patul lui Deborah. Fața și brațele îi erau pline de tuburi, menite a-i monitoriza somnul, ce șerpuiau spre niște cutii ce clipeau într-un cod medical înnebunitor pe care nu-l înțelegeam. M-am simțit zdrobit pe dinăuntru, ca și cum aș fi fost victima unui accident apocaliptic. Amorțit și tăcut,am așteptat să se trezească. Nu mi-am desprins ochii de la ea. Mă întrebam ce simte. Și mă întrebam dacă vreunul dintre noi va supraviețui acestei încercări.

Faptul că Deborah avea cancer era pentru noi la fel de neînțeles ca un atac armat din viteza mașinii. Fusese persoana cea mai atentă cu sănătatea ei pe care o cunoșteam. Nu mâncase niciodată nimic nesănătos și nu fumase. Făcuse mișcare și luase vitamine. În familia ei nu avusese nimeni cancer. Zero factori de risc.

Cuvintele lui Denver din urmă cu trei săptămâni mă obsedau: *Omul prețuit de Dumnezeu devine important pentru Satana. Aveți grijă, domnule Ron! Ceva rău i se va întâmpla doamnei Debbie.*

Înainte de miezul nopții a început să se miște. M-am ridicat în picioare și m-am aplecat peste patul ei, cu fața lipită de a sa. Și-a deschis ochii, somnoroasă din cauza narcoticelor.

— Mi-a ajuns în ficat?

— Da. Am făcut o pauză și m-am uitat în jos la ea, încercând zadarnic să alung tristețea de pe chipul meu. Dar încă mai este speranță.

Şi-a închis iarăşi ochii şi momentul pentru care mă temusem ore întregi a trecut repede, fără nicio lacrimă. Ochii mei uscaţi nu mă surprindeau – eu nu învăţasem niciodată să plâng. Dar acum viaţa îmi oferea o ocazie să învăţ, şi tânjeam după un râu de lacrimi, după un potop de dimensiuni biblice. Poate că inima mea frântă îmi va învăţa ochii să plângă.

Ultima casă a lui Denver în Louisiana.

Șinele de cale ferată unde Denver a sărit în marfarul care pleca din Louisiana.

Magazinul „Omului".

Denver, cântând la misiunea „Sub Pom" a surorii Bettie.

Denver în galeria de acasă.

Denver în Louisiana cu porcul câștigat de Pearlie Mae.

Denver, cântând la pian in capela lui Debbie.

Denver la prima lui petrecere de zi de naștere la Red Hot & Blue în Forth Worth împreună cu Janina și Scott Walker și Ron și Deborah Hall.

Denver și Ron, urmărind aruncarea lasoului în Rocky Top.

Ultimul Crăciun al lui Deborah în Rocky Top.

Ron și Denver pușI pe glume.

Regan și Deborah
dansând în Colorado.

Deborah și Ron.

RockyPop și Kendall Deborah Hall, născută în 27 noiembrie 2007.
Părinții ei sunt Megan și Carson Hall.

Denver și Ron la nașterea lui Griffin Donnell, prima nepoată a lui Ron.

Crăciunul din 2007
în brațele lui Ron.
De la stânga la dreapta:
Sadie Jane Donnell,
Kendall Deborah Hall.
În față: Griffin Donnell.

Denver Moore în 2007.

Denver la Adunarea de Primăvară
a Cowboy-lor din Rocky Top.

În 2002, Denver, ocupat cu pictura.

Câteva picturi realizate de Denver:
„Fuga de pe plantație"

„Înger în zbor"

Prima întâlnire cu echipa noastră din Mississippi în Jackson.

De la stânga la dreapta: Michael Carney – regizor; Mary Parent – coordonator de producție; Darren Moorman – producător; Stephen Johnston – producător; Ron Hall – producător.

Cu o zi înainte de începerea filmărilor am primit un scaun cu numele meu imprimat pe el.

În zorii zilei primei filmări în Jackson, Mississippi, cu cei trei scenariști: Michael Carney, regizor și scriitor; Ron Hall, producător și scriitor și Alex Foard, producător executiv și scriitor.

Ultimele detalii înainte de prima filmare. *De la stânga la dreapta:* Jared Blanchard, asistent costume; Alonzo Willson, designer costume; Michael Carney, regizor; Greg Kinnear; *în dreapta spate*, Don Burgess, director de imagine.

Pe platoul de filmare în fața la Central United Methodist Mission din Farish Street, Jackson, Mississippi. *De la stânga la dreapta:* Stephen Johnston, pastorul Stephen Cook, prezbiterul Herbert Terry, Djimon Hounsou, William O. Hunte – designer de producție și Ron Hall.

Filmarea scenei cu Denver conducând-o pe doamna Debbie de la spital în ultima ei vizită la misiune.

Renée și Ron
pe platoul de filmare
a secvenței cu visul.

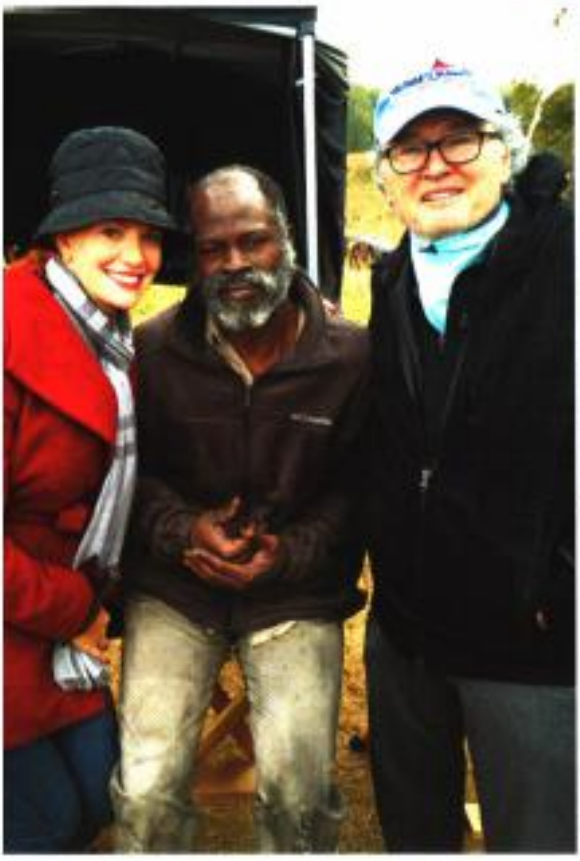

Beth Hall, Djimon
Hounsou și Ron Hall
pe platoul de filmare
a secvenței cu visul,
lângă Jackson,
Mississippi.

Lângă misiune, regizorul
Michael Carney
cu Greg și Renee,
care primesc ultimele
instrucțiuni, într-un
Mercedes din 1966.
Richard Graves,
regizorul secund,
în spatele lui Greg.

Ron și muncitorii
pe plantație în afara orașului
Jackson, Mississippi.

Casa lui Mama Mare
pe platoul de filmare.

Ron și Tonea Stewart în rolul
lui Mama Mare.

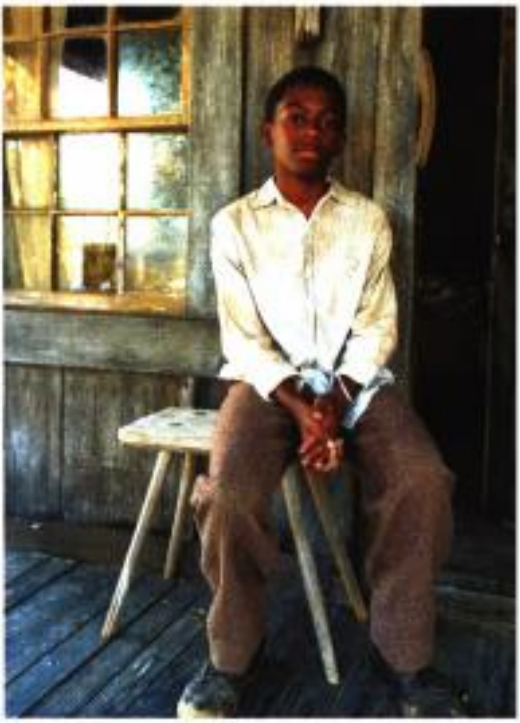

Asthon Cotton,
în rolul lui Denver
în copilărie,
în fața casei
lui Mama Mare.

Poză de familie cu Djimon Hounsou la muzeu în Jackson Capitol Building. *Rândul din spate, de la stânga la dreapta:* Beth Hall, Megan Hall în brațe cu Whitney Hall, Djimon, Carson Hall, Regan Hall Donnell, Ron Hall. *Rândul din față, de la stânga la dreapta:* Griffin Donnel, Kendall Deborah Hall, Sadie Jane Donnell.

Sadie Donnell; Olivia Holt, actriță în serialul Disney care a jucat în rolul lui Regan Hall; Griffin Donnell. Acestea sunt fetele lui Regan Hall Donnell.

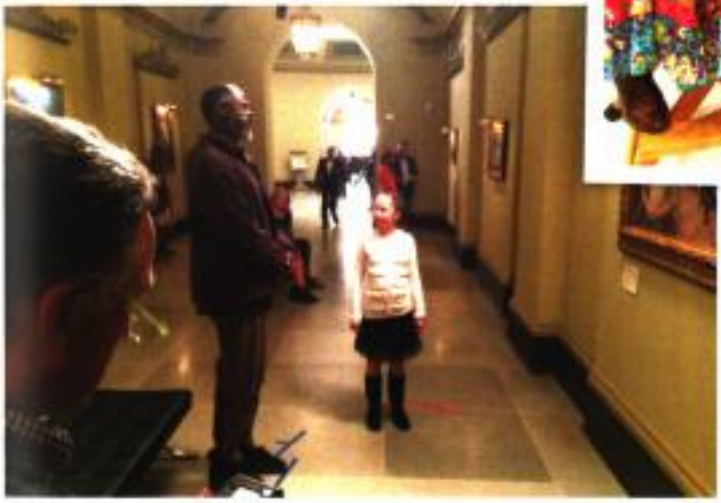

Djimon Hounsou și Griffin Donnell, cea mai mare nepoată a lui Ron, care joacă rolul fetiței în scena de la muzeu.

Rândul din spate, de la stânga la dreapta: Megan Hall în brațe cu Whitney Hall, Regan Hall Donnell, Carson Hall, Greg Kinnear. *Rândul din față, de la stânga la dreapta:* Griffin Donnell, Sadie Donnell, Kendall Hall.

Pe platoul de filmare al spitalului din Canton, Mississippi. Familia Hall cu actorii care au jucat în rolurile lor. *Rândul din spate, de la stânga la dreapta:* Beth și Ron Hall, Austin Filson în rolul lui Carson, Carson Hall, Megan Hall, Renee Zellweger care joacă rolul lui Deborah. *Rândul din față, de la stânga la dreapta:* Regan Hall Donnell, Olivia Holt în rolul lui Regan, Griffin Donnell, Kendall Hall, Sadie Donnell, Whitney Hall.

Ron Hall pe platoul de filmare în rol secundar ca domnul Ballantine, prietenul lui Denver.

Djimon Hounsou și Greg Kinnear pe platoul de filmare de la Miskelly Ranch lângă Jackson, unde s-a filmat ultima scenă.

Stânga: Noaptea în care s-a terminat filmul. În jungla vagabonzilor, aproape de centrul orașului Jackson, cu Renee Zellweger și Ron Hall.

Sus: Bucuria lui Djimon la auzul anunțului regizorului Michael Carney: „S-A TERMINAT!"

Stânga: Michael Carney și Ron Hall în ultima noapte pe platoul de filmare.

Sus: Denver pe ultimul lui drum.

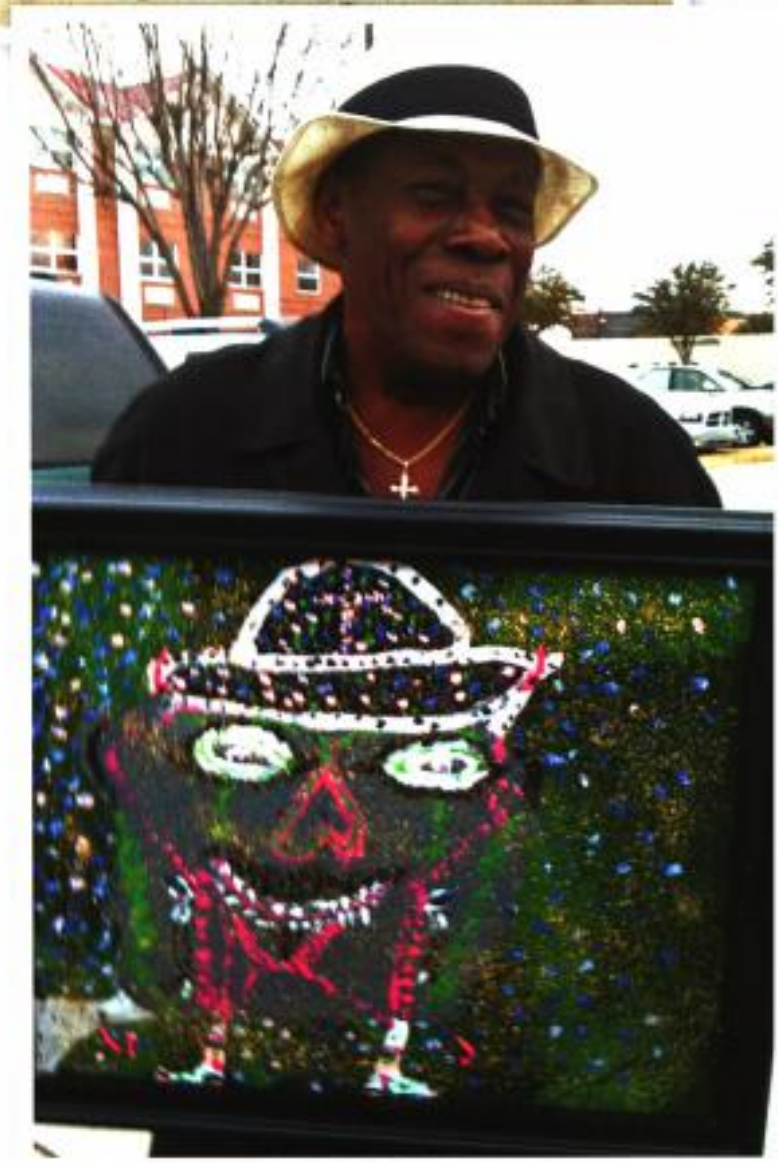

Una dintre ultimele picturi ale lui Denver: Autoportret.

32

După patru zile, salonul de spital al lui Deborah arăta ca o florărie. Dar când munții de trandafiri, margarete și lupin au început să se reverse pe hol, administratorul spitalului a decis că florile trebuie să dispară. Deborah a insistat să le ducem la misiune. Însă aveam deja o anumită experiență în această privință. Pe la începutul acelui an, ea dusese acolo mai multe buchete de flori ca să decoreze mesele din sala de mese. Dar Don Shisler și Bucătarul Jim au respins ideea, îngrijorați că unele părți ale aranjamentelor, ca de exemplu sârmele care țineau florile drepte, puteau fi folosite ca arme.

Greu de crezut, dar am fost naivi în privința florilor transformate în arme. Oricum, considerând că administrația misiunii va face o excepție de data aceasta, eu și Carson am dus două camionete de flori pe Strada East Lancaster. Când am intrat pe ușa din față, am fost izbit de o priveliște neobișnuită: șase sau șapte persoane se țineau de mână într-un cerc.

Tino, un tip chel ce semăna cu Telly Savalas, mi-a surprins privirea:

— Ne rugăm pentru doamna Debbie. O iubim și vrem să se întoarcă.

Copleșiți, Carson și cu mine ne-am alăturat cercului și ne-am rugat cu oamenii aceia ce pe dinafară păreau că nu au nimic de dăruit, dar care ne dăruiau fără să știe lucrul cel mai de preț: compasiunea lor.

După aceea am împrăștiat florile peste tot – în capelă, în sala de

mese, în dormitorul femeilor – o explozie de culoare ce a înseninat betonul şi cimentul ce dădeau locului un aspect instituţional. Atunci mi-am amintit de prima zi când am venit la misiune şi Deborah visa margarete şi garduri împrejmuitoare decorative.

Nu-l mai văzusem pe Denver de la diagnosticarea cancerului şi eram îngrijorat că ar putea crede că l-am prins şi i-am dat drumul. În holul ce dădea spre bucătărie l-am întâlnit pe Bucătarul Jim şi l-am întrebat dacă l-a văzut pe Denver în ziua aceea.

— Cred că doarme, a spus.

— Doarme! am izbucnit eu. *Leneşul*, mi-am zis în gând. Era deja amiază.

Jim a ridicat o sprânceană.

— Nu ştiţi?

— Ce să ştiu?

— Păi, când Denver a auzit despre doamna Debbie, mi-a spus că mulţi prieteni ai ei se roagă pentru ea toată ziua. Dar a considerat că este nevoie şi de cineva care să se roage toată noaptea şi s-a gândit că ar putea fi el acela.

Am căscat ochii larg când l-am auzit continuând:

— Aşa că iese afară la miezul nopţii, se aşază lângă tomberon şi se roagă pentru doamna Debbie şi pentru familia dumneavoastră. Când mă trezesc şi cobor aici la trei dimineaţa ca să pregătesc micul dejun, vine înăuntru pentru o ceaşcă de cafea şi ne rugăm amândoi până pe la patru. După aceea se întoarce afară şi se roagă până la răsăritul soarelui.

Ruşinat, mi-am dat seama încă o dată cât de adânci erau prejudecăţile şi preconcepţiile mele arogante despre săraci.

33

Cred că aș fi putut să mă rog și în pat, dar simțeam că trebuie să veghez și nu voiam să adorm ca ucenicii lui Isus în grădină. Sau aș fi putut să mă rog în capelă, dar nu voiam să intre nimeni ca să-mi întrerupă concentrarea. Știam că la tomberon nu avea să vină nimeni, așa că am vegheat acolo în fiecare noapte pentru doamna Debbie, am făcut ceea ce ei numesc „noapte de veghe".

M-am așezat pe jos cu spatele rezemat de zidul de cărămidă al vechii clădiri unde era tomberonul, am privit cerul întunecat și am vorbit cu Dumnezeu despre ea. L-am rugat fierbinte s-o vindece și L-am întrebat de ce. De ce ai lovit-o pe femeia aceea care era o slujitoare devotată a Ta? Care făcea ce ai spus Tu, îi vizita pe bolnavi, îi hrănea pe flămânzi, îi primea pe străini? De ce ai adus atâta durere în familia ei și ai retezat dragostea pe care ea le-o oferea oamenilor străzii?

Nu înțelegeam deloc. Dar după o vreme,Dumnezeu mi-a explicat. De multe ori când ședeam acolo vedeam câte o stea căzătoare ce străbătea cerul întunecat cum strălucea o clipă și dispărea în clipa următoare. De fiecare dată când vedeam una, părea că va cădea pe pământ, și nu puteam înțelege de ce nu vedeam unde se duce. După ce am văzut mai multe stele căzătoare comportându-se în același fel, am simțit că Dumnezeu îmi trimite un mesaj despre doamna Debbie.

Cuvântul spune că Dumnezeu a creat fiecare stea de pe bolta

cerească, ba chiar le-a dat şi un nume. Deşi noi nu vedem unde se duc, El vede.

Atunci am priceput că, deşi eu nu înţelegeam de ce, Dumnezeu a adus-o pe doamna Debbie în viaţa mea asemenea unei stele căzătoare şi că El ştia unde va merge. Aşa că am încercat să accept că doamna Debbie era bolnavă şi am continuat să mă rog lângă tomberon. Simţeam că era lucrul cel mai important pe care l-am făcut vreodată şi n-aveam de gând să renunţ.

34

Deborah a rămas în spital o săptămână. Şapte zile după aceea, casa pe care o închiriaserăm a fost vândută, iar noua casă de pe râul Trinity avea să fie gata peste doar câteva săptămâni. Cu o lună în urmă, asta ar fi doborât-o pe Deborah. Dar acum nu se mai îngrijora pentru ceva atât de banal ca un acoperiş deasupra capetelor noastre. Dacă nu putea învinge cancerul, nu va mai avea nevoie de o casă aici pe pământ.

Totuşi, aveam nevoie de un loc unde să stăm până atunci, aşa că soţii Davenport ne-au deschis casa lor. În următoarele două luni, am locuit laolaltă nouă persoane – patru adulţi, cei patru copii ai soţilor Davenport şi Daphene, sora lui Deborah, care a stat aproape tot timpul cu ea. Mary Ellen şi Alan fuseseră prietenii noştri cei mai buni timp de nouăsprezece ani, dar în perioada în care am locuit la ei am devenit şi mai apropiaţi – atât de apropiaţi, încât am ajuns să ne spălăm lenjeria împreună în maşina de spălat.

Între timp, casa lor a început să semene cu cartierul general al organizaţiei Meals on Wheals [Mâncare pe roţi]. Prietenii de la biserică aduceau mâncare gătită în fiecare zi, uneori şi pentru şaptesprezece persoane, căci intrau la socoteală şi Carson, Regan şi toţi prietenii copiilor noştri. Mulţi care au vrut să ne aducă mâncare n-au mai apucat – rândul era prea lung.

A trecut mai puţin de o lună de când dr. Dearden a găsit pentru

prima dată umflătura în abdomenul lui Deborah, dar deja durerea a devenit un inamic formidabil. Aceasta făcea ravagii în burta ei ca un foc scăpat de sub control,obligând-o să coboare noaptea din pat ca să se plimbe, să se ridice în capul oaselor, să facă băi fierbinți, orice ar fi putut să-i distragă atenția de la durere. Ni se părea de necrezut: cum a putut durerea să treacă într-un timp atât de scurt de la inexistentă la pârjolitoare?

L-am întrebat pe Alan, care tratase pacienți cu cancer. El a comparat cancerul cu viespile.

— Poți să stai lângă un stup, chiar să fii înconjurat de viespi fără să fii înțepat. Dar dacă lovești stupul cu un băț, viespile se reped la tine furioase și pot chiar să te ucidă.

Se pare că operațiile au activat tumorile din abdomenul lui Deborah, aducându-le la o virulență ucigașă. Dar ea a refuzat să ia analgezice. În primul rând, s-a temut de dependență. De asemenea, avea zeci de vizitatori și o îngrozea gândul de a-i primi drogată și cu mintea neclară. Așadar somnul a devenit un vis îndepărtat în lupta noastră cu durerea dușmană.

La patru săptămâni după prima operație, am mers la Centrul Medical Universitar Baylor ca să-l vedem pe dr. Robert Goldstein, un specialist de renume mondial în bolile ficatului. După o rezonanță magnetică,doctorul ne-a primit în biroul lui, un spațiu din care lipseau în mod curios diplomele și alte atestate, dar era plin cu fotografii înfățișându-l pe medicul cărunt,cu părul prins în coadă la spate, și pe soția lui pe motociclete Harley-Davidson.

Așezat în fața noastră, de partea cealaltă a biroului, ne-a spus fără înconjur:

— Îmi pare rău. Rezultatele nu sunt bune.

Deborah și cu mine ședeam pe scaune unul lângă celălalt.

— Ce vreți să spuneți? a întrebat ea.

El a zis direct:

— Majoritatea oamenilor în starea dumneavoastră nu trăiesc mai mult de un an.

În milisecunda cât a durat până când creierul ei a înregistrat ultimele lui cuvinte, Deborah a leșinat. A căzut pur și simplu de pe scaun. Dr. Goldstein s-a repezit pe hol și a făcut semne cu mâna

ca un martor la un accident rutier, cerând ajutor. Eu m-am lăsat pe genunchi și am ridicat trupul ei fără vlagă în așa fel încât capul i se odihnea în poala mea. A intrat o asistentă, urmată de medic, și a acoperit fața și brațele lui Deborah cu comprese umede și răcoroase.

Câteva clipe mai târziu și-a revenit, palidă și scuturată de un tremur, iar eu am ajutat-o să se așeze la loc pe scaun. Apoi mi-am trecut un braț pe după umărul ei și cu celălalt am luat-o de mână. M-am uitat la dr. Goldstein o clipă, știind că era o adevărată bibliotecă ambulantă în privința celor mai recente informații despre cancerul la colon. Trebuia să existe opțiuni.

— Ce recomandați?

— Nimic, a răspuns.

Apoi și-a îndreptat privirea spre Deborah.

— Cancerul este prea extins. Dacă ați fi soția mea, v-aș trimite acasă și v-aș spune să vă bucurați de familia dumneavoastră cât mai puteți și să sperați că se va găsi un tratament în următoarele câteva luni.

Deborah s-a uitat fix în ochii doctorului Goldstein:

— Credeți în Dumnezeu?

— Cred în medicină, a răspuns el.

A trecut în revistă opțiunile de tratament, după care le-a dat la o parte cu o mișcare a mâinii: Chimioterapia – nu ar da rezultate. Resecționarea ficatului – prea multe tumori pe ambii lobi. Ablația sau cauterizarea ficatului – tumorile sunt prea mari.

Cuvintele lui cădeau ca niște lovituri de ciocan, zdrobind orice speranță. Îmi simțeam inima bătând cu putere și frângându-se. Ținându-ne strâns de mână, ne-am ridicat în picioare:

— Mulțumim pentru opinie,domnule doctor Goldstein, am rostit cu buze ca de ceară.

Am ieșit din biroul lui și, ajunși la mașină, am șezut în ea muți și paralizați. În cele din urmă, Deborah a rupt tăcerea asurzitoare.

— Să-L lăudăm pe Dumnezeu, a spus ea.

Pentru ce? am întrebat în gând, fără să rostesc întrebarea cu voce tare.

— Să uităm că a spus că mai am de trăit doar un an și să ne încredem în Dumnezeu, mi-a zis. Doctorul Goldstein este doar medic. Dar noi slujim un Dumnezeu viu, care cunoaște numărul

zilelor noastre. Eu am de gând să trăiesc din plin fiecare zi pe care o mai am de trăit.

În ciuda discuției zdrobitoare cu dr. Goldstein, Deborah și cu mine nu aveam de gând să ne predăm fără luptă. La scurt timp după ce ne-am mutat la familia Davenport, ea a început o chimioterapie extenuantă la o clinică de oncologie cu aspect mohorât din Fort Worth. Laboratorul de chimioterapie era cenușiu și slab luminat, cu douăzeci de fotolii albastre cu spătar rabatabil aliniate pe dușumeaua acoperită de linoleum în două șiruri de câte zece, ocupate tot timpul de oameni palizi și gârboviți care luptau cu cancerul.

Deborah ședea acolo ca un soldat trei sau patru ore la rând, în timp ce otrava îi picura în vene. Simțea că substanțele chimice îi curgeau ca un metal greu prin trup și avea în gură un gust de fier și cupru. Nu existau panouri sau perdele care să creeze un spațiu privat pentru suferinzi. Așadar, în timp ce ședeam lângă ea, îi vorbeam încet și o mângâiam pe păr, oamenii din jurul nostru vomitau în tăvițe puse la dispoziție special în acest scop. Uneori veneau Mary Ellen și alte prietene ale ei, se așezau lângă ea și îi citeau.

De obicei nu apucam să ne îndepărtăm prea mult de clinică până când Deborah era doborâtă de un val de greață și diaree. Atunci opream mașina și o ajutam să depășească momentul. Dincolo de durere, rușinea de a nu putea să-și controleze trupul era greu de îndurat de către o femeie care nu arătase neîngrijit nici măcar dimineața, când se ridica din pat.

Tratamentul a dat-o repede gata, făcând-o să ajungă la 45 de kilograme. Dar era hotărâtă să stârpească dușmanul și a insistat să încerce diferite tipuri de chimioterapie, uneori în aceeași săptămână, în speranța că va arde cancerul cu echivalentul medical al napalmului. Acasă, când putea să-și ridice capul de pe pernă, își încălța pantofii sport și ieșeam la plimbare. Eu și copiii n-o puteam opri nici măcar când era slăbită.

35

Deborah a venit prima cu ideea să-l ajutăm pe Denver să obțină carnetul de conducere, în toamna anului 1998. Era de părere că boala ei – și faptul că ea ne consuma o parte atât de mare din timp – îl împiedica să facă parte mai mult din viețile noastre. Dacă ar avea permis de conducere, a explicat ea, ar putea să participe mai ușor la ceea ce făceam noi, fără să depindă de noi ca să îl aducem din cartier. Când i-am vorbit despre asta lui Denver, a răspuns în felul lui tipic:

— Lăsați-mă să mă gândesc puțin.

Câteva săptămâni mai târziu am vorbit iarăși cu el despre carnetul de conducere la o cafea la misiune.

— Mi-ar plăcea să pot conduce, domnule Ron, mi-a zis. Dar trebuie să vă spun ceva. Nu sunt tocmai curat.

— Curat?

— Am cazier.

Se pare că Denver făcuse câteva cercetări la Ministerul de Interne. Când funcționarul a tastat numele lui în computer, a apărut o listă de probleme: o acuzație de tulburare a liniștii publice în Louisiana, câteva amenzi neplătite în legătură cu rulota lui și – asta era cea mai serioasă – o citație pentru posesie de marijuana din partea poliției din Baton Rouge, în cei câțiva ani pe care îi petrecuse călătorind cu trenul. Cu o acuzație pentru deținere de droguri nu putea obține carnetul de conducere.

Denver voia să-şi cureţe numele, aşa că am decis să meargă la Baton Rouge şi să se supună legilor lui Napoleon. Este un fapt ciudat al istoriei americane că unele legi din Statul Bayou nu au fost rescrise din vremea în care micuţul corsican stăpânea acest loc.

Era decembrie 1998 şi am ales o noapte mohorâtă pentru călătoria lui pe şosea. O ploaie îngheţată a închis autostrăzile pe tot cuprinsul Texasului, dar Denver voia să lase trecutul în urmă, aşa că l-am condus la staţia de autobuz. A apreciat că erau câţiva beţivi în autobuz, în orice caz mai puţini decât la misiune, care era întotdeauna aglomerată până la refuz când afară era vreme urâtă.

Denver a pariat că două sute de dolari în mâna cui trebuie din Louisiana vor putea să-i rezolve problema.

— Aşa merg lucrurile acolo, mi-a zis. Aşa că i-am dat două sute de dolari ca să-şi plătească amenda.

După o călătorie lungă pe drumuri alunecoase cu autobuzul firmei Greyhound [„Ogarul cenuşiu"] – „Câinele ăla aluneca pe gheaţă de parcă ar fi fost un porc!" mi-a povestit Denver mai târziu – a ajuns în Baton Rouge. Ziua era cam ca în noaptea dinainte, cu un vânt rece care îţi îngheţa degetele de la picioare şi îţi făcea nasul să curgă. A intrat în sediul poliţiei, a dat puţin din picioare ca să se încălzească şi a încercat să explice că vrea să se predea pentru o acuzaţie privind posesia de marijuana, veche de zece ani.

Poliţistul a râs de el.

Atunci Denver a căutat un telefon public şi m-a sunat să-mi spună că nu are noroc.

— Ei cred că-s nebun, domnule Ron, mi-a spus râzând. Ei cred că vreau să fiu arestat ca să am un acoperiş deasupra capului. Nu găsesc pe nimeni dispus să-mi ia banii pe sub masă – *sau* pe deasupra ei!

Dacă nu-l puteam ajuta pe Denver să fie amendat sau arestat, m-am gândit că va trebui să recurg la metoda veche şi bine-cunoscută. Am sunat o cunoştinţă, pe cineva din Louisiana care ştia să pună lucrurile în mişcare şi care crescuse jucându-se cu fiul guvernatorului, iar Deborah îi fusese învăţătoare în clasa întâi. M-am gândit că poate ştie el pe cineva care fie îl arestează pe Denver, fie îl eliberează. Ştia într-adevăr pe cine trebuia şi, cât ai zice peşte, cazierul lui Denver a

fost curățat. Așa cum mi-a spus Denver înainte să plece spre Baton Rouge: acum lucrurile sunt altfel acolo.

Astfel, situația lui Denver s-a clarificat și acum putea să-și ia carnetul de conducere. Asta însemna să treacă un test scris – nu mare lucru pentru cineva care știe să citească. Dar, incapabil să studieze singur manualul de circulație al Ministerului de Interne, Denver a optat pentru asistență. Două persoane de la misiune au lucrat cu el până când a învățat toate întrebările și majoritatea răspunsurilor. Când s-a declarat pregătit, l-am dus la sediul Poliției.

După examenul oral, Denver a ieșit din clădirea Poliției râzând și făcând cu mâna semnul victoriei. Apoi a urmat testul de conducere. Mai condusese înainte un tractor și chiar câteva mașini, dar nu știa să parcheze ca lumea. Am dus mașina mea nouă, un Q45 Infinity verde metalizat, în parcarea mare de lângă stadionul Liceului Lakeworth și l-am lăsat să treacă la volan. Apoi, timp de câteva ore, Denver a practicat parcarea paralelă între cabina telefonică și chioșcul alimentar, până când fanfara de la Lakeworth a pus stăpânire pe parcare și ne-a izgonit de acolo.

În sfârșit, în septembrie 1999, la zece luni după călătoria în Louisiana ca să se lase arestat, Denver a obținut permisul de conducere. (Doamna cu care a dat testul de conducere a spus că îi place la nebunie Q45-ul lui și s-a întrebat cu voce tare cât costă întreținerea lui pe lună.) Denver mi-a mulțumit din nou și din nou, până când a trebuit să-i spun să înceteze. Nu considera nimic de la sine înțeles și mi-a mărturisit că permisul de conducere însemna pentru el una din marile binecuvântări de care Dumnezeu îi făcuse parte în ultima vreme. Deborah și cu mine ne număram și noi printre ele.

În termeni practici, obținerea permisului de conducere era o validare pentru Denver: Fără un permis de conducere, multe lucruri îți sunt inaccesibile – nu numai transportul, ci și alte lucruri care fac o persoană să se simtă persoană, ca de exemplu să arăți cine ești. Curând după ce a obținut permisul, Denver l-a folosit ca să arate că poate mai mult de atât.

Regan a găsit în sfârşit o slujbă care era sigură că-i va plăcea: să gătească pentru Viaţă Tânără, o tabără creştină de tineret. Primea jumătate din salariul de la galerie şi lucra de două ori mai mult, dar era o lucrare creştină şi, în plus, în Colorado, în decorul maiestuos al Munţilor Stâncoşi, unde mulţi tineri de douăzeci şi cinci de ani se simt chemaţi să sufere pentru Domnul.

Deborah era de părere că Regan nu trebuia să rămână acasă şi să fie martoră la ravagiile pe care le producea cancerul. Ca atare, am încurajat-o amândoi să accepte postul. Ea şi-a făcut bagajele şi a pornit spre Crooked Creek Ranch în Winter Park, Colorado. Dar la douăzeci şi cinci de ani, Regan avea şi alte lucruri de dus, căci avusese apartamente atât în New York şi Dallas.

În glumă, i-am zis lui Denver într-o zi:

— Acum, că ai permis de conducere, n-ai vrea să duci tu lucrurile lui Regan în Colorado?

Când am menţionat că ruta trecea prin capitala statului, Denver, zâmbetul lui a fost mai larg decât o autostradă cu opt benzi.

— Întotdeauna am vrut să văd oraşul al cărui nume îl port, mi-a spus.

După ce am aruncat momeala, nu mai puteam da înapoi. Aşadar, în următoarele trei zile am făcut împreună un plan. Am scos un atlas rutier şi i-am trasat ruta spre Winter Park cu markere colorate. Dar Denver nu ştia să citească ce scrie în atlas, aşa că am desenat pe o coală albă o hartă cu semnele de pe autostradă şi i-am arătat cum arată autostrada ce merge spre Colorado. Denver era absolut convins că poate să urmeze harta – şi m-a convins şi pe mine.

Prin urmare, într-o zi strălucitoare de octombrie, am încărcat camioneta mea F-350 aproape nouă cu tot ce avea Regan – televizoare, aparate stereo, haine, mobilă. Am stabilit o oră de întâlnire cu Regan, a doua zi după-amiaza la ora 6, în faţa magazinului alimentar din Winter Park. După o oră de încărcat în maşină şi ultimele lucruri, i-am dat drumul să plece, înarmat cu 700 de dolari în numerar, o

hartă simplă cu punctele de control, numere de telefon pe care să le apeleze în caz de nevoie şi o camionetă în valoare de 30.000 de dolari şi fără nicio amendă pe numele ei.

Când s-a pus în mişcare pe aleea din faţa casei, am alergat pe lângă camionetă şi i-am repetat mereu:

— Doi-optzeci şi şapte! Doi-optzeci şi şapte!

Dacă intra pe Autostrada 287 era în drum spre Colorado. Dar dacă o rata, avea să se învârtească prin zona rurală a statului Oklahoma unde, am încercat să-l conving, oamenii vorbeau o limbă cu totul diferită.

Pe mine însumi am încercat să mă conving că ştiu ce fac, dar adevărul adevărat era că Denver a pornit într-o călătorie de 3200 de kilometri dus-întors pe autostrăzi interstatale, drumuri locale şi pasuri montane – dintre care cel mai înalt se găseşte tocmai în Colorado – folosind un permis de conducere care sosise prin poştă cu doar o săptămână înainte. Unde-i era capul? Mai bine: Unde-mi era *mie* capul?

Când a pornit cu banii mei, camioneta mea şi tot ce avea Regan, Denver şi-a şters fruntea cu un prosop pe care-l avea mereu la el şi mi-a adresat un zâmbet slab pe care n-am prea reuşit să-l descifrez.

Îngerul de pe umărul meu drept mi-a şoptit că zâmbetul lui însemna: „Mulţumesc, domnule Ron, că aveţi încredere în mine."

Diavolul de pe umărul meu stâng a cârâit: „Nu, înseamnă: «Adio, fraiere!»"

36

Nu sunt nici hoț, nici mincinos, dar domnul Ron nu știe asta. Pur și simplu nu înțeleg de ce a avut încredere în mine să-mi încredințeze toate lucrurile fiicei lui ca să le duc în Colorado. Nu sunt omul cel mai inteligent din lume, dar știu să mă descurc destul de bine, așa că nu eram îngrijorat că nu voi putea ajunge acolo. Dar nu reușeam să pricep nici în ruptul capului de ce un alb bogat ar da unui om al străzii camioneta lui 4X4, 700 de dolari și toate lucrurile fiicei lui și s-ar aștepta ca omul acela, care nu știe să scrie sau să citească, să conducă mașina 1600 de kilometri către un loc unde n-a mai fost niciodată, să lase lucrurile acolo – și s-o aducă înapoi!

Pur și simplu nu înțelegeam. Știam că e un om deștept care poate crede că știe ce face. Dar faptul că e deștept nu garantează că își va vedea camioneta iarăși – pentru asta-i nevoie de credință.

Cred că până atunci n-am avut niciodată mai mult de 20 sau 30 de dolari, cu excepția dății când domnul Ron mi-a dat o sută de dolari. Și iată că acum îmi dă *700* de dolari și *o mașină de 30.000* de dolari plină cu televizoare, mobilă și aparate stereo. Nu puteam să-l dezamăgesc pe om.

Mi-a desenat o hartă, crezând că pot s-o citesc, și mi-a explicat cât a putut de bine semnele după care să mă uit și cum să ajung acolo. După ce am terminat de încărcat camioneta, a arătat cu degetul în direcția Colorado și când am pornit, a alergat după camionetă strigând:

— Doi-optzeci şi şapte! Doi-optzeci şi şapte!

Am să fiu sincer cu tine: Cum a vorbit, a arătat şi a strigat atâtea, m-au copleşit emoţiile şi nu am putut să ţin minte tot ce mi-a spus. Dar îmi amintesc că mi-a spus că, dacă ratez Autostrada 287, mă voi învârti prin Oklahoma.

Ca semn de recunoaştere, mi-a spus că, dacă greşesc drumul voi trece peste un pod mare peste un râu mare, pe indicator va scrie „OKLAHOMA" şi în dreptul râului va scrie „ROŞU".

Şi exact aşa s-a întâmplat. Am ştiut imediat că am o problemă, aşa că m-am oprit la o benzinărie şi am întrebat un tip care e Autostrada 287 spre Colorado.

El mi-a arătat un alt drum într-acolo şi am fost puţin îngrijorat din cauza asta, fiindcă omul nu părea prea isteţ. Am pornit iarăşi la drum şi am condus destul de încet, fiindcă m-am temut să nu zboare din spate lucrurile fiicei domnului Ron. Am socotit că preferă să ajung mai târziu dar cu toate lucrurile, decât la timp şi fără nimic în remorcă.

O parte din cei 700 de dolari pe care mi i-a dat erau pentru o cameră la motel, dar eu am dormit în camionetă, fiindcă nimeni nu-mi mai încredinţase până atunci atâtea lucruri şi nu voiam pentru nimic în lume să mi le fure cineva.

M-am descurcat destul de bine. Oamenii de la benzinării mă îndrumau în direcţia bună. Ei bine, când am ajuns în Colorado, am început să văd munţii în depărtare şi m-am gândit cât de frumoşi erau. Dar am crezut că pentru a ajunge la tabăra fiicei domnului Ron va trebui *să ocolesc* munţii până în partea cealaltă, fiindcă sigur nimeni nu poate să urce pe ei cu o camionetă. Dar cu cât conduceam mai departe, cu atât munţii deveneau mai mari. Puteam vedea zăpada de pe vârfurile lor, dar nu vedeam unde se terminau, aşa că am început să mă îngrijorez cum aveam să-i ocolesc. Apoi dintr-odată am ajuns lângă ei şi drumul se întindea drept înainte!

M-am oprit la o altă benzinărie şi am întrebat o doamnă cum să ajung la Winter Park. Ea s-a uitat la mine şi mi-a arătat că trebuie *să urc* muntele. Şi când am întrebat-o unde este Crooked Creek Ranch, a arătat spre vârf.

Asta m-a făcut să am o mică discuţie cu mine însumi. *Sunt un tip*

puternic, mi-am zis. *Nu are rost să mă sperii.* Așa că m-am întors la camionetă și am pornit în susul muntelui. Foarte încet.

Drumul era foarte frumos, cerul se întindea peste munte ca un lac albastru, iar pomii erau toți roșii, portocalii și galbeni, ca și cum ar fi luat foc. Cam pe la jumătatea muntelui, am decis să admir puțin peisajul, așa că am tras pe dreapta și m-am aplecat peste balustradă ca să văd până unde pot vedea.

Asta a fost o greșeală.

N-am putut scruta valea cu privirea. Marginea șoselei se prăvălea în cel mai mare abis pe care l-am văzut în viața mea. M-am întors la camionetă cât am putut de repede și am strâns de volan atât de tare încât am crezut că se va rupe în mâinile mele și m-au trecut năduşelile, deși afară era frig. Pe tot restul drumului n-am mai depășit opt kilometri pe oră și când am ajuns în Winter Park erau cam o sută de mașini aliniate în spatele meu, ca vagoanele unui marfar.

37

Când Denver n-a ajuns la întâlnirea cu Regan, credința mea a luat-o la vale. La început m-am gândit să sun la patrula de pe autostradă și să raportez un accident. Dar m-am răzgândit, căci mi-am imaginat că dispecerul se va prăpădi de râs când îi voi spune ce am făcut. În plus, Denver urma să traverseze trei state, și habar n-aveam unde să le spun să-l caute.

Mă rodea gândul că Denver avea toate numerele mele de telefon, dar nu m-a sunat niciodată în cele două zile. Îmi aminteam ce ochi mari a făcut când i-am dat cei 700 de dolari – trebuie să i se fi părut o mică avere. Și mi-a venit în gând predica pe care mi-a ținut-o odată Don Shisler despre soarta unui dolar în mâinile unui vagabond. Poate că ispita a fost prea mare.

Poate că a luat banii, camioneta și lucrurile lui Regan și s-a dus în Mexic. Sau în Canada. A spus mereu că vrea să vadă Canada.

Mi-a fost greu să-i spun lui Deborah că Denver a dispărut, dar am știut că era posibil să mă fi auzit vorbind cu Regan la telefon, fiindcă vocile noastre au urcat câteva octave de la nedumerire, la îngrijorare și apoi la panică. Așa că m-am dus în dormitor și i-am spus.

Răspunsul ei a fost tipic pentru ea:

— De ce nu încetezi să te îngrijorezi și începi să te rogi pentru siguranța lui?

Am îngenuncheat lângă pat, ne-am unit mâinile și am început să ne rugăm. Ne rugam de doar câteva minute, când telefonul a sunat. Era Regan:

— A ajuns!

38

Târziu, în ziua următoare, am auzit soneria de la uşă şi când am deschis, în prag era Denver, cu zâmbetul cel mai larg pe care l-am văzut vreodată. Pe alee era parcată camioneta, spălată şi lustruită.

Ne-am aşezat la masa din bucătărie şi ne-a povestit cum a fost călătoria. La sfârşit a spus:

— Domnule Ron, aveţi mai multă credinţă decât orice om pe care îl cunosc. A fost puţin palpitant, dar n-am putut să vă dezamăgesc.

Apoi mi-a întins un ghemotoc de bani – în jur de 400 de dolari.

— Cum de ţi-au rămas atâţia? l-am întrebat.

— Fiindcă am dormit în maşină tot timpul şi am mâncat la McDonalds şi la 7-Eleven.

Nu mă aşteptam să-i rămână bani după toate cheltuielile, aşa că i-am spus:

— Păstrează-i tu, pentru treaba bună pe care ai făcut-o.

— Nu, domnule, mi-a spus încet. Nu sunt un om de vânzare. Am făcut-o ca pe o binecuvântare pentru dumneavoastră şi pentru familia dumneavoastră. Banii nu pot să cumpere binecuvântarea.

Smerit, m-am uitat la el, nesigur dacă am mai primit vreodată un dar atât de generos. Dar nu-l puteam lăsa să plece cu mâinile goale, deci i-am spus să-i ia şi să facă un bine altcuiva cu ei.

Excursia ne-a schimbat vieţile amândurora – lui, fiindcă s-a dovedit de încredere; mie, fiindcă am învăţat să mă încred. Două

săptămâni mai târziu l-am trimis la Baton Rouge cu un tir Ryder plin cu tablouri şi sculpturi în valoare de peste un milion. Potrivit clientului meu de acolo, Denver a păzit conţinutul tirului ca şi cum ar fi fost aurul din Fort Knox.

39

Între mai şi noiembrie, am săpat făgaşe adânci între suburbie şi clinica de chimioterapie. Prin harul lui Dumnezeu, în preajma Zilei Recunoştinţei Deborah a avut un răgaz de două săptămâni de la chimioterapie.

Am sărbătorit Ziua Recunoştinţei la Rocky Top, ca de obicei. În dimineaţa aceea, m-am trezit înainte de răsăritul soarelui ca să vânez căprioare.Am văzut un cerb frumos,dar mi-a fost milă să-l ucid. Între timp, Deborah a pregătit o masă de sărbătoare pentru aproximativ douăzeci şi cinci de prieteni şi membri ai familiei, inclusiv Denver, care deja intra în a doua categorie. Chimioterapia a micşorat tumorile şi în perioada aceea de pauză, Deborah a pus pe ea câteva kilograme şi obrajii i-au prins culoare. Dacă oaspeţii noştri nu i-ar fi cunoscut starea, nici n-ar fi bănuit că-i bolnavă.

În decembrie, chimioterapia a micşorat tumorile suficient de mult ca s-o facă pe Deborah candidată pentru operaţia la ficat. În 21 decembrie i s-au ars paisprezece tumori – i-au fost extirpate prin ablaţie – şi după operaţia care a durat patru ore, am avut parte de un miracol.

— Cancerul a fost curăţat! a exclamat chirurgul ei, care în timpul operaţiei căutase urme de cancer în toată cavitatea abdominală şi nu găsise niciuna.

Deborah a izbucnit în râs şi în plâns în acelaşi timp, iar eu

aproape că am prăjit bateria celularului, răspândind vestea cea bună. Am considerat că acesta era cadoul nostru de Crăciun din partea lui Dumnezeu.

40

Bucuria noastră a fost de scurtă durată. Ca un dușman ce părea învins, dar în realitate stătea doar la pândă, cancerul ne-a împresurat. La sfârșitul lui ianuarie a revenit cu furie. În martie,doctorii lui Deborah s-au gândit la o nouă operație la ficat, dar au considerat că este prea riscantă după doar trei luni de la ablație. Mai multe ședințe de chimioterapie nu au făcut tumorile să dea înapoi, ci păreau că le alimentează. Se ridicau ca un regiment malefic, și lupta împotriva lor părea ca și cum ai azvârli cu pietre într-un pluton de tancuri ce înaintează.

În vremea aceea, Denver își desfăcea aripile, învârtindu-se prin oraș cu o mașină pe care o numea „mana" fiindcă, a spus el, părea venită din cer. (De fapt, Alan Davenport i-a dat-o.) Trecea adesea pe la noi ca să ne viziteze și de fiecare dată când îl vedeam, era ca și cum m-aș fi dus la bancă și aș fi încasat câteva cecuri: deveneam tot mai bogat, culegând dividende din înțelepciunea lui. Rareori purtam discuții fără profunzime. De fiecare dată mergea drept la țintă – lecția mea pentru ziua respectivă.

Într-o zi a venit și, ca de obicei, a trecut direct la subiect. S-a uitat țintă în ochii mei și a zis:

— Domnule Ron, ce a spus Dumnezeu după ce a făcut lumea și tot ce este în ea?

Știind că Denver nu umblă cu întrebări-capcană, i-am răspuns imediat:

— A zis că este bună.

Fața lui Denver a fost iluminată de un zâmbet:

— Exact.

Lansându-se într-o predică, m-a asigurat că Dumnezeu n-a creat cancerul, deoarece cancerul nu este bun și m-a avertizat să nu-L învinovățesc pe Dumnezeu pentru ceva ce El n-a făcut. Lecția de teologie m-a ajutat pentru puțină vreme.

Primăvara a venit și, odată cu ea, ceremonialul de la RockyTop. Am hotărât să mă bucur de anotimp, iar Deborah a așteptat răbdătoare să înflorească lupinul și apoi să se nască viteii. Pe doi dintre ei i-a numit Pistruiatul și Spumosul, iar eu nu mi-am dat ochii peste cap. Am urmărit vulturii hrănindu-se cu icre de biban de nisip și ne-am mirat de bătăliile sălbatice care se dădeau în aer pentru pradă. Noaptea, stelele smălțuiau cerul ca niște diamante și luna se unduia în Brazos, iar peștii se arcuiau în lumina ei. Singurele sunete care se auzeau erau vuietul vântului care făcea stejarii să foșnească și șuieratul singuratic al trenurilor îndepărtate.

Denver a venit la fermă cu noi. Îl invitasem la Adunarea de Primăvară a Cowboy-lor, un eveniment anual datorită căruia în jur de două sute de persoane campau la Rio Vista, ferma prietenilor noștri Rob și Holly Farrell, chiar peste râu de RockyTop. Ne adunam acolo de peste douăzeci de ani ca să locuim în corturi indiene, să călărim, să aruncăm cu lasoul, să savurăm mâncarea gătită în aer liber și să citim poezie western în jurul focurilor de tabără.

— Am auzit că negrii nu sunt pe placul cowboy-lor, mi-a spus Denver când l-am invitat. Sunteți sigur că vreți să vin?

— Sigur că vreau să vii, i-am zis, totuși a trebuit practic să-l târăsc cu forța.

În prima seară, Denver și-a ridicat cortul cu multe ezitări, și a doua zi dimineața l-am găsit dormind pe bancheta din spate a unei mașini. Nu-l deranja dormitul sub cerul liber, căci dormise astfel zeci de ani în Fort Worth, dar acolo nu erau atâția șerpi cu clopoței.

Totuși, curând și-a găsit spiritul de cowboy și a început să se simtă confortabil printre noi toți. Nu călărea, dar își dorea să fie fotografiat călare ca să se laude înaintea celor din cartier. Dacă ar fi fost să-l

fotografiem, ar fi trebuit să folosim o furcă pentru a-i ridica fundul de 104 kilograme în șa.

Focurile de tabără și camaraderia au făcut minuni pentru Denver, când a început să înțeleagă ce înseamnă să fii acceptat și iubit de un grup de călăreți albi cu lasouri în mână. Exact genul de oameni de care se temuse toată viața lui.

În Fort Worth, Deborah continua să slăbească și pielea îi atârna flască pe trupul fragil. Totuși, lupta.

— Știi ce vreau să fac astăzi? m-a întrebat senină într-o dimineață de marți. Vreau să merg la *cumpărături*.

Mi-a spus că se simte bine, ca în vremurile ei bune. Eu bănuiam că doar își dorea cu ardoare să se simtă iarăși normal, dar nu spunea lucrul acesta. Nu mai condusese mașina de un an de zile. Am urmărit-o de la geam cum se îndepărtează cu Land Cruiserul și m-am îngrijorat tot timpul cât a fost plecată – ardeam de dorința de a pleca după ea, dar m-am abținut. Când am auzit-o întorcându-se în garaj, cam o oră mai târziu, m-am repezit afară ca s-o ajut să scoată cumpărăturile.

Dar nu avea nicio plasă. Cu ochii înroșiți și umflați, cu lacrimile curgându-i pe obraji, m-a privit înghițind în sec.

— Sunt în fază terminală? m-a întrebat în cele din urmă, părând că ține cuvântul la distanță ca pe un specimen științific neplăcut.

Terminal este un cuvânt dur atunci când este folosit în contextul morții și niciunul dintre noi nu l-a rostit cu voce tare. Dar potrivit Dicționarului Webster, terminalul este și locul prin care oamenii trec ca să ajungă undeva. Deborah știa că, pentru ea, „undeva" era cerul. Dar spera că trenul ei va mai întârzia puțin.

I-am șters o lacrimă de pe obraz și am încercat să-i ocolesc întrebarea.

— Cu toții suntem în fază terminală, am zis cu un zâmbet blând. Nimeni nu scapă viu de aici.

— Nu, spune-mi adevărul. Sunt în fază terminală? Asta spun oamenii despre mine?

Mi-a povestit că a întâlnit la mall o veche prietenă din colegiu care auzise că are cancer. Foarte amabilă şi îngrijorată, fără să vrea s-o supere, prietena i-a spus:

— Am auzit că eşti în fază terminală.

Nedorind să pară tulburată, Deborah i-a răspuns:

— Nimeni nu mi-a spus asta.

Apoi, luptându-se să rămână calmă, a căutat o cale demnă de scăpare şi când a ajuns în siguranţa oferită de maşină, a cedat. A plâns în hohote tot drumul până acasă, mi-a mai spus. Aceea a fost ultima dată când a plecat singură de acasă.

În aprilie, medicii au operat a doua oară ficatul lui Deborah şi ne-au avertizat că trupul ei nu mai suportă o nouă intervenţie invazivă, cel puţin nu în următoarele nouă luni-un an. Totuşi, în duminica următoare, ea a insistat să mergem la biserică, unde l-am întâlnit pe Denver. Dar la ora de rugăciune, înaintea serviciului divin, s-a simţit rău şi mi-a cerut s-o duc la casa prietenilor noştri Scott şi Janina Walker. Janina era acasă, recuperându-se ea însăşi după o operaţie; poate că reuşeau să se ajute una pe cealaltă.

După biserică, Denver s-a oprit la familia Walkers. A rămas la masă, apoi s-a scuzat:

— Trebuie să văd ce face domnul Ballantine, mi-a zis.

Curios, Scott a întrebat dacă poate să-l însoţească şi el.

Eu îl cunoscusem pe domnul Ballantine când acesta a stat la misiune. Cândva înainte ca Deborah şi cu mine să începem să slujim acolo, ne-a istorisit Denver, a văzut o maşină luând curba cu roţile scrâşnind pe Strada East Lancaster. Şoferul a împins afară un bătrân ce şedea pe scaunul pasagerului, a aruncat în urma lui un geamantan şi a pornit în viteză. Abandonat în curbă, bătrânul s-a clătinat ca un marinar beat lăsat la ţărm şi a bombănit o salvă de înjurături. Dar lui Denver i s-a părut că e... speriat. Pe atunci Denver era încă o insulă, un singuratic cu faţa împietrită care nu-şi băga nasul în treburile altora. Dar ceva – acum crede că felul neajutorat în care arăta omul – a atins o coardă a inimii lui.

Denver s-a apropiat de om şi s-a oferit să-l ajute să ajungă la misiune. Drept răspuns, acesta l-a blestemat şi l-a numit cioroi.

Dar Denver l-a ajutat totuşi, aflând între timp că numele omului

era Ballantine, că era un beţiv înrăit care a atras dispreţul familiei sale şi că îi ura pe negri. Dar pe creştini îi ura şi mai mult, îi considera un cârd de ipocriţi sclifosiţi şi insipizi. De aceea, chiar dacă mâncarea acolo era gratuită, prefera să moară de foame decât să îndure o predică la capelă. Alţii l-ar fi lăsat să moară. Dar Denver a cerut timp de aproape doi ani de zile două porţii de mâncare, pe una dintre ele ducând-o la etaj, la domnul Ballantine. Răutăcios, arţăgos şi complet lipsit de remuşcări, domnul Ballantine a continuat să-l numească pe binefăcătorul lui „cioroi".

În anul următor, un bătăuş l-a scos pe domnul Ballantine din clădirea misiunii şi i-a cerut cecul de Asistenţă Socială. În loc să i-l dea, bătrânul a preferat să primească o bătaie cruntă care l-a lăsat olog. Fiindcă misiunea nu era echipată pentru a purta de grijă unui invalid, Don Shisler n-a avut de ales şi a trebuit să-i găsească domnului Ballantine un loc la un centru de asistenţă finanţat de guvern. Acolo, angajaţi cu salariul minim pe economie se îngrijeau de nevoile de bază ale pacienţilor, dar adevărul este că domnul Ballantine, în vârstă de optzeci şi cinci de ani, s-a trezit şchiopătând, neajutorat şi total singur. Cu excepţia lui Denver. După ce bătrânul a fost mutat, Denver a parcurs regulat pe jos cei trei kilometri prin cartier ca să-i ducă domnului Ballantine mâncare care nu era gătită în spital şi câteva ţigări.

Într-o zi, Denver m-a întrebat dacă îl duc cu maşina până acolo. În unele privinţe, aş vrea să nu-l fi dus, căci acolo mi s-a ciobit imaginea de binefăcător, scoţând la iveală un om a cărui caritate avea anumite limite.

Când am intrat în camera domnului Ballantine de la azil, primul lucru care m-a izbit a fost mirosul – duhoarea bătrâneţii, a pielii moarte şi a fluidelor corporale. Bătrânul zăcea pe pat într-o baltă de urină şi era complet dezbrăcat, cu excepţia unei jachete de ski de un portocaliu fosforescent. Picioarele lui numai piele şi os erau întinse pe un cearşaf care odată fusese alb, dar acum era gri de murdărie, cu dungi de culoare maro şi ocru. Împrejurul lui erau împrăştiate gunoaie şi tăvi cu mâncare pe jumătate consumată... omletă întărită... carne râncezită... sandviciuri uscate. Pe câteva tăvi erau cutii de lapte de dimensiunile acelora pentru elevi, răsturnate, şi bălţi de lapte uscat şi urât mirositor.

Dintr-o singură privire rapidă, Denver a evaluat camera și apoi pe mine, care abia mă puteam abține să vomit:

— Domnul Ron a venit să te salute, i-a spus domnului Ballantine, dar acum trebuie să plece.

Am luat-o la fugă și l-am lăsat pe Denver să-l curețe singur pe domnul Ballantine și camera lui mizerabilă. Nu m-am oferit să-l ajut, și nici măcar să stau ca să mă rog cu el. Simțindu-mă vinovat, dar nu destul de vinovat încât să mă schimb, am sărit în mașină și am plâns pe drumul de întoarcere – pentru domnul Ballantine, vagabond și decrepit, care ar fi zăcut în propriile excremente dacă n-ar fi fost Denver; și pentru mine, fiindcă n-am avut curajul să rămân. Mie mi-era ușor să slujesc la câteva mese, să scriu câteva cecuri și să las să-mi apară numele și fotografia în presă când participam la un eveniment filantropic plin de strălucire. Dar Denver slujea nevăzut de nimeni, iubea fără ostentație. Masa a fost întoarsă și acum mă temeam că el m-a prins și mi-a dat drumul mie, o persoană lipsită de compasiune reală, care probabil că nici măcar nu eram o pradă vrednică de păstrat.

În ziua aceea, am dobândit un respect nou și mult mai profund pentru Denver, percepția mea despre el schimbându-se pe măsură ce piesele puzzle-ului ajungeau la locul lor. Nu a vrut să se laude, ci doar să-mi împărtășească o parte secretă a vieții sale. Dacă secretele lui ar fi inclus aruncatul zarurilor pe stradă în compania unor vagabonzi beți, n-aș fi fost surprins. Dar am fost șocat că acestea includeau nu numai faptul că se ruga noaptea pentru soția mea, ci și îngrijitul acelui bărbat care nu i-a spus niciodată mulțumesc și a continuat să-l numească „cioroi".

Pentru prima dată m-am gândit că atunci când Denver a spus că-mi va fi prieten pe viață, a vorbit foarte serios – la bine și la rău. Partea extraordinară era că domnul Ballantine nu a vrut niciodată un prieten, în special unul negru. Dar când Denver se dedică față de cineva, rămâne dedicat. Asta mi-a adus aminte de cuvintele Domnului Isus către ucenicii Lui: „Nu este mai mare dragoste decât să-și dea cineva viața pentru prietenii săi."

41

Când domnul Scott m-a întrebat în ziua aceea dacă poate veni cu mine ca să-l vadă pe domnul Ballantine după prânz,am răspuns că da. Dar m-am întrebat dacă va face ca domnul Ron când l-a văzut pentru prima dată pe om. Mi-am zis că poate nu, fiindcă am început să merg destul de regulat la azil ca să nu las camera domnului Ballantine să mai ajungă atât de mizerabilă.

Când domnul Scott şi cu mine am ajuns acolo, el s-a purtat foarte drăguţ cu domnul Ballantine. I-a spus omului cum îl cheamă şi au vorbit despre una şi alta, despre vreme şi despre boli. Apoi i-a spus:

— Domnule Ballantine, aş vrea să te binecuvântez cu câteva lucruri de strictă necesitate. Ce aş putea să-ţi aduc... ai nevoie de ceva?

Domnul Ballantine i-a zis ce zice întotdeauna:

— Da, mi-ar prinde bine nişte ţigări şi suplimente Ensure.

Aşa că domnul Scott şi cu mine am plecat la farmacie. Dar când a venit vremea să-i cumpere domnului Ballantine lucrurile dorite, a vrut să-i ia numai Ensure, nu şi ţigări.

— Nu cred că-i bine, Denver, mi-a zis. Este ca şi cum l-aş ajuta să se sinucidă.

Ei bine, asta m-a făcut să mă holbez la el.

— Dumneavoastră l-aţi întrebat cum puteţi să-l binecuvântaţi, şi el v-a spus că vrea două lucruri – ţigări şi Ensure. Acum încercaţi să-l judecaţi în loc să-l binecuvântaţi,dându-i doar jumătate din lucrurile

pe care le-a cerut. L-ați văzut pe om. Și acum spuneți-mi adevărul: cât mai poate să se înrăutățească starea lui după ce fumează? Țigările sunt singura plăcere care i-a mai rămas.

Domnul Scott a spus că am dreptate. A cumpărat suplimentele Ensure și un cartuș din țigările preferate ale domnului Ballantine, apoi a plecat acasă în timp ce eu am dus binecuvântările. N-o să crezi ce s-a întâmplat după aceea.

Când m-am întors în camera domnului Ballantine, m-a întrebat cine a plătit pentru țigări și i-am spus că domnul Scott.

— Cum o să-i plătesc?

— Nu trebuie să-i plătești, i-am răspuns.

— De ce ar vrea omul să-mi cumpere țigări când nici măcar nu mă cunoaște?

— Fiindcă-i creștin.

— Ei bine, tot nu înțeleg. Și, oricum, știi că îi urăsc pe creștini.

N-am spus nimic un minut, am șezut acolo pe vechiul scaun de plastic portocaliu și m-am uitat la domnul Ballantine care era întins în pat. Apoi i-am spus:

— Și eu sunt creștin.

Aș vrea să-i fi putut vedea și tu mutra. Imediat a început să se scuze că i-a înjurat pe creștini tot timpul de când îl cunoșteam. Apoi cred că și-a dat seama că de când îl îngrijeam – se făceau trei ani de atunci – el încă mă ocăra.

— Denver, îmi pare rău că ți-am spus tot timpul „cioroi", mi-a zis.

— Nu-i nimic.

Atunci am profitat de ocazie și i-am spus că l-am îngrijit fiindcă am știut că Dumnezeu îl iubește.

— Dumnezeu are pregătit pentru tine un loc special, trebuie numai să-ți mărturisești păcatele și să accepți dragostea lui Isus.

N-am de gând să te păcălesc, a fost sceptic. Dar în același timp a spus că nu crede că-l mint.

— Chiar dacă nu minți, a spus, am trăit prea mult în păcat și am greșit prea mult pentru ca Dumnezeu să mă ierte.

A rămas culcat în pat și și-a aprins o țigară de la domnul Scott, fumând dus pe gânduri,cu ochii fixați în tavan. Eu am tăcut, n-am zis nimic. Apoi dintr-odată a vorbit iarăși:

— Pe de altă parte, sunt prea bătrân să mai păcătuiesc. Poate că se pune și asta la socoteală!

Ei bine, în ziua aceea domnul Ballantine a încetat să-mi mai spună „cioroi". Și nu peste mult timp am împins căruciorul lui pe ușa de la McKinney Bible Church – acolo unde mergeau și domnul Ron cu doamna Debbie. Am șezut amândoi pe ultimul rând; atunci a pus domnul Ballantine pentru prima dată piciorul într-o biserică. Avea optzeci și cinci de ani.

După ce serviciul s-a terminat, s-a uitat la mine și mi-a zâmbit.

— Foarte frumos, mi-a zis.

42

A trecut puțin mai mult de un an de la telefonul îngrijorat al lui Deborah la restaurantul de la care comandasem sushi, apel care ne-a aruncat viețile pe o spirală descendentă. În momentele cele mai grele, medicii nu ne dădeau speranțe și ea stătea în patul nostru slăbită și chircită în poziție fetală, vomitând și luptând cu o durere atroce. Dar cu cât focul ardea mai puternic, cu atât era mai frumoasă pentru mine. Încerca mereu să mute atenția de la ea și când putea să umble, găsea puterea să își viziteze prietenele bolnave și să se roage pentru ele, în special pe acelea pe care le-a cunoscut la chimioterapie.

Dacă credea că e pe moarte, mie nu mi-a spus lucrul acesta. În schimb, vorbeam despre cei vii. Despre visurile noastre legate de copii, despre căsnicia noastră, despre orașul nostru. A răsfoit cataloagele lui Martha Stewart și a decupat poze cu torturi și aranjamente florale pentru nunțile lui Regan și Carson. Niciunul dintre ei nu era logodit, dar noi visam totuși la nunțile lor, pălăvrăgind la cafea și șoptind seara, cu lumina stinsă, despre persoanele cu care s-ar putea căsători, despre nepoții pe care îi vom avea, despre lipăitul dulce al unor picioruțe mici la Rocky Top în sezonul Crăciunului. Am vorbit despre tot ce este important în viață, dar nu și despre moarte, căci credeam că dacă am fi făcut-o, am fi dat prilej dușmanului.

A doua operație a adus un nou val de speranță. Pentru a doua oară în patru luni, medicii au declarat-o pe Deborah „fără cancer". Peste

o lună, am zburat la New York City ca să îndeplinim o promisiune făcută de Deborah: aceea de a fi cu Carson de Ziua Mamei.

Deborah avea încă dureri în urma intervenției chirurgicale, dar am plănuit să facem toate lucrurile pe care le-am fi făcut dacă nu ar fi avut dureri. Vineri am luat masa cu Carson și cu partenerul meu, Michael Altman, la Bella Blue, un restaurant italian. Am comandat specialitatea casei, *homar fra diavolo*, și am început să povestim cu câte un pahar în față. Dar când a venit mâncarea, Deborah s-a strâmbat de durere și m-a fixat cu o privire disperată care spunea:

— Scoate-mă de aici!

Apartamentul lui Daphene era la câteva cvartale distanță. Am scos-o repede din restaurant și am parcurs pe jos cam un cvartal când Deborah a fost pe punctul de a se prăbuși. S-a ținut de burtă și n-a mai putut să facă niciun pas. Când am încercat să opresc un taxi, teroarea îi umbrea chipul ca un nor care acoperă soarele:

— Cheamă doctorul! mi-a șoptit alarmată. Se întâmplă ceva rău.

Am bâjbâit după telefonul celular și, panicat, am tastat greșit cifrele. În cele din urmă, am reușit să le tastez corect și am vorbit cu oncologul lui Deborah:

— Nu vă îngrijorați, a spus blând după ce a auzit că soția mea era pe cale să moară pe un trotuar din New York City. Ne vedem luni, când vă întoarceți.

Să nu ne îngrijorăm? Am sunat un prieten, un chirurg din Texas, care a bănuit sursa durerii: o posibilă hernie cauzată de cea mai recentă ablație. Trebuie să reziste până luni, a spus.

Întorși în Texas, computerul tomograf a relevat noi urme de cancer. În mai multe locuri. Vestea ne-a nimicit ca o rafală de gloanțe.

Credința, a spus apostolul Pavel, este o încredere neclintită în lucrurile nădăjduite, o puternică încredințare despre lucrurile care nu se văd. M-am agățat de credință ca un cățărător ce urcă fără frânghie versantul unei stânci – credința că Dumnezeu care a spus că mă

iubește nu îmi va frânge inima și nu o va răpi pe soția mea și pe mama copiilor mei. Poate că pare stupid, chiar arogant, dar având în vedere proasta reputație de care avea parte în ultima vreme, am considerat că acum ar fi momentul potrivit ca să Și-o repare printr-un miracol – și nu există miracol mai bun decât o vindecare spectaculoasă. Vom merge la *Oprah* și voi spune tuturor ce ne-a făcut. I-am și spus asta.

Lui Deborah și mie ne-ar fi plăcut să nu fi făcut nimic până acum - nici chimioterapie, nici tratament cu medicamente experimentale. Cunoșteam și credeam Scripturile:

„Toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu..."

„Încredeți-vă în Domnul..."

„Opriți-vă și să știți că Eu sunt Dumnezeu..."

Dar nu voiam să aștept fără să fac nimic, și cred că nici Deborah nu voia asta.

43

Zeci de prieteni, mulți dintre ei medici, au cercetat internetul și literatura de specialitate, sperând să găsească un leac. Așa am aflat despre un medicament nou pentru chimioterapie numit CPT-11. Departamentul Federal pentru Medicamente s-a grăbit să-l aprobe după testele clinice și să-i laude eficiența împotriva cancerului colorectal în metastază. Pentru a-l încerca, am călătorit 400 de kilometri până la Centrul de Cercetare și Tratare a Cancerului din San Antonio. Am adaptat Suburbanul în așa fel încât Deborah să poată sta culcată pe parcursul celor 800 de kilometri dus-întors, cu picioarele spre portbagaj și cu capul sprijinit pe consolă, pe care așezasem o pernă, în așa fel încât s-o pot mângâia pe păr în timp ce conduceam. Am aranjat să stăm în stațiunea Hyatt Hill Country, în speranța că un apartament somptuos orientat spre zona rurală răspândită pe dealurile ce înconjurau orașul San Antonio ne va ajuta să nu ne mai gândim tot timpul la problemele noastre. Dar acest lucru nu s-a întâmplat. Nici energica formație de mariachi ce cânta în curtea hotelului nu părea a fi muzica potrivită pentru a învinge moartea.

Dar Deborah se născuse în San Antonio și în a doua noastră zi acolo, înainte de primul tratament programat, a început să fie năpădită de amintiri în timp ce eu scoteam mașina din parcarea spitalului, iar ea era culcată cu capul pe consolă, alături de mine:

— Daphene şi cu mine am fost primii gemeni Rh pozitivi care s-au născut în Spitalul Nix dintr-o mamă Rh negativă. Amândurora ni s-a făcut transfuzie de sânge, a spus cu ochii în tavan. Pe atunci transfuzia era riscantă. Acum m-am întors pentru un alt tratament riscant.

Apoi ochii i s-au umplut de lacrimi:

— Nu vreau să mor aici.

— Nu vei muri aici, i-am spus, mângâind-o pe păr. Dar adevărul era că spectrul morţii a început să roadă marginile speranţei mele.

În ziua următoare am revăzut acel apartament de la etajul al doilea, infestat de şobolani, de pe strada Fabulous Drive în care locuiserăm trei săptămâni în 1970. Ne mutaserăm acolo pentru o slujbă pe care o acceptasem ca să vând mărfuri comandate prin telefon, pe bază de comision.

Atras de cei 100.000 de dolari salariu potenţial, am primit un singur cec înainte ca firma să dea faliment– în valoare de treisprezece dolari şi optzeci şi şapte de cenţi. Deborah şi cu mine am mâncat trei săptămâni la rând cornuleţe cu fasole de treisprezece cenţi, până când am rămas fără bani şi ne-am întors la Fort Worth. Acum, treizeci de ani mai târziu, ne-am întors aici cu speranţa că a doua şedere în San Antonio va fi mai bună decât prima.

Dar n-a fost aşa. CPT-11 a fost un dezastru pentru Deborah. Deşi făcuse numeroase forme de chimioterapie, când medicamentul acesta i-a intrat în vene, Deborah s-a uitat speriată în ochii mei şi a strigat:

— Spune-le, te rog, să se oprească!

Asistentele au oprit repede perfuzia, dar crampele dureroase au continuat să-i străbată trupul. Totuşi, am continuat tratamentul timp de mai multe săptămâni. Tratamentul cu CPT-11 a răvăşit-o pe Deborah, transformând-o într-o piticanie gârbovită şi cu ochii înfundaţi. În acest timp, îl vedeam adesea pe Denver şezând în faţa casei noastre, rugându-se.

În 14 iulie 2000, am celebrat a cincizeci şi cincea ei zi de naştere. La sfârşitul acelei luni, Carson a venit din New York şi ne-a dus cu maşina în Colorado, ca s-o vizităm pe Regan la Crooked Creek Ranch; Deborah călătorea culcată pe bancheta din spate, pe care am

preschimbat-o în pat. Dar am renunțat la excursie când altitudinea a început s-o sufoce la propriu. Chimioterapia îi redusese numărul de globule roșii din sânge și inima ei trebuia să bată cu putere ca să pompeze sângele oxigenat. Am coborât de pe munte cu o viteză amețitoare,ocolind căprioare și iepuri în drumul spre spital.Am reușit să ne întoarcem la Crooked Creek, dar numai cu Deborah conectată la un tub de oxigen.

După ce ne-am întors în Texas, m-a luat pe nepregătite când mi-a spus:

— L-am sunat pe pastorul Ken și l-am chemat să discutăm despre serviciul de înmormântare.

În sâmbăta dinaintea Zilei Muncii, Regan a înțeles că era timpul să vină acasă. L-a sunat pe Carson, care a urcat în primul avion de la New York la Colorado, a ajutat-o să își facă bagajele și a adus-o cu mașina la Fort Worth.

Și eu simțeam că timpul se scurtează, asemenea umbrelor la ora amiezii. Dr. Senter, primul chirurg al lui Deborah, mi-a confirmat suspiciunile în 8 octombrie.

Starea ei devenise critică și am dus-o repede la spital. Mă implorase să n-o duc la spital, fiindcă îi era teamă că nu va mai ieși niciodată de acolo.

— Nu vreau să mor acolo, mi-a spus cu lacrimile șiroindu-i pe obraji. Apoi a izbucnit: Nu vreau deloc să mor!

După o perioadă petrecută la urgență, personalul medical a dus-o într-un salon privat. Încercând să mă liniștesc, m-am plimbat pe hol până când l-am întâlnit pe doctorul Senter, care m-a întrebat dacă vreau să merg în biroul lui pentru o discuție personală – nu cu un doctor, ci cu un prieten.

— Deborah este foarte bolnavă, a început el. Ultimul pacient pe care l-am cunoscut în starea ei a mai trăit doar trei sau patru zile.

N-am fost surprins. Orele de trezie ale lui Deborah se dizolvaseră

într-o ceață de agonie epuizantă. Dar nu voiam să-l cred. O așa apropiere a morții nu se potrivea cu rugăciunile noastre, cu credința noastră.

— Ar trebui să începeți să sunați familia și prietenii pe care ar vrea să-i vadă înainte... A făcut o pauză și a reformulat:

— Ron, ceasul nu poate fi dat înapoi. Îmi pare rău.

M-a condus până la ușă și m-a îmbrățișat, un lucru pe care doctorii nu-l fac suficient de des. Am ieșit din biroul lui, am rătăcit pe holul antiseptic, învârtind celularul în mână. Pe cine să sun?... Pe Carson, da, sigur, Carson... și Regan... și Daphene. Am trecut strada și am intrat în parcare. Nu știu dacă au trecut mașini pe lângă mine. Am urcat în mașină. Am închis portiera, mi-am rezemat capul pe volan și am plâns. La un moment dat mi-am dat seama că urlu.

44

Carson m-a sunat ca să-mi spună ce-i ziseseră doctorii domnului Ron, aşa că m-am dus la spital şi am stat afară, lângă uşa doamnei Debbie şi m-am rugat. Din când în când, m-am uitat pe geam înăuntru şi am văzut oameni acolo... pe Carson, Regan, doamna Mary Ellen şi câteva asistente. Câteodată l-am văzut şi pe domnul Ron şezând lângă patul doamnei Debbie, de multe ori ţinând-o de mână. Am văzut bine că suferă foarte mult, dar mai era ceva pe faţa lui care mă îngrijora oarecum: era furios. Şi ştiam pe Cine era furios.

Din când în când, ieşea câte cineva din cameră. Eu îi îmbrăţişam pe cei ce ieşeau, după care ei se duceau acasă. Cam pe la miezul nopţii toată lumea a plecat. Curând după aceea, domnul Ron a ieşit pe hol şi l-am întrebat dacă putem sta puţin de vorbă numai noi doi.

Ştiam prin ce trece. Era ca atunci când am stat şi m-am uitat cum arde casa cu bunica înăuntru. Şi mai ştiam că dacă doamna Debbie moare, el va trebui să depăşească moartea ei, exact aşa cum a trebuit să depăşesc eu moartea Mamei Mari, a lui BB şi a unchiului James.

În anii petrecuţi pe stradă am învăţat ceva: limitarea noastră este ocazia lui Dumnezeu. Când ajungi la capătul puterilor şi nu mai poţi face nimic, Dumnezeu preia controlul. Îmi aduc aminte că odată am povestit în jungla vagabonzilor despre viaţă cu nişte tipi şi cineva a zis:

— Oamenii cred că îşi controlează singuri viaţa, dar nu-i aşa.

Adevărul este că ceea ce trebuie să ți se întâmple ți se va întâmpla. Și vei trece prin lucrurile prin care trebuie să treci.

Ai fi surprins câte poți învăța de la oamenii străzii. Eu am învățat să accept viața așa cum e. Cu doamna Debbie, am ajuns în punctul în care trebuia să o lăsăm în mâna lui Dumnezeu. Uneori pentru a ne atinge pe noi, Dumnezeu Se atinge de cineva apropiat nouă. Și asta ne deschide ochii să vedem că există o putere mai mare decât noi înșine, indiferent dacă o numim Dumnezeu sau nu.

Știi deja că domnul Ron e vorbăreț, dar pe hol nu mi-a zis niciun cuvânt... s-a dus într-un colț și s-a oprit acolo, holbându-se la dușumea. Am fost destul de ferm cu el:

— Domnule Ron, ridicați capul și uitați-vă la mine!

Și-a ridicat repede capul, ca și cum cineva l-ar fi izbit cu ceva în cap, și i-am citit în ochi că inima i se frângea bucată cu bucată în timp ce stătea acolo.

— Știu că suferiți și vă îndoiți de Dumnezeu, i-am zis. Și eu sufăr. Și probabil vă întrebați de ce o sfântă ca doamna Debbie este în salonul acela și se chinuie, când toți vagabonzii de pe stradă cărora ea le-a slujit par să fie bine. Dar dați-mi voie să vă spun ceva: Dumnezeu cheamă acasă oameni buni ca doamna Debbie pentru ca să-Și poată împlini scopurile aici pe pământ.

Domnul Ron s-a uitat la mine și n-a zis nimic.Atunci am observat că avea ochii roșii și umflați. Gâtul i s-a contractat de mai multe ori, ca și cum ar fi vrut să se răstească la mine, dar eu am continuat să-i vorbesc, fiindcă aveam impresia că dacă n-o fac, Îi va întoarce spatele lui Dumnezeu.

— Nu spun că Dumnezeu nu poate să folosească vagabonzii și drogații ca să facă voia Lui – El este Dumnezeu și poate, desigur, să facă orice vrea. Spun doar că uneori trebuie să-i cheme acasă pe cei buni ca să-Și slăvească numele. Și să vă mai spun ceva – pe mine nu mă interesează ce zic doctorii, doamna Debbie nu va pleca nicăieri până când nu își va fi terminat pe pământ lucrarea pe care i-a dat-o Dumnezeu. Vorba *asta* puteți s-o puneți în bancă și s-o păstrați acolo.

45

Când l-am întâlnit pe Denver pe hol, eram încă amorțit de durere, așa că nu-mi amintesc tot ce mi-a zis. Dar îmi amintesc că a spus că Deborah nu va muri și că pot să pun vorba asta în bancă. Îmi amintesc că am fost ușor încurajat că există undeva o bancă ce acceptă depunerile puținei credințe care mi-a mai rămas.

În salon, Carson și Regan dormeau în fotoliile rabatabile de la spital. Eu mi-am croit drum cu grijă printre cablurile pentru perfuzii și am tras-o pe Deborah spre mine. Curând am simțit lacrimile ei fierbinți prelingându-se în valea îngustă dintre fețele noastre.

— Ronnie, nu vreau să mor, mi-a spus în șoaptă, ca să nu fie auzită de copii.

Durerea mi-a paralizat corzile vocale și un minut întreg n-am fost în stare să spun nimic.

Când am reușit în sfârșit să vorbesc, tot ce am putut spune a fost:

— Nici eu nu vreau să mori.

A doua zi dimineață, doctorul a sugerat o ultimă încercare de colonoscopie. În starea ei fragilă, exista riscul morții. Dar am fost de acord să intrăm prin toate ușile deschise, până când toate aveau să ni se închidă definitiv în nas.

Mary Ellen era și ea acolo. Personalul medical a pregătit-o pe Deborah și a luat-o din salon. Câteva ore mai târziu, i-am văzut pe tehnicienii medicali împingând-o cu căruciorul în salonul de

recuperare şi m-am repezit în direcţia ei. Medicii au intrat unul după altul cu o înfăţişare sumbră şi m-am întrebat, în mod bizar, dacă la facultate îi învaţă eticheta expresiilor faciale. După ce ne-am întors în salonul ei, două ore mai târziu, un medic pe nume Redrow a venit ca să ne dea mai multe amănunte.

Înainte ca el să deschidă gura, Deborah i-a zâmbit slab şi l-a salutat:

— Mi-e atâât de foame. Când pot să mănânc ceva?

Doctorul Redrow a privit-o cu părere de rău şi i-a spus:

— Nu puteţi să mâncaţi.

Deborah a zâmbit iarăşi,obişnuită cu protocoalele postchirurgicale.

— Aşa-i, dar când *voi putea* să mănânc?

El s-a uitat trist la ea:

— Nu veţi putea.

Ea l-a privit atent, procesând cuvintele ce refuzau să se lase procesate.

— Vreţi să spuneţi că nu voi mai putea mânca niciodată?

Nevenindu-i să creadă, s-a uitat la mine şi m-a rugat din priviri să îi pun aceeaşi întrebare în termeni diferiţi, în aşa fel încât răspunsul să fie diferit. Dar eu ştiam că nu va fi diferit. Deşi nu-i spusesem încă, aflasem deja că tumorile, copleşitoare şi inoperabile, crescuseră în jurul a ceea ce i-a mai rămas din colon, sigilându-l ca pe o criptă. Digerarea alimentelor solide era imposibilă din punct de vedere biologic. Bucăţele de gheaţă şi înghiţituri mici de apă era tot ce mai putea primi.

Doctorul Redrow a explicat situaţia pe un ton măsurat şi liniştit. După ce a terminat, ea l-a întrebat:

— Cât voi mai putea trăi numai cu bucăţele de gheaţă şi cu apă?

— Câteva zile... poate câteva săptămâni.

Medicul şi-a exprimat părerea de rău într-o manieră profesională şi ne-a părăsit tocmai când a sosit Alan. În salon s-a lăsat o tăcere apăsătoare. Apoi Deborah a aruncat o întrebare în tăcerea grea:

— Cum voi putea să-mi trăiesc restul vieţii în doar câteva zile?

46

În 14 octombrie, cu unsprezece zile înainte de cea de-a treizeci și una aniversare a nunții noastre, am adus-o pe Deborah acasă. Pe drumul spre casă în ziua aceea caldă, părea să remarce fiecare detaliu – strălucirea soarelui, briza răcoroasă pe fața ei, culorile de foc ale toamnei ce abia începeau să se facă remarcate.

Mai târziu în ziua aceea, am șezut împreună cu Regan și cu Carson în dormitorul principal aplecați asupra albumelor cu fotografii care documentau cei treizeci și unu de ani ai căsniciei noastre. De-a lungul anilor, eu și copiii am tachinat-o de multe ori pe Deborah din cauză că petrecea ore întregi ca să lipească în albume, stive întregi de albume, fotografii prețioase. Dar ea nu făcuse acest lucru pentru atunci; îl făcuse pentru vremuri ca acestea; și acum, întorcând paginile lor de plastic, puteam să călătorim înapoi în timp.

Am râs de fotografiile de la nunta noastră: iată aici o fotografie cu bunica lui Deborah șezând cu picioarele puțin prea desfăcute, văzându-i-se lenjeria.

Și iată o fotografie cu prietenii noștri ciocnind sticle de șampanie. (La două săptămâni după ce ne-am căsătorit, tatăl lui Deborah ne-a trimis factura pentru șampanie, însoțită de un bilețel în care ne explica faptul că nu intenționase nicidecum să plătească pentru ca prietenii noștri să se îmbete.)

Apoi am răsfoit sute de fotografii înfățișându-i pe copii:

fotografiile în care o ţineam pe Regan în braţe au stârnit pentru a mia oară poveşti despre cum am claxonat tot drumul de la Spitalul Harris până acasă în Chevy-ul nostru model 1970.

Şi fotografiile înfăţişându-l pe Carson bebeluş au determinat-o pe Regan să insiste iarăşi că l-a recunoscut dintre mai mulţi copii aflaţi în salonul de la Gladney Home. Atunci am crezut că seamănă puţin cu o broască ţestoasă şi nu ne-am schimbat părerea nici după aceea. În decurs de câteva ore, cât am parcurs cele treizeci de albume cu fotografii, copiii noştri au crescut şi noi am încărunţit. Râzând şi plângând aşezaţi pe patul mare, ne-am cufundat toţi patru în amintiri.

Câteva zile mai târziu, Deborah şi-a concentrat atenţia asupra treburilor gospodăreşti, punând la punct ultimele detalii. Nu cu tristeţe, ci cu bucuria călătorului care renunţă la lucruri înainte să călătorească într-un loc unde a vrut întotdeauna să meargă, Deborah a început să dea aproape tot ce avea. Pe acelaşi pat mare, am şezut ore întregi toţi patru, în timp ce Deborah ne-a spus ce doreşte să aibă fiecare. I-am adus caseta cu bijuterii şi ea a scos toate lănţişoarele, inelele şi broşele ei, ne-a spus povestea fiecărei piese, apoi i le-a dat pe toate lui Regan, cu excepţia unui şirag de perle, pe care i l-a dat lui Carson ca dar pentru viitoarea lui mireasă.

În afara suvenirurilor western pe care le achiziţionaserăm de la magazinele cu lucruri ieftine ca să ne decorăm ferma, Deborah n-a colecţionat aproape nimic. Avea totuşi o colecţie mică de sticluţe vechi de parfum. Îi plăceau culorile şi formele lor, dar şi ideea că odată conţinuseră o mireasmă a cărei esenţă o puteai simţi încă, dacă deschideai capacul. Una câte una, timp de două zile, Deborah le-a chemat pe prietenele ei cele mai apropiate, le-a explicat fiecăreia ce a însemnat pentru ea şi le-a dăruit o sticluţă preţioasă. Prima a ajuns la Mary Ellen, care-i fusese alături în fiecare zi de boală.

Târziu după-amiaza, în ziua în care a terminat de împărţit sticluţele, am intrat în dormitor şi am găsit-o cu spatele rezemat de câteva perne, zâmbind veselă şi aşteptând parcă ceva. M-am aşezat lângă ea. Era îmbrăcată într-o pijama uşoară de culoare verde, iar marginea cearşafului era îndoită şi netezită în jurul taliei sale. Mi-am spus: Până şi când moare este impecabilă. M-am strecurat sub cearşaf

și m-am lipit de ea, atent să-mi trec mâna peste marginea îndoită ca s-o netezesc la loc.

— Vreau să am o discuție cu tine, Carson și Regan, mi-a spus.

— Despre ce?

— Vei vedea. Cheamă-i aici.

Deși abia am intrat în pat, am coborât iarăși și i-am chemat pe copii.

Câteva minute mai târziu, după ce ne-am așezat toți pe patul mare, Deborah le-a vorbit lui Carson și lui Regan cu tonul afabil, dar eficient, al unui director de firmă care abordează o problemă urgentă ce nu suferă amânare.

— Tatăl vostru a fost un soț și un tată minunat, și vreau să știți că îl eliberez ca să poată găsi pe cineva și să se recăsătorească.

Vorbele ei mi-au provocat o durere acută în trup,ca și cum sângele mi-ar fi luat foc dintr-odată.

— Nu... te rog, am întrerupt-o.

Ea a continuat să se adreseze copiilor ca și cum eu n-aș fi zis nimic.

— Știu că vă va fi greu, dar vă rog să respectați deciziile lui și să-l lăsați să fie iarăși fericit.

Carson și Regan s-au uitat la ea în tăcere, cu ochii măriți și gura căscată. Dintr-odată, încercând să înlăture atmosfera grea care s-a lăsat în cameră, Deborah a zâmbit larg și a adăugat:

— Desigur, și voi sunteți liberi să vă căsătoriți cu cine doriți.

Regan a zâmbit și a răspuns sarcastic.

— *Mulțumesc*, mamă.

Discuția a durat mai puțin de cinci minute, dar părea mai mult decât un „mic detaliu", așa cum fuseseră celelalte discuții pe care le avuseserăm până atunci. Era o recunoaștere a faptului că deși călătoriserăm împreună mai mult de treizeci de ani, unul dintre noi se pregătea să renunțe la călătorie.

Carson, apoi Regan, s-au întins peste pat și au sărutat-o pe Deborah pe obraz. După aceea s-au strecurat pe ușă afară, simțind probabil că mama lor mai are ceva de spus. Și au avut dreptate. M-a rugat s-o ajut să se așeze în scaunul cu rotile pe care cei de la centrul de îngrijire paliativă l-au adus lângă patul ei. Voia să iasă în grădină,

lângă fântâna arteziană pe care arhitecții au proiectat-o în spatele casei noastre. De când ne-am mutat acolo, rareori a putut să se bucure de ea.

Am împins căruciorul lângă bazinul cu apă puțină și mi-am tras un scaun pliant lângă Deborah. Deși în dormitor era stăpână pe situație, aici părea învinsă. A vorbit, dar până și clipocitul slab al apei îi acoperea vocea.

I-am cerut să repete și m-am aplecat atât de mult spre ea, încât buzele ei mi-au atins urechea.

— Chiar și ea, mi-a zis.

Am înțeles imediat ce vrea să spună. Credincioasă promisiunii pe care o făcuse cu unsprezece ani în urmă, în ziua în care aflase despre infidelitatea mea, nu o mai menționase niciodată pe artista din Beverly Hills.

— Nu, am spus. Nu vreau să vorbim despre asta.

— Ba da, a șoptit ea hotărâtă. A fost un lucru *bun*, un lucru care a lucrat spre binele *nostru*. Uită-te la ultimii unsprezece ani... dacă nu ar fi apărut ea, viața noastră împreună nu ar fi fost atât de minunată cum a fost. Și acum ai permisiunea mea să te întorci la ea.

I-am spus că nici măcar nu vreau să mă mai gândesc la lucrurile acelea. Încă mă rugam ca Dumnezeu s-o vindece, i-am zis, și am adăugat:

— Încă mai sper că Dumnezeu mă va lua pe mine întâi.

47

25 octombrie

Ne-am rugat să putem celebra a treizeci și una aniversare a căsătoriei noastre împreună. Dar văzând cum se agață de viață, respirând sacadat și superficial, nu am mai fost atât de sigur că va trăi până atunci. Dar a trăit. Când lumina dimineții s-a strecurat printre draperiile din dormitor, i-am șoptit în ureche:

— Debbie, trezește-te.

Dar nu mi-a răspuns. Erau cinci zile de când nu mai vorbise deloc.

Așa că am vorbit eu pentru amândoi. I-am citit Proverbe 31 despre „soția desăvârșită"... i-am amintit cum a fost când am văzut-o pentru prima dată... am povestit despre primele noastre întâlniri la meciurile de fotbal, când mi-era prea frică s-o sărut și, în schimb, i-am cântat serenade cu „Mack Cuțitarul". Ea a continuat să tacă, iar la cele treizeci și șase de kilograme pe care le avea, trupul ei abia se vedea sub cearșaf. Mi-am trecut blând brațul pe sub capul ei și i-am atins fața cu vârfurile degetelor.

— Clipește dacă mă auzi, i-am șoptit. Ea a clipit, și lacrimile au început să i se prelingă din ochi ca niște mici pâraie.

După-amiază a venit doctorul de la centrul de îngrijire paliativă și după o scurtă examinare, m-a chemat afară ca să-mi spună că

Deborah nu va apuca ziua de mâine. Am ales să nu-l cred. Am ales să cred că Dumnezeu nu va fi atât de crud încât s-o ia chiar în ziua aniversării noastre.

A doua zi s-ar fi împlinit o săptămână de tăcere totală, dar Deborah a început să se agite și să geamă. În după-amiaza aceea, eu, copiii și Mary Ellen ședeam lângă ea, când dintr-odată a strigat:

— Ron! Adu-mi niște aripi!

Aceasta nu era o rugăminte, ci o poruncă, ceea ce m-a făcut să izbucnesc în râs.

După ce două săptămâni nu s-a putut mișca, acum începea să-și întindă mâinile spre tavan – dreapta, stânga, dreapta, stânga – de parcă ar fi urcat o scară. Ca să nu-și smulgă tuburile de perfuzii, toți patru ne-am repezit s-o ținem, dar ea s-a împotrivit cu putere, luptând să urce tot mai sus. Cum era numai piele și os, a fost o dovadă extraordinară de forță din partea ei.

Ziua a trecut, după care a urmat o noapte lungă și răvășitoare, pe parcursul căreia am vegheat-o cu toții.

— Isuse! Isuse! a strigat Deborah, când lumina soarelui a pătruns în dormitor. Îi vedeți? Zboară!

— Ce vezi? am întrebat.

— Îngeri! a răspuns ea. Sunt aici! Și a arătat într-o parte a camerei, apoi repede în alta.

Ne-am uitat în locurile indicate de ea, în speranța că vom vedea și noi îngerii. Urcușul și strigătele au continuat timp de douăzeci și trei de ore. Apoi, la fel de brusc cum a rupt tăcerea, a încetat iarăși să vorbească. Inima mi-a înghețat în piept la gândul că ar fi putut muri.

După vreo două minute, a vorbit iarăși cu voce tare și clară:

— Isuse? Ce faci?

A urmat un alt minut de tăcere, apoi a spus hotărât:

— Nu, cred că voi mai rămâne aici!

Era două după-amiaza. Regan și cu mine ne-am uitat unul la altul uimiți. Oare am fost martorii prezenței divine? Mi-am lipit urechea de cămașa ei moale din bumbac; inima îi bătea încă viguros. Am sărutat-o pe obraz.

— Poți să mergi cu Isus, i-am zis. Regan, Carson și cu mine te vom urma și noi curând în cer.

— Şi Mary Ellen... a şoptit ea slab.

— Da, şi Mary Ellen, i-am spus, încântat că a conştientizat momentul.

A doua zi dimineaţa devreme, Denver a apărut la uşa noastră îmbrăcat în haine murdare şi neîngrijite, şi mirosind a fum de ţigară.

— Intră, i-am spus şi i-am deschis uşa larg. Vrei o cafea?

— N-am venit în vizită, mi-a spus. Am venit să vă transmit un cuvânt din partea Domnului.

Era agitat şi părea că nu a dormit toată noaptea. S-a aşezat la masa din bucătărie, s-a aplecat în faţă şi m-a privit ţintă:

— Azi-noapte conduceam maşina pe autostrada interstatală, domnule Ron, când am simţit nevoia să opresc şi să mă rog. Aşa că am oprit în dreptul şoselei ce duce la moara de deasupra oraşului, şi atunci Dumnezeu i-a vorbit inimii mele. Mi-a spus că sufletul doamnei Debbie tânjeşte să fie cu Domnul şi am văzut îngeri care au venit în camera ei ca s-o ducă acasă. Dar sfinţii de pe pământ se agaţă de trupul ei, fiindcă lucrarea ei aici nu s-a încheiat încă.

Mi-a spus că L-a văzut pe Domnul Isus, îngeri şi fulgere. De asemenea, mi-a precizat când a avut această „viziune": exact când s-a întâmplat şi în casa noastră.

Se împlineau mai mult de trei săptămâni de când Deborah nu mai mânca. Pielea îi atârna pe membre ca un văl, avea obrajii scofâlciţi şi ochii înfundaţi în orbite. De câte ori preziseseră doctorii că nu va supravieţui până a doua zi? Şi totuşi un om al străzii bătrân şi „prost" a avut mai multă dreptate decât medicii învăţaţi.

În dimineaţa următoare, Denver a bătut iarăşi la uşă. Ne-am

așezat iarăși la masa din bucătărie, cu o cafea în față. El a lăsat capul în jos și a făcut o pauză lungă, adunându-și fără grabă gândurile ca pe niște scoici pe o plajă. Apoi:

— Dumnezeu dă fiecărui om de pe pământ un set de chei cu care să-și trăiască viața aici pe pământ. Și în setul ăsta este o cheie cu ajutorul căreia poți să deschizi ușile închisorii și să-i eliberezi pe captivi.

Denver și-a întors capul ușor, astfel încât partea dreaptă a feței lui era mai aproape de mine decât partea stângă. S-a aplecat spre mine cu umărul drept și a închis ochii și mai mult:

— Domnule Ron, și eu am fost captiv în închisoarea diavolului. Doamna Debbie a putut vedea foarte ușor lucrul ăsta. Dar să vă spun ceva: timp de treizeci de ani, mulți m-au văzut în spatele gratiilor în închisoarea aceea, dar au trecut mai departe. Și-au ținut cheile în buzunar și m-au lăsat în închisoare. Nu vreau să-i învinovățesc pe oamenii aceia, fiindcă nu am fost un tip prea plăcut – ba chiar am fost periculos – și poate că mi-a convenit și mie să stau în închisoare. Dar doamna Debbie a fost diferită – ea m-a văzut dincolo de gratii, a băgat mâna în buzunar, a scos cheia pe care i-o dăduse Dumnezeu și a folosit-o ca să *descuie ușa închisorii și să mă elibereze.*

Denver a insistat asupra acestor cuvinte ca și cum le-ar fi bătut în cuie, apoi s-a lăsat pe spătarul scaunului și a sorbit din cafea. A pus cana jos și a continuat:

— Ea este singura persoană care m-a iubit destul de mult ca să nu renunțe la mine, și Îi mulțumesc lui Dumnezeu că astăzi pot să șed aici în casa dumneavoastră ca un om schimbat – un om *liber.*

48

1 noiembrie

La o săptămână după aniversarea noastră, medicul și asistentele de la centrul de îngrijire paliativă erau uluiți că Deborah trăiește încă. Au încetat să mai facă predicții și au început să discute între ei despre cum ar trebui modificate manualele de medicină sau măcar să li se adauge niște note de subsol pentru a include rezultatele unor oameni ca Deborah, care, când moartea îi cheamă, își adună puterea ca să reprogrameze întâlnirea cu ea și îi închid politicos ușa în nas.

În ultimele luni în Texas a fost o secetă prelungită, dar acum cerurile întunecate au adus ploi reci și puternice. Mi-am imaginat că îngerii plâng. *Dar de ce?* m-am întrebat cu amărăciune. Părea că Dumnezeu obține ce a vrut. Mi-am adus aminte ce a spus Denver, că El trebuie să îi ia la El pe cei mai buni pentru a-Și face voia pe pământ și mi-am spus că ăsta este un plan foarte rău.

În dimineața aceea, Deborah a zăcut în pat liniștită și spectrală. Dar la amiază trupul ei a început să tremure, apoi a intrat în convulsii. În câteva secunde, trupul și membrele i-au fost scuturate de convulsii violente. Fața i s-a contorsionat din cauza durerii. Am sărit în pat lângă ea ca s-o țin, în timp ce ea se agita și lovea în toate părțile,

și m-am rugat în tăcere ca Dumnezeu să n-o mai tortureze. Alan, Mary, copiii și personalul de la centrul de îngrijire paliativă se uitau tot mai îngroziți.

După două ore, am coborât din pat și literalmente mi-am îndreptat pumnul spre cer:

— Încetează, Dumnezeule! Te rog!

Timp de încă două ore, Deborah s-a zvârcolit în pat ca un fir electric sub înaltă tensiune.

După o consultație frenetică, personalul medical a decis să-i administreze fenobarbital. Doza era enormă; probabil că îi va lua durerea, dar putea s-o și ucidă. Medicul de la centrul de îngrijire paliativă m-a întrebat dacă sunt de acord cu administrarea medicamentului. Am fost de acord, fără ezitare. Aș fi făcut orice ca să nu mai sufere. Totuși, n-am putut să nu mă întreb dacă nu cumva îi semnez certificatul de deces.

Când medicamentul a început să-i curgă în trup, tremurul a încetat, închizând ceea ce părea a fi o poartă ce dădea spre iad. Fără îndoială, acum eram pregătit s-o văd că pleacă în siguranță spre casa eternă. Și m-am gândit că și ea trebuie să fie pregătită.

2 noiembrie

Dimineața devreme, în ziua următoare, am auzit soneria la ușă. Când am deschis, l-am văzut pe Denver în prag, neîngrijit, arătând iarăși ca un vagabond care n-a dormit deloc. Dar privirea îi era alta acum – goală și inexpresivă, aproape ca și cum ar fi fost în stare de șoc. L-am îmbrățișat, dar el a rămas nemișcat, de parcă ar fi fost prea epuizat ca să-mi răspundă. A plecat capul și timp de vreo două minute nu m-a privit în ochi.

— N-am venit nici pentru cafea, nici în vizită, mi-a spus în timp ce ne-am așezat iarăși la masa din bucătărie. Am venit ca să transmit un cuvânt din partea Domnului.

De data aceasta, credința mea s-a prăbușit. Experții eșuaseră. Eu eșuasem. Și, se părea, Dumnezeu Însuși era pe punctul de a eșua.

Promisiunea lui Dumnezeu că tot ce vom cere prin credință se va face în ceruri nu s-a împlinit.

Dar știam că Denver a fost cel care a prezis pentru prima dată că un hoț va veni după Deborah. Și când medicii au spus că Deborah nu va mai rezista nici măcar o zi, Denver a zis că va rezista, și a avut dreptate. Denver știa despre îngeri înainte să-i fi spus cineva ce se întâmplase în dormitorul nostru. Cumva, într-un fel pe care nu-l înțelegeam, acest om simplu era în legătură directă cu Dumnezeu. Deci când a zis că are un cuvânt din partea Domnului, am decis că am nevoie de un martor.

M-am repezit pe scări în sus și l-am chemat pe Carson. De îndată ce ne-am întors împreună în bucătărie, Denver s-a uitat la noi cu ochii pe jumătate închiși și cu o privire intensă.

— Domnule Ron, am fost toată noaptea pe dealul care se înalță deasupra orașului și Domnul mi-a vorbit. Mi-a spus că trupul doamnei Debbie își dorește să meargă în paradis, dar sfinții de aici de pe pământ o țin încă în lanț și nu vor s-o lase să plece. Așa că Domnul mi-a spus să vin și să frâng lanțul acesta.

N-am spus nimic, dar m-am gândit la convulsiile violente ale lui Deborah și la plânsetele ei. Oare plângea după paradis? M-am întrebat ce „lanț" o ține și cine sunt sfinții? Mai târziu am aflat că treizeci dintre prietenii lui Deborah se adunaseră în curtea noastră cu o seară înainte, se apucaseră de mâini în jurul casei și se rugaseră ca Dumnezeu s-o vindece.

Denver a continuat:

— Și Domnul mi-a mai zis să-i spun doamnei Debbie că poate să lase torța jos și mi-a cerut s-o iau eu. Așadar, domnule Ron, din ascultare față de Dumnezeu, am venit să rup lanțul și vă rog pe dumneavoastră și pe Carson să vă rugați împreună cu mine pentru frângerea lui.

După nouăsprezece luni în care ne-am rugat pentru un miracol, părea ciudat ca acum să ne rugăm ca Dumnezeu s-o ia pe Deborah. Dar când am început să mă rog, mi s-au revărsat de pe buze noi promisiuni din Scriptură:

— Tată, m-am rugat, ajută-ne ca familie să Ți-o predăm complet pe Deborah. Ajută-ne să credem că Tu ai hotărât de la început

numărul zilelor noastre şi că nu o vei lua până când se va fi împlinit numărul zilelor pe care i le-ai hotărât Tu.

După ce am terminat, Denver m-a sfredelit cu privirea şi ne-a surprins cu nişte cuvinte care păreau a contrazice rugăciunea lui:

— Totuşi, doamna Debbie nu va pleca nicăieri înainte să se termine lucrarea ei pe pământ.

Apoi ochii i s-au umplut de lacrimi. Nu-l mai văzusem niciodată plângând. Lacrimile i se scurgeau printre ridurile feţei ca un râu de durere, şi am înţeles încă o dată cât de mult o iubeşte pe Deborah. M-am minunat în faţa providenţei complicate a lui Dumnezeu. Deborah, îndemnată de Dumnezeu să îi arate milă şi compasiune, l-a salvat pe omul acesta ratat, care, când ea s-a îmbolnăvit, a devenit principalul ei mijlocitor.

Nouăsprezece luni la rând s-a rugat în fiecare noapte până la răsăritul zorilor şi a adus cuvântul lui Dumnezeu la uşa noastră de parcă ar fi fost un fel de poştaş ceresc. Mi-a fost ruşine că odată am considerat că-i sunt superior,că m-am aplecat de la înălţimea poziţiei mele ca să pun în viaţa lui umilă o parte din tezaurul înţelepciunii mele.

49

Am vărsat multe lacrimi când m-am rugat lângă tomberon, totuşi până atunci nu mai plânsesem niciodată înaintea domnului Ron. Dar n-am putut să mă abţin. Ştiam că tot ce putea fi făcut pentru doamna Debbie a fost făcut. Doctorii făcuseră tot ce le-a stat în putere. Domnul Ron făcuse tot ce i-a stat în putere. Şi Domnul mi-a pus pe inimă că era timpul ca doamna Debbie să plece acasă la El. Dar durerea încă mă ţinea şi lacrimile m-au luat pe nepregătite.

Am încercat să le şterg cu buricele degetelor şi i-am văzut pe domnul Ron şi pe Carson uitându-se la mine puţin surprinşi. Apoi şi-au plecat amândoi privirile şi au început să-şi amestece cafeaua cu linguriţa. Atunci m-am ridicat în picioare şi am pornit pe hol spre camera unde era doamna Debbie. N-am intenţionat să fac lucrul acesta. Părea că Domnul mă împinge să-l fac, şi am crezut că trebuie să mă supun. Uşa dormitorului era deschisă şi doamna Debbie era întinsă pe spate pe mijlocul patului mare, arătând slabă şi lipsită de vlagă sub cearşaf. Draperiile erau trase la o parte şi lumina cenuşie a dimineţii se strecura înăuntru printre perdele de ploaie ce şiroiau pe geam în jos.

Avea ochii închişi şi faţa îi era atât de ofilită, încât nu mai semăna cu ea însăşi, dar era frumoasă ca întotdeauna. Am rămas lângă ea ca vrăjit, privind-o cum respiră.

— Ce mai faceţi, doamnă Debbie? am spus puţin mai târziu.

Dar ea a rămas nemişcată, cu pieptul urcând şi coborând în liniştea camerei. O mai vizitasem şi înainte, dar de fiecare dată era şi domnul Ron, sau doamna Mary Ellen, sau altcineva în cameră, fiindcă nu era lăsată nicio clipă singură. Deoarece tocmai ne rugaserăm pentru plecarea sufletului ei în glorie, am fost puţin surprins că domnul Ron şi Carson nu m-au urmat. Am crezut că vor vrea să fie aici, în caz că va trebui să spunem aceeaşi rugăciune împreună cu ea. Dar n-au venit. Eram singur cu doamna Debbie. Privind înapoi în timp,cred că poate Domnul mi-a dat o mică ocazie să fac lucrarea Lui.

Am stat pe partea stângă a patului, cu capul ei la dreapta mea şi cu picioarele ei la stânga mea. Cearşaful care îi acoperea trupul plăpând se ridica şi cobora, se ridica şi cobora, dar numai puţin. Cum avea faţa întoarsă spre cer, nu m-a văzut şi nu eram sigur nici măcar că mă poate auzi.

Am vrut să fiu sigur că aude ce-i spun, de aceea mi-am pus genunchiul drept pe pat, mi-am trecut braţul pe sub capul ei, l-am ridicat puţin de pe pernă şi i-am întors capul spre mine.

— Doamnă Debbie, i-am spus.

Ea a deschis ochii larg şi m-a privit drept în faţă.

Atunci am ştiut că mă aude, aşa că am continuat:

— Înţeleg cât este de important pentru dumneavoastră să continuăm lucrarea cu oamenii străzii. Aţi făcut tot v-a stat în putinţă. Şi Dumnezeu mi-a pus pe inimă să vă spun că, dacă puneţi jos torţa, eu o voi ridica şi voi continua lucrarea dumneavoastră cu oamenii străzii.

Nu s-a mişcat şi n-a zis nimic, dar ochii i-au lucit înecaţi în lacrimi. Inima a început să-mi bată cu putere şi să mă doară în piept, ca şi cum ar fi fost prea mare pentru trupul meu.

— Aşa că puteţi merge acum acasă, doamnă Debbie, i-am zis. Mergeţi în pace.

Atunci a început să plângă, iar eu am simţit că inima mi se frânge şi mi se rupe în două. Am continuat să-i ţin capul ridicat, ca să mă poată vedea. Apoi i-am spus ultimele cuvinte pe acest pământ:

— La revedere. Ne vom întâlni dincolo.

I-am aşezat capul înapoi pe pernă şi ea a închis ochii. În clipa aceea, am înţeles că şi-a dat seama că nu ne vom mai vedea niciodată. Nu în viaţa aceasta.

50

3 noiembrie

N-am mai dormit după aceea. Am stat culcat lângă Deborah toată noaptea. Ea zăcea în pat numai piele şi os, cu o privire fixă şi cu gura atârnând deschisă, atrasă spre cer de parcă ar fi fost la marginea unei întrebări. Pieptul i se ridica şi îi cobora sporadic, câteodată în sincope rapide, alteori deloc. Am urmărit minutele roşii scurgându-se pe ceasul digital, devorând ceea ce a mai rămas din viaţa pe care ne-am clădit-o împreună. Când zorii s-au revărsat în cameră, afară bubuiau tunetele. Auzeam ploaia şiroind prin streşini şi revărsându-se în rigole.

Partenerul meu din New York, Michael, a sunat şi a întrebat dacă poate veni ca s-o vadă pe Deborah, precizând că era deja pe drum. În ultimele săptămâni, încercasem să-l descurajez atât pe el, cât şi pe alţii să vină, căci Deborah era foarte slăbită şi nu se mai vedeau din ea decât protuberanţele oaselor. Eu îmi doream ca toată lumea să şi-o amintească frumoasă şi elegantă, aşa cum fusese întotdeauna.

Dar Michael a insistat şi, dat fiind că eram naşii fiului său, Jack, am acceptat. Evreu din naştere, nu era un om foarte religios. Ştia că suntem creştini şi văzuse parcursul credinţei noastre. Vorbiserăm împreună despre Isus ca Mesia, dar tema aceasta nu se încadra în

educația religioasă pe care o primise. Discuțiile noastre fuseseră mai degrabă filozofice – prietenești, niciodată aprinse.

Când Michael a parcat în fața casei noastre, cam pe la zece dimineața, Mary Ellen și cu mine eram în dormitor cu Deborah și fredonam cântările creștine de pe un CD cu melodiile ei preferate. Am ieșit să-l întâmpin pe Michael, apoi m-am întors împreună cu el și cu Carson în dormitor. În clipa în care Michael a intrat pe ușă, a început cântarea *Stăm pe pământ sfânt*: „Stăm pe pământ sfânt și știu că suntem înconjurați de îngeri."

În timp ce cântarea umplea camera, Michael s-a uitat la Deborah, apoi la Mary Ellen.

— Suntem într-adevăr pe pământ sfânt, a șoptit el.

Apoi, ca și cum cineva i-ar fi lovit picioarele de la spate, a căzut în genunchi și a izbucnit în plâns.

Eu, Carson și Mary Ellen ne-am uitat înmărmuriți unii la alții. În cei douăzeci de ani de când îl cunoșteam, nu-l mai văzusem niciodată pe Michael plângând. Când cântarea s-a terminat, și-a venit în fire. A scos o fotografie cu Jack,s-a îndreptat spre patul lui Deborah și i-a pus fotografia în palmă, îndoindu-i blând degetele peste ea.

— Vrei să veghezi din cer asupra lui? a întrebat. Să fii îngerul lui păzitor? Clipa ce a urmat a rămas un mister. Niciunul dintre noi n-a mai văzut după aceea fotografia cu Jack.

Michael i-a mulțumit lui Deborah pentru toate rugăciunile pe care știa că le-a înălțat pentru el. Ea nu s-a mișcat și n-a zis nimic. Vizita lui Michael a durat vreo douăzeci de minute și când l-am condus spre ieșire prin sufragerie, părea ametit.

— A fost în camera aceea o putere și o prezență care nu sunt din lumea aceasta, mi-a zis. Tot timpul când mi-ai vorbit despre o întâlnire cu Dumnezeu... tocmai am avut una. Nu cred că voi mai fi același om.

Asta a fost tot ce ne-am spus unul altuia. A fugit prin perdelele de ploaie la mașină și s-a strecurat repede în ea. Michael ținuse întotdeauna credința la distanță. În clipa aceea, cuvintele lui Denver mi-au răsunat în minte: „Doamna Debbie nu va pleca nicăieri până când lucrarea ei pe pământ va fi terminată."

E terminată acum? m-am întrebat.

M-am întors la Deborah şi i-am povestit despre Michael. Deşi n-a zis nimic, ştiam că a înţeles. Pulsul îi era slab ca o şoaptă şi respiraţia îi devenise o serie neregulată de gâfâieli superficiale. M-am culcat lângă ea, am îmbrăţişat-o şi am aşteptat îngerii.

51

— Vino repede! Nu mai respiră!

Daphene a fost cea care m-a chemat, urcând scările panicată. Părăsisem camera lui Deborah de mai puțin de cincisprezece minute, scos cu forța de acolo de către Carson și Regan, care au insistat că trebuie să dorm câteva ore. Pe la zece seara, mi-am plimbat vârfurile degetelor peste fața lui Deborah și am sărutat-o pe frunte, nevenindu-mi să plec de teamă că s-ar putea să n-o mai văd vie niciodată, după care m-am dus la etaj.

Daphene mi-a luat locul, pregătită să vegheze toată noaptea. Dar la zece și un sfert a năvălit în camera de oaspeți, unde mă întinsesem eu. Timp de nouăsprezece luni rareori am scăpat-o din ochi. Am fost alături de ea treizeci și unu de ani și câteva zile. Însă Daphene, cea care venise pe lume împreună cu ea în urmă cu cincizeci și cinci de ani, a fost cea care și-a condus sora în siguranță acasă.

Asistenta de la centrul de îngrijire paliativă era aplecată asupra lui Deborah când am intrat. Am urcat în pat lângă soția mea. Ochii îi erau încă deschiși, eu i-am închis și am rugat-o calm pe asistentă să-i scoată tuburile de perfuzii care îi ieșeau din gură. Apoi i-am cerut să ne lase câteva minute singuri, timp în care mi-am luat soția în brațe și am plâns, implorându-L pe Dumnezeu s-o învie așa cum Cristos l-a înviat pe Lazăr.

Când am văzut că nu o învie – și am crezut sincer că poate s-o facă – inima mi-a explodat.

Peste câteva minute, un bărbat cu o înfățișare incertă care s-a prezentat ca fiind medicul legist a intrat în dormitor și a declarat-o moartă, ca și cum eu n-aș fi știut asta. Apoi au venit doi bărbați cu o dubă albă nemarcată ca să-i ia trupul. Îmbrăcați în cămăși și pantaloni bleumarin, arătau ca meseriașii pe care-i chemi să-ți repare mașina de spălat. Eu sperasem să arate ca niște îngeri, dar nu arătau așa. Și sperasem că nu vor arăta ca niște ciocli, însă așa arătau.

În noaptea aceea, Daphene a adus două pilule micuțe despre care Alan îi spusese că mă vor ajuta să dorm. Culcat în pat, mintea mi-a rătăcit la Rocky Top și o mulțime de întrebări mi-au împuns inima. Întrebări stupide, ca de exemplu cine le va mai da nume viteilor nou-născuți? Cine va mai culege piersicile în iulie și va face plăcinte care să umple casa cu aroma scorțișoarei? Ultimele gânduri care mi-au trecut prin minte m-au determinat să adorm plângând: că Deborah nu îi va vedea pe Carson și pe Regan căsătorindu-se, că nu își va cunoaște nepoții și că în dimineața de Crăciun nu îi va vedea călărind viței dresați, așa cum mă învățase pe mine bunicul meu să fac în copilărie.

Credeam că mai sunt în stare de asta și acum. Și poate că Dumnezeu o va lăsa să ne vadă.

52

Trei zile mai târziu, am îngropat-o pe Deborah într-un sicriu simplu din brad pe un deal singuratic de la Rocky Top – așa cum și-a dorit ea. La început, vremea a părut că ne este potrivnică. În dimineața aceea, când eu și copiii am pornit cu mașina de la fermă, cerul era brăzdat de fulgere. În timp ce vântul rece al iernii sufla ploaia pe autostradă, inima îmi era plină de amărăciune. Poate că eu eram sub un fel de pedeapsă divină, dar Deborah nu merita cu siguranță acest lucru.

Mormântul era săpat pe cea mai mare înălțime din Rocky Top. Poiența aceea înconjurată de stejari bătrâni fusese locul favorit al lui Deborah de la fermă. Iubise foarte mult locul acela, unde un bolovan plat ținea loc de bancă la umbra unui stejar înclinat, formând un foișor natural, perfect pentru rugăciune sau solitudine.

Când Carson, Regan și cu mine am urcat dealul în mașină, Roy Gene, Pame și ceilalți prieteni împrăștiau fân ca să acopere bălțile mari formate de ploaia intensă. Tot ei au descoperit groapa, și vederea ei m-a tulburat profund. Nu știu la ce mă așteptam. Știam că nu o vom îngropa într-un cimitir tradițional, unde pietrele de căpătâi și epitafurile afirmau cumva civilitatea ritului final. Dar am fost izbit cu o claritate crudă de faptul că locul ei de odihnă era o simplă groapă întunecoasă pe un teren unde noaptea hoinăreau animalele sălbatice.

Un val de greață mi-a răscolit măruntaiele și era cât pe ce să leșin sub povara realității a ceea ce aveam să fac.

Din fericire, vremea s-a îndreptat. Ca un mic miracol, cerul s-a înseninat și rafalele reci dinspre miazănoapte și-au schimbat direcția, fiind înlocuite de o briză caldă dinspre miazăzi ce a început să adie pe vârful dealului, uscând pământul în mai puțin de o oră.

Denver a sosit împreună cu vreo o sută de prieteni și membri ai familiei. Ne-am așezat, ca oamenii de la țară, pe baloturi de fân în jurul mormântului și timp de o oră și jumătate am adus un omagiu soției mele. Am cântat vechi imnuri creștine și cântări religioase country, acompaniați la chitară acustică de doi prieteni cowboy. Lumina caldă a soarelui s-a strecurat printre stejari, aruncând cercuri aurite pe sicriul de brad al lui Deborah, astfel încât cutia simplă pe care o ceruse părea acoperită cu medalioane scânteietoare.

Fără a respecta o ordine anume, oamenii s-au ridicat în picioare și au depănat amintiri despre Deborah. Deloc surprinzător, Denver n-a spus nimic. Eu am încheiat cu o poezie pe care o scrisesem pentru ea cu ocazia aniversării noastre. Pame a trecut printre cei prezenți cu o găleată plină cu semințe de lupin și am urmărit cum fiecare persoană îndoliată a luat o mână de semințe și le-a împrăștiat pe pământul jilav. Apoi copiii și cu mine am urcat în Suburban și am plecat, conducând procesiunea de mașini în josul drumului de pământ spre ferma noastră. Denver și ceilalți bărbați care purtaseră sicriul au rămas în urmă ca să o coboare pe Deborah în pământ cu ajutorul unor funii. Când mi-am lăsat soția în vârful dealului, am încercat să nu mă gândesc la lopețile pe care le văzusem rezemate după un pom.

53

Când am coborât-o pe doamna Debbie în mormânt, știam că înăuntru e numai trupul ei pământesc. Chiar și așa, simțeam că și inima mea se prăbușește în groapa aceea. Știam că Dumnezeu a avut un plan și un motiv pentru care a luat-o, dar nu înțelegeam de ce a luat o viață atât de frumoasă în timp ce lumea este plină de criminali și de oameni ca mine, care n-au făcut niciodată ceva bun în viața lor.

După ce am coborât sicriul înăuntru, eu, domnul Roy Gene și alți câțiva bărbați am luat lopețile și am început să acoperim groapa. Uram zgomotul înfundat pe care îl făcea pământul când atingea sicriul de lemn și se prăvălea pe marginile lui ca o ploaie rea. Chiar dacă știam că sufletul doamnei Debbie era la Domnul, am făcut eforturi mari ca să nu mă gândesc la ce era în cutia aceea. M-am bucurat când pământul a început să lovească pământul, nu sicriul.

După ce am terminat, în locul gropii a apărut o grămadă de pământ roșu afânat. Unul dintre prietenii doamnei Debbie și ai domnului Ron a făcut o cruce mare din lemn de cedru, cu scoarța încă pe el, legată cu fâșii de piele. Cineva a înfipt-o în pământ cu o lopată. Și asta a fost tot. Locul nu arăta diferit de alte locuri de pe proprietate, atâta doar că avea rana aceea mare și roșie.

După ce toți au plecat acasă, am rămas acolo cu ea, așezat pe un balot de fân. Din când în când am vorbit cu Dumnezeu și L-am întrebat de ce. Chiar dacă am primit un cuvânt sau două din partea

Lui despre scopurile Sale, și chiar dacă i le-am transmis domnului Ron așa cum mi-a cerut, asta nu înseamnă că trebuia să-mi placă. Și I-am spus că nu-mi place. Asta-i un lucru bun la Dumnezeu. Deși poate să vadă în inima ta, poți să-I spui ce crezi cu adevărat.

Fiindcă știam că nu era nimeni acolo ca să mă audă, am vorbit și cu doamna Debbie. Cu voce tare.

— Ați fost singura persoană care s-a uitat dincolo de pielea și de răutatea mea și ați văzut că înăuntru este o persoană vrednică să fie mântuită. Nu știu cum, dar ați știut că de cele mai multe ori când m-am purtat cu răutate, am făcut-o doar ca nimeni să nu se apropie prea mult de mine. Nu voiam să las pe nimeni să se apropie de mine. Dar n-a meritat efortul. În plus, pierdusem deja destui oameni din viața mea și nu voiam să mai pierd și alții.

Ei bine,era prea târziu pentru asta. Și nu am regretat că am lăsat-o pe doamna Debbie să se apropie de mine. Dimpotrivă, I-am mulțumit lui Dumnezeu pentru viața ei și pentru faptul simplu că m-a iubit suficient de mult ca să lupte pentru mine. Asta m-a făcut să plâng. Am plâns, și am plâns zgomotos, și i-am spus doamnei Debbie care era lucrul cel mai important pe care l-am învățat de la ea: „Fiecare om trebuie să aibă curajul să stea în picioare și să înfrunte dușmanul, am zis, fiindcă nu toți oamenii care arată ca dușmani pe dinafară sunt neapărat dușmani și pe dinăuntru. Cu toții avem în comun mai multe decât credem. M-ați înfruntat cu mult curaj când am fost periculos, și asta mi-a schimbat viața. M-ați iubit pentru cine sunt înăuntrul meu, pentru persoana pe care a creat-o Dumnezeu, deși am rătăcit o vreme pe cărările urâte ale vieții.

Nu știu cât am șezut pe balotul ăla de fân. Dar a fost dimineață când am înmormântat-o pe doamna Debbie și s-a făcut deja noapte când am terminat de vorbit cu ea și am plecat acasă.

54

A doua zi dimineața am ținut o slujbă de comemorare la biserică, sub ordinele stricte primite din partea lui Deborah ca slujba să fie mai degrabă o celebrare. Denver a hotărât să vină cu mașina lui și arăta elegant în costumul negru și cu cravată când a parcat la intrarea din față a casei noastre. Am coborât din mașină și l-am îmbrățișat îndelung. Auzisem de la o prietenă care participase la serviciul de înmormântare că la apusul soarelui, când ea a plecat de la noi, Denver ședea încă lângă mormântul lui Deborah. Parcarea din fața bisericii era plină când am ajuns noi și a trebuit să-mi găsesc un loc de parcare, la fel ca toți ceilalți. Deborah n-a vrut limuzine sau ceva de genul acesta, care să creeze o atmosferă de înmormântare. Înăuntru erau adunați aproape o mie de persoane și în următoarele două ore, prietenii apropiați și membrii familiei lui Deborah și-au amintit despre viața ei trăită frumos. Sora Bettie a fost printre persoanele care s-au ridicat să vorbească.

Subțire și cu glas blând, a păşit spre podium și a povestit pe scurt cum Dumnezeu a condus-o pe Deborah la misiune și cum au devenit prietene în Cristos, având ca scop comun transformarea orașului. Apoi s-a uitat la Denver,care ședea în primul rând, în fața lui Regan, a lui Carson, a lui Daphene și a mea:

— Acum, fratele Denver vrea să spună și el câteva cuvinte.

Denver și-a scos batista și și-a șters fruntea, apoi s-a ridicat de

pe scaun şi a păşit încet spre platformă. M-am uitat la Carson şi la Regan şi am zâmbit cu toţii pe furiş urmărindu-l cum urcă treptele de parcă ar fi fost o cărare de munte.

Deşi de obicei vorbea încet, de data aceasta n-a avut nevoie de microfon. Cu o voce puternică ce a devenit şi mai puternică pe măsură ce vorbea, a rostit un mesaj despre curaj, speranţă şi dragostea unei femei.

— A fost o binecuvântare din partea lui Dumnezeu ca cineva să se apropie de mine fără să-i pese prin ce locuri rele fusesem înainte. Când am cunoscut-o, doamna Debbie s-a oferit să mă aducă în biserica asta,dar n-am vrut în ruptul capului să vin *aici*! a spus Denver zâmbind, în timp ce aproape toată congregaţia formată din albi a râs. Aşa că a venit, m-a luat cu forţa şi m-a adus. Am încercat să rămân la uşă, dar ea a zis „Hai, intră" şi m-a condus cu mândrie înăuntru. A fost o adevărată doamnă.

Când Denver a spus povestea doamnelor albe şi a retragerii în natură, oamenii au râs, iar când a istorisit cum l-a îndemnat Dumnezeu să ia torţa lăsată de doamna Debbie, au plâns. Regan şi Carson, plângând şi ei, mi-au strâns mâna, fericiţi să fie martori la această rugăciune ascultată şi mândri de mama lor, a cărei moştenire era pecetluită de mărturia puternică a unui om care supravieţuise tuturor lucrurilor rele pe care le avea America de oferit şi necazurilor pe care şi le făcuse singur, un om pe care acum îl consideram un membru al familiei.

Când Denver a coborât de pe podium, i-am văzut pe Roy Gene şi pe prietenul nostru Rob Farell ridicându-se în picioare şi aplaudând. Atunci s-a ridicat întreaga congregaţie şi aplauzele au răsunat cu putere în toată biserica. Nouăsprezece luni ne rugaserăm pentru un miracol. Dintr-odată mi-am dat seama că un miracol ne privea în faţă cu un chip care nu încerca să se mai ascundă. Un chip care nu mai avea ochi mânioşi şi galbeni, ci limpezi şi catifelaţi. Un chip pe care strălucea un zâmbet vesel, tocmai când părea că a uitat să zâmbească.

Când Denver a coborât de pe platformă, aplauzele au continuat. Regan, Carson şi cu mine ne-am ridicat plângând, iar când a ajuns în dreptul nostru, l-am îmbrăţişat.

55

Deborah, ca una care nu lăsa niciodată vreun detaliu la voia întâmplării, ne-a cerut ca după ce va muri, eu, Carson și Regan să plecăm în excursie undeva – doar noi trei. Urma să plecăm a doua zi după serviciul de comemorare, să stăm o săptămână și să nu vorbim despre lucruri triste. Ne dăduse aceste ordine cu o lună în urmă, în ultima zi petrecută la spital. În ziua aceea, am șezut toți patru în salonul ei și am discutat unde să mergem.

— În Italia, am sugerat eu. Putem să stăm la Julio și la Pilar în Florența. Vom mânca paste, vom bea vin și ne vom aduce aminte de lucruri vesele.

— Prea departe, a spus Regan, care era întotdeauna practică. Vreau să plutesc pe Rio Grande și să urc în Big Bend.

— Lui Deborah îi plăcuse ideea și Carson a fost de acord, așa că am decis: Vom merge în Parcul Național Big Bend, în vestul îndepărtat al statului Texas. Conform instrucțiunilor lui Deborah, a doua zi după serviciul memorial ne-am încărcat bagajele în mașină și ieșeam literalmente pe ușă când a sunat telefonul. Era Don Shisler.

— Ron, poți să vii până la misiune chiar acum?

— Nu, nu pot. Eu și copiii tocmai plecăm pentru o săptămână în Big Bend.

— Dar e ceva care nu poate să aștepte. Rămâi puțin lângă telefon. Îl chem pe Bob ca să te sune înapoi.

— Bob era membru în bordul misiunii. Am promis că aştept. Peste un minut, Bob m-a sunat şi mi-a vorbit despre ceea ce a descris a fi „cea mai puternică lucrare a lui Dumnezeu în cei o sută doisprezece ani de când exista Misiunea Unită a Evangheliei".

Iată ce s-a întâmplat: Imediat după serviciul de comemorare al lui Deborah, un cuplu pe nume John şi Nancy Snyder s-au apropiat de Bob şi i-au spus că vor să facă o donaţie majoră şi să ajute la strângerea unor fonduri suplimentare pentru construirea unei noi capele a misiunii. Misiunea existentă era veche şi nu mai putea fi reparată; inimile lor au fost mişcate de mărturia puternică a surorii Bettie şi de relatarea lui Denver despre felul în care dragostea lui Deborah i-a schimbat viaţa.

Vestea aceasta m-a uluit, dar ceea ce a spus Bob în continuare a făcut să-mi tremure genunchii:

— Ron, vor să construiască o capelă nouă pentru misiune şi să-i spună „Capela Memorială Deborah Hall".

Mi s-a pus un nod în gât şi am început să plâng. Abia am reuşit să îngaim:

— Vom discuta despre asta în timpul excursiei, apoi am închis.

Carson şi Regan s-au bucurat de donaţiile pentru noua misiune şi am pornit spre Big Bend optimişti şi cu inimile uşoare. Gonind pe şosea în Suburbanul încărcat cu cizme şi rucsacuri, am discutat despre problema numelui noii capele. Toţi eram siguri că Deborah n-ar fi vrut ca numele ei să fie dat unei clădiri, aşa cum n-a vrut nici ca Rolls-Royce-ul acela roşu să stea parcat ostentativ în faţa casei noastre.

Dacă donatorii voiau să numească noua capelă după cineva, ar fi trebuit ca ea să poarte numele surorii Bettie, am fost cu toţii de acord la început. Apoi Carson a spus de pe bancheta din spate:

— Clădirile nu poartă de obicei numele celor care plătesc facturile?

Am rumegat ideea asta un minut, timp în care Regan privea tufele care mângâiau geamurile maşinii:

— Ştii, tată, a spus ea în cele din urmă, ei nu ne-au întrebat ce nume să dea capelei, ci ne-au cerut doar binecuvântarea pentru numele pe care l-au ales deja.

Am decis să discutăm despre acest subiect după întoarcerea din excursie.

La Big Bend, Rio Grande şerpuieşte printre cursurile temporare de apă din Deşertul Chihuahuan şi printre piscurile crestate ale munţilor Chisos. Ne-am căţărat pe stânci şi am plutit pe râul rece prin canioane înguste,săpate în pereţi vulcanici ce se înălţau deasupra capetelor noaste într-o arcadă albastră. Era un refugiu simplu,curat şi auster, o mănăstire de piatră şi cer.

Săptămâna a trecut încet, ferită de zarva oamenilor vii. M-am gândit la Deborah şi mi-au venit în minte frânturi aleatorii, ca şi cum cineva ar fi răsfoit viețile noastre într-un fel de prezentare anacronică. Deborah ţinându-l în braţe pe Carson bebeluş, Deborah slabă şi muribundă. Deborah spunând: „Da". Deborah râzând pe pârtia de ski. Servind carne la misiune. Făcând prăjituri împreună cu Regan.

M-am gândit şi la Denver, tot în imagini aleatorii. Cuvintele lui la serviciul de comemorare. Ziua când i-am pus mâna pe genunchi la Caravan. Denver împreună cu domnul Ballantine. Denver rugându-se lângă tomberon pentru Deborah. Ştiam bine că după ce l-am prins, nu-i voi mai da drumul.

La sfârşitul perioadei petrecute la Big Bend, eram pregătiţi să ne întoarcem acasă. Şi în clipa în care am ieşit din deşert şi am intrat în aria de acoperire a antenelor de telefonie mobilă, am găsit un mesaj de la Don Shisler.

56

Când domnul Ron, Carson și Regan au fost plecați la râu, m-am rugat pentru ei ca Domnul să le dea o perioadă de vindecare. Râul are ceva special, ceva spiritual, ce cred că merge înapoi în timp până la fluviul Iordan. Nu era o excursie care să-i facă pe domnul Ron și pe copii să se simtă mai bine după ce au pierdut-o pe doamna Debbie. Dar m-am rugat ca ei să aibă parte de îmbărbătare într-un loc unde nu există nimic altceva decât creația lui Dumnezeu.

Am știut că după ce se vor întoarce, va trebui să mă îmbrac iarăși elegant. Domnul Shisler mi-a dat o invitație ca să merg la ceva ce se numea „Ziua Națională a Filantropiei". Domnului Ron i-o dăduse deja și mi-a spus că i-a lăsat un mesaj pe celular ca să-i aducă aminte de eveniment. Doamna Debbie era una dintre persoanele care urmau să fie onorate acolo. Nu eram prea fericit că trebuie să mă îmbrac în costum pentru a treia oară într-o lună, dar îmi doream să particip la tot ce le putea arăta oamenilor ce femeie a chemat Dumnezeu acasă.

A doua zi dimineață, după ce s-a întors de la râu, domnul Ron a venit să mă ia de la misiune. Eram îmbrăcat într-un costum pe care l-am găsit în magazia misiunii și care părea aproape nou-nouț. Când domnul Ron m-a văzut în el, a zâmbit și mi-a spus că arăt ca un bogătan, așa că am dedus că-i foarte bun.

Ceremonia de Ziua Națională a Filantropiei se ținea la Worthington, un hotel de oameni bogați de pe Strada Principală.

Când am intrat în hol, erau cam un milion de oameni înghesuiți peste tot, care așteptau să intre prin niște uși vechi și elegante despre care domnul Ron a spus că dau în sala de bal, unde avea să se țină sindrofia asta. Eram acolo de numai câteva minute când oameni pe care nu-i mai văzusem în viața mea au început să vină la mine.

O doamnă care purta un șirag de perle și pălărie mi-a spus:

— Am auzit că ai vorbit la serviciul de comemorare al lui Deborah. Ce *poveste frumoasă*!

— Denver, dă-mi voie să-ți strâng mâna, a zis un bărbat înalt și slab cu un ac cu diamant înfipt în cravată. Mă bucur să aud că ți-ai schimbat viața!

Și tot așa, tot felul de străini au venit la mine spunându-mi pe nume. M-au trecut sudorile. Domnul Ron mi-a zâmbit și mi-a spus că va trebui să devină impresarul meu. Când ușile de la sala de bal s-au deschis în sfârșit, I-am mulțumit Domnului și am sperat că nimeni nu mă va mai felicita.

Ei bine, domnul Ron mă dusese în multe locuri elegante, dar sala asta de bal era probabil cea mai mare și cea mai elegantă. Părea că cineva a adus în ea tot argintul și tot cristalul din Texas și l-a îngrămădit pe mesele îmbrăcate în material textil roșu închis. M-am așezat lângă domnul Ron și am încercat să mă port ca și cum aș fi fost obișnuit cu un asemenea loc, dar nu mă puteam împiedica să mă zgâiesc la candelabre.

Domnul Ron m-a văzut zâmbind.

— La ce te gândești? m-a întrebat.

— Timp de douăzeci de ani, am văzut hotelul ăsta de mii de ori pe dinafară, am spus, dar nu mi-am imaginat niciodată că voi intra înăuntru.

Pe când trăiam pe stradă, i-am povestit, obișnuiam să vin la Worthington în nopțile friguroase și să mă strecor în spatele hotelului, unde erau niște ventilatoare mari care suflau aer cald pe trotuar. Dormeam pe grătarul acela ca să mă încălzesc. Era un paznic căruia îi plăcea de mine. Din bunătate, venea din când în când și mă lovea ușor cu piciorul ca să se asigure că n-am murit înghețat. Câteodată îmi aducea chiar și cafea fierbinte.

— Nu m-a alungat niciodată, i-am spus domnului Ron. Mă lăsa

să stau acolo, dacă mă culcam după miezul nopții și plecam înainte de ora șase dimineața.

— Ai intrat vreodată în hol? Cred că holurile tuturor hotelurilor sunt deschise publicului.

L-am privit în ochi:

— Oamenii străzii nu sunt public, i-am zis. Dar cred că acum eram public, fiindcă mi-am văzut numele scris pe lista invitaților. Când a venit mâncarea, mi-am pus șervețelul textil în poală și m-am uitat tot timpul la domnul Ron ca să mă asigur că folosesc furculița care trebuie. Știam deja că albii bogați au o grămadă de reguli pentru furculițe. Dar nu înțelegeam de ce folosesc trei sau patru furculițe diferite și le dau atâta de lucru în plus celor de la bucătărie.

Aproape am terminat de mâncat, când domnul Ron a adus în discuție problema numirii capelei după doamna Debbie.

— Am decis să nu acceptăm, mi-a spus. Nu credem că ar fi vrut să atragă atenția asupra ei în felul acesta.

Atunci i-am spus foarte serios:

— Domnule Ron, doamna Debbie este în ceruri, și oricum aici nu-i vorba de ea. E vorba de Dumnezeu. Vreți să vă puneți în calea Lui, când El vrea să lucreze?

Domnul Ron a clătinat din cap, puțin abătut:

— Nu, cred că nu.

— Atunci dați-vă la o parte și lăsați-L să lucreze!

57

Denver Moore şi-a croit drum prin mulţimea strălucitoare alcătuită din oamenii cei mai bogaţi din Fort Worth şi, cu graţie şi demnitate, a acceptat un premiu filantropic în numele lui Deborah. A fost aplaudat în picioare.

A doua zi m-am întâlnit cu bordul misiunii şi le-am spus de ce familia noastră nu vrea să dea capelei numele lui Deborah. Dar le-am menţionat şi sfatul lui Denver şi astfel, desigur, s-a decis: Noul loc de închinare avea să poarte numele Capela Memorială Deborah Hall. Între timp, colectarea de fonduri pentru Noi Începuturi, noua clădire a misiunii, a devenit oficială. La două zile după serviciul de comemorare al lui Deborah, în timp ce noi pluteam pe râu în Big Bend, familia Snyder şi prietenii noştri Tom şi Patricia Chambers au donat 350.000 de dolari pentru misiune în onoarea ei.

Dar acea adunare a bordului a marcat sfârşitul perioadei de har ce m-a susţinut în timpul înmormântării lui Deborah, în excursia la Big Band şi la banchet. De asemenea, s-a dovedit a fi ultima haltă civilizată înainte ca viaţa mea să o apuce pe o cărare nemarcată. Aveam cincizeci şi cinci de ani,eram cărunt la tâmple şi jumătate din inima mea zăcea sub pământ la Rocky Top. Cum să supravieţuiesc? Cum să merg înainte? M-am simţit ca blocat de o furtună de zăpadă, fără hartă şi fără resurse. Intensitatea fricii m-a luat prin surprindere.

Săptămâni întregi am rătăcit prin casă ca o stafie într-un cimitir.

Deschideam dulapurile şi sertarele lui Deborah, îi atingeam eşarfele şi ciorapii, îmi afundam faţa în hainele ei, încercând să-i respir parfumul. Câteodată mă închideam în dulap şi rămâneam acolo în întuneric, strângând în mână ultima fotografie în care eram împreună.

Am căutat prin dosare şi prin albume şi mi-am făcut un album propriu cu fotografiile favorite cu ea şi cu scrisori scrise de mâna ei. Câteva zile şi câteva nopţi am zăcut în patul nostru învăluit parcă într-o ceaţă, întorcând încet paginile şi retrăind momentele: primăvara când m-am îndrăgostit de ea şi i-am dus lămâi într-o punguţă de hârtie la şcoala unde preda... vara în care ne-am logodit; noi doi înotând în lac, atunci când am sărutat-o sub apă atât de lung că am ieşit la suprafaţă cu respiraţia tăiată şi am comentat fericiţi că era cât pe ce să ne înecăm... toamna când ne-am petrecut luna de miere la Veil şi eram atât de săraci că a trebuit să împărţim camera cu alt cuplu... zilele însorite când ieşeam cu copiii în parc... iernile când făceam oameni de zăpadă cu înfăţişare de cowboy şi când exploram peşterile indiene de la Rocky Top.

Am abandonat Biblia mea şi am citit-o pe a ei, nu pentru a găsi cuvintele mângâietoare ale lui Dumnezeu, cu care abia dacă ne mai vorbeam pe atunci,ci cuvintele lui Deborah – mii de cuvinte mâzgălite pe marginile a 2.094 de pagini. Acolo consemnase văile şi piscurile, luptele şi victoriile noastre – în căsnicie, în creşterea copiilor, în relaţia cu prietenii. Cuvintele ei – nu banii, nu bijuteriile, nu antichităţile, nu tablourile maeştrilor din secolul XX – constituiau zestrea familiei noastre: consemnarea sentimentelor ei cu propria-i mână.

Inima îmi era chircită şi cernită, iar trupul îmi era de asemenea chircit. Deşi aveam un metru optzeci, cântăream doar şaizeci şi unu de kilograme. Prietenii mi-au spus că arăt oribil. Asta m-a bucurat. Aşa se şi cuvenea. Mary Ellen m-a întrebat dacă am cumva o ultimă dorinţă înainte de moarte. Într-un fel, cred că aveam: doream o femeie care era moartă.

Frica a făcut loc mâniei,şi aveam o mulţime de motive să fiu mânios. Dar când îmi îndreptam săgeţile învinovăţirii – către doctori, către industria farmaceutică, către cercetătorii din domeniul cancerului – ţinta era, în mod evident, Dumnezeu. El a fost Cel care a căscat un gol imens şi ireparabil în inima mea. Fără armă şi fără mască, m-a

tâlhărit de soția mea și a furat-o pe mama copiilor mei și pe bunica nepoților mei. Avusesem încredere în El, și El mă dezamăgise.

Cum poate fi iertat așa ceva?

A venit Ziua Recunoștinței, o zi care trebuia îndurată, nu celebrată. Într-o casă care în ziua preferată a lui Deborah arătase ca Sărbătoarea Pelerinilor, Denver și părinții mei au fost singurii oaspeți. M-am trezit devreme, am introdus în cuptor un curcan sfrijit și am ieșit pe terasa din spate cu o cană de cafea în mână. Când soarele a luminat treptat valea, m-am uitat la cerbii care urmăreau căprioarele lângă râu.

În anii trecuți, obișnuiam să vânez căprioare în dimineața Zilei Recunoștinței. Dar acum moartea era prea personală.

Am urcat cu mașina la mormântul lui Deborah. M-am așezat pe piatra mare de sub stejarul înclinat și m-am cufundat în durere, în timp ce în jurul meu cădeau la pământ frunze însângerate. Trandafirii albi de pe mormânt s-au ofilit. Numai o împletitură urâtă de sârmă ferea locul ei de odihnă de animalele sălbatice.

Cu inima frântă, m-am întrebat cum am putut s-o las așa, fără zid sau porți care s-o protejeze. Denver îmi spusese deja că vrea să mă ajute să transformăm locul într-un cimitir de familie, așa că am decis să facem acest lucru împreună.

La mijlocul lui decembrie ne-am întâlnit la Rocky Top ca să ne începem munca izvorâtă din dragoste,să transformăm dealul dezolant și singuratic unde era îngropată Deborah într-un loc sigur de odihnă. În seara dinaintea începerii lucrului, am îngrămădit bușteni în șemineul mare și ne-am întins picioarele spre el, așezați pe scaune de piele, ca să ne încălzim. Lumina focului pâlpâia pe fața întunecată a lui Denver și ne-am cufundat în amintiri despre Deborah.

— Vă amintiți când a dat o petrecere de ziua mea, domnule Ron?

— Sigur că-mi amintesc! La Red, Hot & Blue.

Denver împlinea șaizeci și trei de ani și Deborah i-a organizat

o mică petrecere-surpriză. După biserică, l-am dus la Red, Hot & Blue, un restaurant specializat în grătare, unde mai fusesem de multe ori cu el, ca să mâncăm sandviciuri cu carne de porc, varză și cartofi dulci. Au venit și Scott cu Janina și copiii lor ca să-l felicite pe sărbătorit.

— Denver, a întrebat Deborah după ce am comandat mâncarea, care este petrecerea favorită de ziua ta?

El s-a uitat în jos, cu ochii ațintiți asupra mesei și s-a gândit câteva clipe, apoi s-a uitat la Deborah și i-a spus:

— Ei bine, cred că asta-i petrecerea mea favorită, fiindcă este singura pe care am avut-o vreodată.

— Dar în copilărie? a întrebat Deborah surprinsă.

— Nu, doamnă. Pe plantație nu ne sărbătoream niciodată zilele de naștere. Nici măcar nu am știut când e ziua mea până după ce am crescut și mi-a spus sora mea.

Apoi fața i s-a luminat:

— Deci asta-i cu siguranță petrecerea mea favorită.

Deborah a adus un mic tort de ciocolată cu glazură albă, a aprins lumânările și am cântat cu toții „La mulți ani", glăscioarele pițigăiate ale copiilor distingându-se clar printre ale noastre, în timp ce Denver zâmbea stânjenit.

Acum zâmbea amintindu-și ziua aceea, cu picioarele întinse spre focul ce pâlpâia.

— M-am simțit grozav. Grătarul și tortul au fost foarte bune și ele.

— Dar te-ai luptat serios cu grătarul acela, i-am spus, amintindu-mi cum printre cei câțiva dinți buni din gură îi curgea saliva pe fața de masă roșie de fiecare dată când mușca.

— Așa-i, a răspuns chicotind la acea amintire. Fiindcă s-a chinuit atâta ca să mănânce la petrecerea de ziua lui, a doua zi l-am sunat pe Glen Petta, un dentist care îl cunoscuse pe Denver la retragerea în natură. Cu acea ocazie, se oferise să-i repare gratis dantura, iar când l-am sunat, s-a arătat bucuros să-și țină promisiunea. Când l-am revăzut pe Denver data următoare, mi-a adresat un zâmbet larg ce voia să spună uite-că-am-dinți, dezvelind un șir de dinți albi frumos aliniați, ca grilajul unui Corvette model 54.

— Ia te uită, arăți ca un star de cinema, Denver! i-am zis, zâmbind la rândul meu.

— Care?

Am spus primul nume care mi-a venit în minte:

— John Wayne!

Asta l-a făcut să se simtă bine, dar nu și în ce privea dinții. Își purta dantura falsă numai la biserică, deoarece – a zis – nu poate să mănânce cu ea.

Nu o purta nici acum, când ședeam în fața șemineului, în timp ce lemnele insuficient de uscate șuierau și pârâiau, învăluindu-ne într-o moleșeală adormitoare.

În cele din urmă ne-am ridicat și l-am condus pe Denver la etaj ca să-i arăt camera unde urma să doarmă. Doream cu disperare să se simtă bine-venit aici. Mai dormise de câteva ori la Rocky Top, dar numai după multă muncă de convingere. În primul rând, din cauză că încă prefera să doarmă în aer liber. Iar acum că Deborah nu mai era, am început să bănuiesc că se simte o povară. Însă eu nu-l consideram așa. De fapt, în perioada bolii și după moartea lui Deborah, am ajuns să-l consider fratele meu.

58

Am fost foarte bucuros să merg cu domnul Ron la fermă ca să-l ajut să amenajeze locul de odihnă al doamnei Debbie. Dar, ca să spun adevărul, nu m-am simțit niciodată la fel de confortabil cu el ca și cu ea. Și asta deși ne cunoșteam deja de vreo doi ani. Eram destul de sigur că singurul motiv pentru care domnul Ron a încercat să se împrietenească cu mine a fost fiindcă doamna Debbie i-a cerut asta. Și am crezut că acum, când doamna Debbie nu mai era, nu va trece mult până când îmi va da drumul.

În seara aceea, domnul Ron m-a condus până la camera de la etaj, deși știam unde era. Camera era foarte plăcută, cu un mic pat de fier și toate celelalte lucruri în stilul western. Dormisem acolo și înainte, dar întotdeauna pe podea, fiindcă nu m-am simțit niciodată confortabil să dorm înăuntru. Dar domnul Ron a spus că nu vrea să audă de așa ceva și m-a făcut să-i promit că voi dormi în pat.

— Ne vedem dimineață, mi-a zis, a ieșit pe ușă și a închis-o în urma lui. M-am oprit în mijlocul camerei și l-am ascultat coborând scările. După ce am auzit că ușa de la dormitorul lui s-a închis, am deschis-o pe a mea, ca să nu simt că mă sufoc. Apoi m-am înfășurat cu pătura și m-am culcat în pat, cu pătura trasă peste cap ca o glugă, așa încât mi-a rămas afară doar nasul, ca oamenilor străzii. Însă orice aș fi făcut, nu mă simțeam confortabil în patul altuia și știam că nu voi reuși să dorm.

Am stat întins așa vreo două ore, nemișcat ca un mort și cât se poate de treaz, când am auzit ceva – un zgomot de pași în cameră.

Am înghețat, teribil de speriat. Dar apoi m-a învăluit un fel de pace și am închis ochii sub pătură. Atunci am simțit cum pătura îmi alunecă de pe cap și o mână blândă, ușoară ca o pană, mi-a potrivit-o în jurul gâtului. Dar eu am rămas cu ochii închiși.

După aceea am auzit o voce de femeie, o voce pe care am recunoscut-o:

— Denver, ești bine-venit în casa noastră.

Am deschis ochii și am văzut-o pe doamna Debbie, vindecată și frumoasă.

Apoi a dispărut la fel de repede cum a venit. Îți spun adevărul adevărat, nu a fost un vis, fiindcă nu dormeam. A fost o epifanie.

Am rămas culcat multă vreme, încercând să înțeleg de ce a venit doamna Debbie. *Ești bine-venit în casa noastră.*

Casa *noastră.*

Am interpretat cuvintele astea în sensul că era casa ei *și* a domnului Ron și că eram bine-venit aici, chiar dacă ea nu mai era. Fusese căsătorită cu el multă vreme, așa că am considerat că îl cunoaște foarte bine. Atunci am înțeles că domnul Ron a fost sincer când mi-a spus că e prietenul meu.

După ce am priceput totul, patul nu mi s-a mai părut străin și am căzut într-un somn adânc.

59

A doua zi dimineață ne-am trezit în lumina zorilor care a colorat totul mai întâi în roz și apoi în auriu, pe măsură ce soarele se înălța tot mai sus pe cerul fără nori. Denver părea odihnit și deosebit de vesel. Am ieșit pe terasa din spate să ne bem cafeaua, urmărind cum mai multe căprioare traversau râul ce curgea în depărtare. Chiar și de la un kilometru depărtare auzeam cum copitele lor delicate spărgeau gheața care se formase la mal peste noapte.

Fiindcă aveam de gând să adunăm toată ziua pietre pentru mormântul lui Deborah, ne bucuram că era o zi rece. La fermele din Texas este bine să aduni pietrele înainte de primul îngheț, dacă nu vrei să dai peste un șarpe cu clopoței înfuriat.

Trei zile la rând am adunat pietre împreună, lăsându-le pe cele comune și culegându-le pe cele netede. Apoi, punând piatră pe piatră, am ridicat un zid în jurul peticului de pământ unde într-o zi mă voi odihni și eu lângă soția mea. Pietrele cele mai bune le-am folosit pentru stâlpii ce aveau să susțină arcada metalică forjată care avea să proclame numele cimitirului: Brazos del Dios, Brațele lui Dumnezeu.

După șase zile de lucru, am observat o schimbare în comportamentul lui Denver. Exista o oarecare... înseninare a spiritului său. Nu reușeam să-i identific cauza. Însă în timp ce așezam pietrele grele ce formau stâlpii, mi-a explicat misterul.

— Domnule Ron, am să vă spun ceva.

— Ce anume? am întrebat, împingând o bucată de calcar de culoarea ruginii la locul ei.

— Ei bine, s-ar putea să nu mă credeți, dar am văzut-o pe doamna Debbie într-una din nopți.

Mă aplecasem să ridic următoarea piatră, dar m-am îndreptat din șale și m-am întors spre el.

— Cum adică, ai văzut-o?

Denver și-a scos șapca, și-a șters fruntea și a introdus batista înapoi în buzunar.

— Vă aduceți aminte de prima noapte când m-ați condus sus ca să-mi arătați unde urma să dorm?

— Da...

— Ei bine, n-am adormit imediat. După o vreme, doamna Debbie a intrat în cameră. Dar nu mai arăta bolnavă. Era frumoasă ca înainte să se îmbolnăvească de cancer.

Neștiind ce să spun, mi-am înclinat puțin capul și l-am cercetat cu atenție.

— Nu cumva ai visat?

— Nu, domnule, a negat cu hotărâre. Cum am spus, n-am adormit multă vreme. N-a fost un vis. A fost o *epifanie*.

Experiența mea cu Denver din timpul bolii lui Deborah mi-a arătat că tot ce a spus s-a dovedit a fi adevărat. A prezis că se va întâmpla ceva rău. A știut despre îngeri. Despre încercarea ei de a ajunge în cer. Chiar și despre zilele pe care le mai avea de trăit. De aceea, am ajuns să cred lucruri pe care altădată le-aș fi considerat incredibile.

M-am uitat la mormântul lui Deborah și apoi la Denver.

— Ți-a spus ceva?

— Da, domnule. A zis: „Ești bine-venit în casa noastră." Trebuie să vă spun, domnule Ron,că m-am simțit mult mai bine după ce mi-a spus asta, fiindcă am fost sigur că după ce ea a plecat la Domnul îmi veți da drumul.

— Să-ți dau drumul?

Am fost uluit că s-a putut gândi la una ca asta. Am început să consider de la sine înțeles că el și cu mine vom fi prieteni pentru totdeauna, așa cum am spus în ziua aceea la Starbucks. Atunci mi-am

amintit: Când i-am zis că vreau să fiu prieten cu el, am specificat că Deborah m-a împins la asta. Ulterior, o vreme m-am considerat în taină un fel de Henry Higgins al oamenilor străzii – sau cel puțin am crezut că este în taină. Și i-am promis că nu vreau să-l prind ca apoi să-i dau drumul atunci când soția mea, căpitanul pescadorului, trăia încă. Acum ea nu mai era. Poate că n-ar fi trebuit să mă surprindă faptul că Denver a crezut că voi părăsi corabia.

Zâmbind, am făcut un pas spre el și i-am pus mâna pe umăr.

— Denver, sigur că ești bine-venit. Ești bine-venit aici chiar și în lipsa mea. Copiii și cu mine te considerăm acum un membru al familiei, și casa noastră este și casa ta. Când ți-am promis că nu vreau să te prind ca apoi să-ți dau drumul, am vorbit serios.

Am văzut că i s-a pus un nod în gât. Multă vreme a rămas cu ochii în pământ și, când și-a ridicat privirea, ochii îi erau umezi.

— Pentru totdeauna, a spus el. Apoi a zâmbit și s-a aplecat să ridice o altă piatră.

60

Îmi place piatra mare de la Brazos del Dios, aceea netedă de sub stejarul înclinat. Este un loc confortabil pentru mine, fiindcă atunci când merg acolo, știu că doamna Debbie este cu mine. Am inaugurat noul cimitir în mai și m-am bucurat foarte mult să văd că Dumnezeu a binecuvântat ziua aceea cu un cer senin și un covor de flori galbene care se întindea cât vedeai cu ochii. Au fost în jur de cincizeci de persoane de față, majoritatea aceleași care fuseseră și la înmormântare în noiembrie. Am cântat o vreme și am vorbit puțin despre credincioșia lui Dumnezeu în vremuri de necaz.

Apoi am simțit că Domnul mi-a dat un cuvânt pentru cei adunați acolo. Și când Domnul îmi spune „vorbește", nu mai pot face nimic altceva decât să mă ridic, să deschid gura și să văd ce iese.

Iată ce am spus în ziua aceea:

— Doamna Debbie mi-a fost o prietenă apropiată pentru care m-am rugat neîncetat, zi și noapte – până acolo încât I-am oferit lui Dumnezeu viața mea în locul vieții ei. „Ia-mă pe mine, I-am spus, și las-o pe ea să rămână aici, fiindcă ea este mai vrednică decât mine să rămână pe pământ, iar pentru mine ar fi mai bine să vin în cer, fiindcă n-am avut prea mult noroc aici jos."

Dar toți cei prezenți acolo știau că nu s-a întâmplat așa. De aceea, m-am uitat la domnul Ron, la Carson și la Regan care ședeau pe

banca adusă de doamna Pame, fiindcă am știut că ceea ce voi spune în continuare avea să fie greu de auzit:

— Știu că atunci când pleacă cineva drag, ultimul lucru pe care vrem să-l facem este să-I mulțumim lui Dumnezeu. Dar uneori trebuie să fim mulțumitori pentru lucrurile care ne îndurerează, fiindcă uneori Dumnezeu face lucruri care ne îndurerează pe noi, însă îi ajută pe alții.

Am văzut că oamenii m-au aprobat din cap. Domnul Ron și ceilalți ședeau nemișcați și tăcuți.

— Dacă vreți să știți adevărul, nimic nu se termină cu adevărat, ci doar începe ceva nou, am zis. Când ceva se termină în fața ochilor noștri, altceva începe într-un loc unde nu putem vedea și pipăi. Noi trăim în două lumi – într-o lume fizică și într-o lume spirituală. Când trupul fizic al doamnei Debbie a fost coborât în pământ, spiritul ei s-a înălțat la cer. Când viața noastră în lumea aceasta se sfârșește, ne schimbăm forma și intrăm în lumea viitoare.

M-am uitat la mormântul lângă care lucrătorii de la ferma domnului Ron aduseseră câțiva trandafiri sălbatici într-o găleată veche și îi așezaseră la căpătâiul doamnei Debbie. Apoi m-am uitat iarăși la domnul Ron și am văzut că și el aproba din cap. Zâmbea vag, de parcă și-ar fi amintit că am văzut cu ochii mei trupul spiritual al doamnei Debbie.

61

Vara a trecut și a venit luna septembrie, neobișnuit de răcoroasă. Denver și cu mine am petrecut mult timp împreună. Am vorbit despre trecutul nostru comun și am analizat posibilitatea de a scrie povestea noastră.

Dar pentru a povesti totul, trebuia să știu mai multe despre rădăcinile lui Denver. Oare locul de unde venea fusese chiar atât de rău? Cu gândul, călătorisem de mai multe ori pe plantația de la Red River Parish. Dar imaginile care îmi veneau în minte arătau ca un decor, de parcă le-ar fi construit un scenograf folosind recuzita din filmul *Pe aripile vântului*. În plus, din vocabularul lui Denver lipseau adjectivele, ceea ce ne-a lăsat cu o singură soluție. Cel mai bine era să merg cu el la Red River ca să văd și să simt eu însumi locul care l-a produs pe omul acesta care mi-a schimbat viața. Dar Denver mai avea un motiv pentru care voia să se întoarcă acolo: să închidă ușa trecutului.

Poate că de aceea a fost atât de tăcut în dimineața aceea de septembrie 2001, când am ieșit pe autostrada interstatală 20 și ne-am început pelerinajul. În timp ce ne îndreptam spre est în noul meu Suburban – cel vechi avea deja prea mulți kilometri la bord – Denver era neobișnuit de tăcut și l-am întrebat de ce tace.

— N-am prea dormit în ultima vreme, mi-a răspuns. Am avut emoții din cauza excursiei acesteia.

Mai fusese pe acolo ca să le viziteze pe sora lui, Hershalee, şi pe mătuşa lui, Pearlie May. Dar Hershalee a murit în 2000, cu doar câteva luni înaintea lui Deborah, lăsându-l pe Denver complet lipsit de acele legături de sânge cu familia restrânsă ce ne ţin ancoraţi de pământ şi ne asigură un loc în lume.

După puţin timp, am văzut cum capul lui Denver îi cade pe piept ca o piatră prăvălită de pe o stâncă. Un minut mai târziu, a început să sforăie. În următoarele trei ore, excursia a fost ca un tur printr-o fabrică de cherestea. Dar după ce am intrat în ţinutul mlăştinos, ceva din aer a părut să-i trezească spiritul: Nu s-a trezit treptat, ci a tresărit brusc.

— Aproape că am ajuns, a spus.

Aerul de Louisiana era cald şi umed, îngreunat de reziduurile unei ploi recente. Curând după aceea am străbătut câmpuri de bumbac, şi ochii lui Denver s-au mărit, de parcă ar fi fost un băiat care tocmai a intrat într-un parc de distracţii. Dincolo de geamuri, se întindeau acri întregi de pământ peste care covoare vaste de ghemotoace alb-lăptoase se aşterneau până la şirul de copaci cu lemn de esenţă tare ce formau orizontul îndepărtat.

— Ia te uite ce frumos! Numai bun de cules! a spus Denver şi a clătinat încet din cap când şi-a amintit: Sute de oameni de culoare erau răspândiţi pe toate câmpurile astea, până unde vedeai cu ochii. Şi Omul stătea cu cântarul lângă căruţă, notând cât bumbac culegea fiecare. Pe atunci n-au apărut încă maşinile alea monstruoase ca să culeagă bumbacul. Maşinile alea i-au lăsat pe mulţi fără slujbă. Asta nu-i corect.

Relaţia de dragoste-ură a lui Denver cu plantaţia lui m-a uimit iarăşi. Părea că nu l-ar fi deranjat să rămână pentru totdeauna în lumea aceea agrară, dacă n-ar fi văzut atâta nedreptate în ea.

Am mai parcurs vreo opt sute de metri, timp în care Denver stătea cu nasul practic lipit de geam.

— Aici, domnule Ron. Opriţi aici.

Am oprit Suburbanul cu roţile în pietrişul de pe marginea şoselei şi cauciucurile lui au atins rândurile albe de bumbac care se deschideau în evantai ca spiţele unei biciclete.

Denver a păşit pe cărarea noroioasă şi am pornit amândoi printre

rândurile de bumbac, el plimbându-şi mâna uşor peste ghemotoacele pufoase.

— Am arat, am tăiat şi am cules bumbacul de pe câmpurile astea mulţi ani, domnule Ron... mulţi ani.

Vocea îi suna nostalgic şi obosit, dar s-a înveselit când mi-a împărtăşit un secret al meseriei:

— Asta-i o zi bună de cules, fiindcă aerul este puţin umed, mi-a spus făcându-mi cu ochiul. Din cauza asta bumbacul este puţin mai greu.

— Nu crezi că Omul ştia şi el lucrul acesta şi îl lua în calcul? l-am întrebat.

Denver a făcut o scurtă pauză, apoi a râs:

— Cred că da.

Am scos din buzunar un mic aparat de fotografiat digital şi cât ai clipi Denver a adoptat poziţia specifică fotografiilor sepia. A pus un genunchi în pământ şi s-a uitat serios în lentile printr-o pereche de ochelari de firmă, arătând tot atât de mult a culegător de bumbac ca Sidney Poitier. Am făcut mai multe fotografii şi, în timp ce el stătea îngheţat în postura aceea de turist, şuieratul duios al unui tren a plutit peste câmpuri.

— Cu trenul ăsta ai plecat de aici? l-am întrebat.

Denver a aprobat solemn cu o mişcare a capului. M-am întrebat de câte ori a ascultat şuieratul acela înainte ca să-l audă chemându-l pe nume.

62

Gândul întoarcerii la Red River Parish m-a tulburat foarte mult. Dar când am intrat în Louisiana m-am simțit mai bine. Era ceva în aer... amintiri, spirite, nu știu. Nu toate spiritele sunt bune, dar nici rele.

Domnul Ron mi-a făcut câteva fotografii pe plantațiile unde am lucrat. Am rămas acolo doar câteva minute, apoi ne-am întors pe Autostrada 1, care se întindea drept înainte, tăind câmpul de bumbac în două ca un cuțit lung și negru.

Am mers destul de mult până când i-am zis:

— Luați-o la dreapta.

A tras de volan puternic spre dreapta și a intrat pe drumul vechi de pământ. Pe partea stângă era casa Omului și pe partea dreaptă era o casă nouă pe care n-o văzusem înainte.

Am înaintat încet pe drum, împroșcând puțin noroi, și bumbacul se întindea pretutindeni în jurul nostru. Nu peste mult timp am văzut o cocioabă veche și abandonată, cenușie, dărăpănată și cu vopseaua scorojită.

— Aia-i casa Șefului Cioroilor, i-am spus.

Domnul Ron s-a uitat la mine ușor amuzat. Cred că a fost surprins să mă audă spunând „cioroi", dar așa se vorbea pe atunci. Dacă te întrebi cine era Șeful Cioroilor, era cine spune numele lui: omul de culoare pus șef peste ceilalți oameni de culoare.

Domnul Ron a continuat să conducă până când i-am zis:

— Opriți aici.

Acolo, lângă șosea, dincolo de gardul de sârmă, era o cocioabă-pușcă ce părea că se va prăbuși în orice clipă. Buruienile o înecau din toate părțile. Nu avea ușă la intrare, doar un cuib de viespi mare cât un capac de roată.

— Aici am stat, i-am spus calm.

Nu era loc de tras pe dreapta, așa că domnul Ron a oprit Suburbanul în mijlocul drumului. Am coborât, am sărit gardul, am dat cu mâinile la o parte buruienile înalte și ne-am uitat înăuntru prin ferestrele fără geamuri. Nici n-au avut vreodată geamuri. Înăuntru nu era nimic altceva decât pânză de păianjen, viespi și grămezi de gunoi. M-am întrebat dacă printre gunoaiele alea nu era și ceva lăsat de mine. Dar având în vedere că a trecut atâta timp, am ajuns la concluzia că nu.

Domnul Ron a clătinat întruna din cap.

— Nu-mi vine să cred că ai trăit aici atâția ani, a spus. E groaznic. Mai rău decât mi-am imaginat.

Uitându-mă la cocioabă, m-am revăzut în tinerețe, când am fost atât de mândru că am o locuință a mea încât nu mi-am dat seama că nu-i mai mare decât o magazie de unelte. M-am revăzut pe tractorul Omului în câmpul ce se întindea până hăt departe. M-am revăzut hrănind un porc în spatele cocioabei și străduindu-mă să fac în așa fel încât carnea să mă țină cât mai mult. M-am revăzut ridicându-mă din pat înainte de răsăritul soarelui ca să îngrijesc an de an pe nimic bumbacul Omului.

Când domnul Ron m-a întrebat dacă poate să mă fotografieze în fața acelei cocioabe, l-am lăsat s-o facă. Dar zâmbetul meu era numai de suprafață.

63

Când Denver mi-a arătat unde locuise, nu mi-a venit să cred. Cocioaba din scânduri cenuşii era de două ori mai mică decât cocioabele pe care le-am văzut eu în Corsicana, atât de mică încât încăpea în partea din spate a unei rulote. M-am uitat la drumul pe care am venit şi mi-am amintit de casa Omului pe lângă care am trecut – o casă mare de ţară, cu şindrilă şi cu o terasă plăcută prevăzută cu un balansoar. Contrastul m-a dezgustat.

Denver n-a fost prea vorbăreţ cât timp am cercetat locul. Apoi mi-a sugerat să mergem la casa unde locuise Hershalee. Ne-am urcat înapoi în Suburban şi pe drumul de pământ roşu care ducea până acolo mi-a povestit cum Omul o lăsase să locuiască în casa aceea până când a murit, deşi nu mai lucra pe câmp şi nu putea să-i plătească nicio chirie. Denver considera că acesta a fost un gest frumos din partea lui.

Preţ de o clipă, mintea mi-a fugit înapoi pe drumul parcurs până atunci.

Ce fel de om era Omul? Decenii la rând, un Om i-a ţinut pe arendaşii lui desculţi şi săraci, dar a lăsat un băiat de culoare să câştige o bicicletă roşie nou-nouţă. Alt Om a permis unei femei de culoare să locuiască pe pământul lui fără chirie mult după ce a încetat să-i mai lucreze câmpul. Al treilea Om l-a ţinut pe Denver ignorant şi dependent, dar l-a păstrat acolo deşi nu mai avea nevoie de munca lui.

Părea o întoarcere la doctrina din epoca sclaviei numită „paternalism", la ideea că negrii erau ca niște copii, incapabili să trăiască liberi, de aceea le era mai bine ca sclavi. Faptul că lucrul acesta i s-a întâmplat lui Denver la mijlocul secolului XX m-a șocat.

După ce am parcurs cam șaizeci de metri pe șosea, ne-am oprit în fața casei lui Hershalee. Era o casă adevărată – ce a mai rămas din ea. Șindrila de hârtie gudronată și streșinile scorojite se iteau printre buruienile înalte de trei metri ca ultima parte uscată a unui vapor ce se scufundă. În spatele casei, la aproape treizeci de metri depărtare, o mlaștină verde se întindea ascunsă printre ierburi de la stânga la dreapta. Am încuiat Suburbanul și am pornit împreună cu Denver să cercetăm locul.

Casa lui Hershalee a fost odată vopsită în alb, cu borduri bleu. Astăzi, însă, arăta de parcă o bombă ar fi explodat în apropierea ei. Toate geamurile erau sparte. Gunoaie și sticle – în special sticle de vin – zăceau împrăștiate pe cele câteva petice de pământ pe care buruienile n-au pus încă stăpânire.

Casa înclinată și pe punctul de a se prăvăli mai era ținută în picioare doar de pomi, iar terasa era putrezită și prăbușită. Din câte ne puteam da seama, buruienile o asaltau din toate părțile. Ferestrele emanau doar întuneric.

Denver s-a uitat la mine și mi-a zâmbit mucalit:

— Vă temeți să intrați înăuntru?

— Nu, nu mă tem. Dar tu?

— Eu? Eu nu mă tem de nimic.

După schimbul acesta de cuvinte, ne-am croit drum printre buruienile înalte de parcă am fi fost la un safari și am sărit pe terasă – a trebuit să sărim, fiindcă nu mai existau trepte. Folosind cele câteva scânduri ca pe niște pietre de trecere peste un râu, am ajuns la ușa deschisă, care îmi amintea de o gură flămândă.

Denver a intrat primul și, când l-am urmat în micul hol ce mai întâi fusese răvășit și apoi folosit ca groapă de gunoi, am auzit rozătoarele foșgăind în toate părțile în căutarea unei ascunzători. Pe un divan se înălțau grămezi de gunoaie, scaune rupte și un picup vechi. Lângă perete erau o masă și un dulap care se mențineau în picioare împotriva oricărei probabilități, în unghiuri imposibile. Peste

tot pe jos erau împrăştiate haine. Şi deasupra tuturor se aşternea un praf gros.

Am făcut un pas, lovind cu piciorul o hârtie şi, când m-am uitat în jos, am văzut o grămadă de scrisori. Deasupra era o scrisoare de la Primăria oraşului Fort Worth adresată lui Denver Moore din Red River Parish, Louisiana. Data: 25 martie 1995. Am vrut să i-o dau, dar a făcut o mişcare de refuz cu mâna.

— Deschideţi-o dumneavoastră. Eu nu ştiu să citesc.

Am introdus degetul mare sub clapeta plicului şi adezivul s-a pulverizat. Înăuntru era o singură foaie pe care am scos-o şi am văzut că era un mandat pentru conducere fără permis. Am citit cu greu în lumina slabă: „Domnule Moore, pe numele dumneavoastră a fost emis un mandat de arestare pentru suma de 153 de dolari."

Am izbucnit amândoi într-un râs care a răsunat ciudat în casa întunecoasă şi dărăpănată. Am vârât scrisoarea în buzunar cu intenţia de a o păstra. M-am aplecat şi am luat altă scrisoare, aceasta adresată lui Hershalee din partea Publishers Clearing House, prin care era informată că s-ar putea să fi câştigat 10 milioane de dolari. Se pare că a murit înainte ca norocul să dea peste ea.

Dormitorul lui Hershalee era straniu, aveai senzaţia că intri într-o viaţă abandonată brusc. Pe birou încă mai erau fotografii de familie. Hainele îi atârnau în dulap şi patul era făcut.

Denver s-a uitat la pat şi a zâmbit.

— Îmi aduc aminte că odată, pe când Hershalee avea grijă de nişte copii, a vrut să-i facă s-o asculte. Atunci am intrat aici, am închis uşa şi mi-a cerut să sar pe pat şi să strig de parcă m-ar fi bătut măr. Voia ca acei copii să o ia în serios când le spune ceva.

Amintirea aceasta l-a făcut melancolic, dar a depăşit repede momentul.

— Haideţi, mi-a spus. Vreau să vă arăt vana lui Hershalee.

Denver îmi vorbise despre vana aceea când o cumpărase pentru Hershalee din banii pe care insistasem să-i păstreze după aventura în Colorado.

Hershalee a făcut baie în ea, dar nu a racordat-o niciodată la reţeaua de canalizare şi a amplasat-o pe terasa închisă din spate. Denver şi cu mine ne-am croit drum cu grijă spre ieşire, forţându-ne

să vedem ceva în întunericul din casă. Scândurile podelei gemeau şi scârţâiau sub picioarele noastre, făcând să mi se ridice părul pe ceafă. Când am ajuns pe terasă, câteva fire de lumină se strecurau printre buruienile ce năpădeau panourile îngrăditoare. Şi am văzut vana lui Hershalee, în care colcăiau păianjeni.

Numai acea jumătate de terasă fusese îngrădită cu panouri în care se găsea vana, lăsând partea de sus descoperită. La celălalt capăt, un fel de cameră suplimentară, întunecată şi cu ferestrele bătute în scânduri, înainta spre mlaştină.

— Hershalee a fost foarte mândră de noua ei vană, mi-a spus Denver. Veniţi să vă arăt soba unde şi-a încălzit apa pentru baie.

A pornit spre bucătărie, dar s-a oprit în loc înmărmurit şi s-a uitat înapoi la mine:

— Aţi auzit asta?

M-am oprit şi eu şi am ascultat în tăcerea nefirească. Atunci am auzit paşi, călcătura unor cizme grele. Mai rău, am auzit şi o respiraţie grea. Cineva ne urmărea din *interiorul* camerei cu ferestrele bătute în cuie, aflată la numai patru metri de noi. Dar părea a nu fi *cineva* – ci mai degrabă *ceva.*

Părul mi s-a ridicat iarăşi pe ceafă şi m-am uitat la Denver. Paşii s-au apropiat *bum, bum bum*, apoi am auzit clanţa uşii mişcându-se. Ochii lui Denver s-au mărit până au atins dimensiunea unor farfurii de plăcinte.

— Să ieşim de aici! mi-a şoptit.

Am fugit de pe terasă, am străbătut iarăşi casa cufundată în întuneric sărind peste grămezile de gunoaie şi mobilele răsturnate. Abia am reuşit să-l ajung pe Denver la intrarea din faţă. Am ţâşnit afară amândoi, am străbătut în salturi scândurile putrezite ale terasei şi am sărit jos de pe ea, cu Denver urmându-mă îndeaproape. Am aterizat pe pământ şi am continuat să alergăm, dar la câţiva metri de casă ne-am oprit.

Eu m-am uitat la Denver şi Denver s-a uitat la mine, încercând să ne recăpătăm suflul. Apoi am izbucnit amândoi într-un râs nervos.

— Crezi că a fost un opossum sau un raton? am întrebat degajat, ca şi cum niciunul dintre noi n-ar fi fost *atât* de speriat.

— Domnule Ron, nu există opossumi sau ratoni de nouăzeci de kilograme care poartă cizme și umblă ca oamenii.

Am luat de jos un băț mare și m-am uitat la terasa din față,pregătit să mă bat cu orice ar fi ieșit de acolo. Apoi, în loc să plecăm, Denver și cu mine am făcut exact ce fac personajele filmelor de groază: am pornit spre partea din spate a casei, care dădea spre mlaștină. Eram pregătit să văd un monstru al mlaștinilor încălțat cu cizme și dormind în vizuina lui grețoasă. A trecut mai puțin de un minut,când dintr-odată mi s-au zburlit toți perii de pe corp. Ne-am uitat unul la altul, transmițându-ne unul altuia o spaimă teribilă.

— Hai să plecăm de aici!

De data asta am spus-o amândoi deodată și am zbughit-o spre Suburban într-un sprint incredibil. Am sărit înăuntru, am trântit ușile și am apăsat pe butonul de blocare. Eu am întors cheia în contact... și nimic.

Mașina mea nou-nouță nu pornea. Am răsucit cheia iar și iar. Capul lui Denver se întorcea mereu dinspre cheie spre casă, dinspre cheie spre casă. Cu ochii măriți de groază, apăsa mereu de pe locul pasagerului o pedală imaginară, dorindu-și fierbinte ca mașina să pornească.

Motorul a tușit și s-a poticnit ca și cum n-ar mai fi avut combustibil. Dar rezervorul era aproape plin.

— Îți vine să crezi asta? am întrebat cu o voce mai ascuțită decât de obicei.

— Desigur, a spus el și a înghițit în sec.

Un minut întreg am încercat iar și iar să pornesc mașina. Părul de pe ceafă îmi era acum rigid și foliculii mă dureau efectiv. Motorul a tușit, a scuipat și a pornit în sfârșit. Dar când am apăsat pe pedala de accelerație... nimic.

Eram atât de îngrozit încât n-aș fi fost surprins dacă monstrul din mlaștină pe care *nu* l-am văzut în casă ar fi răcnit de sub mașină, ar fi spart parbrizul și ne-ar fi sfâșiat jugulara. În viața mea nu mi-a mai fost atât de frică. Era o frică viscerală, palpabilă. Cu motorul abia mergând, am smucit tare schimbătorul de viteze și am început să înaintăm, SUV-ul care m-a costat aproape 40.000 de dolari hurducându-se ca o vechitură. După vreo șase sute de metri, am ajuns

într-o fundătură. Am ieşit pe o pajişte noroioasă ca să întorc, dar motorul s-a oprit. Am răsucit de nenumărate ori cheia în contact, în timp ce Denver cerceta strada după acel *Ceva*.

În cele din urmă, Suburbanul a revenit la viaţă ca un tractor vechi alimentat cu combustibil prost. Am înaintat cu greu până când am trecut de casa lui Hershalee. Un kilometru mai încolo, motorul a pornit ca lumea şi a început să toarcă precum o pisică, iar aparatele de bord au arătat că totul funcţiona perfect, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Atunci Denver a izbucnit în râs din toţi rărunchii, atât de puternic încât, dacă ar fi fost într-un avion, ar fi căzut masca de oxigen ca să-l ajute să respire. A hohotit şi a icnit,cu lacrimi în ochi,după care a zis:

— Domnule Ron, acum aveţi ce povesti – o poveste straşnică! Chiar aveţi ce povesti!

După aceea, ca şi cum o radieră i-ar fi şters râsul de pe faţă, a devenit foarte serios şi m-a privit în ochi:

— Nimic nu garantează onestitatea unui om mai mult ca un martor bun, mi-a spus.

64

Când am auzit pașii aceia neomenești apropiindu-se greoi dinspre camera cu geamurile bătute în scânduri, am crezut că-mi sar ochii din cap. Am întins-o de acolo cât am putut de repede. Dar în timp ce fugeam, am început să mă simt puțin prost, căci m-am gândit că poate era un vagabond sau cineva ascuns în casa lui Hershalee. Dar când am cercetat în jurul casei și mi s-a încrețit pielea de spaimă, am înțeles că era ceva, nu *cineva*. Și când mașina cea nouă a domnului Ron a început să se comporte ca o casă bântuită, am fost sigur de asta.

După ce am trecut de casa lui Hershalee, i-am spus domnului Ron că nu a fost prima dată când am văzut lucruri ciudate pe plantație. Ca atunci când mătușa mea, sora Mamei Mari, a făcut să plouă.

Privind înapoi în timp, cred că Mătușica a fost ceea ce s-ar numi vindecătoare spirituală, un fel de „vraci", atâta doar că era femeie bătrână. Locuia undeva lângă mlaștină,cam la opt kilometri depărtare de Mama Mare, și obișnuiam s-o vizitez din când în când. Dar îmi era frică de ea. Purta întotdeauna o fustă lungă neagră și un batic pe cap, iar când râdea, parcă își luau zborul un stol de păsări speriate. Dar Mama Mare mă trimitea ca să-mi arăt respectul și ca s-o ajut să strângă ingredientele pentru leacurile ei.

Mă ducea la mlaștină, de unde aduna frunze și rădăcini. Mergeam seara, când apusul soarelui făcea loc amurgului răcoros,cărând cu noi un coșuleț pe care îl purtam eu, și ne croiam drum printre chiparoși

în orăcăitul broaştelor şi ţârâitul greierilor. Eram tot timpul atent să nu dăm peste vreun aligator.

— Uite, Micuţule, asta-i ca să ia durerea, îmi spunea, smulgând o rădăcină şi scuturând-o de pământ. Şi asta-i pentru pneumonie.

Trebuie să fi ştiut vreo douăzeci de buruieni şi foloasele lor, şi ceea ce a ştiut trebuie să fi fost un secret, fiindcă m-a pus să-i promit că nu voi spune nimănui ce plante smulgea şi de unde le smulgea.

Mătuşica locuia singură. Avea o cameră cu o masă mare, plină cu borcane de diferite dimensiuni.

— Vezi borcanele astea? m-a întrebat odată.

— Le văd.

— În fiecare dintre ele am câte ceva pentru orice ţi s-ar putea întâmpla.

Oamenii o vizitau pe Mătuşica atunci când erau bolnavi. Dar dacă nu erau bolnavi, stăteau departe de ea. Asta nu m-a mirat. În casa aia se simţea o putere spirituală. De fiecare dată când mergeam acolo, mă punea să şed pe un scaun în acelaşi loc şi cu faţa îndreptată în aceeaşi direcţie, ca şi cum ar fi vrut să n-am nimic de-a face cu vrăjile pe care le făcea acolo.

Într-o zi, pe când şedeam pe scaunul acela, a presărat o pudră pe podelele de lemn. Apoi a venit la mine, m-a privit în ochi şi mi-a spus foarte încet:

— Crezi că pot face să plouă?

Eu m-am uitat pe geam şi n-am văzut niciun nor, doar cer senin.

— Nu ştiu, i-am răspuns, pe jumătate speriat, pe jumătate curios.

— Şezi acolo, mi-a poruncit.

Apoi Mătuşica a luat mătura şi a început să mătură pudra pe podea murmurând un cântecel cum nu mai auzisem niciodată. Murmura şi mătura, murmura şi mătura cu mişcări scurte. A împrăştiat pudra peste tot în camera din faţă, apoi o parte din ea a măturat-o spre terasa din faţă, murmurând în tot timpul acesta.

Apoi m-a chemat:

— Micuţule, ieşi pe terasă.

Am ieşit, şi spun adevărul adevărat: Un nor s-a format chiar deasupra casei. Un singur nor – nu erau nori pe tot cerul. Şi în timp ce mă uitam în sus, am văzut un fulger şi apoi am auzit un tunet.

Și acum simt bubuitul ăla scuturând casa. După aceea a început să plouă pe terasă.

Mătușica a ridicat fața ca s-o atingă stropii de ploaie, zâmbind slab, ca și cum ar fi cunoscut un secret.

— Ți-am spus eu, mi-a zis.

În afară de domnul Ron, n-am mai povestit nimănui despre asta, fiindcă majoritatea oamenilor ar spune că-i o simplă superstiție. Ei preferă ca asemenea lucruri să nu se întâmple.

65

Am condus Suburbanul vindecat miraculos înapoi pe drumul de pământ roşu,care în cele din urmă ne-a vărsat în Autostrada 1. Am mers pe ea cam doi kilometri, căutând un alt drum de pământ, abia vizibil printre buruieni, atât de îngust că l-am ratat de câteva ori şi a trebuit să ne întoarcem. Era drumul spre casa Mătuşii Pearlie May. Prin 1960, ea s-a mutat într-o casă-puşcă mai apropiată de plantaţie şi de atunci locuieşte tot acolo.

Când am intrat cu maşina pe drumul cu hârtoape, buruienile înalte s-au separat dezvăluind o parte a Americii pe care majoritatea americanilor n-o văd niciodată. Şase cocioabe dărăpănate se îngrămădeau într-un luminiş, aliniate ca nişte prizonieri ţinuţi ostatici. Nu existau curţi care să marcheze parcelele, în schimb erau grămezi de gunoi în jurul fiecărei case – cauciucuri vechi, doze de bere, scaune de maşină, arcuri ruginite din saltele. Şi în mijlocul drumului zăcea cadavrul umflat al unui câine vagabond.

În faţa unei case, un tânăr şi o tânără de culoare ne-au urmărit de pe o sofa jerpelită pe care cineva a târât-o afară. Femeia a scos o ţigară, în timp ce nişte pui ciuguleau la picioarele ei. În aer plutea fumul provenit dintr-o curte unde doi copii supravegheau o grămadă aprinsă de gunoi. În apropiere, o fată prindea în cârlige rufe pe o sfoară ce se întindea de la casă până la un copac mort. Părea să aibă vreo doisprezece ani şi era gravidă.

— Opriți aici, mi-a spus Denver. Pe un trunchi de copac de pe marginea străzii ședea o femeie în vârstă care sorbea dintr-o doză de bere la ora trei după-amiaza. Îmbrăcată în pantaloni bărbătești și într-un tricou pătat și găurit, s-a luminat la față când l-a văzut pe Denver. Acesta a ieșit din mașină și a îmbrățișat-o, strecurându-i în mână o bancnotă de cinci dolari. Femeia a luat banii și cu un chicotit astmatic și-a trecut mâna printr-una dintre găurile tricoului și a ascuns banii în sutien.

— Intrați în casă, a spus ea cu o voce răgușită. Am pe foc niște legume și sunt proaspete.

Denver a refuzat politicos și s-a întors în mașină.

— Nu mi-i rudă, a zis. E o prietenă a lui Pearlie May.

Am înaintat până la ultima casă, trecând pe lângă un bărbat care lucra la un tractor. Dezasamblase mașina în mai multe zeci de piese lângă ușa din fața casei lui, care nu era tocmai o ușă, ci o pătură roșie menită să țină muștele afară.

Pearlie May locuia la capătul șirului de case. Peste zece scaune din plastic erau împrăștiate în fața casei printre mai multe piramide uriașe de doze goale de bere Natural Light stivuite asemenea unor bușteni pentru foc, iar lângă terasă era un munte de recipiente maro de tabac Garrett pentru prizat, sute de recipiente. La capătul unui lanț lung am văzut un câine răpănos ce lătra la un cârd de găini netulburate, căci știau bine până unde poate ajunge lanțul.

— Micuțule! a zis Pearlie May când a ieșit pe terasă. Doamne, uite că ai nasul tatălui tău! Denver a îmbrățișat-o – dar nu a fost o îmbrățișare lungă – apoi ea s-a sprijinit de balustrada putredă a terasei și a înjurat câinele care lătra:

— Taci, câine, înainte să vin să te amuțesc eu!

După aceea s-a întors și i-a zâmbit lui Denver,dar fața ei zbârcită exprima îngrijorare din cauza prezenței mele. Ca să detensionez atmosfera, am făcut un semn cu capul către recipientele de tutun și i-am spus că și bunica și surorile ei au prizat tutun Garrett. Asta a făcut-o să se simtă mai bine.

Mătușa Pearlie May ne-a invitat în camera ei de zi, un spațiu care măsura cam doi pe trei metri pătrați și era tapetat cu hârtie de împachetat cu imprimeuri specifice Crăciunului,peste care erau lipite

trei imagini cu Isus. Cumva, cineva a reuşit să înghesuie înăuntru două canapele uzate şi să le dispună una în faţa celeilalte. Când Denver şi cu mine ne-am aşezat faţă în faţă cu Pearlie May şi cu soţul ei, genunchii ni s-au atins. Am povestit despre una şi despre alta, toţi cu excepţia soţului ei, care şedea inexpresiv fără să scoată niciun cuvânt. Mai târziu, Denver mi-a spus că niciodată nu îl mai văzuse atât de prietenos.

— Veniţi în spate ca să vedeţi porcii mei, a spus Pearlie May după ce am stat puţin înăuntru. Mă gândesc să-i vând şi vreau să-i vedeţi, că poate cunoaşteţi pe cineva care ar vrea să-i cumpere.

Ne-am întins picioarele şi am parcurs distanţa până la uşa din spate din trei paşi mari. Afară, doi porci grăsuni fornăiau şi guiţau, bălăcindu-se într-un noroi care le ajungea până la burtă. Pearlie May a făcut câteva comentarii legate de vânzarea porcilor, apoi a flecărit veselă despre noua ei toaletă interioară pe care o instalase în 2001 şi o plătise din câştigurile obţinute după o viaţă întreagă de vândut la negru bere Natural Light prin geamul de la dormitor la un dolar doza. Totuşi, a spus că încă mai folosea toaleta de afară, fiindcă instalaţia de apă curentă nu era finalizată.

Am plecat înainte să se întunece şi în timp ce ne îndepărtam cu maşina, imaginile sărăciei şi ale mizeriei mi s-au imprimat în minte ca nişte tatuaje nedorite. Îmi era greu să cred că asemenea locuri mai există în America. Şi i-am mulţumit lui Denver că m-a dus acolo, scoţându-mi ochelarii de cal.

— Domnule Ron, trăiesc mai bine decât am trăit eu când am venit încoace. Acum ştiţi că v-am spus adevărul când am zis că viaţa pe străzile din Fort Worth a fost un pas înainte pentru mine.

66

Până în a doua săptămână din septembrie, mai mult de jumătate de milion de dolari au fost vărsați pentru misiune. Cu câteva zile înainte de ceremonia de punere a temeliei pentru capela ce purta numele lui Deborah, m-a sunat Mary Ellen. Voia să-mi împărtășească ceva ce le-a spus Domnul Isus ucenicilor Lui, o metaforă despre moartea Sa din Evanghelia după Ioan: „Adevărat, adevărat vă spun că, dacă grăuntele de grâu care a căzut pe pământ nu moare, rămâne singur; dar dacă moare, aduce mult rod."

Când s-a rugat în dimineața aceea, a spus Mary Ellen, a simțit că Dumnezeu îi șoptește inimii ei: *Deborah a fost ca acel grăunte de grâu.*

În aceeași zi a venit Denver să mă viziteze. S-a așezat vizavi de mine la masa din bucătărie, ca de atâtea alte ori, și mi-a spus cam același lucru dar în limbajul unui predicator de țară.

— Domnule Ron, toate lucrurile bune au un sfârșit. Și nimic nu se termină cu adevărat fără ca să înceapă ceva nou. Așa este și cu doamna Debbie. Ea a plecat, dar ceva nou stă să înceapă.

Trei zile mai târziu, în 13 septembrie, ne-am adunat pentru punerea pietrei de temelie la Începuturi Noi, noua misiune. Cu doar două zile înainte, teroriștii au intrat cu câteva avioane de pasageri în World Trade Center, schimbând America pentru totdeauna. Carson locuia în New York City.. Încercasem ore întregi să iau legătura cu el la telefon,așezat în fața televizorului ce transmitea știrea și uluit de ceea

ce auzeam, înțelegând că nu numai viața mea era schimbată pentru totdeauna de o tragedie.

Țara s-a oprit în loc, dar bordul misiunii a decis, din considerație pentru Deborah, să continue cu ceremonia de punere a temeliei. Am urmat ruta obișnuită pe care o parcursesem de atâtea ori împreună cu ea spre misiune, străbătând linii de tren, clădiri și pasaje dărăpănate care serveau și ca toalete pentru oamenii străzii. Prima dată când Deborah și cu mine am trecut în East Lancaster, ea a visat să aducă frumosul aici. Și l-a adus, dar nu așa cum și-a imaginat. În loc de trotuare perfect proiectate și garduri albe, a alungat frica, prejudecățile și condamnarea, creând cu zâmbetul și cu inima ei deschisă un sanctuar pentru sute de oameni. În loc să planteze flori galbene, a plantat semințe ale compasiunii care au schimbat inimi, două dintre acestea fiind inima mea și inima lui Denver.

Așadar în ziua aceea am stat împreună cu Regan, Denver, mama mea, Tommye și aproape o sută de prieteni sub cerul albastru al lui Dumnezeu, folosind programul ceremoniei pentru a-mi proteja ochii de strălucirea soarelui, și i-am ascultat cu toții pe primarul Kenneth Barr și pe senatorul statal Mike Moncrief vorbind despre speranța pe care noua misiune avea să le-o aducă oamenilor fără adăpost din Fort Worth. În spatele lor, se vedea un petic de pământ roșu de trei metri, iar patru lopeți împodobite cu funde albastre așteptau ca niște soldați să răscolească pământul. Pământul era pregătit pentru a primi grăuntele.

Acum pe strada East Lancaster se găsește o misiune nouă care include noi servicii pentru oamenii nevoiași: camere pentru femei și copii și Capela Memorială Deborah L. Hall. Ele amintesc de femeia care a slujit orașul, femeia pe care Dumnezeu a chemat-o acasă astfel încât, în providența Lui ciudată, cei bolnavi și pierduți să găsească un refugiu mai bun și mai multă speranță. Plin de amărăciune, m-am întrebat dacă El ar fi putut să clădească noile facilități și fără să o ia pe soția mea. Capela s-ar fi putut numi Capela lui Dumnezeu și Deborah Hall L-ar fi putut sluji acolo.

Dar mi-am amintit ce a scris C. S. Lewis despre lupta dintre durere și credință: „Marile dureri apar, a scris el. Dacă ar fi inutile, atunci fie n-ar exista Dumnezeu, fie Dumnezeu ar fi rău. Dacă există un

Dumnezeu bun, atunci chinurile acestea sunt necesare, fiindcă nicio Ființă, fie și moderat de bună, n-ar putea să inducă sau să permită durerea dacă ea n-ar fi necesară."

Durerea pierderii lui Deborah încă mă face să plâng. Și nu pot să-mi maschez dezamăgirea profundă că Dumnezeu nu a răspuns cu „da" la rugăciunile noastre în care imploram vindecare. Și cred că nu Îl deranjează lucrul acesta. Una dintre expresiile preferate ale evanghelicilor este că creștinismul „nu este o religie, ci o relație". Cred că lucrul acesta este adevărat, de aceea știu că atunci când credința mea este la pământ și eu sunt mânios pe Dumnezeu, El mă acceptă și așa. Și chiar dacă am bifat cu negru în dreptul căsuței Lui, pot să fiu onest în această privință. Asta înseamnă a avea o relație cu cineva.

Totuși, nu pot să neg roadele morții lui Deborah – Denver este un om nou și sute de bărbați, femei și copii vor fi ajutați datorită noii misiuni. Și așa, I-am predat-o încă o dată lui Dumnezeu.

În duminica de după punerea temeliei, Denver și cu mine am oprit în parcarea Bisericii Baptiste Noul Munte al Calvarului, într-o zonă săracă din sud-estul orașului Fort Worth. Pastorul Tom Franklin îl auzise pe Denver vorbind la serviciul de comemorare al lui Deborah și s-a ținut de capul meu luni întregi ca să-l conving să vină și să predice în biserica lui. În cele din urmă Denver a acceptat. Mă rugasem ca biserica să fie plină cu oameni, dar după cum arăta parcarea, părea că oamenii erau altundeva în dimineața aceea.

Dacă Abraham Lincoln ar fi fost negru, pastorul Tom ar fi fost fratele lui geamăn. Având părul și barba cărunte, ne-a întâmpinat la ușa bisericii, ne-a tras spre el și ne-a îmbrățișat cu brațele lui lungi și subțiri. Când m-am uitat pe furiș în biserică, am văzut că erau numai o mână de oameni răspândiți prin toată sala.

Pastorul Tom mi-a citit gândurile:

— Nu te îngrijora, Ron. Toți cei pe care Domnul îi vrea aici vor veni negreșit.

Când a început serviciul divin și micuța congregație a umplut sala cu sunetul vechilor cântări, Denver și cu mine ne-am înghesuit pe ultimul rând. Pastorul Tom voia să-l prezint de la amvon, dar mai întâi să prezint pe scurt povestea vieții lui. Așa cum am bănuit, lui Denver nu i-a plăcut ideea aceasta. În timpul cântării ne-am tras aproape unul de altul ca să negociem.

— Nu-i treaba nimănui cum am ajuns aici! mi-a șoptit. În plus, nu vreau să le vorbesc despre mine. Vreau să le vorbesc despre Domnul.

— Deci ce vrei să spun?

A tăcut puțin, cu privirea coborâtă spre Biblia care stătea pe bancă lângă mine.

— Spuneți-le că sunt un nimeni care încearcă să le spună tuturor despre Cineva care poate mântui pe *oricine*. Asta-i tot ce trebuie să le spuneți.

Și așa, când cântarea s-a terminat, am mers în față și am spus numai atât.

Apoi a urcat Denver la amvon. La început vocea i-a tremurat puțin, dar a vorbit tare. Pe măsură ce a continuat să vorbească, glasul i-a devenit din ce în ce mai sonor și mai plin de putere. Și, ca un magnet, a atras oamenii de pe stradă. Când și-a șters sudoarea de pe față și s-a așezat, băncile erau ocupate aproape în întregime.

Pastorul Tom s-a repezit ca o ghiulea spre amvon din locul unde șezuse și a ridicat brațul spre cei prezenți:

— Cred că Dumnezeu vrea ca Denver să mai vină la noi și să ne aducă o trezire spirituală! a spus.

Oamenii, dintre care majoritatea au fost atrași în biserică de vocea lui Denver, au explodat în aplauze.

Atunci mi-am adus aminte de visul lui Deborah, în care a văzut fața lui Denver și i-au venit în minte cuvintele lui Solomon: În ea se afla un om sărac, dar înțelept, care a scăpat cetatea cu înțelepciunea lui.

A mai început ceva bun. Ceva ce eram sigur că o face pe soția mea să danseze de bucurie pe străzile de aur.

67

Așa cum am mai spus, când domnul Ron mi-a promis că nu mă va prinde ca să-mi dea apoi drumul, am fost sceptic. Dar fii atent aici: La scurt timp după ce am predicat în biserica pastorului Tom, domnul Ron m-a întrebat dacă vreau să mă mut cu el. Și n-o să-ți vină să crezi unde – pe domeniul Murchison din Dallas, în conacul unde, a spus domnul Ron, au stat președinți ai Statelor Unite, stele de cinema și chiar un tip pe nume J. Edgar Hoover.

Cred că la un moment dat cei din familia Murchison au fost cei mai bogați oameni din Texas și unii dintre cei mai bogați din toată țara. În 2001, doamna Lupe Murchison a murit, s-a dus să fie împreună cu soțul ei, și rudele au vrut ca domnul Ron să se mute pe proprietate și să vândă toate operele de artă. Aveau sute de tablouri și statui, și câte și mai câte. Domnul Ron a spus că valorau în total sute de mii de dolari. Așa că m-a angajat ca să merg pe proprietate cu el și să fiu paznic de noapte. Asta mi-a convenit, fiindcă eram pregătit să lucrez și să câștig singur ceva bani. Conacul era cu adevărat vechi și măreț,construit prin 1920, după câte mi-a zis domnul Ron. În câteva nopți, în timp ce îl păzeam, am văzut și câteva stafii bântuind.

La scurt timp după ce m-am mutat acolo cu domnul Ron, am găsit în garaj câteva recipiente cu vopsea și am hotărât să pictez și eu un tablou. Eram plătit să păzesc toate picturile alea caraghioase ale unor tipi ca Picasso. Nu mi s-a părut deloc greu să pictez și eu așa.

Şi în câteva ore am făcut un tablou cu un înger care era la fel de bun ca unele dintre tablourile pe care le păzeam.

Domnului Ron i-a plăcut mult când i l-am arătat a doua zi dimineaţa.

— Câţi bani vrei pe el? m-a întrebat.

— Un milion de dolari, i-am răspuns.

— Un milion de dolari! a repetat râzând. Nu-mi permit să cumpăr picturile tale.

— Domnule Ron, nu vă cer să-l cumpăraţi dumneavoastră. Aş vrea să-l vindeţi aşa cum vindeţi tablourile alea de milioane de dolari.

Dar după aceea i-am arătat surorii Bettie îngerul meu şi mi-a spus că-i pictura ei favorită din câte a văzut vreodată, aşa că i l-am dăruit ei. Oricum, ea-i ca un înger pentru mine. Apoi domnul Ron mi-a amenajat un studio în camera de lângă garajul pentru cinci maşini al lui Lupe Murchison. Cred că până acum am pictat vreo o sută de tablouri. Şi pe unele le-am vândut.

Carson şi domnul Ron au vândut majoritatea operelor de artă ale familiei Murchison, iar cineva a cumpărat şi conacul. Acum locuim într-o altă casă de pe domeniu, în timp ce sunt vândute celelalte.

În zilele în care nu lucrez, duc mai departe torţa doamnei Debbie, aceea despre care Domnul mi-a spus s-o iau pentru ca ea s-o poată lăsa. Încă mai merg la Teren şi le ajut pe sora Bettie şi pe doamna Mary Ellen. Sora Bettie a îmbătrânit şi îmi fac griji pentru ea. O dată pe lună predic la Biserica Baptistă Riteway. De asemenea, duc îmbrăcăminte oamenilor străzii şi am grijă de băieţii din cartier, câteodată le dau şi câţiva dolari.

Şi uneori călătoresc. În ianuarie 2005 am fost cu domnul Ron la inaugurarea preşedintelui. Domnul Ron a fost invitat şi m-a chemat şi pe mine să mă duc cu el. Atunci am zburat prima dată cu avionul. Am aterizat pe viscol, dar n-am ştiut că ar fi trebuit să-mi fie frică.

Şi iată-ne pe gazonul de la Casa Albă aşezaţi pe primul rând; i-am privit pe toţi astronauţii şi eroii aceia de război, întrebându-mă cum a ajuns unul ca mine în locul acela? Niciodată n-am visat una ca asta. Nu eram prea departe de preşedinte, dar am vrut să mă uit mai bine la el, aşa că m-am ridicat de pe scaun cu gândul să mă apropii de

locul unde şedea, pregătindu-şi discursul. Dar un bărbat din Serviciile Secrete, un negru ca mine, a întins mâna.

— Domnule, unde mergeţi?

— Vreau să merg până acolo ca să-l văd pe preşedinte, i-am răspuns.

S-a uitat la mine sever şi mi-a spus.

— Nu, sunteţi destul de aproape.

Mai târziu în seara aceea, domnul Ron şi cu mine am fost la balul inaugural. Preşedintele şi soţia lui dansau chiar în faţa mea. Purtam frac şi papion, şi mă simţeam foarte bine.

În ziua următoare, am stat pe treptele Memorialului Lincoln. Îmi amintesc că în copilărie, Mama Mare mi-a povestit cum preşedintele Lincoln i-a eliberat pe negri din sclavie. De aceea l-au împuşcat.

M-am simţit foarte binecuvântat să-l pot vedea pe preşedinte. Dar am călătorit cu domnul Ron şi în alte locuri. Am fost la Santa Fe şi la San Diego. În Dallas continuam să mergem la restaurante şi la cafenele, la fermă şi la întreceri rodeo, iar duminica la biserică. Una peste alta, eram destul de apropiaţi. De multe ori şedeam pe terasa din spate a casei Murchison sau în curtea interioară de la RockyTop admirând luna care strălucea deasupra râului şi povestind despre viaţă. Domnul Ron încă mai are multe de învăţat.

Glumesc. Chiar dacă am aproape şaptezeci de ani, şi eu mai am multe de învăţat. De multe ori m-am îngrijorat că sunt diferit de alţi oameni, chiar şi de oamenii străzii. După ce i-am întâlnit pe doamna Debbie şi pe domnul Ron, m-am îngrijorat că eram atât de diferit de ei încât nu aveam un viitor împreună. Dar am descoperit că toţi oamenii sunt diferiţi – la fel de diferiţi ca mine. Cu toţii suntem oameni obişnuiţi care umblăm pe calea pe care Dumnezeu a aşternut-o în faţa paşilor noştri.

Adevărul este că indiferent dacă suntem bogaţi sau săraci, sau între ele, pământul acesta nu este casa noastră finală. Aşadar, într-un fel, suntem cu toţii oameni ai străzii – şi ne croim drum spre casă.

Mulțumiri

Noi, DENVER și RON, dorim să mulțumim organizației Privighetorilor de Miercuri, Misiunii Unite a Evangheliei, surorii Bettie Hedgpeth, pastorului Henry Stanford, Bisericii Baptiste Misionare Riteway, Oamenilor Puternici, Bunilor Prieteni, Văcarilor, Centrului de Îngrijire Paliativă Vitas, Spitalului All Saints, medicilor și asistentelor Centrului de Cercetare și de Tratament al Cancerului și numeroșilor prieteni, membri de familie și parteneri de afaceri care s-au rugat neîncetat, au telefonat, au cântat, au gătit, au scris, au făcut curățenie în casă, au făcut cumpărăturile, au răspuns la mesaje, au dus mesaje ... au îngrijit cimitirul și ne-au iubit.

Mulțumim și agentului nostru Lee Hough,lui Caryl Avery și Lynn Vincent, care au crezut în povestea noastră și ne-au ajutat s-o cizelăm.

Îi mulțumim, de asemenea, lui Jack Temple Kirby, a cărui carte *Rural Words Lost: The American South 1920-1960* (Louisiana State University Press, 1987) ne-a oferit informații istorice neprețuite pentru cartea noastră.

Lui David Moberg și Greg Daniel le mulțumim fiindcă și-au asumat riscul de a publica niște autori necunoscuți, la prima lor carte, ce deapănă o poveste incredibilă despre oameni pe care nu-i cunoșteau!

Și, mai ales, mătușii Vida care a dactilografiat întreaga carte de peste douăzeci de ori fără să se plângă.

Vă mulțumim tuturor.

Epilog

Ultimele cuvinte pe care mi le-a spus Deborah au fost:

— Nu renunța la Denver. Dumnezeu vă va binecuvânta prietenia cum nici nu-ți imaginezi.

La aproape patru luni după ce m-am întors din Italia, Denver s-a mutat cu mine, Regan și Carson. Așa cum probabil ți-ai dat seama la finalul cărții, am devenit o familie, fiecare dintre noi căutând diferite modalități care să ne ajute să lepădăm sacul de jale și să lăsăm ca bucuria să strălucească din nou pe fețele noastre.

Povestea s-a încheiat la domeniul Murchison din Dallas. Regan și Carson s-au mutat de acolo după un an sau așa ceva și ne-au lăsat pe mine și pe Denver să descoperim cum să trăim în pace sub același acoperiș. În pace e foarte important, fiindcă lucrurile nu mergeau întotdeauna strună, de vreme ce Denver avea de învățat să fie responsabil și să dea socoteală — noțiuni ce nu existaseră în viața lui anterioară ca rege al junglei. Am căutat împreună să înfrângem demonii lui și bănuiesc că și câțiva dintr-ai mei. Am cunoscut victorii strălucite, dar și înfrângeri dureroase, însă am supraviețuit și am devenit mai apropiați decât frații, pentru că aveam același țel: să ducem mai departe misiunea doamnei Debbie.

Denver nu a încetat să-și arate înțelepciunea care îi surprindea adesea și pe cei pe care lumea îi considera înțelepți, în mod deosebit pe mine. Fără cărți, fără notițe sau planuri, ne-a învățat pe mine și pe

cei care se opreau să-l asculte lecții de viață aspre deprinse din anii de închisoare, din viața de boschetar și din junglele celor asemenea lui. Într-un acces de genialitate, a născocit un plan de treizeci de zile care probabil ar pune capăt traiului de boschetar în America. Acest plan i-a surprins chiar și pe liderii unuia dintre cele mai mari orașe din America. Noi l-am descris în următorul volum *What Difference Do It Make?*

Locuind acum într-o casă luxoasă, el a simțit dintr-odată nevoia să-i ajute pe cei care se aflau prinși încă în capcana „temniței diavolului pentru cei neputincioși", așa cum o numea el. Tovarășii lui de neputință (așa cum îi numea), boschetarii, erau invidioși pe noua „stea de cinema", titlu garantat de noul său statut de cel mai vândut autor de la *New York Times*. Poate că la mijloc era Cadillacul său Escalade, alb, cu jante personalizate. Poate pălăria lui neagră de fetru cu panglică argintie prinsă cu o pietricică – culeasă de pe dealul Golgota și adusă în Texas de predicatorul și prietenul său, O. S. Hawkins. Indiferent de motiv, când Denver se întorcea pe străzile unde făcuse legea aproape douăzeci și cinci de ani, ceea ce se întâmpla aproape zilnic, atrăgea o mulțime întreagă. Stând pe marginea trotuarului, lângă vechiul tomberon care îi servise de refugiu ani de zile, împărțea cu generozitate dolari, țigări și sfaturi, învățate din viața de boschetar, compatrioților săi ce savurau ultimele picături din halbele aproape goale, pescuite de prin șanțuri și lăzi de gunoi.

În majoritatea dimineților, înainte să-și înceapă călătoria zilnică prin jungla vagabonzilor, purtând mesajul lui Debbie, mă invita în atelierul de pictură ca să-mi arate ultimele sale creații. Astăzi părea deosebit de încântat în timp ce pășea înaintea mea, ceva mai sprinten decât de obicei.

— Domnule Ron, m-am gândit la un indicator pentru boschetari care să le facă mai mult bine decât FOAME, DOAMNE-AJUTĂ! Apucă bucata de carton proaspăt vopsită și o ține la piept ca să-și ascundă scrisul. Apoi dând din cap și trăgând din ochi în felul său celebru, mă întrebă:

— Ce scrie aici?

În timp ce citeam cu voce tare cuvintele scrise greșit:

„ÎNTREABĂ-MĂ D PLANUL MEU DE APUNE CAPĂT BOSCHETĂRIEI", el începu să râdă isteric. După ce își recăpătă suflul, întoarse iute bucata de carton ca să-mi destăinuie planul său genial: „LASĂ-MĂ SĂ MĂ MUT LA TINE."

La scurtă vreme după lansarea cărții din 2006, am fost invitați la Pasco, Washington, ca să ne împărtășim povestea într-o biserică imensă. Avea să fie prima mare locație pentru evenimentele noastre, la o distanță la fel de mare cât de la aeroportul din Dallas în oricare alt punct al continentului, fără să părăsești teritoriul Statelor Unite. Așa cum îți poți imagina, lucrul acesta a însemnat să căutăm legături prin mai multe aeroporturi, o sarcină descurajantă pentru Denver. Pentru un om care a trăit peste douăzeci și cinci de ani pe străzile din Fort Worth, timpul nu avea importanță din moment ce nu avea unde să se ducă, dar avea timp la discreție să ajungă acolo. Aeroporturile și legăturile dintre zboruri s-au dovedit a fi munți mai înalți de escaladat decât cei care l-au întâmpinat în Colorado, unde s-a dus să transporte toate bunurile materiale ale fiicei mele care lucra la misiunea Young Life Camp de acolo. Prin aeroporturi, Denver se deplasa cu viteza lui proprie, ceva asemănător cu viteza melcului. Încercând cu disperare să-l fac să se grăbească în momentul în care am auzit numele noastre strigate pentru îmbarcarea finală, el s-a oprit subit și a refuzat să se miște până ce n-am făcut cale-ntoarsă și m-am oprit în fața lui.

— Ai auzit vreodată ce înseamnă să alergi? l-am întrebat.

— Stai un pic, domnule Ron. Vezi toate avioanele alea care așteaptă afară pe caldarâm? Dacă-l pierdem pe al nostru, ne urcăm în unul dintre ele!

— Nu merge așa, m-am răstit la el plin de frustrare.

— Ei bine, pe trenurile de marfă merge, și pun pariu că, dacă ne urcăm în unul dintre avioanele alea și dacă stăm destul de mult în ele, o să ajungem până la urmă unde ar trebui să ajungem!

Câteva săptămâni mai târziu luam cina în San Diego pe malul oceanului; următoarea săptămână ne aflam în Nepal, Florida, luând micul dejun la o cafenea dintr-o stațiune aflată tot lângă ocean.

— Credeam că ați spus că sunteți om de afaceri?! întrebă, un pic iritat, de parcă meseria asta era de pe altă lume.

— Mai sunt încă, i-am răspuns.

— Atunci de ce nu v-aţi făcut treaba ultima dată când am fost aici, ca să nu fi trebuit să ne întoarcem aşa curând?

— Niciodată nu am mai fost pe aici, i-am spus.

—Tre` să fi fost. Numa` săptămâna trecută stăteam aici uitându-ne la ocean.

— Denver, aia a fost în California. Acum suntem în Florida, care e la peste 4800 de kilometri, la celălalt capăt al Statelor Unite.

Se scărpină în cap ca să îşi adune gândurile. Apoi, înălţând din sprânceană, zise:

— Vrei să-mi spui că Florida a ieşit să-şi facă rost de ocean, ca să poată fi ca şi California?

Aşa cum i-am promis lui Deborah pe patul de moarte, Denver şi cu mine am preluat misiunea ei printre boschetari şi mergeam prin toată America, spunându-ne povestea şi adunând bani pentru ei, cu speranţa că vom produce o schimbare în vieţile lor.

În zilele în care nu eram în călătorie, spunându-ne povestea înaintea gloatelor, în încercarea de a-i convinge să scape de sume mari de „preşedinţi împăturaţi"*, cum le numea Denver, petreceam timp împreună în atelierul de pictură. După un început zbuciumat, Denver a ajuns să iubească pictura, iar admiratorii săi stăteau la coadă să cumpere ultimele sale opere. Iar eu, inspirat fiind de Calder, m-am apucat de sculptat. Prietenii mi-au numit sculpturile Halderi! Adesea lucram împreună până seara târziu, luând câte o pauză sub bolta minunată şi înstelată, amintindu-ne de doamna Debbie şi sperând să-i vedem steaua străbătând cerul ca un fulger luminos.

Deoarece popularitatea lui Denver ca artist sporea tot mai mult, şi-a făcut rost de un agent de vânzări care ne-a cerut să facem o expoziţie cu operele noastre. La deschiderea evenimentului, trotuarul era înţesat de mulţimea care aştepta la rând să admire arta şi să-l întâlnească pe bărbatul de acum celebru. După ce s-au mâncat şi ultimele îmbucături de brânză de pe tăvile de argint, am inspectat vasta expoziţie de puncte roşii din dreptul fiecărui tablou pictat de Denver. El realizase visul oricărui artist, care rareori devine realitate: vânzarea tuturor exponatelor. Eu nu vândusem nicio sculptură!

---

* Autorul face referire la bani/verzişori, n.trad.

La câteva minute după ce și-a savurat succesul, i-a spus agentului să trimită toți banii copiilor fără adăpost din Haiti.

Am vizitat, firește, Rocky Top unde am căutat să-mi îndeplinesc visul de a fi un cowboy, nu că așa ceva l-ar fi interesat pe Denver. Obișnuia să spună în glumă că băieții albi în spinarea cailor și purtând lasouri nu era tocmai ceea ce visa să vadă. În schimb, făcea plimbări lungi de-a lungul râului Brazos și îl găseam adesea în după-amiezile târzii stând pe o piatră masivă la piciorul mormântului doamnei Debbie.

În 2009, la trei ani după publicarea acestei cărți, am scris continuarea, *What Difference Do It Make? Stories of Hope and Healing.** Eu, Denver și Lynn Vincent ne-am dat peste cap să scriem mai multe întâmplări care nu erau incluse în prima carte – unele care s-au întâmplat mai târziu, iar altele care erau doar impresii culese din sutele de scrisori și mesaje pe care le-am primit de la cititorii a căror viață a fost influențată de cartea noastră. Sperăm că ai citit *What Difference Do It Make?* sau o vei citi,deoarece e înțesată de istorisiri de-ale lui Denver, profunde și adesea foarte amuzante.

Pe la sfârșitul anului 2010, după mai bine de cinci ani petrecuți pe drumuri și patru sute de evenimente pe care le-am pregătit împreună, sănătatea lui Denver a început să se șubrezească. Ne-am implicat în mai puține activități și mi-am făcut timp să caut dragostea. M-am logodit cu Beth Walker din Charleston, South Carolina pe care o întâlnisem cu cinci ani înainte. Denver s-a îndrăgostit și el de ea și după aproape un an de petit, ne-a dat binecuvântarea lui. În timpul acelui an, eu și cu Beth am alergat de atâtea ori la secția de urgențe în miez de noapte și am petrecut atâtea zile cu el în spital, încât am pierdut șirul. După douăzeci și cinci de ani de deznădejde în jungla vagabonzilor, a avut voința să trăiască și să schimbe lucrurile timp de nouă ani; dar nu a încetat să îmi spună din ziua în care s-a mutat în casa mea că *a trăi e suferință, iar a muri e un câștig.*

A început să-și viziteze familia și vechii prieteni și deseori îmi spunea cât de mult îi iubea și îi aprecia pe cei din familia mea. Călătorea regulat în Louisiana să-și viziteze și să-și fericească mătușa care avea

---

* *Și care e diferența? Întâmplări despre speranță și vindecare*

mai mult de o sută de ani și trăia tot în condiții precare, ca pe plantație. În ultima sa vizită la ea, a adormit la volan pe autostrada interstatală 20 și a trecut pe contrasens, ratând la milimetru coliziunea frontală cu un autotren. Dimineața următoare pe când intram în bucătărie să fac cafea, era la micul dejun într-o stare de maximă agitație.

— Domnule Ron, vă uitați la un zombi, mi-a zis el și izbucni în râs.

— Chiar? Cum așa?

A început să-mi povestească cum a ațipit la volan doar cu câteva ore mai devreme și cum s-a trezit din cauza farurilor și a sunetului strident al claxonului de la vehiculul care se apropia. A virat la milimetru, evitând moartea sigură, și a aterizat în viroaga plină de iarbă de-a lungul șoselei interstatale. Un cetățean îngrijorat care fusese martor la toată tărășenia s-a oprit și a alergat la Cadillacul Escalade al lui Denver ca să-l întrebe dacă nu pățise nimic. Denver l-a asigurat că nu făcuse niciun atac de cord, ci ațipise la volan, apoi s-a pornit să-l informeze pe cetățeanul îngrijorat că o ființă supranaturală călătorea pe locul din față de lângă el și acela era protectorul și salvatorul său. Omul i-a spus verde-n față: „Domnule, îți spun sigur că acela n-a fost Isus, pentru că L-am văzut sărind din mașină când erai gata să te ciocnești de autotren, la gândul că încercai să-L omori!"

Istorisindu-mi întâmplarea, Denver pufni într-un râs atât de nestăvilit, încât m-am temut că o să facă un stop cardiac chiar acolo, în bucătărie.

Câteva zile mai târziu, ne pregăteam bagajele ca să mergem în RockyTop la întrunirea anuală de primăvară a cowboy-lor. Mi-a spus că era prea obosit și că va porni mai târziu. Când am văzut că nu apare, l-am sunat și m-a asigurat că va porni devreme următoarea dimineață, fiindcă nu putea să rateze să-și revadă toți prietenii cowboy. Când nu a apărut nici dimineața următoarea, l-am sunat și l-am tot sunat, dar degeaba. Pe la miezul nopții am primit un telefon pe care n-aș fi vrut să-l primesc niciodată.

Urmează necrologul pe care i l-am scris în 31 martie 2012.

DENVER T. MOORE:
30 IANUARIE 1937 - 31 MARTIE 2012

Porțile cerului s-au deschis într-o zi de sâmbătă la data de 31 martie, iar Denver a păşit voios pe ele! Cântase de nenumărate ori versurile acestui imn vechi ce îi plăcea atât de mult, însoțit de uralele mulțimilor de pe tot cuprinsul Americii. Medita la ceruri şi era pregătit să se alăture sfinților şi să se întâlnească cu doamna Debbie, femeia care a visat că el va aduce schimbare. Avea şaptezeci şi cinci de ani.

Deşi gura lui vorbea întruna ca paginile Bibliei, obişnuia să spună că niciodată nu s-a pretins a fi un predicator, doar un păcătos salvat prin har, care avea un mesaj de speranță pentru cei care n-aveau deloc speranță.

Povestea vieții lui, bine cunoscută de milioane de oameni, e relatată în cartea *Diferit, la fel ca mine*, cea mai populară şi bine vândută carte, păstrându-se în topul bestsellerurilor de la *New York Times* timp de trei ani şi jumătate. Volumul *What Difference Does It Make?* continuă povestea.

Denver, fost deținut şi boschetar, şi-a petrecut cea mai mare parte a vieții pe străzile oraşului Fort Worth, Texas, până ce Deborah Hall (doamna Debbie, pentru el) a visat că era un om sărac, dar avea o înțelepciune care putea schimba oraşul. Şi chiar l-a schimbat! La câțiva ani după acel vis, a fost numit Filantropul Anului pentru eforturile sale în folosul boschetarilor din Fort Worth. În ziua conferirii premiului, el a repetat povestea transformării sale pe care o relatase la *Tavis Smiley Show* pe PBS.

— Dumnezeu Se ocupă de reciclări, a zis el. Ce lumea a considerat gunoi în Fort Worth, Dumnezeu a transformat într-o comoară! Slavă Domnului pentru asta.

În 2007, Barbara Bush a selectat *Diferit, la fel ca mine* ca volum reprezentativ la evenimentul de strângere de fonduri *Celebration of Reading* din Dallas şi Washington DC. Denver a avut onoarea să-l întâlnească pe preşedinte şi să participe la dineul privat de la Casa Albă împreună cu membrii familiei

Bush şi alţi patru autori de bestselleruri. În timp ce plecau de la Casa Albă într-o lungă limuzină albastră, Denver i-a spus coautorului său, Ron Hall:

— Am plecat dintre tufişuri ca să mânc cu Bushii*. Dumnezeu să binecuvânteze America! a exclamat el. Ţara asta e minunată!

Din 2005, Denver a vorbit la peste patru sute de evenimente de strângere de fonduri, la radio, la spectacole de televiziune în peste două sute cincizeci de oraşe. Datorită admiratorilor săi, a ajuns un fel de stea de cinema, dar niciodată nu şi-a dorit să fie prezentat altfel decât:

— Sunt un NIMENI, care se străduieşte să spună la TOŢI despre CINEVA care poate salva pe ORICINE. Şi asta a făcut. Acel Cineva era Isus, iar Denver s-a trezit sâmbătă în braţele Sale. Cartea lui se încheie cu următoarele cuvinte, devenite celebre: „Toţi suntem nişte oameni ai străzii care-şi caută drumul spre casă."

Bine-ai venit acasă, prietene! Ai fost un rob bun şi credincios.

A lăsat în urmă două fiice, Tracy şi Marva, şi doi fii, Thomas şi Kirk.

Anii au trecut atât de repede. Parcă mai ieri visase Deborah visul acela care a adus prima schimbare din viaţa noastră şi, aş adăuga eu, întâlnirea teribilă cu bărbatul din visul ei. Acum, lumea ştie că visul s-a împlinit. Denver a fost într-adevăr un om sărac, dar înţelept, care avea să schimbe oraşul nostru şi multe alte oraşe din America. Prin filmul şi cărţile noastre am vrut să întăresc moştenirea lui Deborah, ca cele patru nepoate şi copiii mei să cunoască diferenţa pe care a făcut-o ea în vieţile a milioane de oameni. Cât priveşte familia lui Denver, vreau ca ei să ştie cine a fost bărbatul pe care niciodată nu l-au cunoscut cu adevărat şi să fie mândri de schimbarea şi realizările sale.

---

* Joc de cuvinte: analogie între numele familiei prezidenţiale şi semnificaţia cuvântului *bush* (tufiş), n.trad.

În încheiere, vreau să îți las câteva cuvinte rostite chiar de Denver, înțeleptul. Mi le-a spus mie într-una din primele zile pe care le-am petrecut cu el pe străzile vagabonzilor. Am făcut un comentariu neplăcut la adresa unuia dintre prietenii săi, la care Denver s-a oprit, m-a privit în ochi și a început să mă învețe.

> Domnule Ron, nu puteți judeca oamenii după ce fac și ce au. Trebuie să-i judecați ținând cont de necazurile prin care au trecut. Și n-o să știți prin câte au trecut numa` dacă vă pasă destul ca să-i întrebați. Dar, adevărul fie spus, Dumnezeu n-are nevoie de alți judecători; are tribunale pline cu ei. Însă are nevoie de slujitori. Mă rog să fiți și dumneavoastră unul. (După o pauză) Domnule Ron, câteodată oamenii bogați ca dumneavoastră se înalță atât de sus și încearcă să adune atâtea lucruri, că uită să mai știe de Dumnezeu; dar niciodată nu te poți pleca prea jos să ajuți pe cineva și Dumnezeu să nu știe de tine.

Rugăciunea mea pentru tine, cititorule, este să devii un slujitor și să nu pierzi prilejul să te apleci și să ajuți pe cineva.

Înțeleptul meu prieten și frumoasa mea soție, odihniți-vă în pace!

Procesul de producție a filmului *Same Kind of Different As Me*

Întregul proces de turnare a filmului *Same Kind of Different As Me* s-ar putea constitui într-un alt film din al cărui scenariu, de la cap la coadă, să nu lipsească trădări, dureri, eșecuri și o paletă vastă de emoții. Un vechi amic, agent în vânzări de opere de artă, îmi spunea adesea:

— Uneori ești statuia, alteori ești porumbelul. Treaba asta cu producția filmului m-a ținut mai tot timpul în loc ca pe-o statuie. Dar tocmai când moartea amenința să distrugă visul, când echipamentele de susținere au fost deconectate și ultimele ritualuri de îngropăciune ale proiectului au fost îndeplinite, a apărut eroul. De fapt, mai mulți eroi, ca să nu mai spun de Mâna care ne călăuzea de sus în tot acest timp. Dar iar am luat-o înainte. Totul a început în primăvara anului 2007.

Cartea noastră stătea pe raft de nouă luni și încă nu-și găsea publicul. E foarte greu pentru autorii care sunt la prima lor carte biografică să găsească o editură care să le publice cărțile și cu atât mai greu să le facă reclamă și să le promoveze. Într-una din zile, după atâtea respingeri din partea unor cluburi și târguri de cărți, Denver și-a dat seama că mă aflam într-o stare de deprimare.

— Domnule Ron, noi n-am scris cartea asta pentru cluburi de carte, târguri sau spectacole de televiziune. Am scris-o pentru doamna Debbie și, mai important decât atât, am scris-o pentru Dumnezeu. Așa că încetați să le cereți oamenilor să facă ceva pentru cartea

noastră. Din chiar momentu'ăsta, o să tăcem și o să-I dăm problema lui Dumnezeu, să se ocupe El de treaba Lui și de carte, iar noi o să fim bine.

Așa am și făcut.

Câteva zile mai târziu eram în Tampa, Florida, trecând podul Sunshine Skyway peste golful Tampa, după ce participaserăm la emisiunea radio *The Joy FM Morning Cruise*. Telefonul meu a început să sune și pe ecran a apărut un număr de California.

— Vorbesc cu Ron Hall, autorul cărții *Diferit, la fel ca mine*?

La telefon era Mark Clayman, producătorul unuia dintre filmele mele favorite, și ale lui Denver, *În căutarea fericirii*.

— Cartea aceasta va fi un film minunat și vreau să obțin dreptul de a produce filmul! exclamă el, în timp ce eu, Denver și Carmen Brown, gazda noastră de la radio, ne felicitam reciproc ciocnind ușor din pumni.

Cartea noastră a ajuns la Mark prin intermediul a trei sau patru intermediari, printre care un foarte bun prieten de-al meu și al lui Deborah, din Dallas, care la rândul lui, a dat-o unui prieten din L. A. Nu mi-au trebuit nici două secunde să-i dau voie să preia mingea și să fugă cu ea. Și chiar asta a făcut. Lucrurile s-au pus repede în mișcare. În doar câteva luni aveam scenariul și acceptul lui Samuel L. Jackson de a juca rolul lui Denver.

De abia atunci am aflat că procesul de producție a unui film durează cam șapte ani. Totuși după mai bine de doi ani și nici urmă de film, Mark și partenerii lui au acceptat cu eleganță desfacerea contractului, urmând ca eu să caut alte opțiuni – crezând că știam și eu acum câte ceva despre producția de film.

Am studiat autori renumiți și am citit cărți premiate când am scris manuscrisul cărții. Credeam, așadar, că la vârsta mea trebuia să m-apuc de învățat într-un ritm alert dacă voiam să produc un film. Așa că am făcut la fel ca în cazul scrierii manuscrisului. Mă uitam la filme celebre, citeam scenarii premiate Oscar și aveam vise mari. Priveam la producători de firme renumiți și, ca să parafrazez un citat pe care l-am descoperit în perioada aceea, am învățat că un producător de film are nevoie de pasiune, răbdare și perseverență. Singura calitate care îmi lipsea din cele trei era răbdarea și mă tem că nici astăzi n-am învățat-o.

Privind în urmă la prima mea încercare de a turna filmul, le-am spus în glumă prietenilor mei că ar fi trebuit să studiez scenariul filmului *Titanic* care a fost construit în trei ani şi a ajuns la fund doar în câteva ore.

Încă înarmat cu pasiune şi perseverenţă, am oferit dreptul asupra cărţii noastre unui producător celebru de la un studio important. Deja îmi pregăteam discursul pentru premiul Oscar înainte ca cerneala de pe contract să se fi uscat măcar. Dar după câteva luni de complicaţii, m-am dat bătut.

Scenariul luase o întorsătură care m-a deranjat atât de mult, încât l-am rupt în două şi l-am returnat împreună cu o scrisoare în care am scris doar atât: ADEVĂRUL NOSTRU ESTE MAI BUN DECÂT FICŢIUNEA VOASTRĂ; nu puteam să permit să se întâmple aşa ceva cu filmul nostru. Însăşi esenţa poveştii lui Deborah şi Denver despre speranţă şi mântuire fusese ciopârţită, şi iată-mă din nou pe *Titanic*, cu nimic altceva în barca de salvare decât cu o grămadă de poliţe neplătite.

Denver a acceptat toate aceste eşecuri ca pe ceva firesc, din moment ce nu crezuse niciodată cu adevărat că va ajunge o stea de cinema şi nici nu dorise altă faimă în mod sigur, cu toate că ea îl scutise de câteva amenzi în trafic. Dar, ca întotdeauna, mi-a oferit una dintre perlele sale ca să mă consoleze:

— Domnule Ron, dacă diavolu` nu vă face necazuri, înseamnă că vă are deja!

Mă rugasem mereu să facem un film, dar nu oricum, ci să ne spunem povestea într-un film care să fie nu numai plăcut, ci mai important, care să schimbe perspectiva lumii asupra oamenilor străzii. Încă de la început, mi-am dorit să îmbin cumva filmul cu filantropia. Mi-am dorit un film care să aducă o schimbare.

Producătorul nu-şi pierduse încă entuziasmul faţă de povestea noastră, dar nu era nici el prea încântat de ultimul scenarist, care ne-a transpus povestea într-un tărâm al fanteziei. Pe parcursul discuţiilor noastre, s-a convins că nu voi fi deloc mulţumit ca altcineva să ne scrie povestea şi că eu însumi ar trebui să scriu scenariul. La început am ezitat şi m-am îndoit de abilitatea mea de a descompune povestea noastră şi de a folosi mai puţine cuvinte într-un mod de prezentare

pe care nu-l deprinsesem încă. Prietenul meu mi-a adus aminte că nici cărți nu fusesem deprins să scriu înainte și totuși cumva cartea a devenit bestseller *New York Times*. Am închis telefonul și m-am pus pe treabă.

Cu puțin timp înainte de întreruperea contractului cu Mark Clayman, un doctor care citise cartea noastră la insistențele soției sale, ascultând de vocea ei blândă și probabil pentru a păstra armonia în familie, a luat avionul spre Dallas să se întâlnească cu mine și Denver. A adus cu el un tânăr producător pe nume Darren Moorman, care, printr-un concurs de împrejurări, a devenit în cele din urmă producătorul filmului nostru. Darren și doctorul și-au adus soțiile cu ei, iar ele și-au petrecut ziua adunând perlele lui Denver și lansând idei pentru turnarea filmului. La sfârșitul zilei, i-am condus înapoi la avionul lor privat și am căzut de acord să rămânem prieteni și să păstrăm legătura, deși posibilitatea de a lucra cu ei era slabă din moment ce eram deja angajat într-un alt contract. Doctorul a simțit că aveam nevoie de cineva care să-mi asigure spatele cât înotam în bazinul cu rechini al producției de film, așa că s-a oferit să fie el acela, așa că am acceptat bucuros.

Cam pe la finalul celui de-al doilea contract, doctorul mi-a făcut cunoștință cu un prieten al său, avocat, care citise cartea tot la insistențele soției sale. Aveam datorii până peste cap și prea puține șanse de stabilizare. Ei s-au oferit să mă ajute să trec cu bine de termenul limită fără să mă ruinez din pricina plăților. La vremea aceea, lucrul acesta a fost ca o rugăciune ascultată. În câteva săptămâni scăpasem încă o dată de constrângerile unui studio care nu împărtășea viziunea mea.

Cu aceeași pasiune și perseverență, dar corigent la răbdare, am început să mă rog și să explorez posibilitatea de a produce un film independent. Ajunsesem la convingerea că independența era singura cale care îmi permitea să controlez conținutul.

Cam în aceeași perioadă am dat peste următorul citat al regizorului Adam Green: „Poate să îți placă fotbalul, dar asta nu înseamnă că îți și dai interesul să joci fotbal. La fel se întâmplă și în producția de film... toată lumea are câte o idee grozavă pentru un film, dar ai puterea să devii bun în breasla ta oricât de cumplit ar fi procesul?"

Iar eu aş adăuga: „Ai suficiente resurse financiare ca să-ţi înfrunţi uriaşii?" Producerea unui film, aşa cum am descoperit eu, presupune un angajament total faţă de un proiect care nu generează niciun venit până la faza de bilete şi popcorn. Iar dacă urmăreşti rapoartele financiare, îţi dai seama că puţine filme obţin vreodată profit. Este o afacere nebunească pe lângă care vânzarea operelor de artă pare floare la ureche, iar eu ştiu cât de dificilă e şi *asta.*

În câteva săptămâni, am scris un scenariu de 157 de pagini pe care-l consideram un mare succes. Producătorul, care îmi era şi prieten, m-a informat politicos că scenariul meu era destul de lung chiar şi pentru un serial scurt şi că aveam nevoie de ajutor. Însă mi-a spus că reuşisem să surprind vocea lui Denver, ceea ce nu s-a întâmplat în cele două tentative anterioare. În mod surprinzător însă, nu am reuşit să stabilesc vocea mea. Mi-a sugerat să implic un scenarist experimentat care să şlefuiască scenele neplăcute şi să le pună într-o lumină favorabilă, şi pe parcurs să strecoare puţină magie. Încăpăţânat de felul meu, în următoarele şapte luni am scris alte şapte versiuni înainte să mă dau bătut.

Se alătură proiectului nostru doi scenarişti din L.A., Michael Carney şi Alex Foard. Michael fusese informat despre proiectul nostru de prietenul meu avocat, dar nu fusese interesat să se implice într-un proiect care avea ca subiect credinţa, deoarece pentru cei care aspiră să ajungă la Hollywood, un astfel de proiect poate însemna adesea sfârşitul carierei. Într-o zi tocmai îi împărtăşea tatălui său ce dilemă avea, iar când a menţionat numele cărţii, totul s-a schimbat. El nu ştia faptul că tatăl său care era pastor achiziţionase aproape patru sute de exemplare pe care le-a împărţit membrilor bisericii sale şi prietenilor din Hot Springs, Arkansas! Ţinând seama de sfatul tatălui său, el şi Alex au venit până în Dallas.

— A cui e povestea asta? a fost prima lor întrebare.

— A lui Deborah şi Denver, le-am răspuns. Ei sunt în cer acum. Cine altcineva să o spună?

În timpul celor mai bine de zece ani în care am călătorit prin America pentru a ne spune povestea, mereu le ziceam celor ce mă ascultau că am avut privilegiul să fiu martor la această minunată poveste. Dar ca adevărul să fie cunoscut, eu eram doar naratorul.

Scenariul inițial l-am scris din perspectiva lui Denver, dar el nu mai avea cum să vorbească. Michael și Alex m-au convins să rescriu scenariul din perspectiva mea. Așa am făcut.

Cartea avea o mulțime de personaje: prieteni, membri ai familiei, voluntari de la misiune și oameni ai lui Dumnezeu care au modelat povestea noastră, așa că am vrut să-i cuprind pe toți. De aceea am ajuns la 157 de pagini.

— Care sunt eroii principali ai narațiunii? era întrebarea care ni se punea mereu și mereu în timpul interviurilor intimidante. Earl, tatăl meu, și relația noastră șubredă nu erau teme centrale în prima carte, dar erau predominante în viața și călătoria mea spirituală pe care le-am descris în cea de-a doua carte. Denver a fost catalizatorul reconcilierii noastre. El m-a convins să pun un pic de Windex pe o bucată de pânză moale și să-mi șterg oglinda retrovizoare – ce reflecta un om care trebuia să-și ierte tatăl. Michael și Alex m-au convins că audiența avea nevoie să vadă cât de important era Denver în viața mea și a lui Deborah – chiar și în viața bătrânului meu tată rasist. Îmi dau seama cât de geniali au fost când văd lucrul acesta reflectat în film și când mă uit la actorul Jon Voight, câștigător de Oscar, care e atât de strălucit în rolul lui Earl, încât îți vine să crezi că i-a prădat mormântul și l-a adus înapoi la viață să joace chiar el.

Între timp, veștile despre eșecurile mele anterioare s-au răspândit ca focul mistuitor prin ierburile din West, Texas. Mă sunau fără încetare tot felul de producători, mici sau mari, oferindu-mi perspectiva lor în privința punerii în scenă a poveștii. Din moment ce luasem multe decizii proaste, doctorul și avocatul s-au oferit să preia ei aceste telefoane și am fost de acord. Proiectul mergea ca pe roate și când ne întâlneam să discutăm, ne întrebam și noi cum era posibil ca trei tipi creștini fără nicio experiență în domeniul producției de film să pătrundă într-o breaslă nu tocmai primitoare cu cei ca noi.

După atâtea piedici financiare, eram în pragul falimentului. Ei mi-au propus să ne constituim într-un parteneriat care să îmi asigure spatele și să-mi acopere deficitul financiar. Pentru cinci mii de dolari le-am vândut două treimi din dreptul meu asupra cărții, vieții și filmului. Există un vechi proverb printre cowboy care spune că mulțimea greșelilor naște experiență, iar experiența, judecată sănătoasă.

La un an după cedarea drepturilor mele, noii mei prieteni au încercat să preia controlul într-un mod ostil. Tot pretinzând că mă iubesc mult şi că sunt îngrijoraţi de marea prostie pe care o făceam, doctorul şi avocatul au hotărât, după multă rugăciune, să mă lase să-i asist în direcţia în care doreau ei să ducă filmul, care presupunea aruncarea scenariului la gunoi şi excluderea din proiect a lui Michael, Alex şi Darren. Am fost şocat, ţinând cont că numai ce împrumutasem trei milioane de dolari de la ei ca să produc filmul la care visasem atât. Partenerii mei nu erau dispuşi să contribuie sau să adune fonduri pentru proiect, pretinzând că n-ar fi prudent din partea lor să investească banii lor sau ai prietenilor lor. Cu toate acestea s-au oferit chiar să cumpere partea mea, ajungând să-şi dea seama, după un an de discuţii, că proiectul nostru avea valoare. Am refuzat categoric, accentuând faptul că nu eram de vânzare şi că la urma urmei acesta era proiectul meu şi viaţa mea. Ei erau de altă părere şi mi-au cerut să citesc contractul pe care-l semnasem şi prin care le dădusem mare parte din control. După încă câteva zile de rugăciune sau ce-or mai fi făcut, au revenit cu oferta de a-mi vinde mie partea lor cu 525 de mii de dolari în bani lichizi în termen de treizeci de zile, dacă nu, preluau controlul total.

Cu numai treizeci de zile la dispoziţie pentru a plăti, mi-au pus genunchierele şi mi-am scuturat praful de pe diploma de MBA. Primul lucru care mi-a venit în minte a fost să ipotechez ferma, dar mi-am dat seama că le-o dădusem copiilor mei. Apoi, de nicăieri, la uşa mea a apărut un lider creştin, proprietar al unui Bentley, care-mi aducea aur, smirnă şi tămâie. Mi-a spus că mă pot baza pe el că va plăti cei 525 de mii de dolari la termen în schimbul obţinerii a zece la sută din profit. (Aşa cum spuneam mai devreme, povestea producerii filmului este aproape la fel de încâlcită ca filmul însuşi!)

Mulţi m-au întrebat cum se poate ca un negustor de artă, chipurile, bogat să nu poată scrie un cec de o jumătate de milion de dolari. *Chipurile* explică tot! În urmă cu cinci ani, aş fi putut scrie un astfel de cec nu numai o dată, dar după atâtea decizii eronate în privinţa investiţiilor şi cu fostul negustor de artă cu optsprezece ani de închisoare la activ, de economiile mele se alesese praful.

Cu două zile înainte de termenul plăţii, eu şi soţia mea, Beth,

uşuraţi şi încrezători, ne-am pornit într-o călătorie spre Charleston ca să îi vizităm familia şi, pe parcursul drumului, să căutăm locaţii pentru film. În mod deosebit, doream ca ea să vadă plantaţia din Louisiana unde Denver culesese bumbacul Omului. Nu mai fusesem pe acolo de câţiva ani şi m-am întristat când am văzut casele lui Denver şi Hershalee arse din temelii. Odată mi-a trecut prin cap să le cumpăr şi să le amenajez ca muzeu pentru admiratorii săi, dar visul acela a pierit odată cu flăcările.

Vorbeam zilnic cu noul nostru partener şi totul părea să funcţioneze conform planului cu omul a cărui cuvânt părea sfânt. În ultima zi în care aveam să pierd controlul dacă nu plăteam banii, salvatorul nostru cu Bentley s-a evaporat pur şi simplu, fără să spună „îmi pare rău" sau măcar să aibă bunul simţ să răspundă la telefon. Eu şi Beth stăteam în parcarea de lângă plantaţia Dunleith din Natchez, Mississippi, într-o stare de şoc care depăşea orice imaginaţie. Mai aveam doar o oră la dispoziţie pentru un miracol. Am sunat la bancă şi am retras 200 de mii de dolari din contul de economii a mamei mele de nouăzeci şi doi de ani şi i-am virat partenerilor mei ca sumă nerambursabilă în schimbul unei păsuiri de cinci zile pentru a vira restul. Sunt recunoscător că au acceptat. Apoi Beth mi-a sugerat să sun un prieten care promisese să investească în filmul nostru şi să-i cerem banii. Am format numărul lui fără să mă aştept să răspundă, darămite să mă ajute, dar răspunsul lui imediat a fost: „Mulţumesc că m-ai sunat. Voi face tot ce trebuie ca să recâştigi controlul asupra poveştii lui Denver şi Debbie." Vorbele lui au fost însoţite de fapte, spre deosebire de promisiunile goale ale celuilalt. Beth mi-a adus aminte că prietenul nostru Denver obişnuia mereu să-mi spună că dacă diavolul nu-ţi face necazuri, atunci te are deja. Diavolul ne târâse până în iad şi înapoi, dar Dumnezeu ne-a salvat. Banii aceştia nu erau propriu-zis pentru film, ci pentru recuperarea dreptului asupra propriei mele poveşti. Ne aşteptau şi alte bătălii, dar uşurarea pe care am simţit-o nu se poate descrie. Eram mai hotărât ca niciodată să spun versiunea mea într-un film care să inspire.

Primul telefon i l-am dat lui Michael ca să-i propun să fie regizor, iar împreună cu Alex şi Darren să fie partenerii mei în realizarea filmului. Cu o singură condiţie: fiecare trebuia să lucreze fără plată

până la turnarea filmului. Toți au fost de acord, pentru că lucraserăm împreună de mai bine de un an fără salariu sau bani de cheltuială, cum obișnuia Denver să spună: „Foamea îl împinge pe om la lucru că nu-l întrece nicio mașină!"

Era târziu deja în ziua aceea. Eu și Beth stăteam încă în mașină, în aceeași parcare de lângă plantația din Natchez luptându-ne când cu exaltarea, când cu epuizarea. În timp ce dezbăteam dacă să rezervăm sau nu o cameră peste noapte, cheltuind astfel o sută șaptezeci de dolari, epuizarea și-a spus cuvântul, așa că am rezervat camera.

În timp ce ne luam bagajele din mașină ca să le cărăm în cameră, un cuplu atrăgător de vârstă mijlocie au parcat alături Harley-Davidson-ul lor. În glumă am întrebat-o pe Beth dacă se vedea cu vreun Harley pe viitor, la care ea s-a uita la mine de parcă mi-aș fi pierdut mințile în tăvălugul evenimentelor acelei zile.

Târziu în seara aceea stăteam la o masă înaltă la vechea tavernă istorică a lui Bowie cu vedere spre râul Mississippi. Ne delectam în jurul mesei și încercam să dezlegăm ițele belelei în care fuseserăm prinși, întrebându-ne în același timp încotro aveam să ne îndreptăm de aici, când domnul și doamna Motocicletă se așezară la masa de lângă noi. După aproximativ o oră,când soția lui s-a ridicat să meargă la baie, m-am întins să-i spun tipului într-un limbaj prietenesc, specific sudului, că motocicleta lui arăta grozav.

El a râs și a întrebat:

— Dar voi de unde sunteți?

— Din Dallas.

— Ce faceți în Natchez?

— Căutăm locații pentru film.

— Cum se numește filmul?

— *Diferit, la fel ca mine*.

— Nu se poate, a replicat el cu un zâmbet uriaș. E cartea preferată a soției și a mea!

— Eu sunt autorul, am continuat în timp ce soția lui se întorcea la masă.

— Iubito, acesta este autorul cărții *Diferit, la fel ca mine*!

— Și *What Difference Do It Make*? a adăugat ea repede.

— Se pare că le-ai citit pe amândouă, am zis acceptând complimentul prietenos.

— Haideți cu noi la masă. Eu sunt David Landrum, iar ea este soția mea, Jill. Suntem din Jackson.

Ne-am mutat la masa lor, iar Dumnezeu a preluat controlul. David a mers mai departe și mi-a spus că unul dintre bunii lui prieteni din Jackson era cel mai mare admirator al nostru.

— Stephen Johnston? am întrebat.

— Exact. Cum de ai știut? a întrebat David.

— Vorbeam după-masa asta cu Darren Moorman, unul dintre producători, și mi-a spus că dacă suntem lângă Jackson ar trebui să încercăm să ne întâlnim cu el. Darren a stat lângă unul dintre angajații acestuia care citea cartea în avion cu câțiva ani în urmă și a auzit același lucru despre Stephen, dar nu l-a cunoscut.

David a continuat să spună că el și Stephen au auzit că lucram la film, așa că i-au sunat recent pe partenerii noștri (acum foști parteneri) ca să se intereseze. După părerea lui Stephen, partenerii mei se arătaseră nepoliticoși și dezinteresați de el sau de banii lui, iar subiectul a fost închis. Și iată-ne aici dând întâmplător peste ei. Deborah și Denver ar spune că mâna lui Dumnezeu ne călăuzea cât se poate de clar.

— Așadar, faceți filmul?

— Absolut!

— De ce aveți nevoie?

— De bani!

— Câți?

— Încerc să adun alte cinci milioane. Mai sunteți interesați? am întrebat trăgând din ochi.

— Probabil. Hai să-l sunăm pe Stephen, a zis el formând numărul pe telefon. Eram șocat.

David a încercat să ne convingă să filmăm în Mississippi. A mers până acolo încât să ne promită că, în cazul în care filmam acolo, el și Stephen aveau să adune cei cinci milioane în Jackson. Lucrurile se mișcau mai repede în Taverna lui Bowie decât în ultimii șapte ani! David ne-a promis întâlniri cu guvernatorul Phil Bryant, Stephen Johnston, potențiali investitori și comisia de film pentru lunea următoare.

Oricât ar suna de ciudat, la o oră după mutarea noastră la masa lui David și Jill, am fost de acord să turnăm filmul în Mississippi.

Și pentru că era prea devreme ca să meargă la culcare, David și Jill au vrut să audă poveștile lui Denver, așa că în următoarele câteva ore i-am distrat cu poveștile eroului lor. Le-am arătat o mulțime de fotografii cu Denver, Deborah, familia noastră și alți eroi din carte pe care le păstrez în telefonul meu pentru astfel de ocazii. Ei plănuiseră să meargă în Fort Worth să-l viziteze la misiune, dar s-au întristat că rataseră oportunitatea.

Apoi am început să le împărtășesc întâmplarea incredibilă din ultimele ore în care stătusem în parcare gata să ne scufundăm, dar Dumnezeu ne-a salvat. Nu numai că ne-a salvat, dar ne-a așezat în Taverna lui Bowie lângă David și Jill Landrum care ne-au împărtășit cum cărțile noastre le-a schimbat viața. Iar acum, cuplul drăguț care a parcat motocicleta lângă noi era pe cale să o schimbe pe a noastră. E incredibil cum lucrează Dumnezeu.

La miezul nopții pe când ne întorceam la camerele noastre, David a spus:

— O, aproape că am uitat. Am vrut să te întreb ce s-a întâmplat cu prietenul lui Denver, știi tu, tipul cel alb, negustorul de artă? *Vorbea serios?* m-am întrebat. Evident că da! Cu un zâmbet șiret, i-am spus:

— Niciodată n-am mai fost întrebat așa ceva, dar am să-ți spun un mic secret... Toată seara ai vorbit cu el!

Așa cum a promis, o săptămână mai târziu ne-am întâlnit cu guvernatorul, cu Stephen Johnston și comisia de film din Jackson. Pe la mijlocul lui iulie aveam promisiuni de până la zece milioane de dolari. În L. A. ne-am întâlnit cu cei de la Creative Artists Agency și am început căutarea actorilor. La mijlocul lunii august am bătut palma cu Mary Parent și Paramount. Am stabilit ziua de 27 octombrie 2014 ca dată pentru începerea primelor fotografieri.

Djimon Hounsou, nominalizat în două rânduri cu premiul Oscar, a fost primul actor care s-a angajat să se alăture echipei la începutul lunii august 2014. La două săptămâni, Jon Voight, deținător de Oscar, a intrat în echipă în rolul tatălui meu. La începutul lunii septembrie, Greg Kinnear a citit scenariul și a cerut să ne întâlnim în New York. Ne-am despărțit bătând palma. Aveam acum nevoie stringentă de

un personaj feminin. Mai aveam cinci săptămâni până la începerea filmărilor în Jackson și încă ne rugam ca Renee Zellweger, laureată a premiului Oscar, să ne dea o confirmare. Următoarele două săptămâni agitate mi s-au părut ca doi ani în care îmi verificam e-mailul și telefonul efectiv în fiecare minut, rugându-mă ca R. Z. să apară pe ecran. În cele din urmă, Dumnezeu ne-a răspuns la rugăciuni întregind echipa actorilor din rolurile principale. Și ca un bonus, Dumnezeu ne-a binecuvântat cu Olivia Holt, tânăra stea de la Disney, care a semnat contractul pentru primul ei lung metraj în rolul fiicei mele, Regan.

La patru luni după întâlnirea cu David și Jill în Natchez, eu și Beth ne-am mutat în Jackson pentru etapa preliminară. Ne-am împachetat pe 10 decembrie 2014. A lui Dumnezeu să fie toată slava. Și iată-mă făcând din nou ce m-a povățuit Denver când mi-a spus să dau cărțile noastre în grija lui Dumnezeu. Doamne, filmul este în întregime al Tău!

Everybody Can Help Somebody
(Oricine poate ajuta pe cineva)

Într-o zi de marți, după Ziua Muncii, eram prin Mississippi în căutare de locații care speram să se potrivească cu locurile în care s-au întâmplat evenimentele descrise în carte. Primele pe listă erau plantația de bumbac gata de cules, o colibă de sclavi ca a lui Mama Mare, un conac pentru Ron și Deborah și jungla de vagabonzi pentru Denver. Știu, e trist, dar adevărat. A trebuit să găsim, firește, o misiune pentru cei fără adăpost ce avea nevoie disperată de îmbunătățiri. Din nefericire, un astfel de loc se găsește aproape în fiecare oraș din America.

Eram strânși cu echipa în centrul orașului Jackson, într-o dimineață toridă de septembrie,cu aburi fierbinți ce se înălțau printre crăpăturile trotuarului din fața biroului primarului. Unul dintre tinerii asistenți ai primarului,Jason Goree, era încântat de proiectul nostru și ardea de dorința ca acest film să schimbe lucrurile în Jackson. Și-a exprimat speranța ca filmul să devină elementul catalizator atât de mult așteptat.Jason stătea în față în mașina care conducea caravana și ne călăuzea pe drumul spre Farish Street, din partea de vest a orașului. Farish Street este recunoscută în istoria statutului Mississippi din două motive: aici s-a cântat pentru prima dată muzica blues, așa cum o știm noi (deși unii din Memphis nu sunt de acord) și tot aici, în 1954, Medgar Evers a ales să-și stabilească sediul NAACP (National Association for the Advancement of Colored People) – care a devenit cartierul general al mișcării pentru drepturi civile în Sud.

În câteva minute treceam încet prin dreptul clădirilor de cărămidă dărăpănate și arse care cândva făcuseră parte din centrul social și cultural cu care se mândreau afro-americanii din Sud – înainte de 1960. Aceste rămășițe erau acum pline de sticle goale de vin, doze de bere și mormane de gunoi aruncate de cei care locuiau încă în aceste câteva locuințe, impropriu numite astfel. Jason indică o placă mică, țintuită de un stâlp de telefon acoperit de viță-de-vie, la intrarea unei clădiri acoperite de graffitti, cu geamuri sparte și acoperișul dărâmat în interior. Duhoarea de urină emana din mormanele de pânze și gunoaie aruncate în fiecare colț.

— Acesta e biroul lui Medgar Evers, ne-a informat el cu o privire jenată sau nespus de mâhnită, sau probabil amândouă. Nu era nevoie de ochelari HD – cum purta mai toată echipa aflată acum în stare de șoc – ca să ne lămurească de nevoia de a face ceva pentru a conserva acest monument istoric și de a cinsti un erou și martir american. Deși Medgar Evers și această clădire nu făceau parte din povestea noastră, aveau să ne urmărească până ce lucrurile vor fi puse la punct.

În timp ce ne învârteam pe lângă alte ruine, la următoarea clădire, William O. Hunter, directorul de producție, a strigat „STOP!" atât de tare, încât am crezut că era cât pe ce să lovim un copil ce alerga în stradă după o minge.

— Asta este, a zis el încredințat că am găsit locația pentru misiune. În timp ce stăteam în mijlocul străzii Farish, zgâindu-ne ca niște turiști ce tocmai dăduseră peste o stea de cinema, pastorul și directorul misiunii, Stephen Cook, s-a apropiat curios de noi, de parcă n-ar mai fi văzut în toată viața lui atâta agitație într-o dimineață de luni prin partea aceea.

El ne-a invitat înăuntru ca să ne arate centrul de misiune al bisericii sale și activitatea ei zilnică care presupunea asigurarea de sandviciuri și îmbrăcăminte pentru boschetari și cei nevoiași care veneau în mod regulat. Pe când stăteam în holul întunecat, m-a izbit asemănarea acestei misiuni cu cea din Fort Worth unde, în 1998 a început povestea noastră. Pereții din bolțari și dușumelele din beton erau curate, dar nici măcar întunericul nu putea ascunde starea jalnică a misiunii ce avea nevoie urgentă de reparații. Căldura din interior era înăbușitoare, aproape depășind

temperatura de afară. Din nefericire nu aveau bani pentru aer condiționat și lumină.

Pastorul Cook și enoriașii lui se rugaseră și ceruseră ajutorul oficialităților orașului de mai bine de douăzeci de ani. De fapt, ne-a povestit că în urmă cu douăzeci și opt de ani, conducerea orașului promisese că avea să îi ajute. Dar în timp ce stăteam acolo, m-a izbit gândul că după atâta timp, enoriașii credeau mai degrabă în posibilitatea de a fi loviți de o tornadă decât de a primi ajutorul promis. După spusele pastorului Cook, în urmă cu câțiva ani conducerea orașului a plătit câteva milioane de dolari unor dezvoltatori tocmai ca să revitalizeze Farish Street. Dar dezvoltatorii aceia au furat majoritatea banilor și i-au cheltuit pe altceva – inclusiv pe propriile complexuri de apartamente construite pe plajă, după cum se zvonea. Așa că Farish Street a rămas în ruine.

Aproape de finalul turului, regizorul Michael Camey a întrebat echipa:

— Ce ar face Debbie? În timp ce ne uitam în jurul nostru și de la unul la altul, era evident că Michael tocmai lansase ideea de a îmbina filmul cu filantropia.

Din cauza bugetului limitat, producătorii de film întotdeauna fac uz de fum și oglinzi pentru a filma scena, apoi curăță mizeria, plătesc taxa infimă pentru locație, apoi își iau tălpășița din oraș. Echipa a văzut nevoia comunității și știam că fumul și oglinzile n-ar putea să ne aline conștiința dacă întorceam spatele problemei. Pastorul a fost șocat când i-am propus să-i refacem misiunea și să adăugăm o nouă bucătărie complet utilată. Enoriașii se rugaseră și visaseră la așa ceva, deși n-au crezut cu adevărat că s-ar putea întâmpla – în afară de un miracol.

Pastorul Cook era firește de acord, dar decizia de a da pe mâna unor producători de filme ciufuliți și în tricouri negre posibilitatea de a întoarce pe dos și a cârpăci misiunea în speranța reparării ei trebuia să obțină votul comitetului de prezbiteri și a membrilor congregației.

Într-o dimineață de sâmbătă fierbinte și umedă specifică statului Mississippi, patru zile mai târziu, ne-am întors la misiune pentru a ne întâlni cu comitetul ca să formalizăm oferta noastră. Cinstit vorbind, ne așteptam să fim primiți ca niște salvatori, dar în loc de asta, ne-au întâmpinat opt membri cu fețele împietrite, foarte sceptice, cu amintiri foarte clare care depășeau cei douăzeci și opt de ani de

așteptare după ajutor. De ce ar încredința ei viitorul misiunii câtorva tipi convingători de la Hollywood, care apăruseră peste noapte în oraș, fără vreo referință sau recomandare pe IMDb*?

În mod sigur, ei știau că cei douăzeci și opt de ani de promisiuni din partea conducerii orașului Jackson n-au făcut decât să provoace frustrări, scepticism și neîncredere. Poate că și-au amintit de președintele Lincoln și de promisiunile sale de libertate care au ajuns în Jackson, Mississippi, cam după o sută de ani. Sau poate că și-au imaginat misiunea (acum în lipsuri, dar tot funcțională) distrusă de niște producători de filme, tatuați în exces, care aveau să dispară cu convoiul de mașini, într-un nor de praf., înapoi spre Hollywood. Sunt convins că măcar un membru din comitet a văzut poze cu vreun regizor de film, cu megafonul la gură și strigând: „S-a încheiat filmarea!" și s-a întrebat cine va rămâne în Jackson să vadă dacă promisiunea va fi îndeplinită. Cu tot entuziasmul meu pentru acest proiect, am pierdut din vedere faptul că alții care nu au auzit niciodată de Debbie, Ron Hall și Denver Moore s-ar putea să nu-mi împărtășească viziunea. Când Denver împărțea bani pe stradă, spunea că se simțea ca Moș Crăciun. Bănuiesc că într-un fel cam așa m-am simțit și eu înaintea comitetului de prezbiteri din acea dimineață de sâmbătă. Și dacă vreunul din ei gândea la fel, îmi dau seama cât de greu le venea să aibă încredere într-un om cu fața fină, îmbrăcat într-un costum în dungi, care le dă sania plină de zaharicale din bunătatea inimii sale.

Am plecat de la întâlnire fără să știm sigur dacă prezbiterii ne-au crezut. În mod sigur, congregația dorea îmbunătățiri majore, o bucătărie utilată și modernizare, dar oare aveau ei încredere că Moș Crăciun că se va ține de promisiuni?

Săptămânile treceau. Orarul de producție era bătut în cuie și aveam termene limită pentru închirierea locațiilor.. Aveam plantația și câmpurile de bumbac. Avem conacul lui Ron și Debbie – mult mai frumos decât cele în care am trăit noi. Aveam coliba lui Mama Mare și balta străjuită de chiparoși pentru botez. Aveam clubul de country

* Internet Movie Database este o bază de date pe internet, cu informații despre filme, cineaști și jocuri video, cu pagini detaliate și structurate despre fiecare (n.ed.).

și jungla vagabonzilor. Doar misiunea ne ținea pe loc. Situația se schimbase în mod ciudat și ne-am dat seama că aveam nevoie de un miracol ca să putem începe filmările în următoarea zi.

Ne-am întâlnit din nou cu prezbiterul Herbert Terry, pastorul Cook și avocatul lor și am stăruit de ei să aibă credință. Prezbiterul Terry ne-a spus verde-n față că întreaga biserică are mare credință în Dumnezeu, dar toți ceilalți plătesc în bani lichizi! Fondurile cu care trebuia să ne dovedim credibilitatea nu îi aveam în bugetul nostru de producție bine drămuit, ci trebuiau strânși de la familii și prieteni. Toată echipa avea credință că vom strânge fiecare bănuț necesar pentru a ne îndeplini promisiunea. Câteva ore mai târziu, am părăsit întâlnirea cu un contract semnat care includea printre prevederile sale niște bani (singurul lucru care sporește nivelul de confort) și garanții personale. Echipa s-a pus pe treabă în câteva ore.

În timp ce mutau aparatele și tot echipamentul, membrii echipajului scrutau cu priviri îngrijorate cartierul rău famat unde aveau să lucreze zi și noapte în următoarele săptămâni. Misiunea era înconjurată de multe cocioabe-pușcă abandonate și arse și o mulțime de barăci locuite. Pitbulli hămesiți și priponiți în lanțuri lungi păreau singurele creaturi care mai dădeau semne de viață pe timpul zilei.

Până a doua zi, dimineață, s-a dus vestea în toată tabăra Canton Mississippi Film Studios despre condițiile deplorabile ale cartierului. Cei care am negociat înțelegerea eram perfect conștienți de situație, dar bănuiesc că celorlalți membri din personal nu le-am comunicat și acest aspect neînsemnat. Cu toate acestea, nu-mi făceam griji din moment ce aceste echipaje erau călite, venite tocmai din New Orleans, unde construiseră decoruri în condiții extrem de periculoase în zone afectate de uraganul Katrina. Și dacă te uiți la destule filme, știi că prea puține dintre ele descriu tărâmuri de basm. Așadar echipa avea experiență cu astfel de zone vulnerabile, împânzite de bande. Farish Street era o astfel de zonă. Cu toate că erau pregătiți pentru un astfel de pericol, nu erau pregătiți să fie martori la abuzul atâtor câini nevinovați care erau forțați ca niște sclavi să-i protejeze pe cei care numeau casă această regiune uitată de Dumnezeu.

Mulți membri din echipaj aduceau mâncare cu ei și, după ce estimau lungimea lanțului, o aruncau cu prudență câinilor înfometați.

Coordonatorul de producție, Mary Parent, și-a făcut obiceiul de a le arăta puțină dragoste, deși de la distanță, câinilor subnutriți. În cele din urmă, prin bunătatea ei a câștigat inima câinelui favorit și plătind pentru el un preț vrednic de un campion la Westminster Kennel Club, Mary a devenit noua lui proprietară. Și ca într-o poveste vrednică de un alt film, pitbullul sărac lipit pământului și abuzat s-a metamorfozat în broscoiul care a fost sărutat de o prințesă și a devenit un prinț. La câteva zile după ce a primit coroana, prințul s-a îmbarcat pe avion și – luându-și adio de la Jackson, Mississippi și de la sărăcie – a aterizat în Beverly Hills. Acum duce o viață la fel de răzgâiată ca și alte staruri numite Pitbull.

Și acum că cei mai mulți câini din împrejurimi și-au îmbunătățit aspectul exterior, a venit rândul misiunii, așa cum am promis, să intre în renovare completă. Darren Moorman, Stephen Johnston și cu mine, noi fiind producătorii filmului, am înființat o fundație caritabilă care poartă numele cărții copiilor noștri, *Everybody Can Help Somebody.* Am trimis fotografii cu misiunea și i-am sunat prietenii noștri din Texas. Ei au fost cei dintâi care au contribuit la construirea misiunii visurilor lui Deborah din Fort Worth. Una dintre cele mai bune prietene ale ei – care a pus toate lucrurile în mișcare după moartea lui Deborah în 2000 – ne-a dat un cec de 150 de mii de dolari. În interval de câteva zile, prietenii din Texas au strâns alte câteva sute de mii. Transformarea misiunii pentru filmări a adus îmbunătățiri substanțiale. La câteva luni după ce Michael Carney a declarat că filmarea la misiune „S-A TERMINAT", locuitorii din Farish Street, Jackson au fost binecuvântați cu o proprietate nouă și frumoasă.

În ciuda acestor vești bune, mai avem mult de lucru în zona aceea și în altele asemenea din orașele noastre. Biroul lui Medgar Evers încă mă urmărește. Continuăm să ne implicăm în proiectele de renovare a misiunilor ruinate. Sperăm ca filmul nostru să îți dea un imbold să ni te alături în desfășurarea acestor proiecte. Într-una din scenele finale ale filmului, îl vei vedea pe Julio Larraz pictând un peisaj imens și frumos de pe coasta Italiei. Acesta, după ce a auzit și a văzut planurile noastre pentru misiune, a donat pictura aceea – în valoare de 130 de mii de dolari – pentru a fi vândută, iar banii obținuți au fost transferați Fundației Everybody Can Help Somebody, ca ea să-și poată îndeplini viziunea de a schimba America, luând fiecare misiune pe rând.

Alte cărţi publicate de Scriptum:

Fiitare
de Nick Vujicic
145 X 205 mm,
192 pagini

Bonhoeffer
de Eric Metaxas
145 X 205 mm,
752 pagini

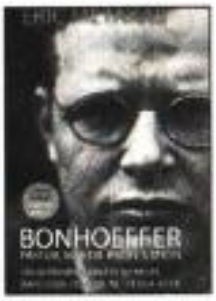

Moștenirealui Luther
editor R.C. Sproul, StephenJ. Nichols
145 X 205 mm,
408 pagini

Viață fărălimite
de Nick Vujicic
145 X 205 mm,
260 pagini

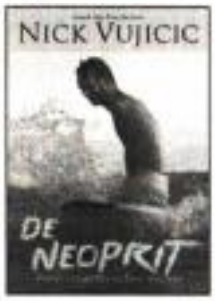

Materie cenușie
de DavidLevy
145 X 205 mm,
248 pagini

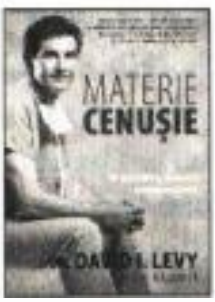

De neoprit
de Nick Vujicic
145 X 205 mm,
240 pagini

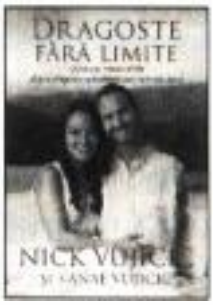

Îmblânzirea tigrului ed. 2
de Tony Anthony
145 X 205 mm,
250 pagini

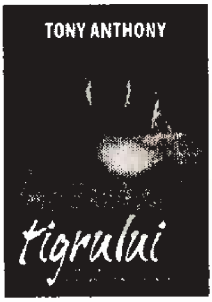

Dragoste fără limite
de Nick și Kanae Vujicic
145 X 205 mm,
272 pagini

Strigătul tigrului
de Angela Little
145 X 205 mm,
192 pagini

Creșterea unui copil perfect de imperfect
de Boris Vujicic
145 X 205 mm,
240 pagini

Alte cărţi publicate de Scriptum:

Psalmul din inima mea
de Elizabeth Mittelstaedt
145 X 205 mm,
448 pagini

Așteptarea
de Cathy LaGrow
145 X 205 mm,
342 pagini

Viața în pantofi i mei
de Elisabeth Mittelstädt
145 X 205 mm,
328 pagini

Alertă roșie
de Jane Lasonder
145 X 205 mm,
178 pagini

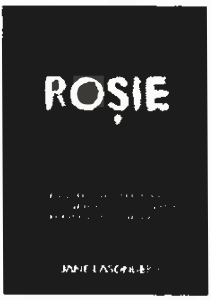

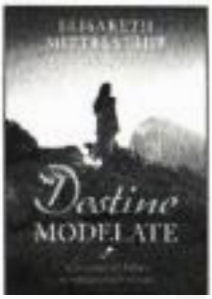

Destine modelate
de Elisabeth Mittelstädt
145 X 205 mm,
136 pagini

Octoberbaby
de Wilson & Preston
145 X 205 mm
296 pagini

Câteva clipe sub steluța din fereastră
editor Elisabeth Mittelstädt
145 X 205 mm,
184 pagini

De ce îmi place ziua de luni
de John Beckett
145 X 205 mm,
192 pagini

Minuni ce mișcă inima
editor Elisabeth Mittelstädt
145 X 205 mm,
176 pagini

10 așteptări de la un tată
de Josh McDowell
145 X 205 mm,
192 pagini

Alte cărţi publicate de Scriptum:

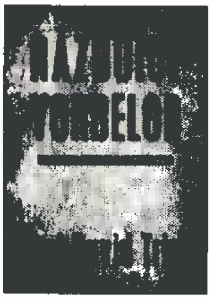

Generaţia înstrăinată
de Josh McDowell
145 X 205 mm,
220 pagini

Războiul vorbelor
de Paul DavidTripp
145 X 205 mm,
304 pagini

Mesajul pierdut al lui Isus
de Steve Chalke & Alan Mann
145 X 205 mm,
168 pagini

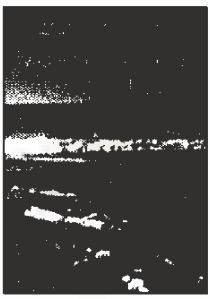

Dacă mai ai doar o lună de trăit
de Kerry & Chris Shook
145 X 205 mm,
256 pagini

Douăsprezece femei extraordinare
de John MacArthur
145 X 205 mm,
224 pagini

Doisprezece bărbaţi obişnuiţi
de John MacArthur
145 X 205 mm,
240 pagini

Plictisit în epoca divertismentului
de RichardWinter
145 X 205 mm,
200 pagini

Vârsta oportunităţilor
Paul DavidTripp
145 X 205 mm,
310 pagini

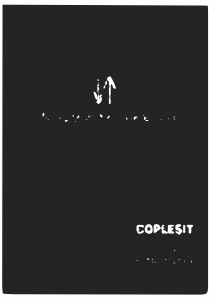

Dumnezeul de care ai uitat
de Francis Chan
145 X 205 mm,
152 pagini

Dragostenebună
de Francis Chan
145 X 205 mm,
160 pagini

Alte cărţi publicate de Scriptum:

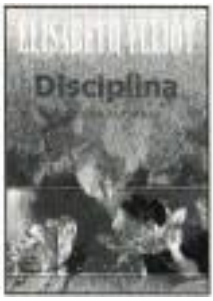

Armonia promisiunilor Sale
de Elisabeth Elliot
145 X 205 mm
168 pagini

Disciplina
de Elisabeth Elliot
145 X 205 mm,
168 pagini

Mută munţii
de John Eldredge
145 X 205 mm,
232 pagini

Călăuzirea lui Dumnezeu
de Elisabeth Elliot
145 X 205 mm,
184 pagini

Ce înseamnă să fii femeie
de Leslie Ludy
145 X 205 mm,
224 pagini

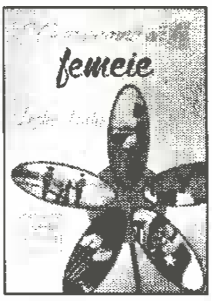

Ce înseamnă să fii mamă
de Leslie Ludy
145 X 205 mm,
154 pagini

Dragostea acţionează
de Bob Goff
145 X 205 mm,
232 pagini

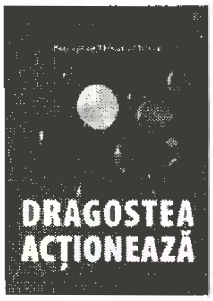

Simplifică
de Bill Hybels
145 X 205 mm,
324 pagini

Extrem de ocupat
de Kevin DeYoung
145 X 205 mm,
136 pagini

Epicentru
de Joel Rosenberg
145 X 205 mm,
352 pagini

Alte cărţi publicate de Scriptum:

Asemenea lui Isus
de Max Lucado
145 X 205 mm,
216 pagini

Calmul din mijlocul furtunii
de Max Lucado
145 X 205 mm,
240 pagini

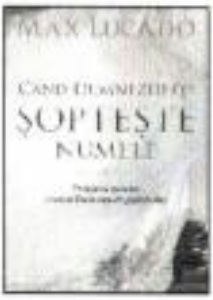

Când Dumnezeu îţi şopteşte numele
de Max Lucado
145 X 205 mm,
224 pagini

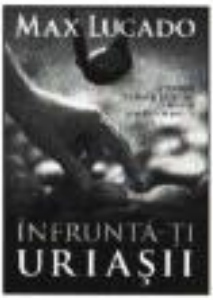

Înfruntă-ţi uriaşii
de Max Lucado
145 X 205 mm,
176 pagini

Nu-i de mirare că e numit Mântuitorul
de Max Lucado
145 X 205 mm,
232 pagini

Fără teamă
de Max Lucado
145 X 205 mm,
208 pagini

Fiecare zi merită o şansă
de Max Lucado
145 X 205 mm,
152 pagini

În rolurile principale
de Max Lucado
145 X 205 mm,
232 pagini

3:16 Numerele speranţei
de Max Lucado
145 X 205 mm,
216 pagini

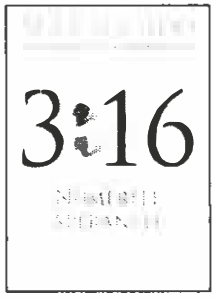

O dragoste care merită dăruită
de MaxLucado
145 X 205 mm,
240 pagini

Alte cărţi publicate de Scriptum:

Nu totul se învârte în jurul meu
de Max Lucado
145 X 205 mm,
136 pagini

Salvatorul de lângă tine
de Max Lucado
145 X 205 mm,
208 pagini

Povestea lui Dumnezeu, povestea ta
de Max Lucado
145 X 205 mm,
176 pagini

Îndrăzneşte sătrăieşti
de MaxLucado
145 X 205 mm,
200 pagini

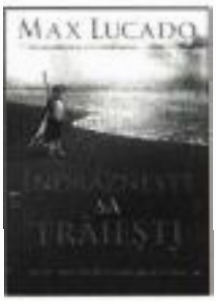

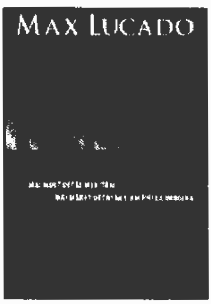

Harul
de Max Lucado
145 X 205 mm,
216 pagini

Înainte de amin
de MaxLucado
145 X 205 mm,
178 pagini

Despre viaţă
de Max Lucado
145 X 205 mm,
318 pagini

Martorul
de Josh McDowell
145 X 205 mm,
296 pagini

Neînfricat
de Josh McDowell
145 X 205 mm,
232 pagini

Mai mult decât un simplu tâmplar
de Josh McDowell
145 X 205 mm,
136 pagini

Alte cărţi publicate de Scriptum:

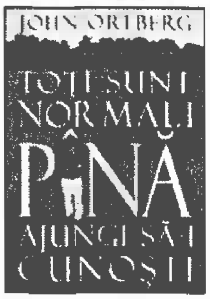

Toţi sunt normali până ajungi să-i cunoşti
de John Ortberg
145 X 205 mm,
288 pagini

Către toate direcţiile
de John Ortberg
145 X 205 mm,
240 pagini

Grija pentru suflet
de John Ortberg
145 X 205 mm,
240 pagini

Eu, aşa cum aş vreasă fiu
de John Ortberg
145 X 205 mm,
336 pagini

Dumnezeu e mai aproape decât crezi
de John Ortberg
145 X 205 mm,
216 pagini

O dragoste mai presus de raţiune
de John Ortberg
145 X 205 mm,
240 pagini

Cine este Omul Acesta?
de John Ortberg
145 X 205 mm,
272 pagini

Credinţă şi îndoială
de John Ortberg
145 X 205 mm,
200 pagini

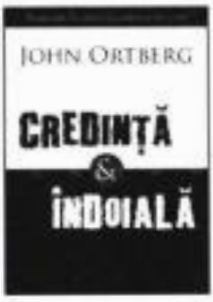

Când se încheie jocul, totul se întoarce în cutie
de John Ortberg
145 X 205 mm,
288 pagini

Vânătoarea de lei
de John & Sam Eldredge
145 X 205 mm,
216 pagini

Alte cărţi publicate de Scriptum:

Biblia pentru copii, vol. 1
Vechiul Testament
PennyFrank
145 X 205 mm,
664 pagini

Detectiv prinBiblie
de Peter Martin
210 X 297 mm,
48 pagini

Biblia pentru copii, vol. 2
Noul Testament
Penny Frank
145 X 205 mm,
448 pagini

Timpul meu cu Dumnezeu
de Cecilie Fodor,
Gustavo Mazali
145 X 205 mm,
68 pagini

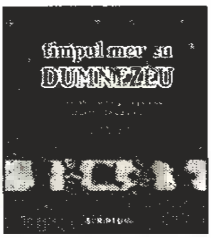

Hermie
Dumnezeu mă iartă,
şi eu te iert
de Max Lucado
145 X 205 mm,
32 pagini

Povestea vieţii lui Isus
de Timothy Dudley-Smith
170 X 240 mm,
94 pagini

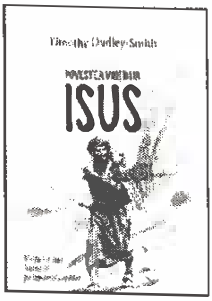

Webster, păianjenul fricos
de Max Lucado
210 X 297 mm,
48 pagini

Martin Luther:
Cear trebuisă faceu?
de Catherine Mackenzie
145 X 205 mm,
24 pagini

Revista *Lydia* apare de două ori pe an, de Paşte şi de Crăciun. Se pot face abonamente pe o perioadă de doi ani, atât în ţară, cât şi în străinătate.

Vrei să-i mulţumeşti cuiva, să abordezi pe cineva, să întreţii o prietenie dragă sau doar să îi aminteşti cuiva de tine? Dăruieşte-i un abonament cadou.

Informaţii, comenzi şi abonamente la:
Revista Lydia ❋ O.P. 9 C.P. 33, 410690 Oradea - Bihor, România
Tel./Fax/Robot: 0359-412.765 ❋ comenzi@lydia.ro ❋ www.lydia.ro

Spaţiu de gândit!

WWW.SCRIPTUM.RO

Cum poţi obţine cărţile editurii Scriptum

Editura Scriptum îşi doreşte să beneficiezi de cele mai bune cărţi, răsplătindu-ţi pe deplin efortul de a citi. Astfel, alegem cu cea mai mare grijă cărţile pe care le publicăm sau le promovăm.

Poţi obţine foarte comod cărţile noastre: prin telefon, fax, e-mail, librărie virtuală sau standuri de carte şi librării din oraşul tău. Cărţile comandate direct la editură vor fi trimise prin poştă, iar plata se va face ramburs, la ridicarea coletului. În librăria virtuală vei găsi mereu titluri noi şi deosebite.

Pentru informaţii:
Editura Scriptum, O.P. 9 C.P. 33, 410690 Oradea
Tel./Fax/Robot: 0259-457.428,
e-mail: comenzi@scriptum.ro,
magazin virtual: www.scriptum.ro

(continuare de pe coperta interioară, față)

într-un adăpost pentru oameni ai străzii, nici că loialitatea fermă și perspicacitatea spirituală extraordinară a unui boschetar îl vor încuraja în cele mai dureroase momente din viața lui.

Și, bineînțeles, este povestea vieții lui Debbie Hall, „cea mai firavă, cea mai curioasă și cea mai băgăreață femeie ... neagră sau albă". Compasiunea și perseverența ei i-a adus împreună pe cei doi bărbați; viziunea ei a adus speranță în viața a mii de oameni.

Este o poveste adevărată despre viața de aici, de pe pământ, adeseori provocatoare, plină de lupte, dar în final plină de speranță și întotdeauna surprinzătoare.

Este o poveste în care poți să crezi.

Ron Hall este comerciant de artă, a cărui listă lungă de clienți include celebrități din toate colțurile lumii. Ca absolvent de MBA al Universității Creștine din Texas, își împarte timpul între Dallas, New York și ferma lui Brazos, lângă Fort Worth.

Denver Moore a servit ca voluntar la Misiunea Evangheliei din Fort Worth până la moartea sa în martie 2012.

Carte ecranizată în filmul *Same Kind of Different As Me*

Cea mai emoționantă mărturie de credință, curaj și prietenie pe care am citit-o vreodată. Un exemplu puternic de vindecare, de iertare și de transformare determinată de o iubire necondiționată.

—Mark Clayman, producător executiv, nominalizat la Premiul Oscar pentru *The Pursuit of Happyness*

Povestea lui Denver Moore și a lui Ron Hall m-a mișcat până la lacrimi. Prietenia care se înfiripează între acești doi bărbați într-un moment în care amândoi aveau mare nevoie de ea este o motivație pentru noi toți să arătăm mai multă compasiune față de toți cei cu care intrăm în contact. Este cu adevărat o carte minunată!

—Mrs. Barbara Bush

Un boschetar periculos, fără adăpost, care a crescut pe plantațiile din bumbac.

Un comerciant de artă aflat în plină ascensiune, care cunoștea bine lumea Armani și Chanel.

O femeie hotărâtă, cu un vis ambițios.

O poveste adevărată atât de impresionantă, încât niciun autor de ficțiune nu ar îndrăzni să și-o imagineze.

Povestea începe undeva într-o colibă de pe plantațiile arzătoare din Louisiana... la est de Texas... și, fără nicio îndoială, în inima lui Dumnezeu. Trece apoi prin haciendele hollywoodiene ... prin galeriile luxuriante din New York ... pe lângă un tomberon din centru ... și ajunge la o fermă texană.

Prin toată durerea, trădarea și brutalitatea unei vieți chinuite, străbate, fără veste, dragostea care schimbă cu totul traiectoria unui om, a unei comunități.

SCRIPTUM®
spațiu de gândit!
www.scriptum.ro

ISBN 978-606-8712-60-4
9 786068 71260+